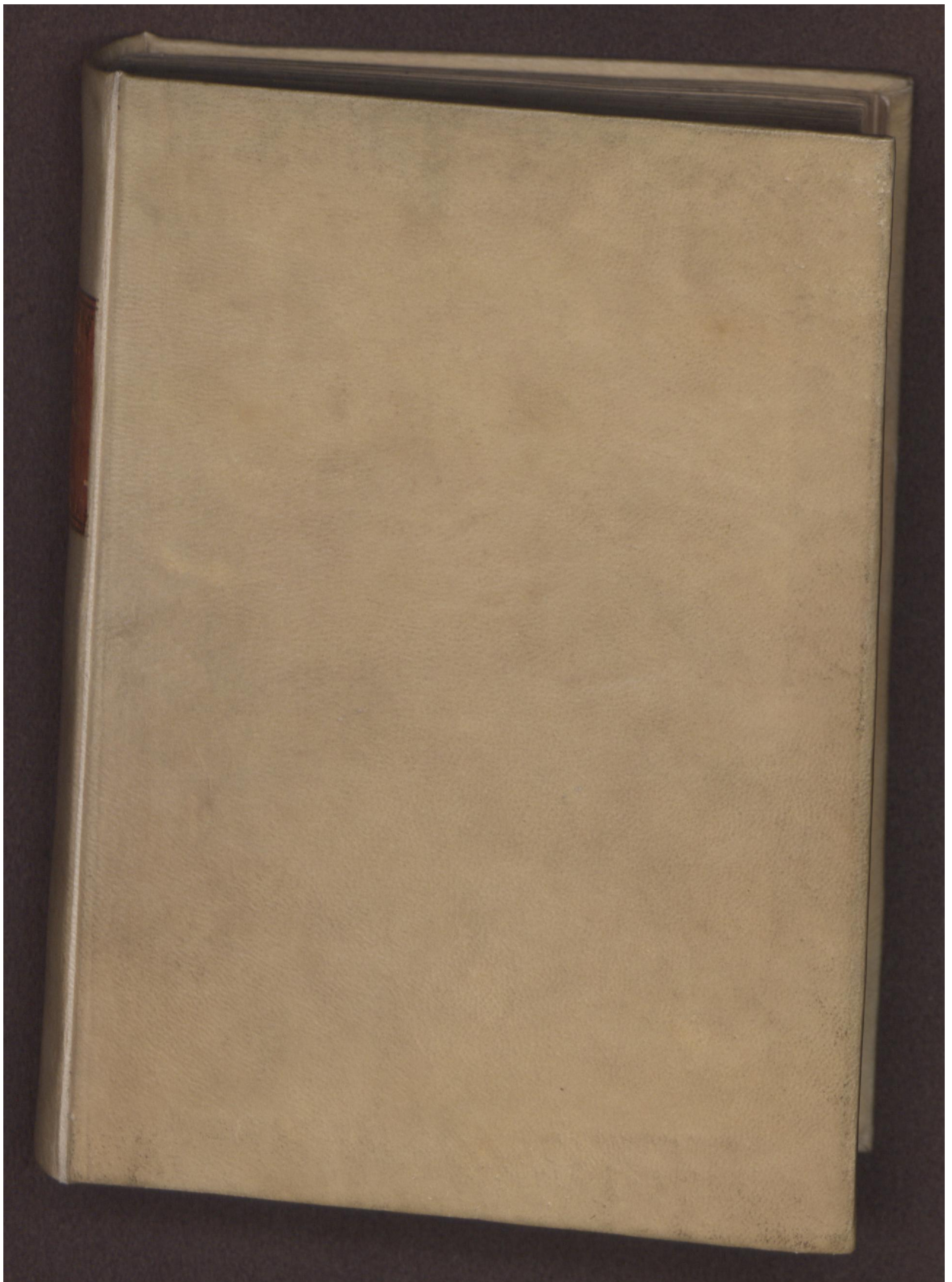
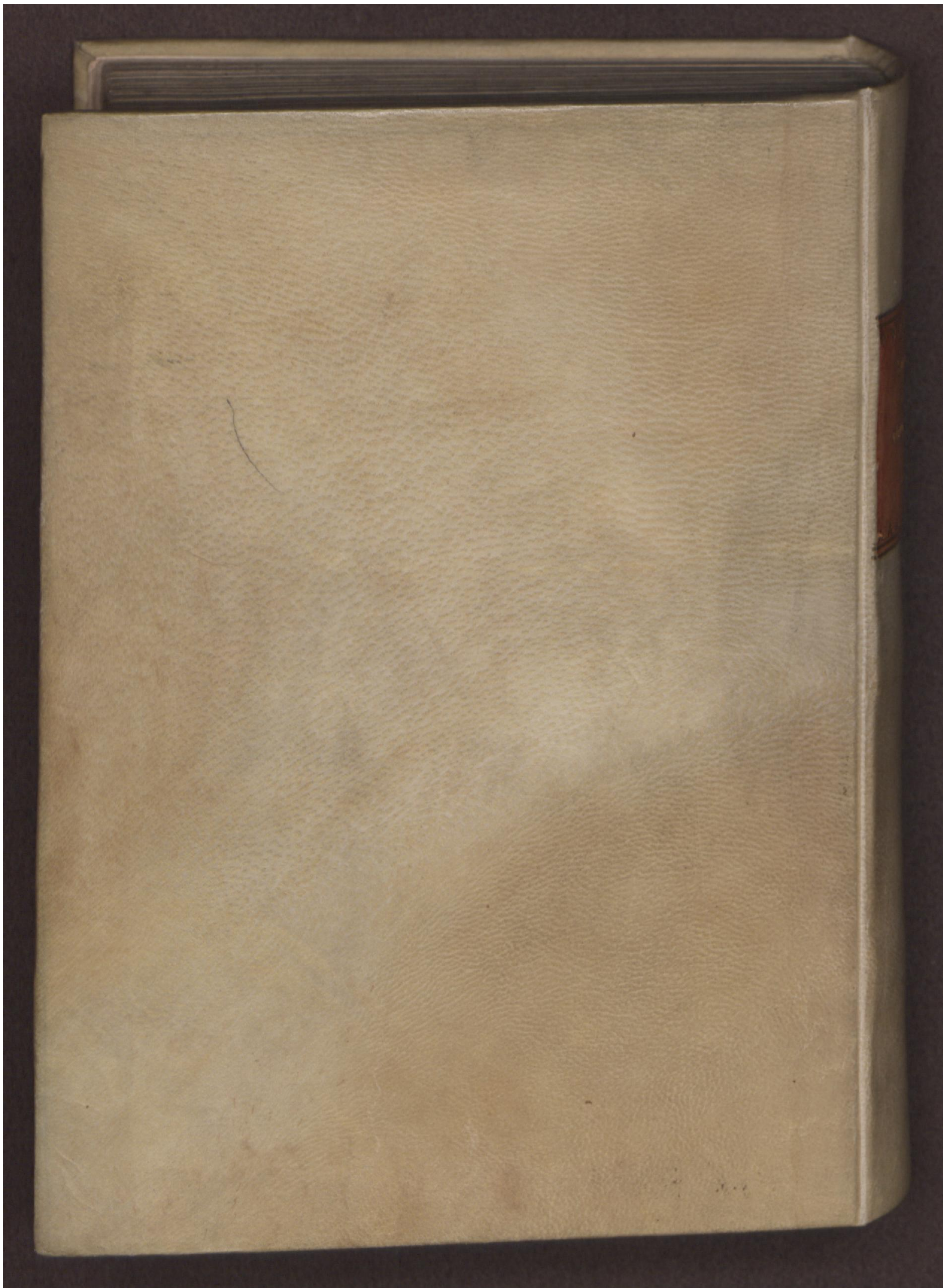
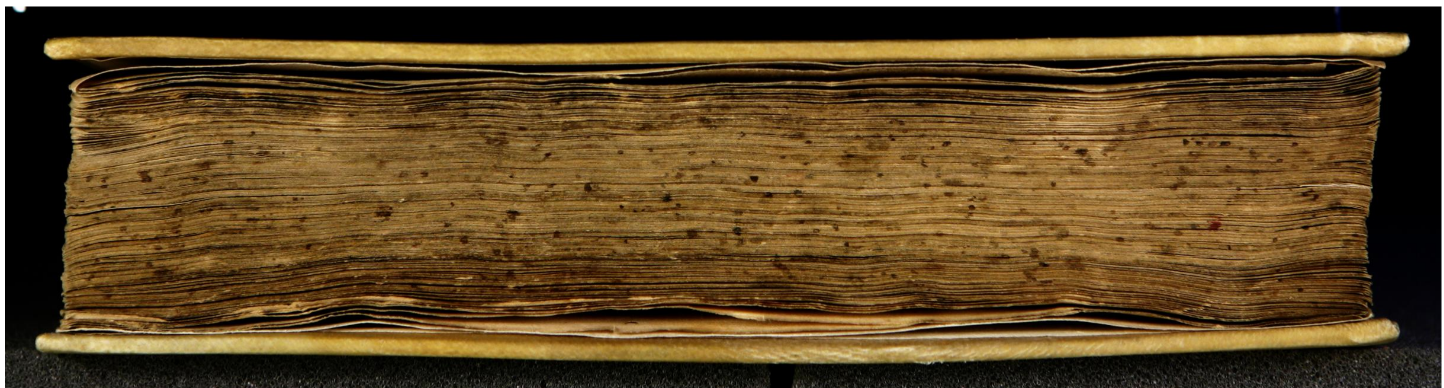

Kanuti Episcopi
Expositiones
circa leges Juciæ.
Hafniæ 1508.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Defekt; 2 Bl. mgl.

Simon dunbrecht

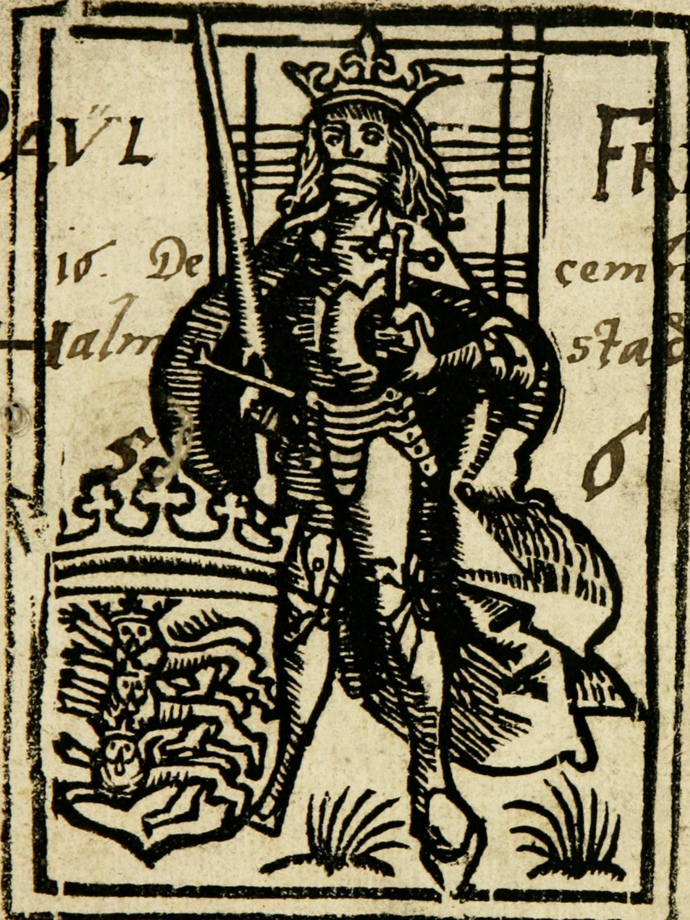
¶ Quedam breues expositiões et legum et iuriũ concordantie ꝫ alligationes circa leges iucie per reuerendum in xp̄o prēm ac dominum Kanutuꝫ Ep̄m vibergeñ et venerabilem vtriusqꝫ iuris doctorem sup iutorum legisterium.

Niels Andersen: hunc librum

PAVL FRICZSCH

16. Decembris Halmstadiae

1. 5 6 8.

Item ij [illegible] gior en fiering iord [illegible] fathne [illegible]
gior en fiering

Item xvj fiering iord gior en otting

Item iiij otting gior en boolff iord

Item en halff bools iord gior vj mark gultz

Item en herels bools iord xij mark sølff

Item iiij fiering iord gior vj mark sølff

Item viij fiering iord gior xij mark sølff

IN nomine sancte trinitatis et in diuidue patris et filij ꝛ spiritussancti Amē Quia quod queritꝰ a pluribꝰ sapientibꝰ facilius inuenitꝰ.xx. dist. c. de qbus ꝛ ꝑ ampliores hoīes ꝑfectissiē ỏitas reuelatꝰ.C.de fideiꝰ missꝫ.l.fi.ī.fi.lxiij.di. c.extra cōsciencīā atqꝫ magis appencendū ꝛ diligendū dinoscitꝰ ꝙ maioris cōstitucionū auctoritati cōformatꝰ ar.c.inherentes de iura colūpnie vt ergo leges mūicipales regni dacie a pluribꝰ cōgnoscantꝰ diligēter et obseruantꝰ ediscere decerni ī qbus sunt imꝑialibꝰ ꝛ canonicꝫ cōstitucioībꝰ cōferens qrenꝰ in hmōi articulꝰ effectuali cōmēdetꝰ obseruāde In qbus etiā imperij legibus ꝛ canonibꝰ sūt cōtrarij et difformes qtinus in hmōi exulēt et arescāt qꝛ ꝙ errore primū deiñ cōsuetudine obtentū ē in alijs similibꝰ obtinēdū ff.de.le.i.ꝙ nō rōe qtinꝰ etiam ỏbi legibꝰ imꝑialibꝰ non aduerse sed diuerse sunt ꝓpter diuersas regnoꝝ circūstātias sūt obſuande tū ſm varietatē tꝑm et locoꝝ varientur leges ar.c.Nō debet de cōsāguitate ꝛ affini ꝛ l.viuū.ff.Si certū petatꝰ ꝑ hmōi pñtes edicōes allegatōnūqꝫ adiūctiones casus ꝑ dictas cōstitutōes mūicipales expresse decisi facilime terminentur casus quia extranei ꝑ filiā discuciantꝰ iuxta l.non pūt ff.de legibꝰ Talitꝰ ergo studiosis vias materias legū de lucidādi ꝛ dilatādi pando cū ꝑ hmōi aditamēta scie sint inuēte iuxta sniaꝫ phi in elenctis cessꝫ qscōtra me liuoris mordacitas sileat obtret tatoris loqcitas qn ymo hꝰ opusculi letor ꝑius legat qꝫ increpet ꝑius scrutetꝰ qꝫ redarguat.xi.q.iij.c.Eorū vt dormiēte liuoris furore aīe caritatis lectulo qescente apꝓbetur vtilitꝰ hic cōscriptū emēdetur caritatiue in mature ꝓfusū supleatur vtile ꝑtermissum

Liber ꝑmus.

MEth logh scal mãlandh bygge En wilde hwer man orwes ath syth eghet oc lade mã nyde iaffneth tha tyrthe man icke logh meth En enghñ log er so goth at fylge som sandhñ e hwor m ã thwil ō sandhū tha scal log lede hwilkhꝫ sandhñ er oc reth Vore ey log a lande tha hafde hwer mesth ther mesth matte gribe forti scal logh giøres efthř alle men at ret-

wiſe men oc ſpagē oc ſaghelφs ſculle nyde there
reth oc there ſpecth. Oc wrette mē oc fule ſculle
rettes æffthr̄ thʒ i loghn̄ er ſcriffuet oc forthi wor-
dhr̄ ey fulkomen thn̄ ondſcap ther the haffue i
how at giφre. Wel er thʒ oc reth at thn̄ ther gudʒ
retſel oc rethn̄s elſkw ma ey locke til gode at hφf
things rethſel oc landſens wither logh forfange
thm̄ at gφre ilde oc pine thm̄ ther ey wille lade aff
onde gerningher.
En enghn̄ logh er ſa gooth at fylghe ſom ſādhn̄
ifra li.ij.c.vij.§.i.ʒ.c.iiij. ʒ in p̄ncipio ꝓlogi latini.
LOghn̄ ſcal wære orligh oc tolligh effther
landſens wone quemeligh och opdeligh
oc openbare ſo at alle men mwe wide oc vudher
ſtande huat loghn̄ ſier. Oc wære ey ſcriffuē oc ey
giφrth effther en mãʒ ſerlighwild men efther mēʒ
terff ther i landebo: Enghn̄ ſcal oc dφme ighn̄ thn̄
ne logh komghn̄ giffuer oc landhʒ tagher wedh
nē effther thm̄ ſcal landhʒ dφmes oc rettes: Thn̄
logh ther komghn̄ giffuer oc landhʒ tagher wedh
then mo han oc ey efther taghe ellr̄ ſkiffthe vthn̄
landſens willie vthn̄ han wore openbarlige geen
gudh oc tha matte han ey geen landſens willie.
Thʒ er koinghn̄s embet oc hφffthings ther i lan
dhʒ ere at dφme dom oc gφre reth oc frelſe them̄
thr̄ niʒ wold thwiges ſo ſom ære widuer oc fa-
therlφſe bφrn pellegrimme oc vtlandēs mē oc fa-
tughe men thm̄ gangher tithes wold ower.
Oc lade ondegerninges men ther ey vile rædes i
ſyn̄th land ey leue forthi at om han piner ellr̄ dræ-

ber ondegernigs mẽ tha er han gudz tieneſte mã℞
oc logſens gømer man Forthi so som thñ hillige
kyrke styres meth pawe oc bisper so scal hwert
landh styres mz rechter oc wa-ries mz loghñ
The a-re oc skyldughe ther i hans land bo atwa-
re hãnũ horsum oc lydighe oc ondhertane oc tie-
ne hannũ forthi er han oc skyldugbe at gøre them̃
alle fredh. Thz sculle oc wide alle werdsens hof-
tinghe at mz thz wold ther gud haffuer thm̃ i
thñne werdhñ giffuet tha solde oc thm̃ hã sin hel
lige kirke at wa-rte for alt ther a bethes En wor
de the forglømẽ ellr̃ vildouge oc wa-rie henne ey so
som reth er til tha sculle the sware thz a dome da
ghe om kirkẽs frels eller lãdsens fredh mynskes
for there skyld i there tiine
Thñ logh ther komghñ giffuer oc landhz taghẽ
wedh thñ z cetera.

Vide canon Dicta paucorũ non faciunt legem communem
Item pacto priuatorum iuri publico minime derogatur ex-
tra de foro competen.c. si. diligenti. Item a simili consen-
sus paucorum destruere ius commune non potest vts.
Item nõ inuencãtur noue leges nisi de cõsensu tocius reg-
ni inplamento gñali in quo viz perlamento liceat regi de cõ
silio prelatorum et meliorum regni legem mutatur diminue
re vel augerẽ guare vl' etiã alleniare secundum q profectui vl
corone regni ac vtilitati rei publice viderit expedire vt in c õ-
stitucione cristofferi regis §.xxxv.z in prologo in ver subtrac
to nec potest

Vide' sculle alle ther thñe bogh seer oc vndhē
stãde konig voldemar søn sãcti kanuti søn
i ringsted i thñ time han haffde weret konig i to
vinther oc tretiuge vinther fra at wor herre wor
fødh tha wore ganghñ M vinther oc cc vinthē oc
lxxx vinther i mars monz ther nest effthē lod han
scriffue thñe bogh oc gaff thñ log indñ worthing
borgh ther her standē scriffuē opa danske mz hãs
sønners raad ther hos wore konigh Erik hertug
Abel iwncker cristoffer oc offa ther tha wor erke-
biscop indhñ lundh oc biscop niels aff seland oc bi
scop ywer aff fyn oc iens biscop aff hedeby oc bi-
scop gwnner aff ripe oc biscop peer aff arusē bis-
cop gwnner aff viburgh biscop iens aff vensyssel
oc ther til alla beste raad ther i hans rige ware

Liber primus

Lex ē ascistens honestū ,phibēs cōtrariū vnde si
quilibet vellet cōtentus esse suis & nulli preiudi
cium aut violentiã inferre lex necessaria nō es-
set Sed nulla lex adeobona sicut veritas Vñ.
si dubitat' vbi sit veritas p legē discuciatur vbi et quid sit ve
ritas Vnde & lex posita ē ,ppt' transgressores vt a malicia sua
refrenēt' & terreant' & iusti pacis p̃sidio gaudeant et exul-
tent Vnde dignū est q quos diuin' amor a malicijs nō reuo
cat saltem pena tpalis cohibeat a pctō Item lex debet eē ho-
nesta iusta & tollerabilis vtilis & manifesta ita q oēs possint
eam intelligere et q non sit imposita ,ppter spãlem alicui'
s ,ppter cōmunē vtilitatē Item nullus ,pferat iudiciū cōtra
legem quã rex de consensu tocius regni tradidit cōseruãdam
sed sm eam debet tota terra iudicari regi ac defensari nec po
test eam rex reuocare vel mutare cōtra voluntatē idigena-
rū quorū consensu fuit inposita nisi manifeste sit cōtra deū
Item regis et principis interest terre iuste iudicare vnicuiq̃
ius suū attribuere viduas pupillos & orphanos pegrinos ad

uenas panperes et quoslibet iniuste oppssos defendere et a
regno trāsgressores eliminare et punire. cū i hoc gratū deo of
fert seruiciū sicut scriptū est Judex dampnatur cū reus ab/
soluitur quia sicut sancta ecclesia p solicitudinē sedis aposto
lice et epoꝝ ac alioꝝ ecclesie platorū subsistit et regit᷑. ita qui/
libet terra cōstitutionib9 principū adiuuat᷑. Vnde oēs in ter/
ra regis habitantes tenent᷑ eū honorare et obedire eo ꝙ ip
se tenet᷑ eis facere pacem. Propterea debent scire oēs reges
et pncipes ꝙ sicut de9 dedit eis ptātem facere iudiciū i terra
ita eis tradidit sanctā ecclesiā suam ab omi iniusta impeti/
cione cōseruandā sed si ppter eoꝝ negligentiā vel maliciam
scte mris ecclesie libertas deperierit vel pax terre exulaue/
rit reddēt in die stricti iudicij dei rōem Ceterū sciri dnt vniuer
si ꝙ voldemar9 rex fili9 voldemari q̇ fuit fili9 sti Kanuti in. x.
ix āno regni sui mēse Marcij hūc libꝝ cōdidit et scribi fecit i cas
tro Worthinborgh presētib9 rege Erico duce Abel Xpofero ar
chiepo Vffone lundēsi epo ꝛ Nicolao roskildñ epo Iwaro oc/
tonieñ epo Petro arusieñ epo Gunnero ripeñ epo Gunnero
vibergeñ epo Johāne burglaneñ epo Johāne slesvviceñ epo
et cū cōsilio oim melioꝝ de regno dacie.

¶ Lex ē ascistens. cōcor. ff. de legibus. l. leg9 virtus Itē ascis/
tēs scio cōponit᷑ cū ad ꝛ subtrahit᷑ d ꝛ dr a scio scis id ē adiūgerē
vel acqrere inde ascisto inchoatiuū s'm hugo. scio cōponitur
cū ad et retinet d ꝛ inde inchoatiuū ascisto Necessaria qꝛ lex
iusto non est imposita qui eni spū dei agunt᷑ nō sunt sub lege
extra de regul. c. nisi cū pdē §. sz dices de regula. c. licet. xix. q. ij.
c. due sunt. Vnde dignū ē concor. c. clericoꝝ de vita ꝛ honesta
te cleri. cū glo. Lex dz eē honesta concor. iiij. dist. ē āt. lec. et. l. iu/
ra. ff. de legibus Item nullus pferat fa. l. nemo iudex c. de.
sententijs et inter locūtibus oim iudicium Nec pōt alibi dr ꝙ
pnceps nō est ligatus legibus ideo pōt mutare c. d. l. dig vox
Sed hoc intelligit᷑ de impatore q̇ ē dñs mūdi. ff. ad legē rodia/
ni de factu l. depcatiō secus de iferioribus de quoꝝ q̇libet pōt
dici legē patere q̄ ipse tulerꝫ de constitu. c. cū ōnes nec mu/
tet sine approbāciū consensu alias in lege subrogata deficiat
consensus et habet᷑ p non lege vt i iiij. dist. c. leges instituūt
Contra deū hec pprie nō est lex vl' constitucio qꝛ lex donū dei
est ff. de legibus. Lex est ꝛ qꝛ rex pfitetur se velle defendere

eccleſiã ꝛm̃ et eiuſ libertates vt infra .§.proximo idcirco con
ſtitutiones contra eccleſiã aut eccleſiaſticos ꝑſonas ſeu eoꝛuꝫ
libertates ſunt inuocande ſa.ꝓ hoc.c.i.immunitate eccleſie li.
vi.Regis concoꝛ.xxiij.q.v.c.principes et .c. regimi Vnicuiqꝫ
concoꝛ.l.iuſticia .ff.de iuſticia et iure Scriptũ eſt ſa.in aucto
ritate vt differant iudices C.coll.ix.et glo.c.dilecti de pri.iu.
vel.ꝛ.c.abbate ꝯtra ceterũ ꝟ.nec etiã iudex de ſe et re iud.li.
vi Q: ſicut ſancta eccleſia hic rex admittit regimẽ eccleſie et
eccleſiaſticarũ ꝑſonarũ cum ſuis bonis ſub papa et epĩs atqꝫ
per eos diſtingnens a ſe regendos ſcilicet loycos et ſecula
res ab eccleſiaſticis ꝑſonis ꝑ papã ꝛ epõs regend et ex poſt.
Poteſtatem Hic declarat qualiter rex tenetur defendere ec/
cleſiam in ſuis libertatibus ex quibus patet ꝙ eccleſiaſtice ꝑ/
ſone non ſubijciunt iuri laycoꝛũ vt in.c.olim cũ ſua glo.de ĩ
iuris et dãp.da ꝛ ꝙ per iſtas leges poſuit dñs rex pro ſubpo/
ſitis et ſubditis laycis quos ipſe habet regere nõ aũt pro cle/
ricis niſi quantũ ꝓ eoꝛũ fauoꝛe laboꝛat qua ꝓpter ſi clericus
clericatum ꝑ coꝛonã et habitũ obſeruans cõmiſerit actũ ꝯtra
ſtatuta canonis aut contra iſtas leges non teneutur ſtare
iudicio ſeculari ꝓ iſtis penis infligendis ſed in foꝛo eccleſiaſti/
co ſed penas canonis eſt conueniendus Iudex aut laycus
oppoſitũ ꝑ diſtrictionẽ vel condemnationẽ faciens eſt ꝑ cen/
ſuram eccleſiaſticam coꝛrigendus ꝑ.c.Nullus iudiciũ de foꝛo
compe Patet etiam vlterius ꝙ ꝑ iſtas legas inq̃tũ ſũt in fa
uoꝛe clericoꝛũ clerici pñt adiuuari nõ aũt ꝑ illas vel illarum
penas inquantũ ſunt in eoꝛũ odiũ vel g̃uamen diſtingui ve
redici ergo ꝛ alij contra clericoꝛũ ꝑſonas ad iurandũ iuxta
iſtaꝝ legũ oꝛdinẽ requiſiti nõ hñt cõtra eos vel ꝓ eis iurare ſꝫ
ꝓpter eoꝛum ꝑſonas foꝛis declinare allegando tales ꝑſonas
non eſſe regi aut de iſtis legibus ſubiectas et conſequẽter ꝑ
veredicoꝛum iuramẽta vel alioꝛũ non diſtinguẽdas ſed ad
foꝛum eccleſiaſticũ foꝛte remittendas ꝛ hoc verũ in quacumqꝫ
cauſa ꝑ perſonas clericoꝛũ niſi clericus clericatũ ãmiſerit aut
canonice degradatus fuerit ꝛ ad iudiciũ ſeculare per epm re/
miſſus iuxta .c. Degrdatio de pe.li.vi.Iſtud confirmatur in
articulis thoꝛd in coꝛ.ix.vbi.dicitur clericus oꝛdines hñs ꝛ co/
ronã ſi vulnerauerit vel occiderit laycum ſuper hoc non dñt
veredici diſcernerẽ Sed ſi veredici vl alij contrarium fecerint

puniātur vt sacrilegi vt in.c.olim cūsua glo. deiiuria ⁊ dāp.
da honorare obedire i.pet.ij.⁊.de maioritate et obedientia.c.
solite dedit eis potestatē .xxiij.q.v.c.ꝑncipes. Lex est posita
ꝓpter transgressores vt hūana coerceatur audatia ⁊ tuta sit
inter reprobos innocentia iiij.di.facte sunt aūt Nam per le-
ges nemo benefacere cogitur sed male agere ꝓhibetur xxiij.
q.v.ad fidem ber.de sūma trinitate et fide catholica.c. grego.
rius in v̇.Noua litigia Item vt boni inter malos viuāt quie/
te.xxiij.q.v.nō frustra ⁊ hoc solū bene agitur vita vt hominū
corrigatur .xxiij. q. v. ꝓdest ber de officio ordinari. c ad repri.
mendā glo .i.. Sed nulla lex adeo bona sicut veritas simile
ī decretis vt ecclesiastica beneficia in v̇ de vultu ꝑ ber. ff. de eo
ꝙ certo loco lege ꝙ si ephesi vbi dr qui enim iudicat semꝑ dz
veritatem pre oculis habere vt ibi. Item mortaliter peccat
qui veritatem occultat xi. q.iij. q̇squis. Lex debet esse honesta
leges ab omnibus diligenter sunt obseruande de consti.c.i. in.
v̇ omnib9 ꝑ.ber.§.de legibus.le. leges Ius suū attribuere siue
homo sit pena efficiendus siue ꝑmio remunerādus di. .iij. c.
vi.⁊.c.firmiter .§.in fine ⁊ ꝓpter hoc dr seruire deo sibi ⁊ ꝓxi/
mo et sūmum bonū in hac vita est iusticia colere ⁊ ius suum
vnicuiqz tribuere .xij.q. ij enim deuotissima ber. in.c. gregori9
in verbo ius suū Nota rigor iuris est excessus siue austeritas
iuris aliquotiens ad terrorem scriptus q̇ quidem non ē obs/
uandus nisi vbi timetur exemplum mali dist.xlv. sed istud
Quicunqz tū rigor idem est ꝙ subtilitas iuris ⁊ seruandus
est etiam de resti.spo. In iris Equitas vero est media inter
rigorem ⁊ dispensatōnē C.de iudicijs placuit ⁊ diffinitur sic
Equitas est iusticia dulcioris mīa temꝑata naz melius est de
mīa quā de seueritate reddere rationē .xxvi. q. vij. alligant
Hoc intellige ꝫm rav.nisi ex iusta cā seruat rigorem vl' fatiat
dispēsationē concor.pisanus in v̇. Ius nullus ꝓferat iudiciuz
contra leges sed contrariū fit aliqñ scz cū aliquis ꝑsidēs q̄m
leges imponit onerosas subditis non ꝑtinentes ad vtilitatem
cōmune sed magis ad ꝓpriam cupiditatē et gloriā Itē ex auc
toritate sicut cū aliq̇s legem fert vltra commissā sibi ꝑtātem.
Itē inequaliter onera multitudinis dispensant etiā si ordinā-
tur ad cōmune bonū Item iniuste sunt leges romanorū per
cōtrarietatem ad bonū diuinū q̇d est contra legē diuinam et

tales leges nullo mō licet obseruare Unde pisanus in v. lex q̄ tuor mod peruertit' hūanū iudiciū scz timore cupiditate odio & amore Quatuor ista timor odiū dilecto census sepe solent hoim rectos peruertere sensus xi. q. iij. quatuor.

¶ Quis puer hereditare potest Capitulū primū

SI puer baptizatus fuerit herditabit alioquī non Si dubitatur vtrū pater vel mater diutius viuat vel vtrū puer sit baptizatus aut nō tūc puer potius adiudicari debet ad xpianitatem et ad hereditatē q̄z in contrarium et idem de prē qd de mrē & hoc debz sciri p noiatos de ɔsāguinitate Nominati de consanguinitate sunt .xij. homines infra terciā lineā cōsanguinitatis et infra ꝓinciā qd vulgariter dr sysel ille nominare tenet qui incusat et tn̄ nō debet nominare manifestos inimicos aduerse partis Sed in causatus potest renūciare trib3 loco quoꝝ aliј nō noīnandi & aliјs trib⁹ pōt etiā renūciare cū iuramēto xij. hoim q ita sūt ei⁹ īimici q ipi nō pōt eos haber secū i lege q̄ dr logh.

¶ Thwilkz barn erffue scal Capitulū primū.

BArn om thz wordher cristnet stande erff oc ey elleræ. En wordher skelnet a hwat hellē leygher lewer modher eller barn eller barnet wordher cristnet eller ey tha et thz nermer atwithnes til cristhn̄dom oc til arff en fra Thz samme er om fadher thē er om modhē thz sculle mē vithne wet kyns nefn. Kyns nffn thz er xij. mē indhn̄ sysel oc indhn̄ tredie byrdh thn̄ scal neffne ther sechter oc tho scal hā ey neffn hans opēbare wuēner. Tre mo han aftage ther for saghn̄ er othn̄ eedh oc an

dre tre sculle nafnes i theri stz Oc ādre tre ma hā
afftage mz xij. mē mz eedhe at the ere so hās wuē
ner ath han thm̄ ey haffue mo i logh mz figh.

¶Si puer ꝛc̄ Nota motiuū istius.c.est vt pueri citius bap/
tizentur rō postea patebit Sciri debet q̄ incusat cōcor.§.de ꝓ
ba.lege auctor. Inimicos cōcor.auctentice Si dicatur.§.de
testibus cū iuramēto hoc nō esse iniquū cū cuilibet sua defen
sio ligittima sit admittenda de excep.c.cū inter. Qui incusat
sō istius decisionis est ꝙ interpretatio in dubio est facienda
in benigniorem vt res magis valeat q̄ꝫ pereat ff.de re.du.l.
quociens C.idem suo de vide instru.c.inter dilectos de accu
sationibus cū dilecti de ṽ. sing.c.abbate de re.iuris.c.estote.
¶Nota quicunqꝫ alicui infra quintā lineam attenet ipse po
test cū eo dare leges et qūo extraneus se defendere habeat ꝑ
leges patet per thorđ.§.lxxxvij. Hoc debet sciri per nomina/
tos de consanguinitate ꝛc̄. Nota quicunqꝫ cognatos non ha
bet infra regnū iuret solus per sanctos ꝙ cognatos non
habet infra regnū et postea defendat se manu duodena ho/
minū qui dicūtur langfest mē thorđ.§.ij.q.ij. Nota ꝙ ista lex
intellegenda est de nominatis de consanginitate et non de
alia lege vt iuramentū duodecim hominū vel alias quia ex/
cepto iuramento ꝑ nominatos de cōsanguinitate potest ex/
traneus solus iurare sine iuramento pluriū et hoc de consue
tudine quia vbicunqꝫ ius deficit consuetudo vim leges ha/
bet disti.i.c. Consuetudo. et intellige dummō non sit iniqua
vel iuri publico contraria vel a iure reprobata. Item vbi/
cunqꝫ seruata counsnetudine .i. anima periclitatur non va/
let consuetudo Item consuetudo est onerosa ecclesie non va/
let extra ec.i. Item vbicunqꝫ est contra ius publicum cui re/
nunctiari non potest non valet consuetudo de renunci.§.
qui non potest per hostis .dc.fo.compe.capitulum. Si diligen/
tia. Item contra quatuor concilia non valet consuetudo
.xv. distincio.c.sicut auctentica de ecclesiasticis titulis .§.i.
collecta. vo. Item non valet consuetudo vbi a iure re/
probatur extra de viga. capitulo vno. in. sexto et de

conſuetu.c.i.⁊.ij.in.vi. Item non vellet conſuetudo quādo ī-
ducitur cōtraius in preſcriptibile vt extra de p̄ſcripti.i.c. nō
liceat per ver.⁊.c.cām ꝙ ꝓ iſtis .i.ti.§.i.circa finē per hoſtis
in ſum nominati de cōſanguinitate ſunt duodecim homines
infra terciam lineam .conſanguinitatis.ſed iſta lex non ē cor-
recta per modernos ſcilicet qui eſt infra q̇ntā lineā conſāgui-
nitatꝭ cū poteſt cū cognato dare leges vt in correctōc.§xxviij.

¶ Quid debet dicere ille qui pue-
rum baptizauit Capitulum ij.

Sciri etiam debet quis puerum baptizauit ⁊ quid dixit quando baptizauit quia non poteſt vocari baptizatus niſi recte ſit baptizatus In nomine patris et filij et ſpirituſſancti.

¶ Mulier nō preſumat baptizare puerum ſi poſſit haberi copia viri. ¶ Nec in aliquo liquore puer mergi debet niſi in aqua . Dicere debet qui baptizat. Ego baptizo te In nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpirituſſancti Amen.

¶ Hwat ſeie ſcal thȳ ther barn
døber Capitulum ſecundū.

Thz ſculle men oc widhe ho barn døpte oc huat hā ſaude thē barn døpte forti at barn mo ey kalles criſtnet vthȳ at thz wordher døpt i gudh fadhers nafn oc ſøns oc thȳ helligands . Forthi ath ſo ſcal hin ſie thē barn døber Jeck døber tigh i fadhers naffn oc ſøns oc hillighands . Kone ſcal aldri barn døbe om man er til ey ſcal barn oc døbes i annet en wan.

¶ Sciri etiā Merito hic ꝯ in.c.p̄cedēte presupponitꝰ baptismꝰ ante hereditatem quia baptismus ē fidei fundamentum de consecra.dist.iiij.c.ij.l.aliud et ē ianua omniū sacramen torum xxxij.dist.§.porro.i.q.i.cū paulus Sed cōtra puer nō debet odio parentū vel eorū negligentia grauari sicut nec vxor ꝓpter heresim mariti vt in.c.decreuit de here.in.vi.et ī regula non debet de regulis iuris ergo non debet ꝓpter nō baptizatim hereditatem perdere Rūdetur aut talis deueit ad annos discrecionis et ad huc nō est baptisatus et tūc ponitur ex ꝓprio delicto et est recapax hereditatis ar.c. vgentis de heredi Aut est infra annos discrecionis et tūc ꝓcedit ar. in contrariū de rigore quia filius ante baptismū et filius post baptismū sunt fratres.xvi.dist.deinū sed ratio istius est fauor fidei catholice vt puer citius baptizetur Nec in aliquo liquore ꝯ vt de conse.dist.iiij.cū baptizmi vicem .cū glo.magna ꝯ de forma baptizmi notatur.in.c.de baptismo.c.maiores de cōse dist.iiij.in summa.

¶ Si mulier dicat se impregnatam post mortem viri sui Capl'm terciū.

Si mulier dixerit se impregnatā post mortem viri sui debet residere ī bonis mariti in concussis viginti septimanis postea iudicio honestarum mꝰonarum testis examinari debet vtrū impregnata sit an non Et si cognouerint eā impregnatam resideat sicut prius in bonis vsq3 ad partū pueri Et si postea rationabiliter probari poterit ꝙ de semine legittimi viri sui premortui non ꝓcesserit primo soluat quicquid de bonis predictis ꝑcepit de tricesima die obitus sui mariti et nichil amplius nisi dimidietatez mobiliū recipiat videlz hertke ꝛ aliam dimidietatē recipiant heredes alij. Veri tamē heredes cū alijs bonis ꝛ honestis mulieris cognatꝭ diligēter videant ne dissipet mulier

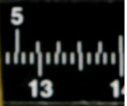
bona predicta inutiliter vel alienet quia nichil po
teſt de dictis bonis vendere niſi pro ſua modera
ta ſuſtentatione et famulorū cōductione.

¶ Om kone ſegher ſigh ath wære
mz barne Capl'm tercium.

OM kone ſier ſegh at hwn er mz barne effthē
at henne bōde er døødh tha ſcal hwn ſidhe i
eghn̄ wiſkifft xx ꝺgher ſidhn̄ ſculle gode quinne
ſe oc ſkilie huat heller hwn er mz barne eller ey fin
ne the ath hwn er mz barne ſide fremdelis i egn̄
til barn wordher føødh. Fødes barn ſo langt eff
ther at thz ma wel prøwes at thz er ey atelbōde
barn ther døøder gialde hwn førſt effther alth
thet ther hwn togh aff the eghn̄ fra hēne bondes
tertinghe dagh oc taghe icke meē en halff herſke
oc andre taghe bondes arwinghe Rette arwige
ſculle togh mz ādre gode mē aff hēnes frend wæ
re til ſynes men ath hwn ødher ey eghn̄ borth oc
aff hendre ey thz ther henne ey til hører forthi at
hwn ma icke ſælie bort aller afhende vthn̄ for ſin
rette coſt oc hion leie.

¶ Si mulier Nota circa iſtud capl'm poteſt notari illud ge/
nerale qđ dicitur .§. plus valere qđ agit' q̄ꝫ ꝙ ſimilare conci/
pere. l. ij. in. vbi dicitur ꝙ nō ſemper quod ſcriptū eſt ſ; quod
geſtum eſt inſpicitur ber. de pig. in c. illo v̄ aligaſſet. Item q̄
filij ſunt le. c. p trinas p tri. et doc. dicitur ꝙ plus valet qđ in
veritate agitur q̄ꝫ qđ ſimiliare cōcipitur et dicit hoſte. ꝙ ī re
fauorabili valet legittima tunc prefertur veritati extra qui.
fi. ſunt le. c. ex tenore et de biga. c. nuper. Si mulier vꝰ concor. ff.
de ventre in ſpicīn. l. i. §. i. ij. q. vbi eſt poſſeſſio facta et ꝙ nudn̄

visum habet. Examinari Aduertendū est ꝙ ſepe fallitur ocu
lus et manus obſtetricū ꝟ li. ⁊. xxvij.q.i. Ne aliqua. xxviij.q.i.
c.i.de ſtig. c.fraternitatis.ideo ſi examinātes dixerint eā nō
impregnatam ⁊ alie mulieres non ſuſpectē depoſuerint ꝙ per
aliquot tēpus poſt examen peperit et ꝙ partui interfuerūt
earum dictis eſt ſtādū quia probatio ad oculū aliā vincit in
ſtitu.de gradibus cognationū.§.cognationnes Nota etiam
ꝙ mulier poſt mariti mortem poteſt ex eo parere in decimo
menſe et non vltra vt in auct.de reſtitutionibus et ea que
pari Item de iſta materia iſtius .c.et precedentiū vide in .c.
ſermo ī legibus erici regis Item de legittimatione quere in
fra .ec.xxij.q̄cunqȝ in glo.quaſi in fine. Nota iudicio honeſta
rum matronarum ⁊c̄ nō ideo ſtatim debent credi qꝛ huiuſ
modi eulogia ſepe ex mala fide fiunt .ff.de cuſtodia et exhi
bitionem reorum l.diuus hec ver.de do et contu.c.cum olim
in prima glo.et de iſta materia vide glo. iſtius.c.in ꝟ exami
nari Nota eulogiuȝ gꝗ.i.bona fama ſed aliquando non proce
dit ex bona radice A vi fautoꝝ dependet lex populorū Iudi
cio.i.teſtimonio honeſtarum matronarum ⁊c̄ Nota mulier
non admittitur eſſe teſtis in teſtamento vt.ff.de teſtamētis
l.qui teſtamento .§.mulier inſti.de teſta.§.teſtes et ver.extra
de verbo.ſig.c.forus .§.ſi. Sed in alijs vltimis voluntatibus
puta codicār et ſimilibus poteſt eſſe teſtis vt nominatur in
dicto.§.mulier et ſpe.ti.de teſte.§.i.xiiij.colūpna ꝟ Itē ꝙ ē mu
lier Itē mulr pōt eſſe teſtꝭ ī ciuilibꝰ ⁊ pecūtarijs cauſis ⁊ ī ma
trimonialibus cauſis vt extra de teſti tam litteris et.c.ſuper
eo et hoc nō.ver.in dicto .c.forus Item mulier poteſt eſſe teſ
tis in criminibus exceptis vt nō hoſtis extra de actu. c. cum
manconella et geſſ de iudicijs et mulieres glo.iiij.li.vi.⁊ que
ſunt crimina excepta vide infra li.ij c.lxiiij. Si imputatum
ſin glo. magna et infra de verbo ſig.c.forus ſuper. ꝟ non femi
nea per ver. et de ſi. c.cauta per textum niſi ibi etiam me
retrix hec hen de teſti .c.qm̄ prima diſtinctione.

¶ Quis primus ē ad capiēdum hereditatē. c. iiij.

Si puer sit viuus debet hereditare patrem et matrem Sed pueri si geniti sunt de filio reci piant hereditatem post auum qui dicitur oldefa dher et post auum sicut pater eorum deberet si uiueret. Sed qui de filia geniti suut recipiant si cut mater eorum reciperet si uiueret quotquot sunt per generationis lineam descendentes. Item si puer purei non habet matrem nec sororē nec fratrem hereditas vertitur ad auum et auā Item frater hereditat sororem et econuerso. sed frater recipiat duas ptes et soror terciam tantu3 post patrē quātumpost matrem et post vterinos

¶ Hwo nest er at erwe. c. iiij.

Barn om til er erffuer bode fadher oc modher eller barne barn En børn ther føder aff søn tage arff effther oldefadher oc oldemodher so som there fadher sculle taghe om han lefthe oc en there børne e medhā nogher føder aff gam melfadher oc gamnielmodher. The ther føder aff døtther the taghe som there modher sculle ta ghe om hwn lefde so māge som the ære ther ef thē føder forti at arff a e frā at gāge e medhā aff kōme ere til Haffuer barne barn ey modher oc ey syskten tha gangher arff til oldefadher oc oldemo dher Syskten erffuer āneth oc brodher taghet to loder oc søster tre die bode effther fadher oc ef ther modher oc so effther syskcu.

Si puer vt. cōcor. §. filius institu de hereoibus qui ab neceſt. discedunt Soror terciā Simili insti e ti. §. diui aūt pncipes et

Hwo nest er at arffue

vide notata institu de ag̃ succesß §. cetex ꝫ de iure rõni cor in auct dcmẽte ⁊ semisse § neqꝫ illo col' i ibi disponitur ꝙ eq̃lit capiat soror cũ fratre ex ratione ibi posita ⁊ c. de legitimis heredibus l. legem ⁊ l meminerit ⁊ pro isto c facit distictõnẽ quã ponit caspar de caldꝰ in arbore successionũ qua declarat circa arborem consãguinitatis ⁊ hoc tenet lex erici regis i lege selandie ꝙ in tercio gradu succedit per capita siue sint fratres siue sorores ex vno latere vel ambobus in. c. viij.

¶ Quãtũ quilibet capiat Capitulum v.

Masculus semꝑ recipiat duplo plꝰ q̃ꝫ femina i omni hereditate nisi ille qui ꝑus fuerũt cõiũges ⁊ nũc ꝑ iudiciũ eccl'e seꝑati debent hereditare filios suos i tali hereditate tantũ tollit ipsa q̃ntum ipse et quãtũ filiꝰ vel ꝑuingnꝰ vbi simul veniũt ad hereditatẽ Item si nõ sunt vterini qui dicunt spskẽ tũc patruelꝰ qui dr fadhr̃brodher et auũculꝰ qui dr modherbrodher filij fratris et filij sororꝫ oẽs equalit' debent ꝑcipe de hereditate q̃si oẽs eẽnt de vno prẽ ⁊ vna matre geniti. *hwore møgit hwer tager aff arff*

¶ Hwore møghꝫ hwer tagher aff arff. c. v. *tager*

Man tagher e halffue mere en kone i alle arff othñ om hion skilies at for cristhñdõs logh oc sculle erffue thẽr børn tha erffuer hwn om møghꝫ som hã oc medh søn oc medh stipsøn thĩ the kõme sãmel til arff tha tagher kone iaffn lodh Er ey spsken til tha er fadherbrodher til eller modher brodher fadher spsther oc modher spster brodher børn oc søster børn alle om ner i mellom skifftes arff so som the wore alle spsken kone taghe tredingh oc man tho lodher. *same bog iiii or xxiiii cap*

Masculꝰ vt̃ cor. ꝑ. iura § nouissiã vẽ c. ꝑio Itẽ ibi Item si nõ ꝑ isto. c. facit auct. post fratres §. de legittimis heredibus.

Oro. Döer man oc haffuer hen ey börn oc ey barn barn eller andre fram arffinge ey fader ey moder ey broder ey syster Tha ere faderfader oc moder fader fadermoder oc modermoder faderbroder oc fader syster moderbroder oc modersyster brodersön oc broderdatter Söstersön oc systerdatter alle en ner att tage arff effter hyn dödr. Kone en mogt som karlle Siden fra them tage v hwer som aa byrdt warder hyn döde Ar ey barn oc ey

⁋ Quomodo debet bona mobilia diui-
di ubi coniuges non hn̄t pueros. c. vi.

SI coniuges sunt steriles et alter eorū morit̄ absq3 liberis tunc diuidi debēt bona mobilia vna cum domibus et terra empticia in duas ptes inter viuum et heredes mortui.

⁋ Alter eorū moritur absq3 liberis vc̄ Nota fuēralia et legata pmo solnautur q2 qui iniuriatur fuēri cadit ab acciōe ꝛ in tantūdem condempnat̄ heredibus iniuriati et publicatur tercia pars sc3 bonoꝝ ei9 et ē infamis ff. de religio et sūptis funer9 le l'et le ac ꝗ aliqs §. i. ꝯco2 pisan9 restitutio ij. §. v. ī fine

⁋ Sed si habent pueros et mater morit̄ tūc heredi-tat pr̄ in terra vxoris vnā ptem cum puero qui plus recipit siue sit filius siue filia sic etiā recipiat de oībus bonis qui dicunt̄ boscap si pcesserit ad diuisionē cū pueris suis qn̄ sepantur ab eo Sz de terra empticia nichil habebūt pueri anq3 hereditant prēm suū Sz si pater morit̄ ꝛ mater viuit cū pueris tūc ipa nichil hereditabit in terra mariti mortui sed in terra empticia recipit equalē ptem sicut filius vel filia

⁋ Nota mr̄ pueroꝝ nichil hereditabit ī terra mariti vt hoc nec hēat de terris pueroꝝ vt infra. c. xxix §. iij. Item nota q̄ mortuo patre mr̄ nichil plus recipiat q̄3 vnus de pueris suis vt hic infra. li. i. ix. §. vltimo.

⁋ Si filius non sit et ita de ōnib9 q̄ dicūt̄ boscap.

SI sed coniuges resident simul in communitate que dicitur fellegh non habentes pueros emerit terram et alter eorum morit̄ tunc diuiditur terra empticia sicut alia bona Sed si maritus habet puerum qui est preuingu9 vxoris cuius bona posita sunt in communitate scilicet fellegh cū eis

si postea aliquā terram emerint et alter eorū post moriť terra illa empticia sicut reliqua bona diuidatur Tamen si nouerca prius moriatur terram illā empticiā quā pater tali mō acqrit cū puer; suis qui secū fuerunt in cōmunitate tenere potest quaz diu viuit post mortē eius inter pueros quot quot habet pportionaliter diuidatur sicut reliqua terra patrimonialis. Sed si pater prius moritur et nouerca cū preuingnis remanet tūc recipit puingn⁹ prio de terra ēpticia secūdū q̄ fuit in cōmunitate et postea oēs heredes mortui recipiāt dimidietatem et relicta mortui q̄ dicitur husfrue reliquam dimidietatem Tamen illa ps terre primonialis quā recipit puingnus diuidatur sicut altera terra primonialis quia oīs terra quā emit hō siue in cō munitate cū pueris suis siue extra vocatur terra pmonialis excepta illa terra quaz habebat domestica q̄ vocatur husfrue lodh. hwore bosrab skifftes oc iordt

Hwore boscap scal skyftes thē ey ere børn til. c. vi.

Mannes hion oc fa the ey børn oc døør anthā thā sitheā tha skiftes hus oc bosa oc købe iordh i thæ mellom hin ther lewer oc hin dødes arwinge. En haffue the børn oc døør modher tha erfue fadhē i kone iordh en lodh wedh thz barn thēmesth taghē søn lodh om søn er til ellē iefsn lodh wedh dather om søn er ey til so tagher han i alle boscaph om han skiffthē wedh sine aghne børn ther the fare fra hannū. En købe iordh fange børn icke aff før en the erfue there fad En døør fader oc lewer modher efthē met børn tha erfue hwn icke i hans iordh men i

Kiobe iordt

køpe iordh tagher hwn iafn lodh wedh søn om søn til er oc so i all boscap En fidhe bonde oc hus fruesammel i fellegh oc købe iørdh oc haffue ey børn sammel oc døør anthn̄ thm̄ sithn̄ tha skifftes there børne iordh all som annē boscap .En haffuer bōde barn ther er husfuers stipbarn oc et thz laugt i fellig meth thm̄ haffue the køpt noghere iord sithn̄ there fellegh worde laugt døør anthn̄ thm̄ sidhn̄ tha skifftes thn̄ køpe iordh oc som ānē boscap Tho om stipmodher døør føre / thn̄ køpe iord thē fad fāghē thysse lunde mz sine børn thē i fellegh ware meth hannū holdhere fadher medhn̄ hā lewer / sithn̄ skifftes thz mellom hans børn ther i fellegh wore mz hānū hwre māge kolle som han haffuer so som ānen there fadherne iord / En døør fadher føre oc er stipmodher oc stipbørn effther tha tagher stipbarn førsst aff købe iordh e effther at thz worde i fellegh oc sidhn̄ alle hans arwinghe halfft wedh husfruē tho legges thn̄ lodh ther stipbarn togh til fadernes iordh forti at al iordh ther bonde køber hwat heller i fellegh mz børn othn̄ / thz hedher alt fadherne othn̄ thn̄ lodh ther husfrue fangher.

¶ Si coniuges.pro p̄ma parte facit.§. Si vir et vxor per totum ibi ēpticia rō quia pater habet vsufructū institu p q̄s personas non acquiritur §.i.et eadem ratio ibi quam diu viuit nota in libro Woldemari li.i.c.de federis iordh. Itē q̄d sic vir emit et emit ante matrimoniū et habuit scutatiōez post de hoc in libro erici li.i.c.xvi.ij. Item de redditibus empt̄ ad vitam patris et matris vtr̄ pueri capiant medietatē cū matre post mortem patris sicut hic in terra empticia videt̄ q̄ non quia hic persona est electa secus si emerētur simplicit̄

donec reemerentur Alia ratio. quia textus hic nõ loquitur de reditibus ſed ſolummodo de terra empticia.

Pater non poteſt tenere ſecũ pue. c. vij.

Mortua matre pater non poteſt tenere ſecuz pueros ſuos cũ eorũ matrimonio ſi ſint xv ãnorũ ſi voluerint ab eo ſeperari Sed filia nequaquã poteſt ſe eximere a tuitõe pris anteq̃z tradiderit eam legittimo tutori niſi aliquo circũuentus infortunio ſed ſi grauatus fuerit ſenectute l' amẽtia l' ſi ſe tradiderit tuitõni alteri? qd̃ dr fletføreth q2 non poteſt ſeipſum tueri nec aliũ. ſed quãdo hoc contingit ille qui proximus eſt ei in cognatione debet eam tueri et bona eius niſi cõpertum fuerit q2 diſſipauerit bona eius Tamen ſunt ppinquiores cognati ex pte patris q̃z ex pte mris vt ſint tutores. At fadher mo ey holle sønne mz theres modherne Capitulum. vij.

Sidhe sønner mz fadher ſithñ there modher er døød oc are til alder kõme xv vinther tha mo fadher ey holle thm̃ om te ville fra hannũ far mz ther modherne En datther ma engelunde ſeie ſigh aff fadhers warie før en han giffuer henne annen reth warie vthñ hãnũ kõmer ſo meen til anthñ oldher eller wuidh eller at han flethfør ſigh Forti at nar han kan ey ware ſin eghñ warie tha mo han ey ware annẽs warie en nar ſom ſo timer tha ſcal han warie ware thẽ neſt er i byrd vthñ han er aff hariet Ware togh fadherns frender nermere warie at ware en mødhẽns frẽdhẽ

Mortua matre. Nota q2 cognati pus debent vocari ad tutelas quã cognati concor. inſtitu. de legittima cognator. tutela

ff.i.⁊ iſti.de capitis diminutione.§.ſi ⁊ non pōt alium ratio aſſignat̄ iſtitu.de excuſatione tutorum.§.minores Nota hic etas xv ānoꝝ ē legitīā ⁊ etas xviij. ānoꝝ ē legitiā ī filio ad ſubleuādaꝫ ſed etiā ad exponēduꝫ requirūt̄.xviij.anni.

¶ Frater nō pōt tenere ſororē ſecū nō mari.c.viij.

Frater nō poteſt tenere ſecum ſororē non maritataꝫ quā diu vult Vel aliquis alius.et ſi teſtimonium fuerit a cognatis ꝙ poſſent eam xviij. ānos habentem ꝯgrue locare ⁊ diſtulerūt ꝓpter vſuꝫ fructuū quem habuerunt de bonis ſuis pūt alij cognati ꝓpinquiores cōqueri corā rege ⁊ rex pōt cū cōſilio eorū deſponſare eā qꝛ ſicut amittit ꝑimoniū ſi diuertit̄ a cōſilio pris ita nō pūt eam cognati diutius tenere q̄ꝫ cū venerit ad ānos diſcretiones Item ſi aliqua v̄go vel vidua. xviij annorū rōnabilit̄ petierit a ſuo tutore ꝙ eā deſponſet ⁊ ille diſtulerit ſi poſtea a ſe viro ꝯmiſit ꝓpter hec nō amittet bona ſua cū pūt tutores earū conuenire tales viros cōcubinarios pro leer widhe.

¶ At brodher mo ey holle ſyſther Broder maa ey holde
mꝫ ſigh vgifft methn̄ han vil c.viij. Søster mz seg vgifft

Brodher mo ey holle ſyſther mꝫ ſigh vgifft medhn̄ han wil En om brodher wil holde ſyſther mꝫ ſigh for hennes penninge ower atten vinther eller annē frende ther quinne være haffue om ſo er withne til aff frēdher at the matthe hēne quemelige ſtæde tha ſculle andre frēdher neſt ere kære thꝫ for kōninghn̄ tha mo kōninghn̄ mꝫ there raad giffte henne effther at hēne bøꝛ.Forti at ſo ſom hwn taber ſÿth fadherne thn̄ time hon giffter ſig ſelff oc gāgher aff frēder there raad ſo

mwe frēdhē ep holde hēne lenger en hwn kōmer til laghe aldre/ hafuer āthn̄ møø thē attē vinthere er gāmel eller noghē encke lāglig a thinge krafft there warie til at gifft thm̄ oc ville there warie thm̄ ep gifft oc lade the tha ligge hos thm̄ tha haffue the ep ther meth forgiorth there godz En tho mother warie søge thē efthē mz legher wide

¶ Frater nō pōt De legali exhibitōe puelle l' vidue vt ppinquores cognati eas maritēt patz p thord.in cor.§.lxxxv. Frat rege q̄liter regis ē facere iusti. xxiij.q.v.regū Nō amittit prīmoniū hoc ꝫm leges.§.de nuptijs.l.fi.vt pponis institu. etiā i pncipio sec᷒ ꝫm canones vt ī.c.tuo ꝛ.c.cū apd de spon.ꝛ m̄ ħ est etas.xviij.ānoꝝ legittiā in filia Si aliq̄ vē cōcor.§.causas in auct. vt cū de appellatione ꝯguoscit̄ coll'vni. ꝛ glo.c.q̄nte vall' de iuribus Nota de pena mulieris seipsum desponsantis habet li.i.cxxxiij.ꝛ de legeē vide ifra li.ij.c.xviij.ifra.c.xxxiij ꝛ de hoc.c.xviij.ij.li.Nota q̄ icausat᷒ p illicito concubitu pōt se defendere cū iuramēto ꝯgnatorū vt infra li.ij.c.xviij.

¶ Oc faa ep bøøn sammel Nota circa capi. p̄cedēte Si ꝯiuges So scriff landz domer afflandh thinget oc andre gude mē mz hānū oc wor fithn̄ Stat fest aff righn̄s raad Om hion kōme sammel i bo oc døør anthn̄ ther tha scal al vitthēlig gialdh aff fellets boo och othfred oc borne pēninge so sō thē indhē ere oc fithn̄ hwat ighn̄ er Skiffte tha thz i to dele i mellō thn̄ thē lewē oc dødes thn̄ arwighe

¶ Si puer morit̄ in cōmunitate.c.ix.

SI puer morit̄ i cōmunitate prē ꝛ mrē cū remanet q̄si nūq̄z fuit nat᷒ Si puer moritur mater pri᷒ mortua tūc pē totū hereditabit q̄zuis plures hz pueros siue a prē sepatos siue nō Sed si pater priu s morit̄ ꝛ mē viuit tūc mē nō plus recepit q̄z vnū de pueris suis si sint l' quātū p̄uingnus si sit

¶ Om barn døør i felliegh .c.ix. Om barn døør y fellig

OM barn døør i fellegh mz fadher oc modher tha er thz so som thz woꝛe aldrigh føød Døør barn oc er modher føre døød hwat heller skyfft fra fadher eller ey tho at thz haffuer lysken tha erffuer fadher alt ene En ere fadher føre døød oc lewer modher oc er syskẽ til tha tagher modher icke mere en eth aff hẽne barn eller stipbarn om til er.

¶ Si puer ꝛc̄ Pro isto facit ꝙ nota. iacobus de bel. vi in auct. de terrente et semisse in. iij. q. epatos. i. emācipatos hereditabit. i. ꝙ habeat vsufructum et filij habent ꝓprietatē insti. per quas psonas nō acquiritur. §. xij. c. de b onis qui libertis in potesttate constituit. li. iij. l. quecunqꝫ et. l. cum opoꝛtet.

¶ Si heres extra cōmunitatē extitit Cap. x.

SI heres extra ꝯmunitatē extitit et aliqs eoꝛū qui sūt i ꝯmunitate moꝛit̄ tunc diuidāt̄ omīa bona ac si omēs viuerent in ꝯmunitate ꝛ postea ꝓs moꝛtui eq̄lit̄ diuidatur inter omnes heredes.

¶ Om vdarwinge Capitulum x. Om vdarfunge

EN wtarwinge til oc døør annen there ther i fellegh er tha skyfftes alt godz so som alle lewede i fellagh oc hdhn̄ skifftes hin døꝺhes lod mellom alle arwinghe.

¶ Si heres ꝛc̄ Istud. c. ponit consilium iuris nisi enim fieret plena diuisio inter omnes tanquam viuerent non bene sciretur pars que moꝛtuum tangit qui iam venit ad diuisionem

¶ Qn̄ vnus ꝯfrater hereditat plus q̄ꝫ alius confrater vel soroꝛ Capitulum xi.

QVando contingit ꝙ puer ꝓmogenit⁹ hereditabit fratrē suū qui dicit̄ halffsysken cuꝫ matre quotquot postea nascuntur cum debent proce

dere ad diuisionē bonorū post patrē et matrem Ille senior primo recipiat totūqȝ hereditabit post fratrē suū qui fuit eius sysken.

Hwar eth ser sysken erffuȝ mere en annē. c. xi.

Nar som so timer at thȝ barn thē først er fødh erffuer sin halff sysken met sin modher hwar manghe sysken hoḣn fødes medh ther the sculle skiffte anthn̄ effther fadher eller modher tha tage hin elste forløddes op alt thȝ han erffuȝ effther sin seer sysken

Quando vȝ̄ Istud c p̄supponit q̄ filius cū mrē succedat frē ex vno latere q̄ ē ɔtra leges īꝑiales vt ptȝ i distinc. de succes sionibꝰ ꝑ casꝑ de caldō ꝟ i auct de heredibꝰ ab in testato §. huꝰ mōi ꝟ §. sed ꝟ ipsā Item ibi illo senior ratio istius ē quia q̄ ꝑus habuit non fuit de ista hereditate ideo nō est cōdiuidendū nec defunctꝰ potuit trāsuertere ad innoīatos sicut ecclē q̄ nō ē. Nota dat ꝑuilegiū de ecclesijs edificandis c. adaudiētiā

Filius patrifamilias in cōmunitatē nullam habet partem ꝑrogatiuā. c. xij.

Si filius alicuius existens in cōmunitate cū patre a cōmunitate pris nō diuisꝰ lucratus fuerit pecuniā mercando seu nauigādo intra terram vel extra ⁊ post mortē patris sui pecierit hereditatē post apportat totū quod lucratus sit vel careat hereditate Sed si vxorē duxerit extra cōmunitatē et ditatus fuerit nichilominꝰ obtinebit hereditatem post patrem et matrem.

At bōde søn i fellegh haffuer icke for lodes c. xij

Nar bonde søn køpferdh othn̄ landȝ oc vindhr̄ pēninge i fellegh mȝ sin fadher oc er wskifft fra sin fadher dør fadher oc bedes han arff bære alt til skiffte eller miste arff. En quenes hā oth aff

fellig oc mordher sithē rÿgh tha gar han togh til arff bode effther fadhernes oc mødernes døød.

¶ Si filius Nota tex. iste hic loquit̃ de cōmunitate sz nō facit mentionē de tacita cōmunitate istud dubiū ꝛ defectus cor. ꝑ thord. in cor. §. lij. Dicendū ꝙ lucrū de iure cōi diuidatur eq̄liter inter patrē et filiū et residuū veīat diuisionē sed lucruz filij nō veīat ad collatōz. vbi grā Pater dedit filio centū ex qui bus lucrat⁹ ē fili⁹ centū ex illo lucro fili⁹ hēbit q̇uq̄ginta sz pr̄ hēbit centū et q̇nq̄ginta et illa centū et q̇nq̄ginta veniant ad diuisionē inter istū filiū et alios fratres et nō illa quinqua ginta q̄ filius ꝑus habuit q̄ illa habuit ex suo labore et indus tria ita no. insti ꝑ q̄s ꝑsonas nobis acq̄ratur Nota etiā ꝙ tex. ꝯ. kiøpferdh hoc in peculio ꝓfectitio secus in aduentitio vel castrēsi vl' q̄si castrēsi vt armiger ditat⁹ n̄ cōportabit q̄d lu cratus ē ī vita honaliū nec cleric⁹ q̄ lucr̄t⁹ est ex clericatu vel studio nec filius cōportabit illa quā lucratus est ī peculio ad uētitia scz per donatiōez seu subsidiū aliorū amicorū.

¶ Si filius pr̄famillias fert vxorē suā. c. xiij.

Si filius alicuius in cōmunitate duxerit vxo rē ꝛ eā induxerit in domum patris ꝛ matris si bona vxoris non fuerint posita ꝛ in communitate et ipse moriatur sine puerum r̄liquerit siue nō ip sa nichil amplius recipiat q̄z intulit quia maritus ei⁹ nullam ꝑtem habuerit viuente patre et matre nisi aliquid specialiter fuerit ei cōmissum ꝛ si pue ros r̄liq̄ret remaneāt cū auo et aua et expectēt he reditatē post mortem eorū Si dubitatur quantū ipsa intulit pater mortui exponat quantum vult cū iuramento xij. cognatorū suorū nominatoꝝ

¶ Om bonde søn før sin kone indh til fadher oc modher Capitulū xiij.

Om bonde Søn før sin kone til fader oc mod

Qvenes bonde søn i fellegh oc føre sin cone in til sin fadher oc modher hans kone godz er

laugh i fellegh oc døør han fithñ hwat hã haffde børn eller ey tha tagher hwn icke mere en hwn førde til fellegh forti at henne bonde haffde ey lodh methñ hans fadher oc modher leffde om hãnum wor icke ſerlige i hand ſolth En haffuer han børn with henne tha ware the meth oldefa dher oc oldemodher oc ſtande there arff effther thñ døde.

En wordher ſkelnet a hwre møgz hwn førde ſindh tha meth neffn i kyn gøre hans fadher thet ſo møghet ſom han wil.

¶ Si filius ṽc̃ Nullã ptem cõcor. inſti.de hereð q̃litate ⁊ dctã. Speciale ſicut eſt donatio ꝓpter nuptias et ĩ peculio aduen/ titõ et caſtrenſi vel q̃ſi caſtrenſi vtš.e.c.proximo in glo.quaſi in fine Cũ iuramento melius eſſet ꝙ iudex alicui preciũ de/ ferret cũ iuramẽto attentis circũſtantÿs cauſarũ pſonarum vt notatur in c.fi.deiuriſiuris.et ideo melius et cautius eſſet ꝙ in illa ratione conſcriberetur ſingula ſub publico teſtimo/ nio ⁊ iuxta eius concientiam reſtituantur Nota hic in textu dr ꝙ maritus eius nullã ptem habuerit viuẽte prẽ et matre et ſimile habetur infra li.ij.c. xcviij.ſi reperta in textu et in glo.etinfra c. proximo quã diu in textu et in glo.

¶ Quid pater poteſt cõmittere pue/ ris ſuis ad poſſidendũ Capitulũ xiiij.

Quam diu pater et mater viuunt nichil opor/ tet eos committere pueris ſuis et ſi aliquid dederit oni negare non poteſt alteri Jtem ſi pa/ ter commiſerit puero ſuo ⁊ ille puer genuerit aliũ et poſtea morit̃ prior puer et puer pueri viuit nec auus nec aua poteſt ei auferre quid auus dedit filio ſuo.

¶ Hwat fadher tørff selie sẏth barn i hand Capitulum xiiij.

Fadher tør ey selie sẏth barn i hendher medhā han lewer oc modher En om han salier eeth barn noghʒ i hēde tha mo han ey sithā vedre hin andre En sel fadher sẏth barn noghʒ i hendher oc fangher thʒ annet barn dør barn oc lewer barne barn hwerkhā oldefadher eller annē mā mo fra hānū tage thʒ ther oldefadher gaff sẏth barn

¶ Quā diu pater ⁊c̄ Nichil rō quia p̄sentes sunt dm̄ in corū vita negare ymmo bñ ar.l.gñalē .§.de secundis nuptijs Nec cor.p auct. lucrum ibid quia loquitur in alio casu et ratio est quia sunt veri dm̄ et quilʒ est moderator in re sua §.mandati hoc in re mandata aufertur in oppositum ar. quia si erat patre potestatis donatio non tenuit insti per quas personas in principio sed potest dici q̄ confirmatur per mortem sicut donatio inter coniuges ar C de dona inter virum ⁊ vxorem li. f.⁊.li. donationes si pater Item nota hic simile in c. proximo si filius in v̄bo nullam habuerit partē viuente prē et simile infra li ij.c.xxviij. si reperta in textu et in glo.

¶ Quā diu pr̄ pueris suis. supple qui sunt in eius potestate ipis donare nō pōt eo q̄ pater et filius quasi vna p̄sona sunt C de impuberibus et alijs substitucioibus in vltima fallit tn̄ in dote et in dona propter nuptias q̄ pater filio et filie donare potest Item fallit cū filio familias emerito in castra pater donat mobilia Item fallit si pater remittat filio vsufructuʒ quem habet in reb᷒ illius aduenticijs Item fallit si fiat ob alimenta hec hosti concor. pisanus in sūma in v̄. donatio primo §.ix. in fine Quā diu pater ⁊ mater viuunt nichil oportet eos committere pueris ⁊c̄. Hoc verum nisi parentuʒ inopia vel ineuitabile cogente necessitate numerata cum pecunia et placito precedente cum exhibitione legittima quia tunc in bonorum alienatione vel scotatione pueri propinquiores iudicantur alijs cognatis patris et matris fraude nō interueniente vt hic in ar infra li.i..xxxiiij.

De dotalitio quod dici-
tur hiemferdh Capitulū xv.

Si pater desponsauerit filiam suam et ei assig-
nauerit dotalitium qđ dicitur hiemferdh vel
filio suo aliquid commiserit quando vxorẽ duxe-
rit ꝛ pater et mater postea moriūtur quod prius
receperūt pro plena hereditatis parte cōputabitur
et si hoc noluerint referāt totū qđ receperūt ꝛ pos
tea ꝓcedant ad diuisionẽ sed si noluerint careant
hereditate Sed si dubitatur vtrū totū reportatū
fuerit an nō accusatus se defendet iuramẽto cog-
natorū scilicꝫ kyns nefn. Et si ille inferre nolunt
quod pater eorū dederat eis sed potius volunt ꝑ
hoc esse contenti aliȷ̄ heredes non possunt eos co-
gere ad reportandū nec ad eq̄litatẽ cū eis faciēdā
excepta sola t̄ra de qua debẽt oẽs eq̄lit̄ ꝑticipari.
Puer potius debet ad iudicare se ad her̄ditatẽ et
cōmunitatẽ q̄ꝫ nō quia potior est vox adiudicant̄
quam abiudicantis.

Om hiemfredh Capitulum xv. Om hiemferdt

Giffther fadher sin datther wth mꝫ hiemfred
eller salier sin søn noghꝫ i hender ther hā que
nes ther there fadher oc modher døør tha stan-
dher thet thm̄ forfulle i retthe lodh hwat som
the haffue taghꝫ. En om the wille ey orwes at
tha føre ighn̄ thet the haffue fanghen oc skyf-
fte sithn̄ som reth er. En om the wille ey eff-
ther føre miste arff. Skyl a ath ey kommer
alt igheen giffue a lodh thn̄ ther for saagh er
meth kyns nefne. En om hin there vde er wil

Tha bødr thi kongen in main for vrlosff Or arffuir kraffuir
tha sept vodt fre sam førre

orwes at hā lodh ther fadhē gaff hānū tha mwe andre arwige ep nøde hannū til efther at føre eller at iefkne medh thm̄ aff thet ther han haffuer fanghet for vthn̄ iordh ene Barn er nermer at wide sig til felligh oc arff en the hanū wile wide fra

Dos. Heimstewr gegeben, dir das weib dem manne bringet.

¶ Nota q̄ antiq̄tus erit̄ erat vt maritus ꝛ vxor inuicē se emerent ꝛ dotarēt ne vxor videret̄ ancilla ꝑpter dāpnabilē ꝑsūptionē prime mulieris cōtra deū ꝛ ꝓpriū virū quia occasio expulsionis de paradiso fuit generis humani ꝛ ideo debet dici dos q̄ꝫ dotare q̄ ꝑcedēte in nuptijs viri donatione sequatur dos vxoris Nota dotaliciū .i. dos vel dotis ꝑciū et dos dicitur Illud quod datur vxori a marito quando nubit.

Si noluerint carcāt hereditate ꝛc̄ Nota si vnus referat totuꝫ q̄d recepit cū iuramēto cōgnatoꝝ et alij referre nolunt careant illi hereditate q̄ referre nolunt sed illi qui totū retulit cū iuramēto cognatorū possideat hereditatē omniū mobiliū vt h̄ ꝛ ifra li.i.c.xviij. Hec rex ꝛ cōsiliarij regni Si pater cōcor.l.filie C de collationib? et l. vt liberis e ti sed fallit quando filia petit solum relictum ex codicill' quia tunc nō tenetur conferre vt C decollationibus l. filiam contenti concor.l.post humano et filie ij. C de collatōnibus excepta terra Hoc locale est puer stat in voluntate an velit esse contentus an nō per dictam le. post humano et legem filie ij.

¶ Nota codicillus paruus codex vel scriptura vlla indigens solempnitate sed solummodo sigillo testatorum voluntatem significans loco testamenti habetur. Nota in glo. quando filia petit solum scilicet peculium relictū ex codicillis puto hoc est quando petit hereditatem sibi extra scilicet et latere deuolutam alijs confratribus et sororibus de iure exclus vrā.c.proximo quam diu in glo ec.ū.eodem.c.ij.quando contigit per textum Item quādo filia petit peculiū aduentiuū vl' castrense vel quasi castrense vrā e.c.xij. si filius in glo. in fine in v. subtracto hiøbefredh. Ista prescripta filius vel filia ad diuisionem conferre vel referre non debent ratio est quia super talia peculia non habet ꝑtātem pater familias sed tātum ille cuius est et adeo propriū est quasi licet filio de eo facere quidquid vult preter voluntatem patris q̄ secundū ca-

tholicon peculium est paruus census extra corpus patrimo nij positus in potestate filij vel serui. et ideo in glo. dicitur ex codicillis .i. ex parua scriptura sine solemnitate scilicet plurium testimonium sed salummodo patris sigillo sigillata quia secūdum papiam
Codicillus ē paruus codex vel scriptura nulla indigens solem nitate sed solummodo testatorum voluntatem significans loco testamenti habetur. Item est et aliud peculium extra corpus pr̄imonij et tantummodo sub proprietate filij vel fi/ lie nec sub potestate patris vt hereditas materna scilicet terra vt infra e. c.xxx. vitricus .§. vltimo Item vsufructus p uerorum et bonis mobilibus et immobilibus ex parte ma/ tris mortuo vtrō.e.c.xiiij. quam diu in glo. Item dos vel do/ natio quando matrimonium vt infra li. iij. c. xliij. quan/ tum in glo.

Si vnus confratrum impe/ tit alium Capitulum xvi.

Si omnes pueri qui dicuntur spisken viuunt et si omnes partes eorum sunt indiuise potest tamen vnus eorum plus impetere si vult et ad e/ qualitatem cum alijs inter eos debent iudicari xij cognati eorum cum eorum iuramento quod non sci rent melius Item inter pueros qui vocātur serkol debent consanguinei id est compromissarij ex vtraqz parte illud iudicare patrimonium et illud matrimonium et terram empticiam et hoc secundum quod volunt Item si mater et pueri discordant et du/ bitatur quid sit patrimonium et quid matrimo/ nium ipsa debet scire cum cognatis suis et tunc nō preiudicatur pueris si superuixerint matrem suaz et idem est de patre si cum pueris suis conten/ derit.

¶ Om eth syskēn kaller a annetath thz h .Capitulum xvi.

Om eet syskon kalder a andz thz h h waff

Alle syskēn lewende oc om alle løde wdlaffde tha mo om hwer syskēn wil kalle a annen til iaffneth tho so at hwer medh hwor sin lodh fal-dher oc til iaffnz medh andre thz sculle gøre xij. there samfrendher mz there eedh at the kwnne ey retther gøre Mellom sêrkolle om thē skyld at sculle sam frendher gøre thz fadherne oc thz mø-dherne oc thē købe iord ther the wille. Skyl børn medh modher hwilkthz fadherē er oc hwilkket mødhern er tha withne hwn mz henne frendher Forti at tha withnes ey fra børnom the ower le-we there.modher Sligh samme er om fadhē ma-ler sine børn ighē tha withne han mz sine frēdhē

¶ Si oms De ista materia i·l.voldemari .c.xxxij. ꝛ in. l. erici c.xxvi.li.pmi ratio de ꝯsanguineis ē quia melius scire bona ꝑsuemet quā alij ergo statn. corū iudicio ar. l. quisq̄s de i. §. de rescindenda venditione in.fi.sed ipsis deficientibꝰ pūt ex-tranei discutere vt in .li.erici .c.xxi.li.primi. Nota vtrū puer potius debet iudicari ad cristianitatem hereditatē cōmunica-tem et etiā ad legittimatōꝫ q̄ in ꝯtrariū ptꝫ infra e.c.xij.in glo .Nota hic dubiū de arbitrijs cōpromissarijs ptiū consensu assumptis vtrum eorum finē vel laudo eque vel iniq̄ conue-nit stare de isto quere infra.li.ij.c.lxxi.in margine .Inter pue-ros Nota arbitror cōpromissarius cōtra ius vel iusticiā non potest ferre sniam vel laudū et snia iniuste per cū lata non valet sed est corrigenda et hoc etiā vbicunqꝫ continet mani-festam iniquitatē pro isto de iuriiuris.c.quinta vall'ꝑ innocꝫ ꝺ arbi.c. ij.ꝑ innocꝫ hosti. et io.in no.et hoc verū quamuis ꝓ instandū laudo sit adiurata ar. notato ij.q.vi.c.a iudicibus ī addi adde dicas et in addi adde dicit innocꝫ per ar.concor cū istis de arbitrijs §.i.in v. si ē quid si fuerit ꝓ spe iūctis notatꝫ e.ti.c.ij. ꝑ hosti infra de iud.c.i.ꝑ io.in no.de iud.c. pastoralis

in d.nota per paulū in cle et ibi dixi de d.ăg c. sepe in d defē/sones per io infra rc iuris c. scienti p diuū ꝛ io. in no. Item expmissis cōcluditur ꝙ lꝫ a snia arbitrij cō.pmissarij directe non licet appellare tū ꝯtra ipsius sniam pmittitur supplicare de isto est ar ad finē pme glo. cōcor.io in no ꝛ ij. q.vi.§. a iudicibus p iohēm et pōt haberi recursus ad ordinariū hec ar in c.ab arbitrijs in d.cōcordare ti de offi.de lega in vi

¶ Qd vna hereditas lucratur aliā c.xvij.

Vna hereditas lucrat̄ aliā in omni diuisione si hereditas occurrit alteri quātūcunqꝫ sit magna seu pua sed si nō inuenitur occurrisse tūc quilibꝫ tātū recipiat quātū intulit cū testiōnio noiatorum cognatorū si nō sint posita in cōmunitate

¶ Om arff bedher arff Capitulū xvij.

Arff bedher arff i alle skyfft om arff er kōmē arff ighē hwre møghet som hwn er annen wegne oc hwre lyth som hun er annen wegne en fynnes ey arff ighē tha a hwer sin arff først wt thꝫ scal withnes mꝫ nefn i kyn ther indh kommer om thꝫ wor ey i felligh laugt.

¶ Vna hereditas lucratur aliā ꝛc Plana est vide c i in legib⁹ erici q̄liter vxor et maritus cōuenientes et erūt eq̄ diuites i mobilib⁹ non in terris Sciendū ꝙ arff bedher arff in mobilibus ex vtraqꝫ pte vel in terris vtriusqꝫ lꝫ non mixtim scꝫ in mobilibus quā ad immobilia et ix ₴m quosdā hec expositio p thord.legife aliter expōit vt pꝫ hic Arff bedher arff Illud non est seruandū in terris nec in bonis mobilib⁹ q̄ plus patrem mrēm auū ꝛ auā hereditario iure pcipiunt sed in hereditate bonorū mobiliū q̄ a latere accidens cōtingit iure hereditario post auūculū vel nepotē vel in consimilibus vsqꝫ ad quartaꝫ lineam thord.§.xliij.

¶ Si stipsysken discordāt de mobilib⁹ c.xviij.

Si puer qui vocant̄ stipsysken discordant de mobilibus qui vocantur boscap exponant ex

vtraqȝ pte cū iuramēto ꝯguatorū nominatorum
q² q ñcauſa receſſit a ꝯrimonio puerorū qui vocā-
tur ſpſken poſtea non poſſunt cognati accedere

¶ Om ſtipſpſken ſkilie om boſcap c.xviij.

Skyl ſtipſpſken om boſcap lade wd begghe
mægne mȝ kyns neſſn forti at førſte thȝ gan-
gher aff ſpſken dele ſithen kōmer frēdher ey til.

¶ Si pueri ꝛc̄ Ratio prime partis eſt quia qui tacet conſenti
re videtur per regulam iuris qui tacit.de regulis iuris in
vi.ꝛ'ꝙ quis ſua culpa ſentit ei debet imputari ff.de ſeperati-
onib⁹ l.i.§.queſitum Ratio ſecunde partis quia nō debet ali-
cui imputari ſi nō fecit ꝙ facere nō poteſt etiam ſi vellet ar.
ff.de arbitrijs l.arbit' ff.de negotijs geſt⁹ l. ſi pupilli §.videa-
mus nec ē imputandū nobis ꝙ preter volūtatem noſtram
contingit xxiij.q.v.de occidend hec quo ad infantem ſȝ prece-
dens §.quo ad puellam Nota ꝗuis textus ille loquitur de cō
munitate tamen non facit plenam mentiōeȝ de tacita com
munitate et igitur huius capituli dubiū ſine defect⁹ cor.per
thord.in cor.§.lij. Si pueri.eſt eq̄ cōſtitutio.

¶ Si ſenior frater duxerit vxorē in cōmunita-
te cū fribus ſuis qui eorū tutor eſt c.xix.

SI puer qui vocantur ſplken in vna ſint com-
munitate et ſenior frater qui eorum eſt tutor
vxorem duxerit et eam duxerit ad eorum com-
munitatem ſcilicet fellegh et prolem ex ea genue-
rit et ſi fratres ſint loquentes et conqueri nolue-
rint pueri ei⁹ capiāt plenam portionē in eoꝝ com
munitate et ſi ſint infātes vel etiā puelle que non
pn̄t cōqueri nec debēt nullū dāpnū de pueris fra-
tris ſui qui in cōmunitate naſcūtur ſociantur.

¶ Om elſte broder quenes meth andre
ſpſken i fellegh Capitulum xix.

HWore sysken ære mange i fellegh oc hin elste ther there werie er quenes han oc føre hin ko ne i fellegh til sine sysken fanghe the barn sam-mel oc ære hans sysken malendh oc wille the ey kære taghe hans børn fullodh i felligh. En ære hãs sysken wmelande eller mø børn thẽ ey kwn-ne kære oc ey mwe haffue enghen skade aff the re brødre børn ther i fellegh ere fødde.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copulatus Capitulum xx.

SI aliquis matrimonio vidue fuerit copula-tus qui non habet specialem portionem si ip-sa habet pueros et maritus eius in communitate non fuerit positus vel si non fuerit publicatum in platito ipsum cum bonis suis in communitate positum quando debent procedere ad diuisionem bonorum scire debent pueri cum eorum nefn in kyn quantum vitricus eorum intulerit et tantum recipiat & postea diuidãtur reliqua bona inter eos sicut fuerunt in communitate simul anteq̃ eoruz factus fuit vitricus et ipse nichil amplius recipiat nisi porcionem vxoris sue.

Om man quenes i encki bo c.xx.

QVenes man i encki bo ther ey haffuer selff howet lodh haffuẽ hõ børn oc wordhẽ hã ey laut i felleg ellẽ liwst a thigi/ thñ time te sculle skiff the tha sculle børn wide mz nefn i kyn hwer mø ghz there stipfadẽ førde indh/ oc so møghz tagher han først wd oc sithñ skilftes boscap thẽ i mellõ

som the wore i fellegh før en han worde ther stip
fadher oc fāgher han ep mere en syn kone lodh
¶ Si aliquis.c.cor.l generalis §.hijs autē casibus §.de secun/
dis nuptijs. Quis non habet specialem portionē Sed secus
est li. habeat et si maritus eius in cōmunitate nō fuerit posi-
tus hoc verū si puerum patrimoniū fuerit in placito publicū
per cognatos sed si mulier virū accipit et puerū patrimoniū
non fuerit publicatū in placito tunc omnes sint in tacita cō-
munitate vt ptz in cor §.lij. et sic potius potest ꝛ debet se ad
iudicare ad communitatem q̄ ñtū in contrarium quia potior
est vox ad iudicantis q̄ abiudicantis vts̄ e.c.xv. Si pater §.
vltimo et idem ē si mortua mulier est ꝛ vir receperit vxorem
ptz in preallegato §.in cor. Pater concor c. per tuas §. Si
vero qui filij sunt legittimi quō pōt pater legittimare per io
fa.insti de nuptijs §.si et ꝙ succedunt no.caspar de caldō. in ti.
de successionibus circa arborem consanguinitatis v. sȝ ter
tio casu et intelligitur de filio nato non ex dampnato coitu.g
l.legem §. de naturalibus.

¶ De pueris illegittimis Capitulum xxi.

Pater filios cōcubinarios in placito legittima
re debȝ ꝛ quātuȝ vult scotari et si aliquid sco-
tauerit et nihil dederit dimidietatem porcionis re
cipiat cum filio legittiō et si puer legittimus nō re
manserit puer qui legittimatus est in placito ple-
nam recipiat hereditatē post prēm Et si aliquid
recepit de herēditate pris tūc herēditabit post frēs q̄
vocātur sysken tantū quātū puer legittimus Nisi
pr̄ specificasset i placito ꝙ deberet eē ꝯtent? hijs
q̄ sibi dedit paꝛ̄ et nichil amplius obtinere ne post
patrem nec post fratres .i. sysken. Om slegfredt barn

¶ Om slegefredh barn Captulum xxi. grundz

Slegefredh barn scal fadher til thingi føre at
liwse at thȝ er hans barn oc skøde thȝ hwat

som han wilthz giffue Oc so møghet som skøth wordher thet beholler han oc ey mere En liwser han thet i kiøn oc i koldh oc skødher icke tha taghet thet halff lodh medh atelkone barn En at atelkone barn ey til tha tagher slegefredh barn fadhers erff ther thing liwst er En fagher han noghz aff fadhers arff tha erffuer han effther syskē iaffn lodh med atelkone barn Vthē at fadhē malte a thingi so at han sculle athorwes mz thz fadhē solde hannū i hendher oc fanghe ey mere oc taghe effther sysken icke.

¶ Solus pater pōt puer in filiū recipe c.xxij.

Quecunqz pater recipit in filiū nullus pōt eum negare ꝛ null9 pōt adiudicare puerū nisi veri heredes Quicunqz legittimauerit sibi aliquē puerū in placito si impetitus fuerit ꝑ aliquo crimine rñdeat pro eo sicut ꝑlegittimo Item si aliquis habens puerū concubinariū et ipsum in placito non legittimauerit nec pater nec ꝯgnati patris aliquid recipiāt de emēda.si fuerit occisus sed cognati ex parte matris totū Sed si naturali morte morit mater hereditabit vel cognati matris si ipsa non vixerit sed pater nichil

¶ Fadher ene mo sig barn gøre c.xxij.

Hwem som fadher gør sig til barn thē mo enghen man werki Oc enghen man mo giøre thē mā barn ther sig gøør ey selff barn vthē rette arwinge Hwilkhen mā sig gør meth alle log slegefredh barn a thingi swore for thz som for atelkone barn hwor ther a bedes En haffuer man

Degefredh barn oc liws thz ex a tingi worder thz

Secun: lib: cap: 26 — draebet tha tagher modherns frendher alle both oc fadherns frendher icke oc ex fad En wordher thz strodøøth tha erffuer modher alt oc ex fadhē eller modherns frendher om modher er døød.

Quando hereditas vel debitū exigi debeat Capitulū xxiij.

QVicunqz hereditatē vel debitū post mortem alicuius voluerit exigere veniat vel nuncius eius in die tricesima si sit infra puinciā q̄ vocatur bygdh vel in placito qđ primo sequatur Sed si sit extra puinciā infra sex septimanas Sed si extra terrā est remaneat debitū incōcussum p diem et annū sed si est i regis expeditiōe vel sāweth p⁹ q̄z redierit exigat debitū vel hereditatem infra trinū Sed si in nullo iuste sit impeditus et sciuit hereditatē vel debitū ita esse z non exegit in recto termino qui hereditatē recipit defendet se legibus q recte recipit Item si veri heredes non sunt infra septimā generationē vel si nō venerit infra annū z diē tollat rex herēditatē Itē si i die trecesima nō i veniūt veri herēdes estimari dz herēditas q̄zti sit pcij z seruet p diē z annū z si nō cōpet ver⁹ heres rex tollat.dies et annus sunt sex septimani et annus

Naar arff skal kreffuis

Hwen arff scal kreffues eller giald c.xxiij.

HWo som wil arff kraffue eller giald effthr̄ annens døød kōmer han eller hans budh at tre

Eodem lib: cap: 26 — tiughe dagh om the are indhn̄ bygd ellr̄ thz thigh ther nest effther e. En er han vthn̄ bygdh stande sex vgher En er han vthn̄ landz stāde dag oc

ſamlingh En er hã i kõnghñs fare both effther han hiem kõmer kalle a arff eller gialde indhen tredie ſem En er hã i eghñ laghe forfal ther fleſte mẽ wide at laghe forfald ær oc wiſte at thñ arff wor til oc talz ey a ſom ſauth er i rette time wære han wedh logh ther arff togh at han togh rette lige En ere ey rette arwinghe indhñ ſwẽde mã-ne oc kome ey indhñ aar oc dag tha tage kõngñ arff En om enghñ rette arwĩghe hittes a tretiu-ge dagh tha ſcal arff wyrthes oc ſettes at gøme iamlingh oc dag kommer ta enghñ tage kõngh arff oc gømel e til rette arwinghe kõme en kõmer enghñ rette arwĩghe effther tha haffue kõnghñ Aar oc dag thz er iameligh oc ſex ugher.

¶ Quẽcunq3 ꝛc̃ Nota ꝙ p uer potius debet ſe adiudicare ad xp̃ianitatẽ et hereditatẽ q̃ȝ in contrariũ vt3̃ e.c.§.i. Item puer potius debet adiudicare ſe ad hereditatẽ et cõmunita-tem q̃ȝ nõ vt3̃ eodem c.xv.§.vltimo Item poteſt elici ex textu in primo §.huius c.ꝙ etiam puer poti9 poteſt ſe adiudicare ad legittimationẽ q̃ȝ in contrarium. ſi dubiũ ſit vtrum legit-timus ſit Ratio eſt quia potior eſt vox adiudicantis q̃ȝ ab-iudicantis vt3̃ e.c.xv.§.vltimo in fine Nota q̃ filij ſunt legitti-mi et p tuas p textũ ꝛ doc dicit ꝙ pl9 valet q̃ȝ in ueritate agi-tur q̃ȝ qđ ſimiliare cõcipit et dicit hoſti ibi ꝙ ĩ re fauora. vide-lic3 pro legittimatione prefertur veritas opinioni ſed ſi opi-nio facit pro legittimatinoe tũc prefertur veritati extra qui ſi ſunt le.c.ex tenore et debiga c.nuper đ hac materia quere s̃. e.c.iij. Si mulier in glo.quaſi in pincipio Quicunq3 pater he-redes quia vertitur in eorum preiudicium de ſecunde parte concor inſti. ad ſenatus conſultum circulianum §.ſi. Nota pu-er concubinarius qui filius naturalis dicitur non in placito legittimatus non habet cognatos vt infra li. ij.c.xx. in glo. ¶ Quicunq3 ꝛc̃ Nota hic qualiter perditur ius non venient3

debito tempore ad exigendum debitum vel hereditatem vt
hic in §. Sed si in nullo et simile infra li.ij.c.x.Si rex §.vltimo
et extra descriptis c.si aūt et c. plerumqꝫ quia si impedimen
tū legittim̄ī nō habuerit et in debito tp̄e ad exigendū debi-
tum vel hereditatem non venerit perdatius suum vt hic et
similiter si non probauerit cum legittimis probationibus vt
infra e.li.c.xiij.si aliquis §.hen. vltimo et infra e.c.quia et si-
mile infra li.ij.c.xxxiiij.qui voluerit §.et si testimonium.
¶ Nota prescriptionem xxx dierum al' de iure communi req-
ritur longius tem̄pe scilicet xxx.annorum in istis personalib⁹
de quo insti de perpetuis et tempalibus actionibus et §. de
prescriptionibus xxx. annorum l cum notissimi extra prouin
ciam sit distinguit hoc i.§.de dilationibus septimam genera
tionem simile de iure cōmuni in feudo quia successio feudi nō
admititur vltra septimū gradum vt ꝺ̄ successꝰ feudi §.hoc iō.
coll'.x.de iure tū communi et bonis hereditarijs succeditur
ad x gradum et post hoc vir et vxor post hoc fiscus insti. de
successꝰ congnatorum §.fi.et per casper de cald. circa arborem
cōsāguinitatis de successꝰ §.in iij.casu vꝫ sed nūcq̄d eodē mō.

¶ Si aliquis receperit adulterā scienter c.xxiiij.

SI aliquis reciperit adulterā sciēter et genue-
rit ex ea siue sit manifestū eccl'e siue non filij
sic geniti remanēt legittimi ⁊ si postea ꝑ iudicium
eccl'ie seperantur ambo tm̄dem recipiāt de bolcap
quia ambo scierunt nequitiā suā Itē si ipsa sciuit
talē nequitiā ⁊ nō ipse ⁊ postea cōpertū fuerit ab
eccl'ia ⁊ sepanᷣ si pueros hn̄t portiones eoꝝ ꝯpu-
tetᷣ ⁊ deponētᷣ apud prēm ⁊ postea moriuntᷣ pater
solus hereditabit eos ⁊ nō mr̄ sic ē etiā de patre
si sciuit adulteriū esse reuertitᷣ hereditas pueroꝝ ad
mrēm ⁊ ad alios vterinos qui dicuntᷣ syskē si mori
untᷣ Itē si nō hn̄t pueros tūc q̄cūqꝫ eoꝝ adulteriū
sciuit si minus intulit q̄ꝫ alius habuit et continge

rit eos ꝺm iudiciū eccīe ſupari nichil ampli9 recipi
at q̄ʒ quot intulit Itē ſi ille qui adulteriū ſciuit p9
habuit recipiat tn̄ ille qui neſciuit dimidietatem.

Om man tager horkone vinder(?)

Eodem lib: cap: 5

¶Om man tagher horkone withn̄de c.xxiiij.

TAgher man horkone vithn̄de oc wies meth
oc fāgher børn meth hwat hellē thʒ wordhē
apenbart for then hellige kirke eller ey tha ere the
re børne atelkone børn oc ſkilies the at for criſthn̄
doms log tha tage the bode lige møghn̄ i boſcop

Tertio lib: ca: 37

forti the wiſte bode there ontſcap En wiſte hwn
oc ey han at thʒ wor hoor oc wordher thet tha
apenbart oc ſkilies at. oc halfuer the børn ſam-
mel/tha gøres børnes howʒ lodh/oc ware meth
there fadher/oc om the døø tha erffuer there fad
thm̄ ene oc ey there modher So er thet oc om fa
dher wiſte hoor oc ey modhē tha fare børn til the
re modher oc hwn arffuer thm̄ all ene mʒ ſyſken
om the døø oc ey fadher En haffue the ey børn
ſammel tha hwilken there hoor wiſte om then
førde mynne til en hin annen en hindh haffde fø
re oc ſkilies the ath ſom ſauth er taghe icke mere
en hā førde til En haffde hin mere thē hoor wiſte
taghe hin to ther hoor ey wiſte alt halfft

Si aliqs ꝛc̄ Itē diſtingēdū ē an ambo ſciūt impedimentū et
ſic pueri ſūt illegittimi vt in c cū inhibitio de clādeſtina deſ-
pōſatiōe aut vn9 tm̄ ſciuit et ſunt tūc legittimi vt ibi i glo in
v̄ ābo ꝫ fa c in pn̄tia deſpon. ꝫ c ex tenore qui fi. ſunt legittimi
ſed ſeparato matrimonio in facie eccleſie contracto filij geni
ti vel concepti ante ſententiam legittimi ſunt vt in c.ij. ſcilicʒ
cum inter qui filij ſunt legittimi.

¶De filijs adulterinis Capitulū xxv.

tha ere the ey atrilkom born / Dog ha fanger siden ... logum
End alle the born siden worder affleder ... gifft er ... / tha
ere the atrilkone born

Filij adulterini nichil recipiant post mortē pa
tris etiam si legittimauerit eos in placito et
scotauerit quātum nisi añ mortem suā assignaue
rit eis aliquid Item si aliquis desponsauerit muli
erē p verba de p̄senti et ɔtraxit de facto filij quos
prius ex ea genuit erunt legittimi Itē seruus na-
turaliter z fletføringh z claustral' nō p̄nt hereditare

¶Om hoor børn Capitulum xxv.

Hoor børn taghe effther fadher icke tho at
hā lims oc skødher alt thz han mo mest for
othñ at om han solde thm̄ noghz i hendher før en
han døde En haffuer man slegefredh børn oc tig
gher han theē modher sithñ the børn ere alle atell
kone børn tho at the ere førre fødde Trel oc flet-
førth man oc closther man mwe icke erffue.

¶Filij adulterini Pro primo §. Nota glosam magnam in .c.
cū haberet de eo qui dux in ma. Item pro secundo §. ē c. tāta
qui filij sunt legittimi Item contra tertiū §. de Buo fa. iusti.
de heredibus instituendis §. xij. de claustralibus fa. contra c.
in presentia de proba exceptis minoribus vt notatur in c. le/
gari insti. de legatis sz rñdetur q contraria loquuntur de iu
re communi. sed illi iuri communi derogatur in datia per
consensum episcoporum et prelatorū atqz nobilium nec va-
lent preuilegia in oppositum impetrata nisi post istas leges
fuerint impetrata et sic mentio de istis legibus danicis q
eis non obstantibus Filij adulterini Nota propter delictum
patris puuitur filius hoc verū temporaliter sed non perpe/
tuo Modo de hijs qui fi. a. maio. parte .c. quesiuit per hosti .
xxiiij .q. iiij. in summa per io. et ar. i. q. iiij. Notandum de
vsu c. xviij. terre per tord.

¶Si quis moritur multis in c. xxvi.

Om hoor born

Eodem lib. cap. 21

Tertio lib. ca. 20

Trell or fletføring

22

SI quis moritur multis inuolutus debitis et exponit omnia bona in testamento suo vt ex inde soluantur debita sua si heredes sui in die tricesima post obitum suuz recognauerit se esse heredes soluant totum qđ exigitur. Sed si non recognoscūt se heredes tūc soluāt illi quibus bona sunt commissa q̄z diu dicta bona sufficiantur.

¶ Om man døør meth c.xxvi.

OM noghet man døør ther møghet er gialdh skyplough oc setther sin eghen al til wisse for sin giald anthē closther men eller andre merkennes hans rette arffuinge weth hās arff a rette tretiughe dag gialde al giald ther kreffues ellē giffue logh aff hins hēde ther døød er En kēnes the ey weth arff tha gialde the gialdhē thē gootz haffue til wisse taghet so frammeligh som hans gooz recker.

¶ Si quis moritur ⁊c̄ Sciendum q̄ de iure communi heredes habent tempus deliberādi scilicet annum de iure sed ab homine non minus q̄ ix. menses et si fecerint inuentarium tenentur iuxta quantitatem bonorum non vltra sed istud inuentarium faciant infra tres mēses si bona sunt presentia si absentia infra annum vt in l.facimus §. secundū aūt dubius §.de iure deliberandi insti.de hered qualitate et drñā §. extraneis et §. sciend q̄ ibi notatis Item si nō recognoscunt se heredes xviij.iij. vel the.ey kennes wedh arff tunc debita soluere non tenentur vt infra li.iij.c.xxiij.in glo.in fine Quā diu dicta bona sufficiantur Nota q̄ quando debita totaz hereditatem exhauriunt heres esse immunis a lucro sic ⁊ a grauamine pisanus in v. hereditas §. vi.in fine allegans. C. de iure liberandi l. facimus §. et li. perfectam Item tutores paruulorum pauperum non tenentur pro eis soluere vltra quam extendit se hereditas hec rav.et hen.de mersebur‑ gen̄ ti.de rap. et incend et vtrum tenentur pauperes soluer̄

querite infra li.ii.c.xxiiii.in margine Item lz obligatio testatorũ transeat ad heredes nõ tñ pcliũ piurĳ et li. quiq̃ non possunt excedere singularẽ personam hec pisanus in v̇ hereditas §.vi in si concor.vl et hosti.

¶ Quã diu potest aliquis secum habere concubinam Capitulũ xxvĳ.

Quicunqz habuerit secum concubinã in curia et vadit cũ ea manifeste ad dormitum z hz ipsa seras et claues et comedit cũ eo et bibit manifeste in tribus annis hĳs elapsis ipsa debet esse legittima vxor eius

¶ Hwor lenghe man mo haffue slegefredh meth sigh Capitulũ xxvĳ.

Hwo som haffuer slegefredh mz sigh oc ganghere apẽbarlige mz atlowe oc hwn haffuer laas oc lucke oc søgher ade oc dricke mz hannuz apẽbarlige i tre vinther hwn scal ware atelkone oc rette hustrume.

¶ Quicũqz habuerit vz facit l in concubinatu ff de cõcubinis quia l presumit q sit vxor dũmõ sit in genua et non viuit in honeste vt in l in libris ff.de ritu nuptiaꝝ sed non ponit certũ tẽpus pro illa p̃sumptiõe sicut hic ẽm canones cessat illa presũptio nisi matrimoniũ fuerit publice contractum vt xxx.q.v.c.ĳ.in.fi.vide ibi glo. et d clamdest despon c.cũ inhibitio.

¶ Quis potest esse tutor c.xxviĳ.

Tuttores puuloꝝ post mortem patris pñt esse fratre adult? qui deuẽtus ẽ ad legittimã etatẽ si hic nõ est tũc põt esse auus si hic nõ ẽ tũc erit frat' pris et si hic nõ est tũc erit auũculus z si null? eoꝝ ẽ tũc debet esse qui ppinquior ẽ in cognatiõe Item nota q cognati ex parte pris sp sunt p̃ferẽdi in tuitione cognatis matris et sint beniuoli .

Item si maliuoli volūt esse et male tueri tunc re-
gis est istis deputare tutores quos voluerit quia
ipse tenetur omnes tueri qui non hn̄t fauorabiles
tutores quia nō dz vocari tutor qui est dissipator.

¶ Hwo warie mo ware c.xxviij.

Sma børne warie effther fadhers døød oc
brodher fulworen oc til lawe aldher er kom
men En er ey brodher fulworen tha er oldefadē
er ey han tha er fadher brodher er ey han tha er
modher brodher Er enghn̄ there til ta sculle nest
ther mwe wari ware fadherns frendher er ner-
mer wari at ware en mødherns frendher om te
ere omskyplough oc wille wel wari En wilde the
ilde wari tha scal komg sette thn̄ til at warie ther
han wil forti komghen er warie at alle thm̄ ther
ey haffue selffue rette warie Hin mo aldri waris
ware ther harier ar.

¶ Tutores vc̄ Nota cognati ex parte patris i tutela pferan-
tur nisi fuerint dissipatores vt hic vs̄.e.c.vij.mortua § i.et vl-
timo Nota hic in textu. q̄ nullus potest esse puerorum tutor
nisi habuerit legittimā etatem vt hic Item nota hic in fine
textus huius capituli qui male voluerit tueri debet a tutela
deponi qz nō debet vocare tutor qui est dissipator v s̄.e.c.vij.§
primo Tutores vc̄ de fratro facit insti de fiduciaria tutela in
principio secūdi p alio ibis de legittima cognatorum tutela
Itē q̄ cognati pferunt insti de capitis diminutione § si mali-
uoli insti despectis tutoribus § nouissime Regis supple vel
eius aduocati seu officialis insti de actiliano tutore circa me-
dium Sicut pater potest dare tutorē in testamento qz est tu-
tela hereditaria seu legitcima vt hic tutela datiua vt patet
de rege tutela testamentaria vt patet de prē vt notatur insti
e ti. Nota q̄ mulier pōt esse tutrix ptz extra de appel c. ex par
te v. Nota hic qui debet esse puerorū tutor debet esse sapiēs
z eloquens vt hic in textu dicit q̄ tutor debet defēdere pueros

ꝛ eoꝛū bona per legē pͥrie qđ alias nō fieri pōt nisi tutoꝛ esset sapiēs et eloquens Item qui debet esse pueroꝛū tutoꝛ debet esse in eoꝛū cognatione ꝓximus vt li i.c.xxviij. Item cognati patris sūt ꝑferendi vt eodē c.ij.§ Itē debet tutoꝛ esse in bonis habūdans et diues vt li i.c.xxx.§.i. Itē debet tutoꝛ pueroꝛū ꝓ bonis ne fraudenť ponere sufficientē cautionē scz si non habuerit bona immobilia tūc nichilominus maneat tutoꝛ dūmodo ꝓ bonis pueroꝛū fecerit cautionē hec tocđ §.iij. Itē que sit sufficiens cautio li.iij.c.xxi.ꝛ li.ij.c.ix.

¶ Nota ꝙ mulier potest residere cū pueris ꝛ eoꝝ bonis cōmunibꝰ nō maritata c.xxix.

Quam diu mulier voluerit residere cuȝ pueris suis nō maritata post obitum viri sui nec debēt pueri nec possunt ab ea seperari sed terra eoꝝ tutoꝛem habere debet ꝛ cōseruatoꝛē qui eaȝ possit defendere ꝑ legē patrie si fuerit necesse sed tñ mr̄ exinde recipiat oēm fructū et disponat pꝛo velle suo Sed si mater eoꝛū maritata fuerit tunc pueri recedant ad tutoꝛes nisi sint adeo parui ꝙ nō possunt carere auxilio matris hoc est si nō sunt septeȝ ānoꝝ tñ postq̄ȝ maritata ē tutoꝛes ꝯseruāt bona pueroꝝ q̇ cū mrē remanēt ꝛ soluēt ei expēsā ꝓ pueris q̇ vocať costegiald Itē si mater ꝓpter aliq̄ȝ necessitatē sederit cū pueris suis ꝛ vēdiderit terrā suā ꝛ p̄ciū terre ad vsum oīm eoꝝ ꝑuenerit ꝛ ipsa postea nupserit ꝛ pueri ab ea sepanť tūc ip̄a teneť recipere de bonis eoꝝ idiuisis q̄ntū fuit pꝛeciuȝ terre sue Sed hoc nota ꝙ de terra eoꝛum nichil habet nisi aliqua terra sit empta de qua potest recipere recōpensationē plenā pꝛo terra quā vendidit

¶ At kone mo sine bøꝛn oc gootz gømе c.xxix.

BOne methñ hwn wil fide mz henne fadherløs børn vmãnet oc vgifft tha mwe men børn ey fra hēne taghe en there iord sculle tog laghe warie halfue at gøme oc ware oc til syns mē oc warie thm̄ mz loghñ om noghē kaller a Modher tragher tho alle nytte there affgar oc skiffte efther hēne wille En mannes modher tha sculle børn til laghe warie for vthñ om the are so smaa at the mwe ey modhēs hielp myste thet er til ov̄ꝫ. vinther tha effther hwn mãnes tha gøme laghe warie thꝫ børne gootz ther mz henne er oc giffue hēne fostherløn oc costegiald En sel modher hin eghñ iordh for trang thñ stwnd hwn sither met henne børn oc ganger iorde wert thm̄ alle til terffue mãnes hwn sithñ eller the fare fra henne tha ma hwn tage af boka vskifft so møghꝫ som hēne iordh werth wor En aff there iord for hwn icke vthñ aff købe iord er til tha tagher hwn there fylingh for henne iordh.

Quam diu mulier fa § qñ mulier tutoris officio fungitur Item quia per se põt esse tutrix sed cessat tutela qñ volat ad secūdas nuptias fructñ qd habeat vsufructū sicut pater isti. per quas psonas § xij. qd dr de terra eorum voluntaria de terra aūt sua equum est qd preciū cūputetur vt deducta parte matris residuū scilicet partes puerorū soluātur vt sicut ipsa sensit emolimentum pro parte ita et onus ar in regulis iur qui sensit de regulis iuris in vi.

De vitrico et preuingnis et vtrum vitricus potest esse tutor eorum c.xxx.

VItricus non potest esse tutor puingnorū suorum nisi propinquiores cognati consentiant tamen cū eorū tutor est vel debet eos ad plenam

cōmunitatē hoc est felligh recipere secuz cū bonis suis vel ad estimationē bonorū que dr wyrthpen-ninge tn̄ nō potest alienare terrā eorꝝ nec domos Item nota ꝙ quicūqꝫ tutor debet esse aliorū tm̄ debet habere in bonis ꝙ si bona illorū quoruz est tutor ꝓpter eius negligentiam dissipantur possit omnia dampna refundere ⁊ si plus dissipauit q̄ꝫ possit de ꝓprio refundere iā nō potest esse tutor. Item qui verus tutor est debet cōputare expensā quā sustinꝫ pro pueris ⁊ si aliquid supest de bonoꝝ ꝓuentibꝫ reseruetur ad vsus eorum Sed si fuerit publicatū in placito quantū de bonis eorū ꝓuenī re possit annuatim tunc pōt qn̄ venerint ad ānos discretionis totū exigere qd̄ inde poterat ꝓuenire ad vltimā quadrantē cū cōputabit̄ tūc tercia pars que poterat ꝓuenire de ꝓuentibꝰ et assignabitur tutori ꝓ labore suo ⁊ expensa Nullus tutor est et postq̄ꝫ mater eorū mortua est nec pater nec auus.

¶Om stipfadher oc stipbørn en om stipfadher mo wære wærie ꝫc̄ c.xxx.

STipfadher mo ey wære stipbørns wærie sothn̄ at nest frendher wille en tog scal hā an thn̄ tage thm̄ i fellig mꝫ sigh ellr̄ til wyrthings pē ninge medhn̄ han er there wærie tho mo han ey aff hendæ there iordh oc ey there hws Hwilkhen som annēs wærie scal wære han scal so møghet haffue weth at hette som hā tagher vndher sin wærie met fuleghen to so at øder han ther wærie er sy̋th eghet gooz so at haffuer to icke aff sy̋th eghꝫ gootz so møghꝫ at giald effther aff som hā

haffuer vndher sine wærie En ødet han mer en han haffuer selff tha mo hã ey wari ware Hwo som wærie er han scal acte thñ cost hã haffuer for the børn oc huat som ower er thz scal gãge børn til frãme terff En wordher ey neffnd a thingi mz frendhers raadh hwre møghz there gootz mo skilde hwert aar thm̃ til fram terff tha haffue the loff thẽ the kãme til olders at kreffue alth thz thẽ aff therẽ eghñ matthe gange i vterff To actes tha wærie tritingh aff thz ther gozet matthe skildhe for hans arbeide oc hans cost Enghñ wærie mo aff hende the børne iordh ther the ære wære ath hwerkhñ fadher eller oldefadher ma aff hendhe børne iordh sithen there modher er døød.

Vitricus non potest esse tutor ꝛc̃ Nota nec sponsus potest esse tutor spõse vel bonoꝝ sponse ante matrimoniũ per copulatu carnis cõsummatũ ratio est Nota.

So scriff landz domer oc andre gode mẽ aff lãdz thinghz oc saude so for rette at man mo resse sin fellebũdhñ systher mz kep oc vand thñ stundh the ere i fellegh sãmel so lenge til henne brøllop vord giord oc indførdh til hẽnes husbondhe oc hwere enghñ mã plectugh ther fore forti at han er hẽne retthe wærie so lenghe brøn effther hẽne brøllop bliffuer vndher hennes husbondhes wern

Hec scripta sũt Anno dñi M.c.lv. a placito tocius terre ꝛ cõcordat text⁹ ꝛ glo. ĩfra l.ij.c.lxxxi.q̇cũqȝ §ij. ꝛ l.iij.c.xxxij.ꝑcussonẽ glosa. Vitricus cõsentiat q: suspect⁹ ẽ ar. insti. de auc. tutoris et curatoꝝ ꝑ totũ et de suspectis tutoribus per totũ Item nota ff. insti. de excusatõe tutoꝝ § sed ꝛ paupratẽ et qñ dr de tercia ꝑte danda tutori cõcor de q̃rta legis falcidie et de q̃rta tribelliata vt insti. ad legẽ falcidiã et de fideicõmissarijs here

dib⁹ i de iur̄ cū cōmuni nō habet̄ vt notatur insti qui tutores dari pūt in testamēto § Si q̄s Nullus fallit in casu necessita tis vt insti. q̄b⁹ alienare licet vel nō § admonēdi et infra c.c. xxxvi. puer § i. Nota text⁹ hui⁹ capituli nō loquit̄ de tutore pu eroꝝ q̄ nō est sufficiens in bonis et isti defect⁹ cor. p thord i cor §xlvi Nota si tutores de iniuria vel fraude sunt suspecti tunc puerorum bona debent ad cōmunitatem vel estimatōnē vt insti de suspectis tutoribus per totū.

Qui nō pn̄t esse tutores pueroꝝ c. xxxi.

Claustrales sacerdotes dyaconi subdyaconi non possunt esse tutores in placito laycorum Item villici serui et qui alteri⁹ iugo sunt dediti q̄ vocant̄ fletføringhe nullius possūt esse tutores q̄ seipsos non possunt tueri.

Hwo ey mo warie wære c. xxxi.

Klosther men oc lerde men ther er presther oc messedeghne oc subdeghne mwe ey warie wære a legmēs tingh Brydi oc trel oc then there fletføring er the mwe enghn̄ māz warie wære for thi at the ere ey there eghen warie.

Eodem lib: ca: 7 et 27

Claustrales ⁊c̄ De hoc insti. qui tutores dari pūt in testi monio exceptis monachis alij clerici de iure communi pn̄t esse tutores sed non debet compelli Sed ratio istius capituli quia non debent apparere veredici in causis forensiū vt in c. i. de postula per glo. de hoc xxi. q. iij. c. molestus Item fletfø rig sicut est arrogatus vel qui facit se emi pro pecunijs ⁊ per hoc efficitur seruus de arrogato insti. de adoptionibus §. cum aūt impubes sed de illo empto insti. de iure personarū §. serui

Nota q̄ clerici possunt esse tutores orphanorum ⁊ viduaꝝ et etiam defensores ecclesiarū de licentia epōrū lxxxvi. disti. p uenit Item pn̄t agere in iuditio seculari p se et miserabilib⁹ personis c. an̄ dicti peruenit et etiā si suā vel suoꝝ psequūtur iniuriā e. q. vi. omib⁹ et cōcor. io. l. xxxvi. dist c. si. hec pisan⁹ in d tutela § ij. et in d. cleric⁹ ij. § i. Enghn̄ warie Nota i alienatōe

rei pupillaris requiritur cause cognicio ⁊ decreti inter positio ⁊ iuste cause subsistētia alias nō dominiū nō transfert cōcor innocēn ⁊ hosti Itē ista causa alienationis cessante cōpetit minori rei venditio cōtra possidentē et actio ꝑsonalis ꝯtra tutorē ⁊ procuratorē concor io. in nouella et hosti. hec cardinalis de reb⁹ et nō alie c. dudū in v° alienatiōe de hmōi alienaciōe scʒ eccl'e q̄ ecclesia fungit̄ iure minoꝝ quare infra hoc l. c. xliiij. in margine Claustrales et sacerdotes ⁊c̄ Nota istud capitulū intelligendū est de sacerdotib⁹ qui instituunt̄ tutores in testamēto. i. de testamētaria tutela siue datiua de sepul. c. ex parte ij. in glo et cui cōmunicat̄ secus vero in legittima tutela, vt lxxxvi. dist. c. ꝑuenit et in summa pisani in v°. tutela §. ij. et ē.

¶ De illis qui dicunt̄ fletføringe c. xxxij.

Quicunqʒ semel subdiderit se iugo alterius qd̄ dr̄ fletfører nunq̄ʒ potest āmodo reclamare sed in placito debet se homo fletføre Itē quicunqʒ receperit aliquē seruū vel aliquē fletføringh' debet respondere ꝓ delictis suis Itē Nota quicunqʒ voluerit se fletføre debet se cuʒ suis denariis siue bonis exibere illis qui ipsum debēt hereditare et hoc in placito si āt hoc nō fecerit ipsi pn̄t rōnabiliter reuocare eū ad libertatem ꝓpriam vel ad tuicionē eorū excepta omni lege Itē nota ꝙ qui vxoratus est nō potest se fletføre nisi vxor similiter fecerit secum vel si sint adeo decrepiti ꝙ seperantur ab inuicem iudicio epī.

¶ Om fletføringh c. xxxij. Om fletføring

Hwo som sigh wil fletføre han mo sithē aldri wether seie thʒ En a tingi scal mā fletføre sig Hwo som trel haffuer eller fletføring tagher sware there gerningher. Slaer fletføringh sin eghen husbunde tha giald husbonde ther saar worde blot wide En hwo som sigh wil fletføre han scal

føꝛſt lauge b:m de ſig oc ſine pennige thm̄ ther hā
nū ſculle arffue. en forglømer hā thȝ tha mwe the
delē hānum til hans eghen frelſe eller til thm̄ ſleff
Kaller annē man a fletføꝛing oc er thȝ ey gioꝛt a
thingi tha er han frels foꝛ vthn̄ al logh Thn̄ ther
quent er han mo ſig ey fletføꝛe foꝛ vthen at hwn
fletføꝛer ſig mȝ hannum eller the ere ſo gamle at
biſcop lower thm̄ ſeer at ware

Quicūqȝ ſemel Vide iura ſ. proximo c. allegata ſemel qd ſe
mel placuit amplius diſplicare nō poteſt vt in regulis iuris
qd ſemel Item quicunqȝ iſti de noxalibus actionibus § i. Itē
nota quia ꝓpinquiores debent eſſe potiores ad emendandū
ꝙ alij ſicut in alijs rebus vt infra c. li. c. xxxiiij. in nota funda
tur ex c. ꝓpoſuit de coniugio ſeruoꝝ Nota non receditur a iurē
communi niſi ex cā. Card in primo glo in c. in fidei de hereticis
li. vi. concoꝛ io. de elec licet canon in v carere per ar. Qui ipm
dnī hereditarē Nota ſi aliquis redditur nimis decrepitus vel
ex toto inceuſatus tunc habeant heredes ipſum cum omnib⁹
bonis ſuis thoꝛd. § xv. Nota ꝙ ius textus iſte ſcilicet quicūqȝ
ſemel loquitur de fletføꝛinge cū non plene loquitur de decrepi
tis et id. corrigitur per thoꝛd. hic in glo. et in coꝛ thoꝛd xv.
Nota furioſi excuſantur a culpa in dementia commiſſa xv. q
i. aliquos xxij. q. vij. queadmodū Item ſecundū iohēm et pau.
de homicidio ſuper vbo furioſus ab omni actu in quo requiri
tur animus excluditur et excuſatur ratio eſt quia iudicium
animi inſtante tempoꝛe dementie non hēbat et id. excuſa
tur de toꝛ viuatis c. ex parte ber. circa finem in v. iudicium
aīm Itē nota ſecundū io. an de homicidio c. ſi furioſus in
cle. ꝙ furioſus pro delicto accuſari non poteſt Nota vlterius
Si pater fuerit incenſatus vel furioſus de hoc require ſ li.
i. c. vij. § i.

Quā vir accipiat vxorē ȝ a quo patre c. xxxiij.

Qui vxorari voluerit recipere debet deſpōſatio
nem a parte mulieris ſi vixerit vel a filia ſi

sit adult? vl' a fratre et si nullus eorū sit qui pri-
mus est in cognatione qui desponset eā requisito
prius eius cōsensu Sed si mulier nō habuerit cog
natos pōt mādare cui voluerit vt eam desponset
Item nota si mulier habet cognatos adeo ppin
quos q͡ pñt et debent eius tutores esse sicut sunt
pater frater filius auus patruelus et auūculus et
noluerit eorū parere cōsilio et desponset seipsam
absq3 eorū cōsilio ipi bona eius cōseruant ad vsus
eoꝝ q͡3 diu ipsa vixerit nisi aliter cōcordati fuerit
Sed si p vim fuit oppressa ppter hoc non amit-
tet bona sua. Hwore man skal quenes

Hwore man scal quenes Capl'm xxxiij.

Hwo som wil kone taghe bede aff fadher el-
ler søn om han er fulworen eller brodher en
er thÿsse enghñ til tha tygghe han aff then ther
Genesis 24 nest er i mwe oc tho mz hēne ia oc willie En haff Eodem lib. cap 8
uer hwn ey so neer frendher at the ere hēne rette
warie so som er fadher eller brodher eller søn ellē
oldefadher fadherbroder modherbroder oc giffē
sig selff vthñ theē raad tha holde the hēne gootz
e methen hwn lewer vthñ the wordhe ādrelon-
de til synne En gangher kone wold ower haffue
ecke forti tabet sÿth gootz.

Qui vxorari vr̄ Sciendū q͡ cōsiliū hic statuit alias de iure
cōmuni nō esset necessariū dūmodo alias bene nubit vt §. de
nuptijs l si vt ppoīs et l. in cōuentione et xxx.q.v.c.i.ꝛ si ma
le vixerit nō tenetur eam dotare de quo ī auct. vt de appella
cognoscatur §.cās ꝛ § fi. et in glo in c. quēute vall' de iureiurā
et isti cognati sunt quasi ploquutores mulieris ppter vere-
cundiā eius ad instar tutoris vt s̄ e.l.c.xxviij. vide etiā s̄ viij.
c.qliter qūq3 efficitur penalis si nupserit sine consilio eorū.

Quis terram pōt vendere c.xxxiij.

Quilibet potest terrā ꝓpriam vendere si ·eam vendendā exhibuerat suis ꝓpinquioribꝰ cog natis in tribus placitis Terram patrimonialis de bet exhibere ꝯgnatis ex ꝑte matris, si prius scota- ueris et hoc nō fecerit tunc pn̄t ꝓpinquiores cog- nati reuocare scotatiōem factā et ipse soluet tres marcas regi ꝛ tres bondoni Sed si ille dixerit qui vendidit ꝙ dicta terra rationabilr̄ fuit in placito exhibita defendet se xij.hominibus.

Hwo iord mo aff hende c.xxxiiij.

BOnde ma sin eghn̄ iord selie hwem som han wil om hā lagh bøød a tredie thingh oc sine neste frēdher Fadherne scal biwdes fadherne frē dher oc møøherne mødhernes frēdher en skøøhē han før en han laugbiwdher tha mwe hās neste frendher thz affther kalle oc han haffuer forgiort sine tre mark bodē wedh komīg oc so wedh bōde En seier hin ther solde at thz wor lagbodhz giffue xij.menz eedh.

De terra uxoris c. xxxv.

MAritus non pōt alienare terrā uxoris sue nisi tantū habeat terre quantū ipa ꝛ adeo bona ꝛ insup puerū cū ea Jtē si maritꝰ vēdiderit terram uxoris sue ꝛ emerit aliā ipa recipiat plenū restaurū de terra ēpticia ꝗz diu terra illa suffecerit sz si plus remanet de terra empticia ꝗz ilia terra fuit ꝗ ven- dita est diuidatur inter omnes heredes Sed si terra empticia nō sit sufficiens recipiat plenuz res- taurum de patrimonio mariti.

¶Om bonde iordh c.xxxv.

BOnde mo ey selie sin kone iord vthen at han
haffuer om goot iord wedh a hette En sel bõ
de sin kone iordh oc kiøber annen iord tage hwn
fyllingh aff købe iord e methñ til er En er meẽ kø
be iord til en soldh wor skiffte alle arwinge i mel
lom En er ey købe iord til tha tage hwu fyllingh
aff bondens frendhen

Tertio: L. b: cap: 44

¶Quilibet potest ꝛc̃ Vtrum qui bona sua alienauerit et ea
postea quiete tenuerit per annũ potest ea postea defendere
declaratur per thorð c.lxxi. Quilibet potest simile de aliena
tione faudi pater col'.x. vbi cognatorũ consensus requiritur
secus de iure cõmuni in re non faudali vt insti quibus alie
nare licet vel non per totũ Quilibet potest terraz ꝛ iõ. qui dix
erit ꝙ terram venalẽ exhibuit in placito vtrũ docere debet
cũ test. õ. pla ci. vel se defendere cor in cor thorð § iiij. Itẽ si ali
quis inpingnorauerit terras quas in proprietate nõ possi
det similiter notatur in cor thorð § xxxvi. Nota in textu quili
bet potest terram ꝓpriam vendere qð regula a contrario sẽ
su nemo potest terram alienam vendere infra li.i.c.xli.§ ij. in
principio et vltimo et terra per secundũ thomam scða ij. c q.
lxxvij. qui dicit ꝙ null9 debet vendere alteri quod non est suũ
concordat bar. in pis sub vocabulo emptio § iij. quasi in me
dio et nullus tutor potest alienare terram puerorũ quorum
tutor est postq̃ mater eorum mortua est nec pater nec auus
li.i.c.xxx.§ vltimo Item thorð § iiij. et non potest aliquis ali
cui terras illas inpignorari quas non potest secundũ leges
alienando scotare vl' scotando alienare Nota nõ potest aliq̃s
vendere terram alterius vt infra li.i.c.xliij. in principio et §
vltimo Item nec potest aliquis diminuere terram alterius
vt infra li.i.c.xlix. quã in ꝑncipio Itẽ null9 põt occupare q̃uis
mõ terrã alteri9 vt infra li.i.c.lvij. q̃si per totuz Itẽ null9 põt
arar̃ terrã alteri9 violenter vt ĩfra l.ij.c.lxxij. Si vero bona al
teri9 aliq̃s vẽdere ꝓmiserit ꝛ nõ ĩpleuerit soluat bõdoni tres
marcas ꝛ regi tãtũ thorð § iij. ꝛ li.i.c.xli.ã pĩcipio ꝛ ĩ vltimo

¶ Nota ꝙ ꝯtra iura fit ꝓ infecto debet haberi x ꝺ vides nec valet iuramentū cōtra hoc factū ¶ de legibus nō dubiū sibi de fo. cōpe c. si diligēti hec henricus de boīs de iureiurā c. cum contingat ꝺ unica. Item alienacio q̄ fit cōtra formā iuris nulla est ipso iure de iureiurā c. institutus de hijs que fiūt a maper ca. c. xij. q̄. sine exceptione ar contrarij q. ij. si qua de rebus hoc soluitur ne se vacan. c. i. hec ver. de re. e. c. non alie c. siquis presbiterorū ꝺ ab initio nullas.

Maritus non potest Vide insti quilibet alienare licet vel non in glo. Nota Credo ꝙ alienatio siue venditio terre uxoris tenet et legittima manebit si habuerit puerū cum ea plenum restaurum de terra empticia vel de patrimonio mariti vt hic in c. maritus et quasi simile infra li. iij. xliiij. c. mulier et hoc verum intelligitur sed mulier sciens et sustinens consilio et opere hoc idem fecerit vt͂s ibi.

¶ Quante etatis sit masculus quando potest terram alienare c. xxxvi.

Puer masculus non potest alienare terram suam nec vendere anteq̄ȝ fuerit xviij annorum Sed puelle nunq̄ȝ pn̄t terrā suam vendere nisi adeo pauperes efficiantur ꝙ oporteat eas ꝓ sustē tatione vite vendere tūc debet vendi cum consilio cognatorū ꝓpinquorū tamē non amplius nisi ꝓ dimidia marca argenti vno anno Vidua pōt terram suā cū consilio cognatorum ꝓpinquorū vendere ꝛ mutare Item si aliquis vendiderit terram ꝓpriam et eam in cōmunitate consumpserit vxor eius exinde nichil soluat Sed si vendiderit vtrāqȝ et suā terram ꝛ terrā vxoris ꝓpter paupertatem ambo dampnū sustineant quia tenentur viuere de ꝓprijs et vtriusqȝ bonis.

¶ Hwor gammelt barn gootz nio aff hende c. xxxvi.

Swenbarn ma ey ſelie ſin iordh oc ey andher ſtwnde affhendhe før en han wordhr̄ attheu winther gammel En møbarn mo aldri ſin iordh ſelie othñ hwn wordher ſo fatugh ath hwn ſel før liffs føtzel tha ſcal ſelies mz neſte frendher raadh oc ey mere ſammel en for halffmark ſølffeeth aar Encke mo ſin iord mz neſte frendere raad bode ſælie oc ſkiffte Sel bonde ſin eghñ iord oc ꝗder hē ne i fellegh thz gialdher huſtrue ey effther En ſel han bode ſin iord oc ſin huſtrues iordh for uſelhedh haffue hiemgiald forthi at the ære ſkyldug ath fødes aff there beggis.

Puer maſculus xviij. De iure cõmuni requiritur ꝙ puer talis ſit xxv.annorũ ff.de maioribꝰ xxv.annis per totũ xviij. hec etas requiritur ad alienandũ ſed etas xv annorũ ad ſublenandũ ſ̄ .e.c.vij. Item nota ꝙ bona immobilia puerorũ puellarũ poſſunt in caſu neceſſitatis ꝓ vite ſuſtentatione earuz vendi vt hic ſ̄ e.c.xxx. vitricus in glo vltima in vbo nullus.

Qũo debet terra emi vel ſcotari c.xxxvij.

IN placito debet terra ſcotari ꝛ non in alio loco hoc eſt in placito In cuius hæreth illa terra iacet in placito Syſſel vel in placito totius terre vel corã rege quia teſtimoniũ placiti adeo validum eſt ꝙ contra illud nulla lex ꝑualebit.

Hwr iord ſcal købes c.xxxviij.

ATtingi ſcal man iord ſkøde oc ey andhr̄ ſtz ehz er a thz hæretzthingh ther iordh liggher i ellerſyſſel thingh eller lantzthing eller for komghñ forti at things withne er ſo ſterct at imod things withne ſcal enghñ logh giffues.

In placito [illegible] hoc eſt ſpeciale quia de iure cõmuni põt quis in quocũqz loco alienare dũmõ ꝓuideret ſibi de ꝓbationibus

sufficientibus sed ratio istius ē ad tollend ñ querclas et lites ꝓpter testimoniũ placiti vt infra c. proximo.

¶ De testimonio placiti Capitulũ xxxviij.

Hoc est testimoniũ placiti ꝙ boni et iusti qui tunc tpis fuerũt in placito testificāt se vidisse ⁊ audiuisse quod factũ ē Placitũ nõ põt teneri siue haberi i cũ paucioribꝰ ꝗȝ cuȝ septē hominibꝰ qꝛ tot hoim testiõniũ de placito est plenũ testimoniũ Terra que legat̄ eccl'e si vendi debet põt emi aq̄cũ qȝ quia oēs xpani debent esse fratres.

¶ Om things withne c.xxxviij.

Things withne er thȝ at the gode mē a thingi wore withnet thȝ ther the soe oc høre Mynne en vij mē mwe ep thing holle so mange men ere oc things withne Thñ iord ther man giffuer til godȝ hws scal hwn selies thñ mo købe i hwo som wil forti at alle cristne mē sculle brødre war̄.

Eodem lib cap 37

¶ Hoc est testimouiũ septē sic septē testes requirũt ad testamentũ insti de testamēts ordinand § sed cõ paulatim ⁊ vide glo in l. testi § de testibus et infra e.c.xli. terra concor in auct hoc ius porrectũ C de sacrosctis ecclesijs et x. qi. hoc ius sic tñ ꝙ ille preferat qui plus dat vt dicit auct hoc ius ⁊ facit glo in l C de iure fisti ⁊ has fist li.x. Nota sm canones testibꝰ nõ testimonijs ē credendũ vel iudi. extra de cohabi cle.c.tua. Nulla lex preualebit Hoc verũ si testes ī testimonio placiti nõ sunt suspecti sed si sunt suspecti tũc secus Item de re sine cã. extra placitum acta siue discussa testimonium placiti non valet quia contra illud ꝑualebit lex scilicet iuramentum hominũ Item pro falso testimonio in placito prestito soluat falsus testis ad minus tres marcas bondoni et regi tantum § i. et i. Itē si aliquis aliquem in placito pro aliqua causa incusauerit

rit pro qua non est citatus ad placitum habeat spacium deli
berandi qd respondeat ad proximū placitum thord.. Si. xxxij
¶ Item homo citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā
suam coram perrochianis dominica proxima ante placituz
per duos testes thord. Item quicunqz ad placitum accesbit et
in via aliquis contra eum deliquerit ad distantiā a loco placi
ti quo a placito videri potest illud delictū scilicet thingfredh
brode similiter si contingat in placito similiter sit delictū thin
gfredh per totum diem integrū quo placitum hereth vl' sulel
tenetur si aliquis contra aliquem in recessu a placito deli-
querit.

¶ Si vero in recessu a placito generali tm̄ pax illa per totuz
diem et sequentem durabit ¶ Si in placito contingat tūc eo
dem placito premulget delictū et illud in secundo placito ad
discernendum super hos xij fidedignos nominari et tertio pla-
cito discernat et in recessu a placito si lesus fuerit tūc sequē-
ti placito promulget delictū thord c.lxxxviij.

¶ Item si aliquis sine quacunqz causa testimonium habet et
aduersarius suus similiter habet tunc illud testimonium te
nendū est pro firmo in quo eps̄ et octo meliores illi9 hereth
testimonio suo consenserūt thord § xxv.

¶ Nota quilibet falsus testis septenni pnīa puniatur primo
1 ꝑpter dei offensionem xxij. q.v. siquis.
2 ¶ Item infamis est et a testimonio repellitur propter iudi-
3 cij illusionem e.q. siquis conuictus. ¶ Item verberibus ca-
stigetur propter inuestigationem veritatis quinta q. v.
illi qui.
4 ¶ Item rebus spoliatur propter dampni qd intulit restaura-
tionem xxxiij. q. v. hec ymago in fine.

¶ Item excommunicetur. ¶ Item nota inducens ad fal
sum testimonium grauiter peccat et similiter pena punia-
tur xxij. q. ij. si quis conuictus.

¶ Nota falsus testis excommunicetur auctoritate statuto-
rum prouincialium.

¶ Nota quantum vir et mulier possunt legare pro ani-
ma sua et quibus quere infra linia tercia Capitulum xlv. in
margine.

¶ Nota huat hustrue oc born oc hion maa aff hendhe li iij. c. xliiij. § iij. et hic in parte in c. vxor habens maritum ꝛ supra li. i. c. iij. § vltimo Et vtrum voluntas defuncti sit adimplēda quere infra li. iij. c. xlv. in margine.

¶ Hot est testimoniū placiti ꝛc Nota hic oritur dubiū si discordauerint testes per quos cōmunicatur. rūdetur vt in cor per chorō. § ij. ꝛ hic ī glo. Itē aliqs īfra l. ij. c. vij. Si discordauerit in glosa.

¶ De legato a muliere nupta vel innupta Capitulum xxxix.

Vxor habens maritum et puerum cū eo nō potest plus dare pro anima sua q̃z maritus voluerit sed si querimonia exorta fuerit de legatis ꝑ aīa vel de vno vl' de reliquo maritus mortue expo nat qđ fatet̄ et pro reliqua ꝑte defendet se lege. Itē si nō habuerit puerū cū eo tūc bene pn̄t legare dimidietatem portionis per, oīa sua.

¶ Om selie gifft Capitulū xxxix.

Hustrue ther haffuer husbonde oc børn wedh mo ey giffue ath selie gifft mere en bondhen giffuer ia wedh En wordher ther kare' a selie gifft anthū aff closter eller ander man tha ware bondhū wedh log at han iette ey mere en han gā gher weth En haffuer hwn ey barn weth hānuz tha mo hwn giffue halff sin howz lodh bort for henne siel.

Tertio lib: cap: 45 et 46

¶ Vxor hn̄s Istud capl'm restringit libertatē testandi contra l. i. § de sacrosctis ecclesijs Nota etiā ꝙ mulier hn̄s puerū mortuo marito si testamētum fecerit debet dimittere puero q̄rtā nature l' querela de inofficioso testamēto locū habebit in sti de inofficioso testamento § xij. ibi per glo.

¶ Si aliqs vēdiderit terrā suā ꝑ denarijs suis et alia terra nō fuerit empta ꝑ illis denarijs c. xl.

SI vendiderit aliquis terrā suā pro denarijs & alia terra nō fuerit empta cū denarijs ill' hoc qd interim in terra ponitur et remaneat terra q̄z in pecunia repertū fuerit remaneat bosa

Item si maritus primo emerit terrā cū denarijs qui vocantur bosa & postea vēdiderit terrā ppriā p expēsa sua & sue vxoris primo soluat ei p matrimonio suo oīs terra qua emit si maior terra empticia sit q̄z vēdita hoc diuidatur totū inter omnes heredes Si minor fuerit terra empta q̄z vendita recipiat plenā recōpensationē de denarijs qui dicunt bosa qz si nō inueniatur sustineatur.

¶Om man sel sin iord oc wordher ey laugt iord Capl'm xl.

SEl man sin iord oc wordher ey laugt i iordh thz ther i peninge wordher fwnnet ware bosa En bonde om han køber første iord met bosa oc sel sine eghen iordh for sin cost oc hans hustrues so møghz som kiøpt er gialdes husbunde for hans fadherne om købe iordh er til er købe iordh mere en bondhn solde skifftes mellom arwinghe er købe iordh mynne til tage fylling aff bosa ar ey bosa til haffue hiem giald.

¶Si vendiderit &c̄ Si vendiderit maritus terram et emerit terram pro illa pecunia/terra empta veniat in diuisione iter maritum et heredes vxoris/sed si solum pecunia suspecsit veniat inter bosa/Item de alio articulo ratio dictat qz heredes de bonis vxoris refundat marito restaurā pro sua re vendita/si bona post vxorem supersint/alias habeat maritus dāpnū qui sibi melius nō prouidit/fortassis prima ps loquitur cū 9 siquis a nō dn̄o insti de rerū diuisione.

¶Si quis vēdiderit terrā nō appropriatā c.xli.

Qvicunqȝ terrā vendiderit et eam appropriar nō poterit et illa legaliter reuocata fuerit per contentionē q̄ dr dele ⁊ ille qui vēdidit debet expo nere preciū integraliter et soluere regi tres marcas et bondoni tres quia non potest appropriare Sed quicunqȝ vendiderit alteri terram tenet̄ eaȝ appropriare et tueri per cognatus suos infra triennium quia legittima prescriptio nō currit prius que dicit̄ laugheudh nec minus currit q̄ȝ trib⁹ annis Postea ille qui emit defendat se per cognat⁹ suos nisi aliquis impetierit qui tūc nō erat infra ānos discretionis vel mulieres nō hn̄tes tūc tutores vel si illi quorū intereat erant tunctp̄is extra patriam quando terra vendebatur.

Hwo som sel whiemelt c.xli.

Hwo som whiemelt iord seel oc deles hwn eff ther lade wdh werdh hin ther solde oc bøde siy mark bōde oc so komg forti at hā solde whiemelt En ho som seel annen iordh han bør athiemle hannū thn̄ iord oc warie hannū thn̄ mȝ sine frendher e til thisse ath hin haffuer trygi winthē laugheud a ther han køpte forti ath laugheud er ey mynne en tre winther Sithn̄ a hin ther køpte at warie mȝ sine egne frendher vthn̄ at the kalle a ther ey wore kommen til olders eller quinne ther ey haffdhe retthe waria eller the men ther wore vthn̄ lantȝ thn̄ tyth ther iorden soldes.

Quicunqȝ terram vendiderit ⁊c De venditore rei aliene qualiter puniatur de emptione § de emptionibus per totuȝ Itēȝ hec prescriptio currit tribus annis hoc de iure cōmuni verum est in vsucapiōe qui habet tres annos prescriptio ra

Eod: lib cap 34

men habet ꝛc et amplius vt institu de vsucapionibus et lon gi temporis prescripcionibus per totum si quando terra ven debatur quia contra tales personas non currit prescriptio vt de integrum restitu c requisiuit et c. beneficio.

¶ Nota laugheudh kan enghen mā fo pa nogher iordh vthē logligh skode oc enghen man kan fo logligh skodhe vthen aff retthe egher man vt hic et ꝑ toto titulo de scutacione vendi tione et alienatione terrarum vndhertaghē arff.

¶ Si contentio oritur vtrum plus vendi tum erat vel minus Caplm xlij.

SI aliquis vendiderit terram et oriatur cōten tio inter eos vtrum plus emerit vel minus si ille qui emit poterit allegare legittimā prescriptiōꝫ trium annorū ꝙ tanto tempore fuerat in plena possessione absqꝫ q̄rela obtinebit in causa Sed si contentio sit inter eos de dicta terra infra tres ā nos tunc requirendum est testimoniū de placito ꝛ si testimonium placiti non affuerit tunc pocior est causa vende ntis.

¶ Om trette wordher a huat solth wor mere eller mynne c.xlij.

SEel man annen iordh oc skyl thē om huat heller han køpte mere eller mynne haffuer then ther køpte laugheud a wkerth tha ma han withne hin ighen thē solde En skyl thē a indhē tre winther tha staar thꝫ til things withne En er ey things withne til tha wordhē hin nermere thē solde at winne.

¶ Si aliquis dixerit se emisse Capitullm xliij.

Si aliquis dixerit se emisse tam terram sororis q̄z fratris z ipsa est non maritata et in cōmmunitate cum fratre et si testimonium pro taciti non affuerit ꝙ terra vtriusqȝ fuerit nominata tūc ille qui vendidit defendat se lege ꝙ non vendidit nisi partem suam Sed si conuictus fuerit soluat tres marcas et soror vtatur terra nisi tutor eius vel ipsa personaliter alienauerit eam.

¶ Om man kaller sigh athaffue køpt bode systhers iord oc brodhers c.xliij.

Kaller nogher man sigh athaffue køpt bodhe søsthers iordh oc bødhers oc er hwn vmmānet oc mȝ brodher i fellegh oc er ey things witne til at nefnd wor bode serlige tha wære hin wed logh ther solde at han solde icke mere en sin eghn lodh En brøsther hannum logh bøde iij marck.

Eod: li 1 cap: 30

¶ Oc systher holler sin iord vthn̄ at henne retthe wærie eller hwn selff haffuer thn̄ aff hendeth.

¶ Si aliquis ꝛc̄ Nota de prescriptione vtš. e c. proximo ꝛ de testiō placi. vtš. c.c.xviij.

¶ Si aliquis ꝛc̄ Nota quicunqȝ promiserit alicui bona sua vendere ad implemendum tenetur obligatus ¶ Si vero bona alterius vendere promiserit et nō impleuerit quid soluat regi et bondoni patet per thord. in cor. §. lxxxi.

¶ Si aliquis ꝛc̄ Facit § nunc ad manendum insti quib⁹ alienare licet vel non.

¶ Qui non debet terra defendi c. xliiij.

Terra dȝ fendi per noiatos de cōsanguinitate q̄ dr kyns nefnd Si eccl'a contenderit cum aliquo bondone de terra et illa pl⁹ valet secundū cōsuetudinem ville q̄ȝ marcā argenti dn̄t veredici suo discernere iuramēto Sȝ si terra valet marcā ar

genti vel minus et bondo retinet eam in sua pos-
sessione tunc ipse defendat ꝑ kyns neffnd Sed si
terra sit in possessione ecclesie et alterius nõ tunc
dñt tutores ecc'ie et aliȷ̄ meliores ꝓrochiani xij suo
iuramẽto ad iudicari eã ecclesie ỉ alteri alicui Si
aliquis habuerat terrã xl annis in quieta possessio
ne debet eam absq3 omni lege tanq̄3 iusto titulo
possidere Sed si ecclesia xxx annis fuerat i posses
sione absq3 q̄rela obtinebit terrã absq3 omni lege.

¶ Hwar men sculle iordh warie c.xliiij.

IOrd mz at warie kõmer icke ãnet til en kyns
neffnd Skyl bonde wedh kirke om iordh oc
gialdher iord mere en mark sølff aff rette by wyr
thing tha sculle sandmẽther om skylie En gialder
iord mark sølff eller mÿnne oc haffuer bondhen i
hefft tha worde han wedh kyns neffnd En om
iord er i kerkens heffth tha sculle kirke warie oc
andre kirke mẽ the beste so at the are xij swarie
henne iordhñ anthñ til eller fra Haffue bõde hafft
iord fyrthiwge vinther i heffdh ware logløøs for
kirken En haffuer kirken hafft iordh tretiwge
winther heffdh ware logløøs for bondhen om
thet stood wkerth.

¶ Terra debet defendi ꝛc̃ De possessore q̄ teneat defendere
possessiõ3 suã et q̄ dicit de xl ãnis verũ ẽ de iure cõmuni etiã
sine titulo ẜm leges ꝑ l. cum notissimi C de prescriptionibus
xxx annorũ sed secus ẜm canones vt in c. Si diligenti et c. si.
de prescrip. Item contra ecc'am requiritur prescriptio xl. an-
norũ sed ꝓ ecc'a sicut pro aliȷ̄s de iure cõmuni vt in c. iij. et c.
ad aures de prescrip. ex quo patet q̄ ecclesia citius prescribit
q̄3 priuat⁹ oppositũ deberet esse quia a ꝓuato separatur reuerti
non ab ecclesia et ea rõe prohibetur alienatio feudi in eccl'a3

non in priuatū vt in l feudorū de alienatione feudi sed ratio istius decisionis est fauor ecclesie Tutores ecclesie Non ex facto defuncti conueniunt heredes C de emptionib⁹ si putes xij. q. ij. eps qui filius ber. de pigno c. ex p̄sentiū v̄ ex successione.

¶ Si ecclesia Nota q̄ est in optōe eccl'e vtrū velit alienantē res eccl'e vel recipientē ꝯuenire xij. q. ij. si q̄ de reb⁹ et c. siqnis q̄ licz alan⁹ § si tu vel cura li. et l. vlti. ad instar minoꝛuz et ibi dicit ber de pingnoribus c ex p̄ntiū in v̄ sua necessitate Item cōtor henric⁹ in sūma in hec v̄ba in re male alienata eccl'a hȝ acciōem personaliter in alienationem vel accionem in rem contra possessorē xij. q. ij. appostolicos

Itē decretalis hec ꝯsultissime de re ꝛ nō alie i vi dicit ꝛ phibet alienatiōes rerū ecclesiasticarū nisi i forma iuris cōmunis io. in no. vū dicit ar. Itē dicit innocen̄ q̄ p̄positus abbas et rectores vniuersitatis et hmōi poterint p̄stare auctoritatē in iudicijs et cōtractib⁹ alenationi rerum ecclesiasticaꝝ seruata forma iuris ꝯmuni⁹ hec io. mo. i c. dudū de re eccl. nō alie i vi.

¶ Item Nota q̄ eccl'a fungitur iure minoꝝ et io. de hmōi alienatione require s̄ li. i. c. xxx. in fine.

¶ Om by eller bool skil a c. xlv.

Qui dixerit se minus habere de terra q̄ dicitur bool q̄ȝ deberet debet totū bool p̄ legeȝ prie ae equalitatem ꝛ equitatem funiculi reducere Sed si vnum bool discoꝛdauerit cū r̄liqua tota villa reducenda est ad equalitatem funiculi.

¶ Om by eller bool skyl a c. xlv.

Man ther seier at han haffuer nynne aff bool en hannum hører hā kōmer alt bool til rebs En skyl bool wed annet tha kommer han al by til rebs.

¶ Si villa vl' bool discordanerit tūc q̄ facit sȝ ꝛ si § si dicāt s. fi. mū regūdoꝝ de mō diuidēdi per funiculū soli vide ifra c. c. lv.

¶ Si aliqua terra Hic ponit vnū specialē locale statutum

¶ Om oꝛnum er i by Capl'm xlvi.

Om by eller booll skyll aa

SI aliqua terra q̄ vocat̄ ornū sita sit i villa dz eē ex āt̄iquo ꝫ spālit̄er signata cū lapidib⁹ vel fossis vl' stauis q̄ dicūt̄ stabel nō mensurat̄, ad eq̄litatē ville q2 diminuit de tota villa Sz si cōtentio sit vtꝝ illō ornū vel vna ps q̄ dr deel si iacet i villa illa dz scire p noīatos i ꝯgnatōe qui dicūt̄ kyns nefknd qui ē i possessiōe cp ei⁹ sit ornū et nō tenet̄ mutari ad villā Sz' si nō sit spālit̄er signatū cū lapidib⁹ fossis et stabel distribuatur per funiculum.

Om ornū er i by Capitulū xlvi. Om ornum y by

OR ornū i by tha scal hwn ware aff areld oc so seer merckt mz steen oc mz stabel oc meth grefft hwn rebes wed by ep forthi at hwn sker ther al by En word skelnz a huat hellē thz er ornū ellē en deel om thz ligghē obygd wide hin thē i hēde haffuer mz nefkn i kyn at thz er hans ornū oc a ep atskifftes til by En er thz ep merckt meth steen oc mz stabel gange mz reeb. Secūd: lib cap: xi

Si pua villa cōtendit cū maiori c.xlvij.

SI aliq̄ pua villa edificata sit in mark et vna sit distributio agroꝝ ꝫ pratoꝝ ꝫ cadit ad maiorē villā que vocat̄ atelby ꝫ si post contētio oritur quid ptinet ad villā q̄ dr torp quid ad maiorē villam q̄ dr atelby hoc dn̄t scire qui morant̄ i maiori villa ꝫ si videt̄ ill' q̄ aliqd dāpnū incurrit ꝓpter illam paruaz villā que dicitur torp pn̄t eos reuocare ad communez villam si dampnū illud sit intollerabile ꝫ si noluerit redire p̄figi debet eis termīnus de placito cp redeant ꝫ si vltra id resideāt soluāt ₰gi ius suū Tn̄ si habitauerit ibi trib⁹ ānis sine q̄rla i placito ꝓnūciata nō pn̄t de iur̄ reuocari

Om torp skyl ioz adelby

¶ Om torp skyl wed atelby c.xlvij.

Er torp giorth vth a mark oc er alle agher skifft oc engh oc skyl thm̄ at hwat til torp hø rer oc hwat til atelby tha skulle the widhe ther i atelby bo Tycker thm̄ oc ther i atelby bo ath thet torp standher thm̄ til skadhe tha mwe the kalle thm̄ effther ighen om then skade er thm̄ vtolligh Wille the ey effther fare tha skulle men legge thm̄ lagdag aff thingi thm̄ efther atfare Sidhe te effther oc the are loglige opkraffde ligge koninghn̄s ret wed To om the haffue trygge vinthēs heudh a ther bygge wkert a thingi tha mwe mē thm̄ ey opdele.

¶ Si aliq̄ parua villa vē Notādū est q̄ edificari cōcedit̄ sine dampno alteri? etiā in loco publico ff ne q̄s in loco publico l. ſi q̄s a p̄ncipe facit c. ad audiētiā i ū in curia i glo de eccl'e edificandis trib? annis Nota hic p̄scriptionē triennalem.

¶ Quicunq; habitauerit i wang, c.xlvij.

Quicunqz extra cōmunē villam habitauerit in wangh licet in terra ꝓpria habitauerit debz in terra ꝓpria habere introitū et exitū ad forta oc fægangh absqz omni dispendio vel redire ad villam communem.

Om man settes y wongh

¶ Om man settes i wongh c.xlviij.

Hwa som settes i wongh fra atelby dogh at han liggher a hans eghz tha skal han anthen a sijth eghz kōme sig til forta oc fægangh alle eghē skadeløss eller flytte op til by effther ighen.

¶ Quicunqz facit vt̄s et c. primo de hoc insti de seruitutibus rusticoꝝ prediorū § ideo aūt hec seruitutes.

¶ Om reeb oc iordh Capitulum xlix.

Eod: lib ca: 48 et si

Eodem lib cap 87 et si

Nullus pōt negare alteri distributionē funiculi nec renūciare si aliquis petierit et voluerit scire suū stuff et suā specialē emptionem in aliqua parte que dr̄ deel vel villa tūc pōt et debet admitti funicul9 ꝛ hēat quilibet quantū tenetur vel quātū habuerat antecessor su9 ꝛ in nullo diminuat terram alterius nisi illius qui tenetur habere diminutionē q̄ dicit̄ skerth hoc est ille qui vendidit Vox cuiuslibet ad iudicātis se ad distributionē funiculi potior est q̄ʒ illius qui eum voluerit adiudicare.

Om reeb oc iordh Capl'm xlix. *Om reb a iordt*

Reeb mo enghñ mā forhe a by ho som a kaller hwo som wil wide sigh til stuff eller til serkøb i nogher deel eller by lade tha reeb ganghe oc haffue tho so møghʒ som han haffde ther han feck aff anthñ kiøb eller stuff eller hans for eldher oc skierte enghñ man: othñ hin ther skyldug er skiert at haffue thʒ er then ther solde Man er e nermer at wide sigh til reeb en hin ther hannum wil wide fra. *Rord* *6*

Nullus pōt negare ꝛc̄ hic admittitur mēsuratio p funiculum de hoc notatur institu de accionibus § preterea.

Hwar man skal dele sig til rebs ꝛc.

Quicunqʒ voluerit se reduci per legē et contentioneʒ ad equalitatem funiculi hoc ē ho som sigh vil dele til rebs Primo debet cōqueri in placito q̄ i equalitatē habet de suis compossessorib9 et minus de terra q̄ʒ tenetur et petat equalitatem cū funiculo tūc prenominabit sibi ꝛ aduersario suo primū placitū qd̄ sequitur si aduersarius su9 habitauerit intra hæreth Sed si habitauerit extra

hareth tūc ꝓnominabit ei placitū ad dimidiū mē
sem ⁊ alter faciat eū citari ad domiciliū suū cū duo
b⁹ viris quinqꝫ dieb⁹ añ placitū ⁊ illi hoc dñt testi
ficari ī placito ꝙ fuit legittime citatus Sed si ap-
paruerit ꝗ citati fuerāt ꝑfiget eis termin⁹ dies qn-
tus de placito vt terra illa de qualis orta est ꝑ fu-
niculū distribuat Insup nominētur de placito bo
ni et veraces qui in die illo pñtiaꝫ suā adhibebūt ⁊
sciāt si re⁹ ⁊ causatus iusticiā adhibeat et illi dñt
ꝓnunciare in placito ꝙ factū fuit in die illo et ꝭm
testiōniū eoꝝ debet ꝓmulgari iudiciū ad distribu
tionē funiculi si necesse fuerit vl' hoc iudicare ratū
⁊ firmū de quo noīati in placito ꝯcordabāt Si im
pedimētū rei venerit ī placito qd dr wither maals
thing ⁊ ipe nō ꝑsonaliter cōparuerit tūc ꝑnoiat sei
aliud placitū Sꝫ vltra tciū placitū nō pōt aliquis
excusari ꝑ pedimētū nisi sit adeo infirmus ꝙ nō
possit venire vel in negotio regis vel in sāneth qd
dicitur forbodh vel in ꝑegrinatione extra terram
vel si vocatus sit ad superius iudiciū vel si deberꝫ
tueri terrā si dies ille esset certus terminus suus
qui vocantur laugdagh' ista sunt impedimēta legit
tima Sed si aliquis dixerit se velle comperare illo
die tunc nullū impedimētum pōt eū excusare nisi
īfirmitas ⁊ ꝑegrinatio Si oēs ꝯpossessores accep
tauerit funiculū ī placito nec vn⁹ nec duo pōt ipe-
dire ¶ Hwor man scal dele sig til rebs c.l.

Hwo som sigh wil dele til rebs han scal først
kære a thingi at hā hafuer miasfnꝫ aff hās
egher oc mynne en ham bør oc bedes iasfnꝫ met

Hwor ma skal dele sig til rebs

Tord vi

reeb/tha neffnes hãnũ thing for oc hans dele mã/
thz thing ther nest efther er/om han sidher indhñ
hæreth/Sidher mã vthñ hæreth tha legges hãnũ
halffmonz thing fore/Hin thẽ kærer hã scal steffne Tord 43
thñ ther for saghñ et fem næther for thing mz to
mẽ at hans hws/so sculle the oc withne a thingi
at han wor loglige steffnd/Kõme the til swar thẽ
steffnde wore/tha legges thm̃ fore xv daghe a thĩ
gi at rebe thñ iord ther thm̃ skyl om/gode thinghø
ringe oc sande mẽ sculle neffnes til ower atwære/
oc atwithne om/oc se wat hin for saghñ er bim-
dher ret/oc the sculle sie athingi huat giord wor a
lagdag/efther therẽ withne sculle men anthñ mæ
le reeb til om behoffgiøres/eller døma thz atstãde
til thingøringe worde samsette ther om/Kommer Tord 45
hinds forfald ther secthz er a withẽmaals thig oc
ey hã selff/tha neffnes hanũ ãneth thing fore/En
lengher en a tredie thingh mo ey forfald møde/ lag forfald
vthã han er so i siwge sengh at han mo ey kõme
Eller i komghrns spsel eller forboth/Eller i pelle-
gris ferd vthñ lãdz/Eller hã ær kallet til høgre dõ/
Eller for høgre wærneth/Eller scal wærie fin iord
om hans rette lagdagh wor/I thýsse er lagh for-
fald i alle dele/En om mã tagher wedh geẽ maal
a thingi tha mo hannũ enghñ forfald hielpe vthñ
pillegrims ferd ene/ Taghe alle eghẽ wedh reeb
a thingi sithñ mo thz ey en man el er to formene.
Quicũqz vẽ Nota q̃liter deueniẽ ad funiculi distribuciõem Nota
Nota hic ĩpedimẽta legittima et ẽ aduertẽdũ q̃pmo fiat q̃-
rela de ineq̃litate deinde añ citatoz nominẽt thinghorige

veredici ad experiendū an sit necesse ꝙ terra distribuit funi-
culi iuxta eoꝝ dicta fiat vel maneat in distributa si dixerit ꝙ
fiat tūc citatur aduersarius per duos ad domū et ī tercio pla
cito ꝓceditur ad distributionē nisi occurratur legittimū im
pedimētū vt hic Nota hic fit dubiū de piscatura quia de ea ħ
nō loquitur et ideo per thorð § vi fit cor. Quicūqꝫ ꝛc̄ Nota hic
in q̄ faciat eū citari ad domiciliū ꝛc̄. sed de meliori consilio et
iudicio videtur citari apud ecclesiā suam coram ꝓchianis
ꝓpter maius periculū euitandū concordat cor thorð § viij
Faciat eū citar i Si pro cauꝭ triū marcaꝝ cōuictus fuerit ali
quis excepta executie manhelleth maal si appellare voluc-
rit vel aliquis nomine eius iuditiū regis appellet ī eodē die
in placito quo cōuictus fuit et inter recedendi arripiat īfra
quindenā si appellauerit et non fuerit persequutus tūc soluat
boudoni tres marcas et regi tantū si non appellauerit tunc
teneatur aduocatus sub pena triū marcarū assumptis secuꝫ
quatuor fidedignis ad domiciliū conuicti accedere et bondo-
ni iusticiā facere et regi ita tamen ꝙ prius seruentur ibi tria
lagdaghe si aduocatus ad primam monitionē non fecerit
bondoni iusticiā soluat sibi vt dictū est pro contumatia tres
marcas et tantū pro secūda monicione et tantū ꝓ tertia mo-
nitione et tantū pro quarta et si tunc sibi non fecerit iusticiā
exinde possit eū cogere per litteras regis ad faciendum sibi
iusticiā et ad satis faciendū ei ꝓ contumatia aduocato autē
et sequacibꝰ suis si bondoni iusticiā facerit non debet imponi
causa herrewerck vel rapine Thorð § xiij.

Quicunqꝫ voluerit se reduci ꝛc̄ Utrū leges debent solum
festo vel profesto patet ꝑ thorð in cor § lxxxvi et infra li. ij
c. de nefninngis in q̄ debent iurare in glo.

Item nota hic per argumentū in § sed si. ꝙ leges solū debēt
quinta die post firmationem legis.

Legittimū impedimentū Nota legitima sunt hec scilicet in-
firmitas impedimentū negotij regis Itē expeditio regis Itē
peregrinatio vel extra terram vocatūs ad superius iudici-
um Item si deberet terram suam defendere in certo termi-
no ista omnia hic ī textu continentur.

Itē in captiuitate vel carcere detētus extra de pig c signi-
ficāte et de ꝓcura c accedēs Itē capital inimicitia vt extra de

purga c cū in inuētute Itē timor amissionis rex ꝓbabilis ar. ꝙ me. cā c abbas Itē etiā ꝓbabilis metus vel timor cruciat⁹ corporis vel mortis ar ꝙ me cā c cū dilectus filius Itē de periculo mortis l' capitali īimicitia q᷑ locus nō tutus. vide textū vt lite non cōcesē c accedens Itē exceptō formi est iustū impedimentū ꝑ procuratorē vel alios legittimos in principio lit⁹ iij. q. vi. c. Siquis. ¶ Rōmer hindz forfald Si iniuria passus infirmatus nō valens venire ad placitū quo executio cause sue ꝑ veredicos vl' nefninges seu denominatos aut quocūqz modo alius dz determinari cū restitut⁹ fuerit sanitati veniat ad placitū et habeat per se vicinos suos sex testificantes ꝙ in infirmitate fuit impedit⁹ et tūc ꝑ duos testes ex nouo citent ad discernendū ꝓxio placito subsequenti et idem possunt facere heredes si infirmus moriatur thord §. xi.

¶ Enghen man mo bygge forta. c. li.

Nullus pōt occupare fortā quia communis est oīm quicūqz possessorū est in villa q̄ntūcunqz habet semꝑ dz cōqueri de forta ꝛ potest se aliquis eam diminuerit Omnes fundi qui in villa sunt tā antiqui q̄z ex nouo iurati dn̄t habere fortā illi sūt fundi iurati qui pri⁹ fuerūt agherlandh ꝛ nūc per iuramētū facti sūt fundi sic tñ qd de illa ꝑte terre iurata q̄ dr deel exponat̄ forta Quicūqz habitauerit extra villā cōmunē dz in ꝓprijs venire ad forte ꝛ si oēs trāstulerint se de cōmuni villa excepto vno solo hoīe tūc ipe pōt eos cū maiori ratione reuocare ad villā cōmunē q̄z ipsi eū ad se nisi ipe q̄rimoniam de eis nō moueret infra tres ānos Si deuastata fuerit villa cōmunis tūc diuidit̄ illa terra q̄ pri⁹ fuit forte sicut alia terra tā ad villā q̄z ad bool.

¶ Enghā man mo bygge forte c. li.

Enghā mā ma bygge a forte forti at forte are alle mēz hwo sō er egher i by hwre møghet

om han haffuer i by han mo e kalle a forte om ā nen mā haffuē thz mynſketh eller røgt Alle toffte thet i by are ſculle haffue forte bode gamel toffte oc ſworne toffte Thz er ſworne toffte ther førre wore agher landh delt oc gøre hēne til toffte tho ſo at om thn̄ ſamme ſworne delt gøres oc forthe Hwre ſom mā boor vthn̄ atelby the ſculle aff the re eghn̄ ſelffue fange thm̄ forte Ere alle mē flytte fra atelby oc ſither en effther ~~tha er~~ hā nermer at kalle thm̄ effther en the hannū borth vthn̄ at han thier oc tool ſo lengi thz er iij vinther vkerth. øde al by tha ſkifftes thz ther førre wor forthe ſo ſom annen iord til by oc til bool.

Toffte

Eodem lib ca: 47 et 48

Torp

Nullus pōt de forta .i. via cōmuni qui nō pōt occupare vel inhabitari vidi inſti de rex diuiſione ꝯ vniuerſitatis et ꝑ iſto facit c.xlvij.ſ̄.e. in fine Itē terra vel bona cōmunitatis deſolata ad quē ſpectat nō bar. de lux ſ; in li.ff. de collegijs illi Itez hoc eſt etiam preſcriptio triennalis.

Hwor om xij egher ſculle ſwarie c.lij.

INter fundū ꝛ furtā inter fundū ꝛ agherlandh inter ſiluaz et agherland et inter ꝑtes q̄ dicunt̄ deld et oia principia et de ſtrata regis que vocant̄ komghn̄s herſtra de debēt xij compoſſeſſores ſuo ſcire iuramento et ſi in villa non ſunt xij recipiant tot de villa proxima donec xij ſiant et quid ille xij legittime ad illud vocati iurauerint in recto termino de placito ſūpto ratū erit et firmū et ſi diſcordauerit ꝙ a pluribꝰ factū fuerit firmum erit Sz ſi ſex vnū iurauerit et alteri ſex aliud tūc tres debent adnominari ad illos et quicunqz duo ex illis tribus ſuper premiſſis conſenſum prebuerint qđ il

si iurauerint firmū erit Quilibet qui villam inha bitat mo wide sigh til forthe oc fagangh.i.potest et debet se adiudicare ad forte et ad pascua peco- rum si per triennium ibi habitauerat sine querela.

¶ Hwor om xij egher sculle swarie c.lx.

MEllom tofte oc forte mellō tofte oc ager lan doh oc deelt i mellom oc alle ophoff Oc kom- ghūs herstrade sculle xij egher mz there eedh wi de En ere ex xij men i by tha scal man taghe aff then by ther thē er nest til xij mē ere Hwat som the xij swarie loglighe til kraffde a retthe lagh- dagh a thingi laught thz scal stande En skyl thē a tha stande thet ther flere giorde om thet ther sauth er En swarie sex eet oc sex annet tha sculle neffnes tre til oc hwilke the to fylge thet standhe En om flere neffn komme til stande thz the førsta giorde Hwer man ther i by boor scal widhe sigh til forte oc til wtgang om han haffuet tryggi winthers heudh okerth a hans byggi.

¶ Inter fundum vč Al pluribus notatur pro maiori parte su- per e.c.i.in fine Item tunc tres notatur pro testimonio seni- orum Item per ad iunctionem illorum trium efficitur maior pars vide c.i.de arbitrijs in vi quilibet qui villam de iure cō muni presumitur q quis habeat forte et fegangh simile in c.frequens de restitu spoli in vi.

¶ Om en manz skow oc annen mānz mark møder Capl'm liij.

SI terra vnius et alterius silua concurrunt tūc ille cuius est silua tantuz possideat terra quā tum frondes et radices extenduntur nisi terra sit

communis tunc rex possideat terram z bondones siluam. Om en matz skow oc andr matz mank mödis

Om en mans skow oc annen manz mark mød Capl'm liij.

Mødes en manz skogh oc annen manz mark tha a then ther skogh a so langht som grenawdher oc rood rindher othen thet er almynnigh oc tha a komghñ iord oc bondhñ skogh.

Si terra vnius Silua semel diuisa nunq̄ pōt sine solari diuidi licet campus diuidatur § vi. Item facit § si cicius insti de rerum diuisione istud capl'm ibi si terra sit communis ⁊c

Item si terra vnius concurrit ad aquam communem tūc aqua est regis et alter retinet terram ex quo sequitur q̄ piscatura est regis sed terra illa nō seruat piscatoribus nec ad intrandum nec ad rethia vel casulas sine licentia possessoris vt infra li.iij.c.lxi.wraagh in glo.

Nisi terre sit communis Nota hic ar.q̄ si aliqua aqua sit communis et bondones terram possideut tunc aqua est regis et boudones possideant terram vt hic in prima glo.et infra li.iij.c.lxi.in glo.

Om mageskifft Capl'm liiij.

Nullus potest alium cogere ad diuisionem que vocantur maghe skiffte sine voluntate alterius.

Om maghe skifft Capl'm liiij. Om mageskifft

Inghen man mo nøde annē til at maghe skiffte vthen hin annens wilie.

Nullus pōt Hic ponitur modus diuidendi p funiculum sed si aliquis pro isto facit titulus de noui operis nunciatione in canonibus et in legibus.

Om solskifft gangher i hy c.lv.

Gangher solskifft a by hoc est si solaris dis-
tributio tradita fuerit ville tũc quilibꝫ debꝫ re
signare suũ heud i toto mark nisi sit ornũ vl' kirke
stuff vel alicuius spãlis emptio de qua nescit̃ cui-
noceat hoc est hwen thꝫ scal skerte Jtez nulla ꝑs
que dr deel in qua iacet stuff põt diminui vl' auge
ri Postea distribuũt̃ primo fundi qui iacent i villa
ꝑ solarẽ distributionez ita ꝙ nullus possit impe-
dire Sed si funiculus solaris ceciderit in habitatio
ne vl' sub habitatione alicuius ⁊ ille qui ibi habitat
noluerit recedere ille qui impetat plenaꝫ habeat
ptãtem recipere de terra sua q̃ in habitata est hoc
est de eius mark iordh vbicunqꝫ voluerit funiculũ
ꝓ funiculo So hegner mã landbo tofft sicut fun-
dũ illũ in quo habitat et etiã gard sedhe et sic quẽ
libet fundũ in quo habitatio est qui prius fuit iha
bitatus q̃ꝫ totũ mark deles til rebs Si sed aliq̃s
occupauerit.i.inuaserit terrã alicuiꝰ vel cũ tugurio
qd dr hielm vl' cũ aliquibus aliis domibus ille qui
terram possidet non põt destruere domos illas
sine vform iudicio placiti ⁊ cũ tribus terminis qui
vocantur laugdag Sed si ille qui occupauerit ter
ram remouerit domos suas i primo laugdag ⁊ le
gẽ dederit quẽ putauit terrã esse suã excusatꝰ erit
si in iudicium expectauerit soluit regi tres marcas
et bondoni tres Sicut fundi diuidũtur in villa sic
diuidendũ est totũ mark iord eadem est lex si se-
pes destruuntur.i.deles vp. Om solskifft ganger a by

Om solskifft gangher i by c.lv.

Gangher solskifft a bytha scal hwer mã giffue
sin heudh vp om alle marke for vthñ at thet

er oꝛnũ eller kirke ſtuff eller noghẽ mãz ſerdeles
køb therẽ man wed ey hwem ſcal ſkerte Enghen
deel ther ſtuff liggher i mwe men anthẽ øge eller
mynaſke Si thẽ førſt toffte thẽ i by ligger ſo at en-
ghẽ mã mo thz mene En faller noghet mãz reeb
vndhẽ ãnen mãz byggi oc wil hin ey rymme thẽ a
booꝛ tha haffue hin vol til thẽ a kaller attage aff
hãs wbygde ioꝛd a mark hwoꝛe ſom hã wil reeb
foꝛ reeb So hegner mã lãdbo toffte ſom thẽ toft
hã booꝛ ſelff vpa oc ſo gardſet toff/ oc ſo hwilkhẽ
tofft thẽ noghz bygdh er a ther føꝛre woꝛ bygdh
en mark deldes til reebs En bygghẽ mã a annẽ
mãz ioꝛd anthẽ mz hielm eller niz nogher andher
hws tha mo hin ey thẽ ioꝛdhẽ a the hws aff byr
de vthẽ things doom oc mz trynne laugdage en
rymmer hin ther bygde aa føꝛſte laugdage oc giff
uer logh aa at hã menthe at thz woꝛ hans eghz
wære anghẽløs En tool hã dom bøde iij mark bõ
de oc ſo komghẽ iij mark So ſom toffte ſkifftes
i by ſo ſkifftes al marke ioꝛd Thz ſammer er logh
om garde deles vp ſo ſom hwſe deles vp .

¶ Gangher ſolſkifft in § Sed ſi aliquis ⁊c Nota qui ſic occu-
pauerit terrã alteri⁹ iniurioſe ſolnat leſo tres marcas et regi
tantũ vt hic ſi fuerit laycus. ſed ſi fuerit cleric⁹ ſatiſfaciat le-
ſo ne trahat' ad iudiciũ ſecularis et ibi ꝯtra c olim de iniurĳs
et dãp da cõuincat' vt extra de iudicĳs ar c q̃lit' ⁊ qñ vbi dꝛ q
in defectu iuſticie iudic) ſecularis eccl'a põt ſe intromittere vt
extra de foꝛe cõpe c licz et c ex tenoꝛe et ratio/ eſt qꝛ nemi iuſ-
ticia eſt de neganda vt in c preallegato q̃liter. nec iuſticia
eſt vendenda vt infra li. ĳ. c. l. Si exactoꝛ in glo. Nota hic ſine
iuditio placiti nullus põt alterius domũ ꝗuis in terra alie-
na edificatã diſtruere vt hic ⁊ infra li. ĳ c. xxxvĳ. Si qs habu

erit Nota possidēs terrā nō domū edificatā in terra sua abs/
q3 iudicio placiti remouere vel distruere pōt vt hic et li.ij.c.
xxxviij.et li.i.c.lv.§.vi.ꝛ c.xlvij.§.ij.ꝛ iij.ꝛ iiij.ꝛ c.li. Itē3 in fine
hui⁹ capituli.ibi sicut fūdi eadē q2 ē ratio de pte ꝛ de toto ꝛ
ecōuerso ff .de remend. io.l.que de tota Nota occupare.i.in-
uadere quasi ex improuiso vel ante capere.

Om warie Caplm lvi.

Qvilibet villa debet habere vias q̄ ex antiquo fuerūt q̄s nullus pōt impedire nec diminuere Sed siquis impedierit soluat regi tres marcas et recupet viā bene Stratam regis que dr komghēs herstrade debent facere cōpossessores in q̄libet villa sup quālibet mark Sz si tm̄ sit thoor føre i via vl' miricaq̄ dr mose l' magn⁹ amnis vl' aliqd taliū tūc dz toto prochia illos adiuuare ad edificatiōm pōtis si necesse fuerit Null⁹ pt vias ex antiquo iuratus īpedire l' claudere q̄ ducūt ad villas forēses vl' ad placitū vl' ad siluas vl' ad litt⁹ maris Viā cōmunē toci⁹ hareth dn̄t oēs īhitatores illi⁹ puicie facere ꝛ reparez repatā seruare Itē via cōis dz eē xiiij olnaꝝ in latitudie sz forta dz esse via cōis xij. fawna in latitudine vl' adeo lata put sufficit omnibus compossessoribus.

Om warie Caplm.lvi.

Til hwer by a rette fire waie affgange thethen aft a reldh haffue til ganghz oc thm̄ mo ēghē mā formene eller spille En hwo som thm̄ mener ellr̄ spillē gialde komghn̄ iij.mark oc gøre thn̄ wai wel ferdi Ower hver bymark scul e the eghr thē a mark bo komgens herstrade gøre En er so møghet thoorføre a anthen mose eller skhore aa tha

ſcal alt kicke ſoghn̄ hielpe thm̄.til atgøre bro om
Fod: 1.6 cap 52 medh tørff En er thz alt haretz wap tha ſcal alt
hareth hielpe til at gøre bro oc at holde ſithn̄ En
ghn̄ mā mo ſworne warie lucke ellr̄ mene ther til
købingh eller thingh eller ſtrand eller ſkog løber
Atel warie ſculle ware xiiij alne brede En forta
.i. via ſcal ware xij fawna bredh eller ſo bredh
ſom alle engher wille at orwes.

¶ Quilibet villa De hoc ff de via publica Item ff de locis et itinerib⁹ publicis et ff de dampno infecto l.qui vias publicas Debet tota prochia iurare Delictū herrewerck ſit illō ſi aliquis communē pontem vel ſtabella placiti fregerit et illi q̄ pontē reperare cōſueuerunt cōſtituant executorē huius cauſe Si vō ſtabella placiti fracta fuerit cōſtituitur executor ex parte cōmunitatis q̄ illud placitū tenet viſitare thorō § liij.

¶ Hware man ſcal mølle bygge c.lvij.

Nullus pōt de nouo edificare molendinuʒ niſi poſſideat aggereʒ q̄ dr̄ dam ⁊ locum aggeris ſic tn̄ q̄ p inundationē nō dampnificet aliquē nec in agris nec i pratis nec etiā noceat molendinis ex antiquo edificatis cū inundatione q̄ dr̄ bagflodh. Itē ſi molēdinū fuerit edificatū nemini cōtradicēte et ſine interdicto et ſi ille qui edificauit habuerit legalem poſſeſſionem que dr̄ laugheud tunc ipſe debet ſcire inundationem et locum inundationis aggerem et locū aggeris et ligamen aggeris cuʒ iuramento ſuorū cognatorū nominatorū qui vocantur kyns neffn laugheudh ē tres inundatiōes hoc eſt trynne flodemaal ſine querela Iteʒ ſiquis conqueratᷣ anteq̄ʒ molendinū conſummatū ſit et anteq̄ʒ alius habuerit leugheudh tunc dn̄t illuc deſtinare diſcreti viri qui diligenter videāt ⁊ ꝯſiderēt

si inundatione sua terrã alicuius occupauerit p̄ter suam qp nullus põt terram alicuius ꝑ inundatione occupare sine volũtate sua nec fodere nec inhabitare.

Om mølle at bygge

¶ Hwre mã scal mølle bygge c.lvi.

MAn mo ey gøre mølle aff ny vthñ han a dam oc damstz tho so at ther fløther ey a annen mãz agher eller engh oc spiller ey mz bagfold the gamle møller thẽ aff areld mølle ere worðhẽ mølle giort vthen forboth oc alle mentz a kallende oc for hin ther giorde laugheud a tha a han atwide flod oc flodstz dam oc dams bond meth hans kyns neffn laugheud er trynne flode maal vthen kære kalles a føre en møle werdhẽ giord oc før en hin fangher laugheud a ther giorde tha sculle syns men til wise oc wide huat heldher han fløther a sÿth eghet eller a annẽ mans forthi at enghen man mo fløde a annẽ mans iord vthñ hãs willie oc ey grawe oc ey hws a setthe.

¶ Nullus põt de nouo edificare molendinũ Si vero possessionez alicuius q̄ dr mølledam vel fiskedam destruxerit reddz eũ dampnũ cum iure quadraginta marcaꝝ et tantũ soluat regi vel ꝑ hÿs causis debet se defendere suorũ iuramento cognatorum thord. Nullus põt Facit l. manifeste § de seruitutib9 ꝝ aqua et ff de edẽdo l si quis ex argẽtarÿs § i imutio Trinne flodemaal intelligitur spacium triũ annoꝝ thord.

Eod: lib: 4.

¶ Eadem lex est de sepibus que dicuntur fiske garde que est de molendino c.lviij.

¶ Item nullus potest ꝑ aque ductũ reducerẽ aquã de alterius fiske garde nec de antiquo cursu vel terra alterius.

myt strøme uden hū haffuer gaard fisted anner wang ...

¶ Sligh samme logh er om fiske garde som om mølle c.lviij.

Fiske gaard

Man mo ey felle wand aff sin a·rpltz reen fra annen manz fiske garde oc ey fra annē manz iordh

¶ Eadem lex Si contentio fit de piscatura tunc quilibet licenciā piscandi habeat sicut habeat terram rebdraghū in campo suo thord. Nullus pōt per aque Quicūq3 aquā deduxerit extra antiquum cursum repet illud infra dies quindecim et oib? possessorib? soluat tres marcas ꝝ regi tātū thord ꝭ vij.

Finis Primi libri.

¶ Registrum Primi libri

Om hiemfredh c xv.
Om eth syskten kaller a anneth at thet haffuer wiaffneth c xvi
At arff bedher arff c xvij
Om stipsyskten skil om arff c xviij
Om elste brodher quenes met andre sysken i felligh c xix
Om man quenes i encke bo c xx
Om slegefredh barn c xxi
At fadher ene mo sigh barn giøre c xxij
Hwem arff scal kreffues oc gialdh c xxiij
Om man tagher hoor kone withnīde c xxiiij
Om hoor børn c xxv
Om man døør meth møgel giald c xxvi
Hwor lēge mā mo haffue slegefred mz sig c xxvij
Hwo warie mo ware c xxviij
Om kone ma sin børn oc there gooz gøme c xxix
Om stifadher oc stipbørn c xxx
Hwo ey mo warie ware c xxxi
Om fletføringh c xxxij
Hwre men sculle quenes c xxxiij
Hwo iordh maa affhende c xxxiiij
Om kone iordh c xxxv
Hwre gāmelt barn gootz ma affhende c xxxvi
Hwre iordh scal købes c xxxvij
Om things withne c xxxviij
Om helegifft c xxxix
Om mā seel sin iord oc wordhē ey laught iord c xl
Hwa som seel whiemelt c xli
Om tratte word a hwat solt wor meē ellē myn-

Registrum

Concordantie Primi libri

Om brodher mo holde ſyſther li i c viij

Om giftthē maal oc hiemfredh li i c xij ⁊ c xvi et c xxxiij

Om leer wide oc vold tect li i c xxxiij ⁊ c viij et li ij c xvi ⁊ duobus capitul' ſequētibus

Om ſlegefred oc hēne børn li i c xxi ⁊ c xxij et xxv c ⁊ c xxvij ⁊ li ij c xviij

At quinne ma forgøre ſyth gooz li i c xxxiij ⁊ c viij

Om aar oc dagh li i c xxij

Om giordh li i c xxij ⁊ c xxvi

Om trel eller cloſter mē eller fletføring ma erffue li i c xxv

Om warie c vij ⁊ c xxviij ⁊ tribus capitulis ſequētibus ⁊ c xxxij

Om ſlegefred børn worde ecthe om there fader thigher there modher ſithā c xxv li i § i   Nota

Om fletføring li i c xxxij ⁊ c vij ⁊ li iij c xix

Om iord li i c xxxiij ⁊ c xxxv et ad finē primi libri fere per totū ⁊ li ij c xxi

Om hele gifft li i c xxxix ⁊ li iij c xlv in textu et in margine

Om heud li i c xliij ⁊ xlvi

Om thing ſteffue oc lagdage oc geen maal li i c l

Om forfald li i c vij ⁊ c l § iij ⁊ li ij c xviij ⁊ xviij vi c Si eps nota ibi

Om forte oc toffte li i c lij

Om mageſkifft li i c liij

om ſolſkifft li i c lv

om warie li i c lvi

om mølle oc fiſke garde li i c vltimo

om things withne li i c xxxvij z c xxxviij
om kirke iord l i c xliiij z lv c
om kone ma barn døbe oc huat hic scal ther barn
døbes li i c ij
om oldarff oc om arff gangher ighē til oldefad
oc oldemodhē oc om brodhē erffue systher oc sys-
ther brodher oc brodher tagher to dele oc systher
en deel li i c iiij
om bonde erffuer i kone iordh li i c vi § i
om kone mo erffue i bonde iordh li i c vi § ij
om slifbarn scal haffue sin arff forst li ij § vltima
om mā ma warie ware ther haffuer meen for an
thē older eller wuith eller fletføring li i c vij § i
om mø eller encke ma forgøre sijth gotz li i c viij
z c xxxiij
om modher ma thage lige lodh med stipbarn li i
c ix
om warie eller fadher eller oldefadher mwe selie
eller affhende børne iordh li i c xxx § vi
om modher ma fange børne iord til wethē giald
forti hwn forthæret henne iord mz thē i felligh li
i c xxix § iij
De cōsuetudine qū cōtrariat legi vtruz vz li i c i in
margine z in prologo in danico c i quasi in fine
Vtrum voluntas defuncti sit adimplenda li iij c
xlv in margine.

¶ Incipit liber Secundus.

¶ Om sandmen Capitulũ primũ.

IN quolibet hareth debent esse octo ve ridici duo in quolibet fierthingh sed de nulla cõmunitate q̃ dr fellegh ꝛ de nulla prochia plures q̃ȝ vnus quilibet illoꝝ de bet habere possessionẽ i illa fierthingh in qua ipse est veridicus ad minus villicationẽ hoc est felle-brydeꝛ nõ colonũ Itẽ nullus põt eos destruere ꝟ distituere nisi ipsi demerauerit suũ boos loth piu-rando vel si recepint maiorẽ ꝯductiõe q̃ȝ deberẽt qd dr hestelie tñ nullus põt vtrumqȝ habere exacti onẽ et veridicam in vno hareth.

¶ Om sandmen Caplm primũ.

SAndmen sculle ware otte i hwert hareth tho i hwer fierthing aff enghñ felleth aff enghen kirke soghñ tog mere en een Huer ther scal haffue enghñ i thñ fierthingh ther han er sandmen i ath mynste felles bryde oc ey landebo Enghñ mã mo thñ oc afftaghe vthñ at the forswarie therẽ boos loth ellẽ tage mere hesteleie en the sculle Tho mo enghñ mã i eeth hareth haffue bode leen oc sand menȝ eedh.

¶ In quolibet hareth ꝛ. Simile de testibus sinodalibꝫ de qbꝫ xxxv.q.v. epũs vel sunt sicut publici notarij iurati et hic in fine q idem non potest esse aduocatus et veridicus ratio qꝛ idem non põt esse iudex et testis cũ diuersa officia sint diuer-sis distribuenda ꝑ c. Singl'a de prebend in vi et nemo potest habere duo officia in eadeȝ causa de testi. insup ꝑ ber in alma nia dicunt bedelli iudicij tales dictãt sñias et si vincunt sunt

falsarũ ⁊ infames simile i l ff ad legẽ cor de fal l luci⁹ ff de hĳs q̃ vocantur in famia Nota hõ legaliter conuict⁹ non põt re- cipi i nefningh vl' veridicũ vl'denoiatũ vt cor p thord § lxxvi et infra c.c.lxvĳ q̃ conuictus in glo et in textu Jtez frẽs bona mobilia bondonũ in cõmunitate habentes nõ põt cõpelli ad hoc vt accipiant veridicã et fiant veridici vt hic et simile in- fra li.ĳ.c.xix. Si puer in primo.

¶ Hwre om sandmen sculle swærie c ĳ.

Veridici dñt iurare de homicidĳs de violẽtia mulierib⁹ facta de markeskel de possessioni- bus eccl'iaꝝ si plus sit q̃ȝ marca argẽti de mutilati one que dr affhogh de quadã iniuria que dr herre werk de vulnerib⁹ de ligatiõe q̃ dicunt bandh.

¶ Om sandmen Caplm ĳ

Sandmen sculle swærie om man drab om aff hog om quinne tect om herrewerk om mar- keskel om saar om gudzhws enghũ om thet er mere en mark sølff om bandh.

¶ Hwre sandmen sculle swærie c.ĳ.

Veridici debẽt iurare in placito totius terre q̃ dr landzthing de homicidio de violentia mu- lierib⁹ facta de herrewerck de affhog ⁊ si quis fue rit delatus de ꝓpria libertate per om alterius. Sed in placito cuiuslibet hæreth debent iurare de bonis ecclesie si aliquis bondo cõtenderit cõtra eã ⁊ de vulneribus de markeskel in illo hæreth vbi ter ra illa icet de qua contenditur.

¶ Hwre sandman sculle swærie c.ĳ.

Sandmẽ sculle swærie a landzthingh om mã drab om quinne tect om herrewerck om aff hog oc om man vordher føreth meth wold aff hin

eghē frelſe Eñ a haretzthing om gudz hws eghñ wedh bonde oc om ſaar Om markeſkel i thz ſamme hareth thet dele iordh liggher.

¶ Verdici de quibus debent iurare ſimile in l cognitō ff de officio eius cui mandata eſt iuriſdcō et ff de iuriſdictione oīm iudicū li ij et iij ꝙ non omnia ſunt cōmittenda in floribus vt ibidem Nota hic dubitatur per quos veredici citātur ad placitum generale. reſpondetur vt in cor iſtorū primoꝝ duorū capitulorū per thord § iij. Nota ꝙ violentia vna diſtintiōe fit tribus modis ſcilicet captiuitate dilatione et ligatione ꝑmo captiuitate vt infra c c lxxxix Siquis § vltimo et in glo. Itē dilatione infra eodē c xxx Siqs § vltimo ꝛ i cor § xci ꝛ §. xcij. Item de legatione vt hic c. ij. in fine et hic c. iij. et infra ec. xxx § vltimo et in cor § xxix. Verdici debent iurare Nota clericus ordines habens et coronoam Si vulnerauerit vel occiderit laycum vel econuerſo ſuper hoc non debet veredici diſcernere. Thord § ij. Nota quotuplex eſt violentia notatur infra li. iij. c. xlviij. Veredici Markeſkel ſcilicet in loco rei ſimile c ſtatutuꝫ de reſcriptis in vi et c. ſane de foro competenti Si quis fuerit delatus de ꝓpria libertate ꝑ vim et qualiter iſta vis legittime habet fieri declarat in cor thord § ij. q. ij. et infra e. c. xxx. Siquis intrauerit § vltimo Veredici debent iurare in placito cuilibet hereth de vulneribus et intellige de vulneribus ante mortem vulnerato inflictis ſed poſt mortē debent iurare de morte et non de vulneribus vt infra c xij in glo.

¶ Hwre ſandmen ſculle i kalles c. iiij.

PEr litteras regis debꝫ quilibet veredicus inſtitui et in placito illius hareth in quo debet eſſe veredicus ꝛ exactor regis debet eos cum iuramento aſſumere Iteꝫ ſic iurabunt qui inſtituuntur ſic deus iuuat eos ꝙ nec prece nec ꝑcio nec ꝓpter amiciciciam alicuius nec ꝓpter fauorē cognatorū aliud faciunt ꝗꝫ qđ iuſtū ſit in ſuo iuramento.

¶ Hwre ſandmen ſculle i kalles c. iiij.

Komīghīs breff scal liwse sandmen i oc a thz haretztingh ther the sculle ware sandmenz i oc komīghīs ombosmā scal thm̄i edhe. oc so scul le the swærie ther the edes i so hielpe hannū gud at han scal ey gøre for gawe eller for frenscap el- ler for nogher wild annet en thz reteste oc thz san neste ther han wed i hans sandmāz eedh.

¶ Per literas ꝛc̄ Tangit de iuramēto veridicoꝝ simile est de testibus de quoꝝ iuramento in glo c.fraternitatis de testi. § e.c.i.l.testimoniū vl eos sic etiā iurat notarius de q̄ notat in c cleric⁹ ne clc.vel monachi Per litteras ꝛc̄ Nota ꝙ priores lrē valent nisi qui primas litteras impetrauit eis illegittime vsus fuerit aut ex malicia aut ex negligentia de rescrip.plex et infra e c x Si rex § vltimo Itē littere secūdo impetrate prio ribus p̄iudicant si de eis mētionē faciant de rescrip.c.ceterum Item si expresse nō continet nomē ci⁹ q̄ impetrauit vl' impe trare facit § de ꝓba l ad ꝓbationē non valet Item nō valet si expresse non cōtinet nomen eius quē vult cōuenire scz reuz ij.q.iiij.c.quisqz. Item Nota ꝙ vltimū testamentū iudicatur firmus aliis quia testamentū cuiuslibet hois post mortē con firmatur et nouissimū hois testamētū immobile perseuerat de cele missaꝝ c martha Itez Nota ꝙ rex extra ꝓuinciaz suā nullum citet sed aduocatus regis infra ꝓuinciā ex ꝑte regis impetat et conuincat Thord § xxix.

¶ Om sandmen tage mere en rette heste- leie Capl̄m v.

Si ꝓbatū fuerit ꝯtrā veridicos ꝙ receꝑint vl ꝯtra dimidiā marcā argēti pro eoꝝ hesteleie q̄ quidē dimidia marca argenti diuidatur inter illos omnes octo licet vnus eoꝝ receꝑit āmittent primo suū bosloth ꝫ postea suā veridicam Item qui vo cauerit auxiliū veridicoꝝ hoc ē hin thē sandmē kal ler op siue iurauerit cū eo siue contra eū l' omnino

nichil tñ debet eis dare hestelcie Item in eodē pla
cito vbi debent iurare dñt recipere suum hestelcie
cū testimonio placiti tunc postea nō oritur inde cō
tentio Sz si detentū fuerit eorꝫ hasteleie vltra tha
ma thz deles meth raan.

Om sandmen tage mere en rette hesteleie c.v.

VOrde sandmen ther i prøwz at the tage me-
rr hesteleie en therē reth er tha haffue the førsst
forgiort there boosloth oc sithen there sandmēz
eedh There retthe hesteleie er alle otte en halff
mark sølff togh at en tagher then halffue mark
sølff tha scal han tog skiffte thm̄ e mellom alle an
dre sandmen Hin ther sandmē kreffuer op hwat
heller the swarie meth hannum eller a modh ellē
icke meth alle the scal han togh giffue hesteleie.
A thz samme thing ther the sculle swarie ther scul
le the ther hesteleie tage meth things withne tha
kommer ep sithen dele A En holles hesteleie
ther ower tha mo ther deles meth raans dele
effther.

¶ Si probatum De solario veridicorum simile de solario ad
vocatorum C de suffra.l.ista et de sumptib⁹ testiū vt § de tes-
tibus l qm̄ sed alia posita sunt specialia Item licet marca ar
genti sit multiplex tñ hic in legibus et in communi loquela
danica atqꝫ litteris intelligitur vt hic de quinqꝫ solidis gros-
sorum nisi adiectio alia fuerit apposita vt quia marca argen-
ti coloniensis vel aliter Item hic est defectus in isto capitulo
qꝛ nō loquī de veridicis in villis forensib⁹ q̄ntū soluāt ꝓ suo
boosloth iste defectus corrigitur per thord § xi Nota Secula-
ris ptās que ꝯuicerit clericū in iuditio secular i secūduz esti-
mationem iniurie condempnabitur in expensis et dampnis
ꝑ iudicē ecclesiasticū de iniur ꝛ dāp da c olim Itē Nota snia

contra clericum in iudice seculari sic lata per iudicem secula/
rem et nulla quia nullam habuit iurisdictionē in ipm. layco
eīm non licet de clerico legem dare xcvi.dist.bn̄ quidem xvi.q.
vij. non placuit ymmo tanq̈z sacrilegis fuerit puniendus eadē
cā ꝛ q eadem Siquis principū et quia in hoc offendit ecclesias
ticam libertatem et ꝓpter hanc iniuriam punitur in expē/
sis quas ꝓpter hoc fecit dāpna que pertulit tali occasione re
sarciat vt patet in textu c olim vbi dꝛ ꝙ taxatione ꝛc.debz iu
dex taxare ꝑmo de expēs et dāpnis in iudicio petetis iij.q.iij.
offeratur v q̄d fieri et postea debet iurare et tali iuramento
stabitur tanq̈z legittime ꝓbatum ¶ vn̄ vi.l.Si qn̄ ij.q.i. In
ꝑmis ꝛ vts̄ de hijs q̄ vi metus ve cā fi.c.vlti.vbi de hoc ver
in predicto c.olim et concor pisa.in v libellus § ij. Item seu et
¶ Nar sandmen sculle swarie c.vi. (re iudi.c.cū te.

INfra minus q̈z sex septimanas non perficitur
loghmal cū veredicis quia ad hoc debent esse
tria placita ꝫ inter q̄dlibet eoꝝ dimidiꝰ mēsis In
ꝑmo placito debz publicari causa id ē liwse sijth
loghmaal tunc prefigendū est eis placitum ad di-
midium mensem et veredici citentur ad placitum
tunc in tercio placito vnus conqueritur et alter res
pondet et tūc testimonium proferetur ꝙ veredici
sunt rationabiliter euocati hoc ē loglige til kraff-
de vt de causa illa iurare et sine iuditio nō tenen-
tur et postq̈z iudiciū prolatum fuerit tūc nō possūt
dimittere quin oportet eos iurař de causa illa sub
periculo suoꝝ boosloth Sandmē oc raās neffing
pn̄t de omnibꝰ suo iuramēto iudicare ad que fue-
rint loglige til kraffde.i.citati in ōi tēpore āni quā-
do tenetur placitum quia latrones qui dicuntur
mordher et fures et predones nunq̈z debēt pace
perfrui quia nulli danť pacem.

¶ Nar sandmen sculle swarie e vi.

Inthet mynne en sex ogher fulkommes logh
maal mz sandmen forti at ther scal try thingh
til haffue monz mellom hwerth A thetførste scal
man liwse sÿth loghmaal oc thet ther mā skadhē
tha legge men thm̄ halff monz thing fore oc steff
ne sandmen til thingi tha a thet tredie thing sec-
ther en oc annē swarer oc lade withne thiwghe
at sandmē ere loglige tilkraffde om atswarie tha
scal dom til ganghe ath thm̄ bør om atswarie.
Sithn̄ dom er tha mwe the ey forlade thz othn̄
the sculle swarie oc there boosloth liggher there
wedh Sandmen oc raans neffingh mwe skilie
om alt thz ther the ere logelighe tilkraffde alle ti-
me ors therthing holdes forti at mordhē oc thyff
oc raans men sculle aldrig fred haffue thi ath thi
frede enghen man.

¶ Infra minus statio est quia cum matura deliberatione de
bet sententia simile in § curare de accusationibus insti et c.i.
de dilationibus Non possunt dimitere simile de notario pub-
lico quicūqz fuerit requisitus tenetur facere instrumentū re-
quirenti et etiā omni tempe omni tempore quia latrones
fures vc̄ Non debent gauderi ferijs quia periculū est in mo-
ra vt notatur in c primo de feri de immunitate eccl'e c inter.
Item q iuramētū veridicorū et neffniugor et denominator
sit stabile Si infra sex septimanas non impetitur super suo iu
ramento Thord § xxviij. Possunt de omnibus suo iuramēto
iudicare vc̄ Nota in dieb9 feriatis iuditia liberalia que ad pie-
tatem pertinent possunt tractari sicut p insignes latrones et
fures punientur § e.l.ij. Hec henricus in summa ti. de fe. Itē
vbi actio vel res sit tempe peritura puta actio furti iniurie
dampni et alijs vt§ de iudi.c. significauerūt vt ff e l i § excipi-
untur et l.ij. et in cā. vero que pertinet ad pacem et concor

i

diam quolibet die feriato possunt expediri § c.l.vlti. transa
ctiones pacta vti ibi ver Hec faciunt causas testis tractare
diebus Par celus admissum manumisso res peritura Ter
minus aspirans mora testis abesse volentis Cunqz potestat;
patrie ius filius erit Hec ver de feriis c coquestus in magna
glosa in fi.⁊ de ista materia qre infra eodem c lxxxii. Sabba/
to in glo. Judiciū pferetur φ tenētur de causa illa iurare ⁊c
Nota non debēt veridici discernere admonitionē illorū fylling
qui ipsos ad discernendū inuocāt sine cōsensu executoris cau/
se et talium fyllingh qlibet soluat bondoni tres marcas et re
gi tātum thord § xxvii. Nota exequi.i.aliquid perficere ad ef
fectum ducere.i.ad finē rei ducere c Infra minus ⁊ce De illis
fyllingh q infra e.c.iii.q.neffningi Steffnes saudmē til things
⁊c Item non debet aliquis ad placitū generale veridicus ci/
tare nisi executor cause vel aliquis alius ex parte sua ad hoc
in placito constitutus vel aliquis qui veridicorū hesteleghe
exsoluere sufficit cum emenda si conuincatur quia suuz heste/
leghe non exposuit legittimo tempe thord § iiii.
Nota hic scilicet in capitulo Infra minus.corrigitur dubium
de stockeneffn φ prosecutio causarū que fit per stockeneffnd
fieri debet per quindecim dies per tria placita et non per sex
septimanas hec thord.§.vii.

¶ Skyl sandmen at Caplm vii.

SI discordeuerint veridici tūc ratū erit qd plu
res faciunt nisi ita sit φ octo meliores de pro
uincia et episcopus testificati fuerit vel φ fecerint
vlogh vel vreth vel vtrumqz Sed si omnes iura-
uerint vnū et tamē manifeste periurant vt si iura-
rent aliquē occidisse alium qui illa die nō fuit in p
uincia illa que dicitur bygd tamen bene possunt
demereri suum boolloth quia veritas semper de-
bet periudicare legi Sed si omnes vnum iura-
uerint et meliores illius prouincie ipsos non incu-

fauerint ratum erit qđ iurabant Si quidam veri dici iurauerint in placito vno et alij nō fint in placito tunc debet eorum impedimentum pronūciari vt q vel nesciebant vel fuerunt legittime impediti tunc debent ipsi iurare in proximo placito sequenti vel iterū suum pronūciare impedimentū z si in tercio placito non iurauerint āmittent suum boos loth si essent in terra illa et extra lectum egritudinis. Om Sandmend skyll at

¶ Skyl sandmen at Caplm vij.

Skyl sandmen at tha scal thz stande ther flest giorde for othn̄ ene thet ath the besthe bygd men oc the sanneste otte oc biscops withne ath the haffne enthn̄ giorth wlogh eller wreth eller bødhe.

¶ En swarie the oc alle eth oc tho so apenbarlige a meen ath hwer man wedh ath the swarie meen so som ath the swore annen man til annes bane ther ey war i the bygd ther hin worde drapē i ellr̄ a thet landh tha mue the tho wel therē boos loth forgiøre forti atsandmē sculle ey ware riger eller karer en loghen.

¶ Om the fleste gode men i byghen' secthe them ey oc swarie the alle eth tha scal thz standhe.

¶ Swarie somme sandmen a eth thingh oc ere the andre ey a thingi tha sculle men there forfald gøre enthen ath the ey wisthe thet thingh eller the wore i laghe forfaldh so som føre er melth.

¶ En swarie the ey a thet thredie thingh effther ath the andre swarie thaba there boos

Eod: lib: ca: 42

Tord 60

Lib: pri: cap 50

**loth om the wore innen landes eller vthen hiu-
ghe sengh.**

¶ Octo meliores de ꝓuintia et Episcopos testificati fuerīt ꝛc Nota pōt aliquis pace priuari in testiōnio eorundē ꝫ veridici iurauerint ꝙ pacē hēat et emendat et illud tenendū ē in oībꝰ causis ꝓ qbus aliquis conuincitᷣ vel ꝺfenditᷣ per placiti veridicos neffningos et denominatos thorꝺ xix Itē Si aliquis super quacūqꝫ causa testimoniū habet et aduersarius suꝰ similiter habꝫ tūc illud testimoniū tenendū est ꝓ firmo in ꝙ epūs et oc to meliores illius hæreth testimonio suo cōsenserīt thorꝺ § xx. Itē quidqͩ iudex ligauerit iuste et non errantibꝰ clauibus scilicet faciat extra cōscientiā ꝯtra iusticiā in grauamē ꝑtis et in iuditio ꝛ per grām ligauerit erit ligatū celis dist.i.de pe.c.qͩ peniteat per io.xxiij.q.v.remittūtur et per archiꝺ hec ar.in c.ad aplice in ꝺ ligaueris de se et re iudi.in vi. Et epūs testificati fuerīt Si aliquis epūs vel eiꝰ officialis leges firmauerit et eas solueret fit ip̄e excusatus et leges date cessari nō debeant thorꝺ § xv Si discordauerint Qualiter melioribꝰ creditur simile l in iureiurādi § i.de testi.et ꝫ.c.lij.li.primo Item pn̄t reprobari per alios ptes et meliores sicut notarius publicus reprobatur per testes vt in c.iij.de ꝓba § et si oīs conꝯ l placuit § de iudicijs et c fi de trāsac § Si quidā simile de testi ꝙ excōicentᷣ si scꝺo vocati nō cōparuerint et de alijs cōtumacibus nisi fuerūt vna ꝑemptoria pro oībus vt in c.i.de dilationibus Nota hic dubitatur Si discordauerint testes per quos falsi testes conuincantur rūdetur vt in coꝝ thorꝺ § ij.ꝛ ꝫ.li.i.c.xxxviij. in glo.Item nota ꝙ crimina dn̄t aptissimis ꝓbationibus ꝓbari § de ꝓbationibꝰ l sciant et infra e.c.xv. Si aliquis in glo et infra li.iij.c.lxiiij. Si imputatū in glo Nota hic est defectus quia in isto § Sed si oīs textus nō loquitᷣ ꝙ pace priuatus debet restitui pace sua veridicis legittime pro ꝑiurio cōuictis et talis defectus corri per thorꝺ in coꝝ § xviij. Item in isto eodē c est alius defectus quia textus iste nō loquitur si aliquis pōt nichilominꝰ pace priuari si testimonio epi ꝛ alioꝝ fidedignoꝝ veridici fuerint ꝓ ꝑiurio legittime conuicti licet veridici iurauerint ꝙ pacem habeat ꝛ emēdat et iste defectus similiter corrigitur per thorꝺ in coꝝ § xix.et vtrum ista

correctio tenenda ē in aliis cau᷒ de neffningꝭ ꝛ denoiatis ibi/
dē patebit Nota in isto c Si discordauerint ꝛc̄ ē ad hunc alius
defectus qꝛ textus iste nō loquitur qd agendū sit Si executor
cause fuerit ꝯuictus in aliis ꝑtibus ꝛ hoc nō fuerit notorium
vtrū discernāt veridici neffuingi vel noiati iste defectus corꝑ
Thord in cor § xxxiij. Itē nota ꝙ hic est defectus in isto c Si
discordauerint de homicidio q̄ defectus cor ꝑ thord § lxix Per
lrās regis Quartū caplm secūdi libri Nota quō debeat puni/
ri qui lrās regis illegalit̄ ꝯtra aliquē impetrauerit declarat̄
in cor thord § xxxv. Si discordauerit § iiij. Si quidam veridici
Nota q̄uis iste textus loquitur de veridicis legittime impe/
ditis tn̄ hic subintelligitur de veridicis neffniugis et denoīa
tis violent̄ impeditis qui defectus corrigitur ꝑ thord in cor§
lxiiij. Nota in c viij. scꝫ Si discordauerit i § Sed si oms in fine
dr ꝙ veritas sit ꝑ octo meliores de ꝓuincia ꝛ ipm i iudicio dis
cussa ꝛ in iustitia ꝑ eosdē finita ꝛ simile de ꝑ iurio in lege xij.
hoim ꝑpetrato qui quidē lex rata maneat ꝛ firma donec per
octo meliores de ꝓuincia et cpm cōuincatur sed alio modo
manifestatur vt p̄iudicat legi scꝫ ꝑ euidentiā facti in aliquo
crimine vt extra ar de co. ha. cle. ꝛ muli. c. tua ꝛ c. fi. ꝛ infra
li. ij. c lxxxv. Si quis imputauerit et alio modo si fit de hoc in
placito confessus vt infra e. c. lxxxix. Si quis captiuatū vel le
gittime conuictus vt infra eodem c c. vi. Siquis iuratus in
fine Biscops vithne Nota Si pace ꝑuatus pōt testimonio epi
et aliorū fidedignorū veridicos conuincere debet pace sua re
stitui Thord § xxiij.

Om man drab Caplm viij.

SI occisus quis fuerit quinta feria post nonaꝫ
vel aliquo dierū an̄ quintā feriam ꝛ placitum
vniuersale qd vocatur landzthing sequitur in pri
mo placito tunc tenentur cognati occisi illud pub
licare qd dr liwse in eodē placito ꝛ si occisus fuerit
quinta feria post nonā tūc p̄nt expectare ad aliud
placitū qd proximo fuerit prosecutū.

Om man drab Caplm viij. Om man dr-ab

Drabes man a torsdagh for noen eller hwil-
khē dagh for torsdagh oc er landzthing a thē
neste løwerdagh tha sculle fredher thz liwse a thz
samme thingh En drabes mā effther noen a tors
dagh tha mwe the byde til annet thingh ther er
nest effther.

Tord
60

Si occisus q̇s rē Nota Siquis in aliquē vindictā tulerit pro-
pter excessus cognati vel amici sui hic nō loquitur ₹ ideo cor
rigitur q̇d iuris sit per thord § lxi. Nota hic fit quedaz correc-
tio p thord § iiij. ꝯtra eos qui interfuerint morti alicui? quā
ta fuerit emenda circa regē ₹ cognatos interfecti Si occisus
infra quartū tēpus accusetur homicidiū et est locale Si occi
sus quis fuerit rē Itē Betherweds bood qui morti alicuius
interfuerit soluat heredibus interfecti sex marcas ₹ regi tres
marcas Thord § v. Item nota q̄nis textus iste loquit̄ de ho-
micidio generaliter tū si vxor alicuius occiditur opere vel mā
dato vel consilio vtrum veridici vel denominati de hæreth dis
cernant corrigitur per thord § xxi.

Om ey males loglige effther c ix.

SI legaliter non fuerit prosecutum .i. om logh-
lige males ey effther oc liwses ey som logh
er et placitum q̇d dicitur landzthings preterierit
tunc nullus potest prosequi cām illam que dicitur
effther male sine licencia regis Et si rex non de-
derit licenciam prosequēdi causam que dicitur eff
ther male tūc nichil amplius potest extorqueri q̄z
iusta emenda hoc est xviij mark ther hoc est tryn-
ne atten mark penninge sufficiens valoris vel ar-
genti .i. caucio vel iuramentum quod dicitur kyns
nefn si negauerit incausatus Et si ille qui causaz
debet prosequi noluerit hoc est effther male in pla
cito quod dicitur landzthingh et noluerit petere li

renciant a rege infra diem et annum vt prosequi possit causam tunc debet rex adiudicare reum ad emendam si confessus fuerit et si negauerit defendet se cum kyns nefnd Et si ille qui incausat noluerit aliquid istarum acceptare tunc debet rex ipsum iudicare excusatuz pro causa tila quia nullus debet contra alium aliq̄z fouere similitatē qđ dicit' bølesaagh.

¶ Om ey males loglige effther c.ix.

Males ey loglige effther oc liwses ey som logh er oc forgangher landzthinghz tha mwe mē ey effther male vthen komghens orloff En giffuer komghen ey orloff tileffther at male tha kan han icke fanghe ther effther male mere en retthe manne bødher thet er trynne atten mark penninghe eller ful sølff wyrthingh for so manghe penghe eller kyns nefnd om hin dyl ther for saagh er En wil hin ther effthermaal scal haffue ey effther male a retthe laghthingh oc ey fanghe orlof effther ath male aff koninghen indhen dagh oc iamlingh tha scal koninghen male hin wedh bødher ther for saghen er om han gangher wedh En dyl han tha ware wedh kyns nefnd. En wil then ther secther wedh enghe thÿsse tage thē sauth er tha er komghn̄ skyldug at male thn̄ ther secthz wor oc hans frēdhē anghrløs oc orsage for the dele forthi ath bøle saag scal enghen wedh annen bare.

¶ Sufficiens valoris vel argēti cautio ꝛc̄ Nota cautio est nomē gn̄ale oīm securitatū cū quis securus redditur per ipsaz

de eo qd sibi pmittitur Nota cautionū alia fideiussoria quia fideiussor ē qui se p alio obligat ad satisfaciendū alia pignoraticia quia pignus i. vadiū qd p aliqua re datur vt postea recolligatur alia vpotecaria est cū res comodatur sine deposi tiōe pignoris l' cautione sole interueniente alia iuratoria q̄ intelligit' qn̄ vdoniā cautōem prāre nō pōt alia cyrographoria q̄ fit qn̄ scriptio manu ppria debitoris datur creditori Si legaliter &c Tractatur de in integrū restitucione infra annū & diez simile de restitutione minoris et simile de supplicatiōe' pncipi porrigenda C de precibus impatoris offerend per totū et si ille fa l qui accusare C de edendo q: sine accusatore nullus debet condempnari vt l iubemus C de pbationib' Nota q̄ta fuerit emenda interfecti quere infra libro tercio c xxi.

¶ Sufficiens valoris vel argenti catuio &c Nota ɓm l' imperiales ff mād l si mādato q nomine sufficientis cautōis intelligimus pignora vel fideiussores concordz in pte textus hic in ū sufficiens valoris et infra li.iij.c.xxi. In principio etiam concordet ber de conuersione coniugatorum c ex publico in ū sufficienti.

¶ Om komīghn̄ giffuer effther maal c.x.

SI rex dederit alicui effther maal tūc debet ille publicare illō qd dr liwse p lrās regis ī placito qd dr landzthing q ipe optinuerit effthr̄maal post ɔgnatum suum occisuz et ī placito debet publicare occisorem illius quod dicit' liwse sicut fuisset occisus ī illa septimana ante proxima & postea psequi cām suā quod dicit' logmaal sicut ptactū est de homicidio Sz siqs optinuerat lrās regis ad effthr̄ male & nō fuerit eis vsus in tribus placitis sed celauerit in trything nichil valebunt.

Om effthmoll

¶ Om komīghn̄ giffuer effther maal c.x.

GIffuer komīghn̄ effther maal tha scal hin thr̄ effther maal liwse mz komīghn̄ breff a landz

thing at han haffuer fanghz effther maal effther sin døde frende oc a thet thing scal han liwse thn̄ dødes bane so som han wor døød i then samme uge ther nest fore oc fylge sithen sÿth logmaal so som føre er saut om man drab En ho som til effther maal fangher komghn̄s briff oc dyl thet try thing tha er thz skyldugh icke hannū at dwe.

Si rex ꝛc̄ Nota in si qualiter perditur ius ad qđ quis restituitur per lapsū triū placitoꝝ sicut rescriptū per lapsum unius anni ꝑ c. Si aūt et c clerumqz de rescrip. Itē qualiter ꝑditur ius nō inuenientis debito tempe ad exigendū debitū vł hereditatē vts̄ c. xxiij. quicunqz li. primo et simile infra e. c. xxxiiij. qui voluerit § ij si testimoniū et infra e c. lvij. qui voluerit Si rex dederit ꝛc̄ Nota q̄uis textus ista loquitur de illo qui obtinuerit effthermaal tn̄ non facit mentionē de premio laboris illius qui fuerit executor homicidij ideo defectus hui9 c corri ꝑ thorđ § lvi. Itē Nota utrū aduocatus regis pōt assumere sibi excutionē causarū in illo hæreth vel villa forēsi ubi est aduocatus istud dubiū cor per thorđ § lvi.

Hwilke sandmen til sculle Caplm xi.

Quicunqz fuerit homo occisus siue in villis forensibus siue alibi tunc debent illi veridici iurare qui ibi sunt veridici ubi fuerit homicidiū ꝑpetratū ita etiā debet fieri de oibus de quibus veridici tenentur iurare.

Hwilke sandmē til sculle Caplm xi.

Hwore som mā wordher draben huat heller i købing eller a land hwedhn̄ som han er hellt tha sculle the sandmē e om swarie ther ther ere sandmē som gerninghn̄ worder giord Thz samme er log om alt thz thr̄ sandmē sculle om swarie

Hwar sandmen sculle swarie c xij.

SI veridici voluerint iurare aliquē ad emēdaꝫ
sic iurabūt sic deus adiuuet eos ꝙ ille vindi-
cauit vel vulnus vel ictus vel coact⁹ fuit ad defen
sionē vite sue vel rerū suaꝝ ⁊ tenet̄ ꝓpter hoc frui
pace Sꝫ si noluerint eū suo iuramēto pace priua-
re tunc debent iurare ꝙ ipse interfecit hoiem inno
centē ⁊ tenet̄ ꝓpter hoc pace priuari Sꝫ si cā mor
tis q̄ dr bane saagh publicata fuerit ī placito qđ dr
landzthingh tūc tenent̄ veridici suo discutere iura
mento quid fuit causa mortis que dr bane.

¶ Hwar sandmen sculle swarie c. xij.

VIlle sandmen swarie man til bødher tha be-
de the thm̄ so gudh hielpe at thn̄ mā he ffued
anthn̄ saar eller hogh eller wor nøst til atwarie
sÿth eghꝫ lÿff el'er sÿth eghꝫ gootꝫ oc bør sin fred
forti at holde En wille the swarie hannū fredløs
tha sculle the swarie at han drap sagheløs mā oc
bør sin fred atmyste En om bane sagh wordher
liwst a landzthinghꝫ tha sculle sandmen fange hā
num bane man oc hwat hannum wordt til bane
oc lÿffs lath.

¶ Vbicunqꝫ fuerit ⁊c̄ Nota hic vt videtur corrigit error et re-
mouetur dubiū de arestatione So scriff landzdomer oc andre
gode men meth hannū aff landzthing Hwo som besettis log
lighe i berck eller i købingh oc mo thꝫ deles meth horingh om
thꝫ forsømes mꝫ sandmen oc scal bødes ther fore iij mark bō
dhn̄ oc so konnghū at mynste Hec scripta sūt de placito toci⁹
terre Anno dn̄i M cd lxv. Itē Nota homicida ex industria .i.
ex ꝓposito innocentē per insidias occidit occidendus est secus
ex causa ar.xv.q.i. Siqs nō reatus et infra in plurib⁹ capitul
ꝑ insidias si xxiiij. di § de hijs iste q̄ ꝑ agressionis insidias oc-
cidit ab eccl'a emunitatē nō habeat de tali loq̄t hic scꝫ ī ꝑma

et de homici nec public9 latro extra de immũitate eccle c iter alia et § q̃ndo liceat vnicuiq3 sine se vindicare l.i.⁊ ij.⁊ xvij.q. iiij. sicut antiquitus Item qui ea spe in ecclesijs vel cimiterijs delinquunt vt ibi liberentur non defenduntur ibidẽ extra de immunitate ecclesie c vltimo.

¶ Om teghñ giald Capitlm xij.

SI emẽda fuerit exhibita hoc ẽ om both festes hiemme et non fuerit discussum de causa cum iuramẽto tunc tenetur rex habere teghñ giald hoc est xij marcas denarioꝝ Sed si aliquis iurat9 fuerit ad emendam tunc rex nichil amplius ꝑcipiat q̃3 tres marcas de curia sua pro blodwide siue fugam inierit siue moriatur.

¶ Om teghñ giald Capitlm xij. Om tegengiald

ESTes bood hiemme oc wordher ey sworen om tha a komghñ tegeñ giald th3 ex xij mark Thegengiald
penninge En swaries man til bødher tha tagher koningh icke mere en blod wide En slyr hã fred løs eller døør tha a koninghñ aff hãs bo iij mark Blod vide iii
for blod wide so at han oc tho holler sin fredh. 3 marck

¶ Si fuerit emenda statio istius est vt exemplũ alijs pateat ideo in publico fiat cõpositio et nõ in secreto al' pena cõmittiẽ publice eñi vtilitatis est ne crimina maneãt impunita de sen. excõi c vt fame.

¶ Om affhogh Caplm xiiij.

SI voluerint veridici suo iuramemto aliquem pace priuare pro affhogh tunc debent iurare q᷑ ipse recepit hominem innocentem et duxit eu3 ad lignũ quod dicit͛ stock oc hamleth hanũ ⁊ tenetur ꝑpter hoc priuari sua pace et q᷑ posset eum ita bene occidere sicut demẽbrare ita Et voluerit

ipsum iurare ad emendā tunc dñt sic iurare ꝙ illa vice nec voluit ipm demēbrare nec occidere sed qd factū est ex improuiso vēit z ꝓpter hoc tenetur frui pace sua.

Om affhog

¶ Om affhogh Capl'm xiiij.

Tertio lib: cap: 25 et 26

Uille sandmē swærie man fredløs for affhog tha sculle the swærie at han togh sagheløs man oc ledde til stock oc hamlede hannū oc er for thi skyldugh sin fredh atmyste oc matte om wel tage aff hānū lyff som lymme En wilie the swærie hā til bødhē tha scullē the swærie ath i thā wæi ther the mødes tha wille han ey lyff aff hannum taghe oc ey lymme oc thet skede aff wode oc er thi skyldugh sin fredh atholde.

¶ Si voluerit ꝛc̄ Melius est ꝙ iuret sup credulitatē q: hic sequitur ꝯplexitas sicut s̄ in c.xij.di.c.tñ est.

¶ For hwilketh affhogh sandmen sculle swærie om Capl'm xv.

De quolibet affhogh ita bene de oculo sicut de alia mutilatione tenentur veridici iurare Ubicunq; et ꝑ quocunq; affhogh emēdatū fuerit fierthingh mā bødher pōt pro illo affhogh homo priuari pace sua.

For hwilket affhog

¶ For hwilketh affhogh sandmē sculle swærie om Capl'm xv.

Tertio lib: cap 25

Om alhonne affhogh so wel om øwe som anneth sculle sandmē om atswærie Hwore sō fierthing man bødher bødes for affhogh ther mo man swæries fredløs fore.

¶ De quolibet ꝛc̄ Nota hic in c primū sup mutilationez que

ad ꝑuaricationē pacis equipari homicidio sic alibi quo ad irregularitatē in clē vnica de homici ꝛ in v̄ mutilet in glo. Itē vbi soluit̃ quarta ps emēda homicidij vide infra i li.iij.c. xxv Item Si discordauerint veridici nefningi vel denomiāti q̇d iure hic in isto c corꝰ ꝑ thord in cor § lx.

¶ Om quinne teckt Capl̄m xvi.

SIquis sup aliquē cōqueratur de muliere que vim passa est q̄ dr woltaghn̄ ꝛ si veridici volūt ip̄m pace priuare cū suo iuramēto tūc dn̄t iurare ꝙ ipsa fuit opp̄ssa ꝑ vim contra voluntatē suaꝫ ꝛ tenetur ille qui eā oppressit ꝓpter hoc priuari pace sua Et si notoriū fuerit ꝙ ipsa nō fuit per vim oppressa tūc debent iurare ꝙ nō oppressit eā per vim ꝛ nō contra volūtatē suam et tenetur ꝓpter hoc frui pace sua.

¶ Om quinne teckt Capl̄m xv.

KEret mā æffthē kone ther mz wold er taghn̄ oc wille sandmē swarie hannum fredløs tha sculle the swarie at hwn wor taghen meth wold imod hēne eghn̄ willie oc hafft til haath kone oc er thē thē hēne tog forti skyldug fredløs atwære. En er thz witterligt at hwn wor ey woltaghn̄ tha sculle the swarie at han togh henne ey meth woldh oc geen hennes eghn̄ willie oc er forti skuldugh sin fredh atholde.

¶ Siquis sup aliquē cōqueratur ꝛc̃ De materia istius capituli ꝛ aliorū duorū capitulorꝫ sequētiū notatur in l raptores c. de epīs ꝛ clericis et l vnica C de raptu v̄ginū isti de publicis iudicijs Itē lex iulia de adulterꝫ ꝛ extra de raptoribus c penl̄ ꝛ fi in quibꝰ etiā notat̃ de pena vn̄ cōmittit̃ stuprum cū volēte etiā sine raptu datur dimidietas bonorꝫ ꝛ hoc cognatis vt hic per dictū c Item lex si in volente sine raptu est pena capi-

talis in § fin aut in dicta l unica a fortiore cū raptu ut dicit l raptores et l unica sed fallit si meretrix esset ut p glo dicti §. Item lex hic in fi ubi ꝓpter hoc Item melius dicit et pōt illo modo obstaute pace sua frui ⁊ idē supra c.xiiij.

Om kone wordher woldtaghen c.xvij.

Quecunqȝ mulier se dixerit p vim oppressam cū primo possit euadere manus eius et in ꝓpriā libertatem venire tunc debent cōqueri vim sibi illatam coram villanis hoc ē for granner oc grā nekoner oc a kirke steffne et postea in placito qd̄ si fecerit p̄sumēdū ē q̄ sibi sit violentia illata ⁊ tūc veridici tenent̄ ꝓ illa causa iurare Sȝ si tacuerit ⁊ sustinuerit postq̄ȝ fuerit manifestū corā granner ⁊ grannerkoner q̄ ita fuit q̄ iste habuit et cōcubuit cū ista muliere vl'⁊ si ip̄a fuerit imp̄gnata et prius tūc p̄sumendū ē q̄ ipsa nō fuit violēter oppressa ⁊ tūc nō erit necessariū iuramentū veridicoꝝ Item quicūqȝ incausatus fuerit pro oppressiōe violenta et veridici iurauerint ip̄m excusatū tūc ille qui q̄rimoniā mouet oīm carebit emenda et lege pro illa causa scȝ leer wide quia maior iusticia semper preiudicabit minori. Om kone worder woldtagen

Om kone wordher woldtaghen c.xvij.

Eodem lib: cap 17

Hwilkhē kone sigh kaller woldtaghn̄ athwar første synne hwn kōmr̄ aff wold oc i sin eghn̄ frelse tha scal hwn kære woldh ther wedh henne er giorth for granner oc grannekoner oc a kirke steffne oc sithn̄ a thingi tha er wel ventelicht ath henne er wold giort oc ere sandmē forthi skyldughe om so wordher melth atswærie En tol kone oc thier effther at thȝ er apēbaret oc mā wedh ba

Tord 77

de grãner oc grãnekoner at thñ mã haffuer hafft thñ koné ellẽ om hwn haffuer hafft thñ man eller om hwn wordher meth barne oc kærer ey førre tha er venteligt at hwn wor ey woltaghñ tho thẽ alligevel wor ildhe mz fareth oc thørffue ey sand men til gãge hwo som settes for voltecht oc swærie the hannũ angherløs tha er hin ther a deler bode skyld wedh bood oc wedh annen logh for leer wide forti at mere logh taghẽ a thñ mynne bort. Eodem lib. cap: 18

Quecunq mulier se dixerit per vim oppressam vẽ Si aliqs alicui abstulerit filiam sororẽ vel suã cognatã ⁊ ipsam carnaliter coguouerit per nuptias vel sine nuptijs distinguant veridici suo iuramẽto vtrum prima vice oppressa fuit vi vel nõ licet ipa postea consenserit ⁊ si iurauerint q ipa oppressa fuit vi sit ipse pace priuatus et nichilominus discernant veridici vtrũ fuit sibi ablata vel non sed si ad hnc conuincitur soluat bondoni xl marcas et regi tantũ et preter hoc potest causam hærwerck prosequi si sibi factũ fuerit tempore quo ablata fuit cognata hec patent per thord in cor § xcij.

Nota quotuplex est violentia. nota infra libro tercio c xlviij.

Quecunq proppriam libertatẽ. in c veniens de sponsa tacuerit. Nota q prescriptio colligitur ex taciturnitate ff de interrogatorijs actionib? l de etate § qui tacuit et cõsensus psumitur ex ducturna taciturnitate ff de vsucapionibus l cũ quidam § diuus et supra libro primo c xxxiij. § vltimo de violentia ibi et infra c.c. xviij. in fine.

Quecunq mulier etce. Nota hic oritur dubium.

Si mulier facit se a viro clamdestine et voluntarie cognosci sed postea consensum et voluntatem mulieris ad implere renuneus ab ea recedit mulier in fraudem verse se p vim oppressam coram villanis et mulieribus circa ecclesiam et in placito horribiliter clamat vtrum presumitur q talis mulier fuerit per vim oppressa istud dubium corrigitur per thord. §. xxix. in cor et clarius in cor § xcij.

¶Om lønligh Capl'm xviij.

SI aliqua puella vel mulier admiserit virū clā-
destine cum volūtate sua et postea fuerit pub
licatum licet ipsa tacuerit et nullum incausauerit
tūc possunt eius cōgnati impetere quēcunqȝ volu
erint et ab eo recipere vel iuramentū cōgnatorum
suorū qd dicit frendher eedh si negauerit vel emē
dam ix marcarū si confessus fuerit vel bøde hās
māhelleth si noluerit stare iuri Sȝ postquaȝ cong-
nati semel recipiūt emendā pro ea si postea nolu-
erint cessare tūc nō possunt amplius cognati pro ea
emendā accipere nisi violentia fuerit facta Sed il-
li qui ppinquiores eius tutores sunt hoc ē the thē
hennes gifther maal woldher debent illud psequi
et nō alij sed de illa emēda ipa nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata sed cū voluntate sua fuit.

Om lønligger

¶Om lønligh Capl'm xviij.

LAdher nogher mø eller kone ligghe hos sigh
i løøn mȝ sin eghen willie oc wordher thȝ opē
baret tho at hwn thier oc secther enghen man tha
mwe tho frendher kalle a hwem the wille oc the
wide the gerningh oc haffue aff hannum anthen
frendher eedh om han dyl eller ix mark boot om
han gangher wedh En faller han aff loghen tha
bøde hans māhelleth om han wil ey stande til ret
te En sithē frendher haffue en synne bood for hē
ne taghȝ wil hwn ther effther gøre ilde oc lade en
oc taghe en annē tha mwe frēdhē ey boot hwer
synne for henne taghe vthen at hēne gøres wold
The ther neste warie ere sculle dele thijsse dele oc

Vordt 77

Tertio lib cap 28

primo lib: cap 8

ep annen mã oc thñ bood tagher hwn icke vp for thi at thet wor meth hennes eghen willie oc enghen frende vthen hennes rette warie ther hennes giffther maal sculle wolle.

Eodem lib cap 30

¶ Si aliquis puella vel mulier ꝛcc. Si confessus fuerit Nota allegans turpitudinẽ suam non audiendus de re indica c lator In prima glosa per ber et de donationibus c inter dilect? per textum.

¶ Item non est audiendus allegans turpitudinẽ suam quia assimilatur conuicto quia si medio tempore mota fuerit querela per ipsum contra aliquẽ nõ potest eũ cõuincere vt infra e c. lxvij. qui conuictus Si aliqua puella ꝛc̃ Nomen marcarũ aliqui textus habent tres marcas. Item pro isto c facit insti de iniurijs § patitur sed cuȝ voluntate quia volenti non fit iniuria de sen. excommuni c contingat in glosa et iniuria tollitur dissimilatiõne ff de iniurijs l non solum § i ꝛ ibi in glo.

¶ Nisi violentia sed leges quia tunc si meretrix esset falleret vt in § Item lex in glosa insti de publicis indicijs

Si aliqua puella ꝛc̃ Nota de cõcubitu illicito supra li. primo c viij ꝛ c xxxiij. et infra c c xxxiij ꝛ in li iij. c. xxxvij.

¶ Nota concumbens cum meretrice vel ancilla nisi cõmiserit furtum de iure non debet suspendi ff de furtis l furtũ vbi dicitur ꝙ siquis meretricem vel ancillam aliam rapuerit vl̃ zalauerit non lucrificandi gratia sed libidinis exercende nõ committitur furtũ licet alias peccat ff de furtis verum Item de materia huius capituli ¶ Si aliqua quere in cor p̃ thorð § xcij.

¶ Si aliqua puella Ubi iuramentum cognatorum ꝛc̃ Nota iste textus non facit mentionem de thinghoringh et ideo fiat hic correctio de thinghoringhe si lex firmata fuerit in placito et quot illi thinghoringhe erunt et si se absentauerint cum leges dantur legittime de placito nominati quantum soluãt conquerenti et regi.

¶ Item per quot horas ante meridiem illi qui leges firmauit debent conquerentem expectare Iteȝ ille thinghoringh testimonium perhibere debeant vtrum affuerit leges dando et

frender om kone dør ther aff Tha bether hyn thz giord kone anther eller skrie ... for andz mandrab

expectauerit quando conquerens illos petit et quod plures testantur utrum sit ratū et quod pauciores testātur verū sit irritum et quod soluant pro falso testimonio et q̄ in illa congregatione aliū vulnerauerit vel occiderit quid soluat vltra ius commune iste defectus et ista dubia corrigantur et declarantur p Thoīs in coī § xv.

Om kone døør aff barne c.xix.

SI aliqua mulier mortua fuerit de partu siue sit legittima siue concubina tunc non dn̄t veridici de morta sua iurare quia ipsa nō cōcepit puerū sine voluntate sua. Om kone dør aff barne

Om kone døør aff barne c.xix.

VOrdher anthn̄ māz hustrue eller hā slegefred døød aff barne tha sculle sandmen om henne døød ey om skilie forti at barn awledes ey medh henne vthen hennes eghen willie.

Si aliqua vr̄ secus in casu c Si aliquis de homicidio Nota purgato fornicare eo ipse purgetur fornicaria vce. vt infra li iij. c xxxvij. in glo Nota non pōt denunciare de crimine de q̄ egit penitentiā xxiiij. q. iij. § ecce in v̄ corrigi hui⁹ archi de offi ordi in c quia plerum in v̄ ecclesiarū in vi.

Om slegefred dather Caplm xx.

SI filia alicuius concubinaria fuerit clamdestine deflorata et non fuerat prius in placito legittimata tunc nullus qui pertinet ad eaz ex parte patris potest inde mouere querelam Sed ille q̄ sunt propinquiores ex parte matris Sed filius de clamdestine coitu et voluntarie nichil recipiat de illa emenda quam pater suus emēdauit pro lecerwide quā intulit matri sue. Om sleghfred datter

Om slegefred dather Caplm xx.

54

VOrdher mãz slegefred dather forligghen oc er ep thing liwst tha mo enghñ ther til henne hører a fadherne dele thÿsse dele mẽ thi ther neik ere a mødherne oc giffthermaal sculle woldhe Thñ søn ther kone fangher i løøn tagher icke aff then bood ther hans fadher bødher for leer wide for hans modher.

Eodem lib: cap: 18

¶ Si filia ⁊c. Ratio prime ptis est quia filius naturalis nõ dicit̃ ꝓprie filius nec habet agnatos vt in auct̃ ex complexu § de in testis nupcijs et auct̃ nec pri̅ § de naturalibus liberis ⁊ insti de cognatorũ successione § vulgo per glo. sed succedũt mri̅ et ideo ꝓpinquiores ex pte eius admittuntur vt hic sed filius non quia tempore delicti non erat filius in rerum natura ideo contra eum non est delictum sicut rei qui nõ est nõ datur priuilegiũ de ecclesijs edificandis c ad audientiam. Item de ratione prime ptis huius capituli Si filia s̃ li primo c. xxij. § iij. p textum quere.

¶ Om markeskel Caplm xxi.

SI fuerit orta discordia de markeskel tunc dñt veridici de illo hareth ponere statuas vl' lapides hoc est stabel eller steen in loco quo volunt et ibi iurare ꝙ recte fecerunt markeskel Et si vtrũqꝫ fuerit diuisio ibi markeskel et tocius hareth tunc dñt quatuor de vno hareth et quatuor de alio ꝓut verius sciunt debent suo discernere iuramento diuisionẽ eoꝝ haret et postea publicare in placito qd factũ ẽ Sꝫ si aliqs dixerit et recordat9 fuerit ꝙ de illa diuisiõe pri9 iuratũ fuerit tũc ãplius nõ iurabit̃ de eadẽ Itẽ si illius nulla sit memoria et rex voluerit equitando dirimere markeskel tũc ratuꝫ erit qd ip̃e fecerit Cauci9 tñ ẽ ꝙ iuretur q̃ꝫ rex eq̃tando dirimat q2 maiorẽ hñt noticiã inde qui sunt

viciniores q̄ȝ illi qui ſunt remoti Itē ſi ita ſit ꝙ hō̄
qui morianť in vna villa habent aliq̄d emptū ī alia
villa tūc debent apperere in placito ꝙ emerūt q̄d
dr withīmaals thing hoc ē vno placito priuſq̄ȝ iu
ratū fuerit de p̄miſſis vel priuſq̄ȝ rex equitādo di-
rimat markeſkel oc kalle aſtwffkiøb et fatentur
markeſkel tha wærie the there køb mȝ kyns neffn
Si hoc ſit cū lapidib9 vel ſtabel vel foſſatis ſigna
tū tho at markeſkel ſcal ſwæries aff ſtȝ Sȝ ſi nō
apperierit hoc eſt om the ey kalle a ſtuff kiøb ꝛ nō
fatenť markeſkel anteq̄ȝ fuerit iuratū tūc nichil ꝓ
ficiūt hec tha dwer thīn icke ſithn̄ therē a kallend.

¶Om markeſkel Capl'm xxi.

SKyl mā om markeſkel tha ſcullle ſandmē aff
thȝ ſāme hæreth ſtabelle anthn̄ mȝ ſtock eller
meth ſteen oc ſwærie ſithn̄ i thn̄ ſtȝ thē thn̄ ſkelnet
er at the haffue giort reth En er thȝ bode marke-
ſkel oc hæretzſkel thē mā ſkyl om tha ſculle fire aff
eth hæreth oc fire aff eth āneth hæret the thē neſt
ere ſithn̄ ſkilie om thȝ ſanneſt the wide oc ſwærie
a at the giorde reth oc liwſe ſithn̄ a thingi En er
nøgher myn̄e til at ther wor førre ſworē om oc le
wer nogē mā aff the thē ſwore tha ſcal thē ey me
re om ſwæries.en er ey nyrane til at forre wor om
ſworē oc vil komghn̄ ride markeſkel tha ſtor thet
oc for fulle tha mo han ey kōme aff w ware til ſo
ath thȝ er lønt for anthn̄ there ther i the dele er
Bræther er tho ath markeſkel ſwæries en ridhes
forthi ath thet er thm̄ meſth witthēlicht ther neſt

fiđhe Er om markeſkel ſo.ath the ther bo i en by haffue køpt i annen by tha' ſculle the kalle a there kiøbe paa wethermaals thingh thet er eth thingh før en ſworen wordher om eller føre en komghñ ridher markeſkel oc kalle a ſtufkiøb oc ganghe med markeſkel tha warie the ther kiøb mz kyns neſſn om thet er merckt meth ſteen ellẽ mz grøfft togh at markeſkel ſwaries aff ſtz En kalle the ey a ſtuffkøb oc ganghe ey wedh markeſkel føre en ſworet er tha ower thm̃ ſithñ icke there a kall.

¶ Si fuerit orta diſcordia de markeſkel ꝛc. Pro iſto c. facit l. fu finalibus ff finium regundoꝝ.

¶ Swaries man fredløs Capl'm xxij.

SI aliquis pace priuatus fuerit et aduerſarij ſui emendam habere noluerint tunc fugiat de terra infra menſem ꝛ diẽ ꝛ ſi fugere noluerint tũc põt rex cõfiſcare bona ſua ꝛ priuſq̃ȝ ipſe compoſu erat cũ cognatis interfecti nõ tenetur rex eũ recipe re ad pacis ſecuritatẽ hoc eſt recipe ab eo fredkøb Et ſi fugerit de terra vel moriatur tũc debent ꝓpinquiores cognati ſui emẽdare duo ſaal Jlle qui ꝓximus eſt ex ꝑte patris ſicut eſt pater vel ſenior filius vel cognati recipiãt ſtwth de cognatis paternis ꝛ emẽdet vnũ ſaal Sed illi qui propinquiores ſunt ex ꝑte matris ſicut frater vl' ꝓpinquiores cognati ſi frater nõ ſit recipiãt ſtuth de cognatis maternis ꝛ emẽdẽt vnũ ſaal Jtẽ ſi ille habuerit duos fratres qui pace priuatus eſt qui ꝑ ſe hñt bona et ſue iuriſdictõnis ſint hoc eſt the ther lage ypholds men ere for thm̃ tũc ſenior frater erit ꝑncipalis in

illo saal qð emendabit ex pte pris hoc est debet ee forman z iunior frater dz esse principal hoc ē forman in illo saal qð emēdabit ex pte matris Et si nō reptus fuerit nisi on⁹ frater tunc ipe debet esse forman in illo saal qð emendabit ex pte patris Dz si ille pace priuatus habuerit duos filios tūc dñt ip si emendare illa duo saal tū ille senior debet solue re illud saal qð ex pte patris emendabit z si nō ha buerit nisi vnū filiū tunc ille soluat illð saal qð emē dabitur ex pte patris et reliqui cognati soluant il lud saal qð soluendū est ex pte matris.

m ma sueri fredloss

Sw vries man fredløs Caplm xxij.

Sw vries man fredløs oc uille hās wedher sa ge ey bood tage tha fly hā land indhū dagh oc monz flyr han ey tha ma komghū skøle ower hannū oc ey a komghū fredkøb aff hannū at tage for en hā er forligt wed hin dødes køn En flyr hā land eller døør tha scullle hans neste frendhē bøde thwenne saal herdes han oc wdhi land tha bøde frendher tho to saal thū ther nest er a frendher so som er fadher oc elste søn eller andre frendher om the ere ey til han tagher stwth aff fadhernes fren dher oc bøder en saal a fadherne En the ther nest ere a modherne so som er brodher eller andher neste frendher a modher om brodher er ey til ta ge stwth aff mødherne frendher oc bøde en saal En haffuer hin ta brodher ther fredløs er flyd oc selffue haffuer gooz oc lage opholdz men ere for thū tha er hin eldher forman i thū saal thē a fadh ne bødes oc thū onge forman i thū saal ther a mø

Eodem lib: cap 28

Tertio lib: cap 23

a pr pro

dhetne bødes En er ey mere til en en broder tha er hā forman i thē saal thē a fadherne bødes En haffuer hin fredløse mā to sønner tha ere the nest op atholde the tho saal ther sauth er tho scal thē el dher then saal ther a frendherne bødes opholde En er ey mere en en søn til tha holdher hā op thē saal ther a fadherne scal bødes oc thē annen saal giffue hin ther neste er a mødherne.

¶ Siquis pace priuatus *rc* Istud capl'm est locale quia de iure communi non datur emenda pro homicidio saltem pecuniaria sed si areptus fuerit morte puniatur diuersitate qualitatis mortis secundum diuersitatem facti et iuxta consuetudinē terrarꝫ vt extra de homici p totuꝫ ff et § ad corneliam de siccarijs.

¶ Siquis pace priuatus Nota hic vtrum quo die veridici vel denominati discernere debeant quilibet pro quacunqꝫ causa pacem habeat. Si pace priuatus fuerit et ad tres dies et ad tres noctes securitatē habeat pro cognatis interfecti ꝛ vtrū sint pace priuati qui talem pace priuatum vulnerauerint vel occiderint in tali treuga a rege data et vtrum veredici de tali pacis factura discernere dn̄t talia dubia ꝛ tales defectus corriguntur et declarantur per thorð § lxviij.

¶ Siquis pace priuatus Nota quacunqꝫ causa aliquis pace priuatus fuerit nō restituet enim rex paci anteqꝫ satisfecerat iniuriam passo concordat thorð in cor § lxxx et hic in t et in fine sed textus ille loquitur de cognatis sed thorð de iniuriam passo.

Siquis pace priuatus *rc* Si aliquis pace ꝑuetur per stocke nefn et ipsi conuincant et cōuictus pace restituitur tūc paci restitutus ꝛ iniuriā passus tenet medietatē cū rege ꝑcipere de iure qđ stocke neffn persoluerunt ꝓ iuramēto suo Thorð § xij Siquis pace ꝑuatus *rc* Nota cognati interficientꝫ nō cōpellātur cōtribuere cū homicidā thorð § vij. ꝛ iij. Si forte pace priuati fugerint tūc ꝓpinquiores soluāt duo ecte saal ꝛ tūc ꝑm antiquam terre cōsuetudinem recipiunt suum stuth de cognatꝫ vt hic c in § iij. ꝛ iiij. ꝛ in cōstitutiōe Erici regꝫ datie § viij

¶ Nota textus hui9 capituli nõ loquit de nominib9 pace pri/
uat9 scribend9 ꝛ ideo iste defect9 corrigitur p thord § xxxviij.

¶ At closter mo ey taghe fredløse mẽ c.xxiij.

Claustrum non põt recipere pace priuatũ sed quẽcunqꝫ legaliter conuictũ claustrum recepe rit vel plenã emẽdam pro eo exhibeat vel expo- nat eum si nondũ suscepit habitum.

¶ At closter mo ey taghe fredløs mẽ c.xxiij.

Closter mo enghñ fredløs mã taghe en e huil khñ lagfeld man ther closther tagher tha bød fult for hans brøde om han er munck eller bro- dher eller legge hannũ vth om han er i werlsens cladher.

¶ Claustrũ nõ potest ꝛc ratio pme ptis quia pscriptus nul/ libi debet habere pacem quãdo priuatus ẽ pace ff de interdic tis et relegatis Item ff de bonis dampnatorũ et in l.faudoꝝ de pa iura si C preterea Sed scda ps ptꝫ quia quãuis mona/ steriũ delet pctm quo ad deũ non tñ penã duplicam delicti iu auct de monachis § si vero intra coll'.hic tñ excipitur si habitũ cepit quia summa est ratio que religionem fouet ff de religio sis et sumptibus funeris per totum.

¶ Om oreget man Caplm xxiiij.

Pauper qui vocatur oreget man non põt cogi ad solutõeꝫ alicuis saal hoc est ettebōot vt at- holde Ille vocat oreghꝫ man qui non hꝫ domum nec terraꝫ et nichil soluat nec expeditõem prie sue nec adtuitõem prie qd dicit landwern.

¶ Om oreghꝫ man Caplm xxiiij.

Oreghꝫ man mo mã ey nøde til etteboōd vp athalde Thñ er oreghꝫ man ther ey haftuer selff hws oc iord oc ey redher lething oc lãdwern

¶ Pauper qui vocat oreghꝫ ratio ẽ qꝛ talis paup nõ dꝫ egere

At Closter
maa ey ...
Eodem lib:
cap: 69
Tord
xxv
om oreghꝫ ma
Eodem lib:
cap 22 et
25

simpliciter ar c odardus de solu C qui bonis cedere pñt p to
tũ Itē queritur utrũ semper excusatur paup qꝛ nichil habet et
non est in soluendo quere infra e c lxxxix. Paup ꝛc̄ Nota ma-
nis est actō q̄m excludit in opia debitoris Itē nichil pōt dare
vel soluere qui nichil hꝫ Itē qui nichil hꝫ eius piculo nichil ē
Item impossibiliũ nulla est obligatio Itē obligatio pauperis
remanet in efficax ꝑpter inopiam Itē paup ne egeat nō est
fraudend⁹ alimētis quotidianis habita ratōe hec ver i c odar-
dus Item pauperi pannicularis dimitti debēt qui dicunt cō-
dēpnato ad morte pānicularia dimittūt henric⁹ i c odardus

Hwo scal ettebooth opholde c.xxv.

SI duo discordauerit quis eorũ ꝑpinquior est ad solutionē ettebod tūc ille qui primo incausatur vel debet acceptare et soluere ettebood vel ostendere aliũ ꝑpinquiorē de ꝯgnatis illi⁹ q̄ pace priuatus est cum suo kyns nefn.

Hwo scal ettebood opholde c.xxv.

ON skyl mā a huilke thēr nermer ere ettebood op atholde tha scal hin ther først secthes āthū taghe medh thū a sal athbøde eller wise annē thē nermer ar mꝫ kyns neffn aff hins neste frēdher ther fredløs er.

Hwo bøde scal mꝫ annen c xxvi.

QUe remotior est i cognotiōe q̄ꝫ ad quartum gradũ illũ nichil oportet contribuere ad emēdam nisi voluerit Et si cognati debēt recipe emendā tales etiā nichil pñt recipe nisi qđ sponte offert Itē clerici ꝛ meliores nō recipiũt emēdā nec emendabunt quantūcunqꝫ sūt ꝑpinqui qꝛ in nullũ dñt vindicare nec aliquis in eos Sed si clerici ꝛ mulieres sunt ꝑpinquores heredes interfecti tūc recipiunt onuꝫ ꝑ hereditate.i. gørsum si aliꝗ spsken non

l

sunt et reliqui cognati recipiant alia duo saal.
¶ Hwo bøde scal mz annē c xxvi.

Hwo som pdhermere er i byrd en at fierde mā ne han tørff icke bøde vthñ at han wil Thages oc bood indh tha tage the vthñ fierde manne togh tørffue the ey bøde vthñ the wille Lerdhe mē oc quinner the bøde icke oc the tage oc ey bod ind hwr ner som the are i byrd forti at the nwe a enghñ man haffne oc enghñ man a thm Ere lerde mē oc quinner hins neste arwingh thē draspen wordher tha tage the en saal til arff. oc gørsum om ey ere andre sysken til oc frendher taghe the andre to saal.

¶ Qui remotior xcc. Nota q̊ta erit summa pecunie in q̊libet saal ꝓ emenda interfecti et vtrum cognati cōpelli pñt cōtribuere cū homicid declaratur in cor ꝑ thord et corrigat̄ § lxxij. et supra e c xxij. Siquis pace priuatus § iij. ⁊ iiij. de cōtributione Qui remotior Ad quartū gradū siſe est de cōtractu mrimoniali in c nō debet de consang ⁊ affinita et ꝙ excipit̄ de clericis ⁊ mulieribus ratio elicit̄ ex sexu ⁊ statu ecclesiastico q̊r vterqꝫ desiderat pacem Itē eadē ratione cōtractus hic claudicat q̄ recipe pñt emēdā ⁊ nō tenēt̄ exponere de q̄ claudicatione in c de illis qui infra annos de despō impuber in glo vel i ē in iudicijs li vi. Lerde mē oc quinne. Anno dm̄ M cd lix Rex ⁊ regni cōsiliarij ꝓ lege decreuerūt ꝙ si clerici et mulieres sūt heredes interfectoris nichil soluere dñt de emēda interfecti. sꝫ solūmodo alij cōgnati vt hic ptꝫ in § Itē clerici et mulieres.

¶ Hwo som huser fredløs man c xxvij.

Qui pace priuatū hospitauerit sciēter post mēsem ⁊ diē soluat regi tres marcas ⁊ si negauerit defendet se iuramēto xij hoim ꝙ nesciuit ipsum esse pace priuatū vel ꝙ ipsum non hospitauerit.

Lord 63

primo lib cap: 22

Om Fredløs Mandt

¶ Hwo som huser fredløs mā c.xxviij. Huo som huser fredlös mandt

Hwo som huser fredløs man vithnde effther dag oc moneth bøde komghn iij marck oc han wærie sigh mz xij mēz eedh at han ey wiste at han wor fredløs eller at han herbergærz hannum ey meth alle. Om fredlös mandt.

¶ Qui pace priuatum ₰c. Post de materia hui⁹ c ¶ de hijs qui latrones occultant Qui pace priuatū ₰c Nota Anno dn̄i M cd lxvi Rex et regni consiliarij decreuerunt ꝓ lege ꝙ pace priuatus pōt capi et deprehendi vbicunqꝫ inuentus fuerit saluis scte ecclesie preuilegijs nec i curia seu domo ꝓpria nec etiā domibus aliorum pacem habebit et rō est ꝙ lex perhibet ipsum hospitari vt hic c firmiter in glo. huius capituli et s. eodem c.xxiij. claustrū in glo. in ꝑncipio.

Qui pace ꝑuatū hospitauerit soluat tres marcas regi vt h Itē i ꝯstitutōe Erici reg⁹ dacie filij cristoferi reg⁹ § viij. soluat leso tres marcas ₰ eius heredib⁹ ₰ regi tantū Itē i ꝯstitutōe Erici regis ꝑoris erici filij soluat xij marcas leso ₰ regi § xvi.

¶ Om man swæries til bødher c xxviij.

Siquis iuratur ad emendā emēdet primo vnū saal de bonis propprijs postea exigat stuth de cognatis suis ad reliqua duo soluenda Sed qn aliquis iuratur ad emendam vel sic firmauerit emendam si nichil habuerit de cognatis tn̄ soluat quidquid promisit vl' ad quid fuit iuratus Si cognati noluerint eū iuuare qd dicit stuthe tūc potest eos cōuincere hoc ē søghe til naams Pro nullo forefctō ꝙ fecerit homo potest recipere stuth nisi ꝓ solo homicidio. Om ma sweries till bödher

¶ Om man swæries til bødher c xxviij.

Swæries mā til bødher tha bøde han en saal aff sijth eghz goots oc kraffue sithn stuth aff Eodem lib cap 22

sine frẽdher til the andre to En e ther mã swæris
es til bødher eller bood festes fãgher hã icke stuth
aff frendher holle tho all bood op ther han feste
eller han wor sworen til forthi at hwat som man
fester thz scal man vt giffue En sythe frendher cy
meth hannũ tha mo han søge thm̃ til naams For
enghñ brøde ther man gører tagher han stuth aff
frendher vthen for mandrab ene.

¶ Siquis iuratur ad emẽdã ꝛc̃ Nota ꝙ aliqui dicũt ꝙ istud
capitulũ nõ est abrogatũ nisi in pte scz ꝙ qñ homicidia defen/
dit se et sua et in defensione inuasorũ occidit tũc licite vtatur
stuth scz iuuamẽ cognatoꝝ alr̃ secus vt patet infra li.iij.c.iij.
in magna glosa Siquis iuratur ad emendã Hoc est locale et
inuitat homines ad delinquendũ.

¶ Hwar man scal dele herrewerck c.xxix.

Q Vicunqz voluerit conqueri de herrewerck de
bet sic conqueri oĩbus modis et citare et pro-
sequi causam suã sicut predictũ est de homicidio.

¶ Hwar mã scal dele herrewerck c xxix.

H Wo som wil herrewerck dele hã scal alle the
samme lwnde ka·re a thinghi steffne oc sỹth
logmaal fylge so som saut er om mandrab.

¶ Hwilkz herrewerk er c.xxx.

S Iquis intrauerit domũ alterius ꝛ fregerit do
mũ et diripuerit inde cũ cõsilio prehabito et p̃
uiso vel pecora vel vestimẽta vel arma vel aliq̃s
alias res quas bondo possidet vel de ipso bondo
ne vel ei⁹ familia ther a holdher hoc ẽ herrewerck
Itẽ si vulnerauerit domesticũ vl' domesticã vl' vul-
nerauerit aliquẽ de familia eius qui in eius felleth
est in domo eius vel violauerit hoc est herrewerck

etiaz Sed si in pace conueniũt hoc est om the hittes sothe i curia alicui⁹ bondonis ⁊ postea discordauerint hoc nõ ẽ herrewerk Siquis ligauerit bõdonẽ in ꝓpria domo sua sine demerito suo et receperit filiam bondonis vxorẽ eius et adduxerit per vim hoc est etiã herrewerk hwilkz herrewerck er

¶ Hwilkz herrewerk er c xxx

GAngher man mz raathz raath i annen manz hws oc brydher hws oc tagher wth anthen fæ eller kladher eller vaben eller andher coste ther bondhen han a fra bondhñ selff eller hãs hion thẽ a holdher, tha er thet herrewerk En hitthes the alle sotthe i annen bondes gardh oc wordher sitthen a atskilie thet er ey herrewerk forthi at thet wor aff wodhe En bindher man bondhñ i sÿth eghñ hws vthñ hãs skyld eller tagher bondhens dathẽ ellẽ bõdhñs kone oc føør borth meth wold thz er oc herrewerk Tordr 26 et 50 Tordr 77

¶ Siquis itraucait domũ alterius ⁊c. Nota si aliquis aliquẽ de curia sua vł ecclesia expulerit vł fugauerit vel traxerit extra curiã suam vł ecclesiã et postea cum in fuga existẽtẽ extra curiam leserit hoc delictũ sit husfredh brode coucor thord. in cor § lxxxij. Si aliquis aliquem fugauerit vł expulerit de aratro suo hoc delictũ sit hærrewerck si ipsum leserit ꝑtz per thord § lxxxiiij. ¶ Nota in capitulo Siquis iuratur ⁊c. quid sit emenda pro homine occiso in primo saal ⁊ quid in secũdo ⁊ quid in tercio declaratur infra in tercio libro c xxi Siquis ꝓ homicidio Nota pro hibitũ est vindicare in aliquẽ cõsãguineũ interficientis q̃diu vixerit qui occidit vt patet in cõstitutione Erici regis dacie § ix et simile infra li iij. c. xxi. Siquis pro homicidio in glo ⁊ de similibus sile debet esse iudicium de baptismo et eius effectu c maiores. husfredr kirkfredr plogfredr

¶Siquis intrauerit ꝛc̄ Nota hic est defectus quia textus huiꝰ capitl'i nō loquitur de fractore pontis cōmunis vel stabellorū placiti vt talis fractura sit delictū hærrewerck iste defectꝰ cor-rigit̄ in cor ꝑ thord § xlvij. Itē Nota in ꝰ diripuerit pecora ꝛc̄ ꝙ si prosecutio harrewerck ꝓgressum non habuerit quia si deficit testimoniū sex viroꝝ nichilominus soluat incausatꝰ bō-doni tres marcas vt infra li iij. c. liiij Siquis equitauerit vel se defendat cuꝫ noīatis de cōsanguinitate vt infra c cxxxiij qui voluerit Quicunqꝫ Nota de homicidio supra c viij. Siqꝰ intrauerit Vide insti de iniurijs' § sed et lex cornelia cuꝫ glo. sua et s̄ li i.c l. Ista Nota in iiij.§ istius capituli qualiter ista violentia fiat Nota ꝑ thord in cor § lxxvij.ꝛ s̄ e c iij. Veridici § primo Nota quotuplex est violentia notatur li. iij.c xlviij. Meth raadhꝫ ꝛcc. Nota pro quacunqꝫ caus aaliquis impetit̄ ꝙ ad illam causā consiliū dederit vel mandanerit ꝓ qua cau-sa aliquis priuari potest pace si iuramēto coguatorū qd dicit̄ neffn i kvn se non defenderit soluat bondoni xl marcas ꝛ regi tantum Si autem impetitur ꝙ consiliū vl' mādatum dederit ꝙ aliquis vulneratus fuerit si cognati ipm non defenderint soluat bondoni xij marcas et regi tantū thord § xiij. Si auteꝫ accusatur ꝙ ꝓpter consiliū eius et mādatuꝫ fracta sunt bra-chia vel tybie et cognati eū non defenderint soluat bondoni xl marcas et regi tantum. pro hijs causis debet accusatus ci-tari ad placitū tempestiue thord § xiiij. Siquis intrauerit. vtrum q interfecerit vel vulnerauerit vel ꝰberauerit aliquē in domo siue curia alicuius cum consilio preuiso et prehabito postq̄ꝫ conuictus est vtrum liberabit̄ per solutionē xl marca-rum vel vtrum ipso iure sit pace priuatus patꝫ in cōstitucōe Erici regis xp̄oferi regis filij. § i ꝛ v. Item Nota Siquis inter-fecerit vel vulnerauerit vel verberauerit aliquē in domo si-ue curia alicuius cū consilio preuiso et prehabito vel in eccle-sia si capriuatur operibus recentibus capite priuatur ita ptꝫ in cōstitucione Erici regis prioris erici filij.

Item Nota ꝙ quiita deliquerit vt dictum est in cimiterio ecclesie simili pena puniatur quasi in domo siue curia ꝓpria perpetrasset vt patꝫ in cor § lxxxiij. et infra e c. iij et vbi-cunqꝫ in glo.

¶ Om man ridher annen mans korn
op Capitulum xxxi.

SIquis anonaz alicuius equitando vastauerit per vim hoc est ridher annen manz korn op vel in ea pauerit gregem suum per vim hoc ē etiā herrewerck tamen debent meliores de placito nominari vt hoc videant et testificentur quantum fuerit dampnum. Om ma rider anden mands korn op

¶ Om man ridher annen manz korn
op Capitulum xxxi.

RIdher man annē manz korn op meth wold eller hiorther sÿth fa· ther i meth wold thz er oc herrewerck tho sculle gode menz a sÿn til ath thet neste thingh. Tertio lib: cap 48.

¶ Siquis anonam alicuius equitando vastauerit p vim ꝛc. Hoc est locale hic Nota q qui pauerit gregem suum in anona alterius p vim est harrewerck et infra libro secūdo capitulo xlviij. Siquis venerit.

¶ hwilkz manz hws er c xxxij.

VBicunqz aliqius habitauerit vel cum tugurio tenturio vel fossatis vel vmbraculis qui dicūtur tÿsbooth et illuc introduxerat se et res suas ibi pōt cōmitti herrewerck in eo et in rebus suis sicut in domo sua sic etiā est in naui qui onerata est enz farecoste Domus q̄ pducitur debet esse dom? ppria cōducentis vsqz ad expletōm termini.

¶ hwilkz manz hws er c xxxij. hwilkz hus matz ret er

HWore som man bygghē anthū mz tiald eller mz grÿfft eller mz rÿsbooth oc haffuer ther iført sig selff oc sine coste ther mo hā brÿde a hānū

herrewerck so som i hans eghz hws So er oc om man er a skipst. oh ther bygoh er mz fare coste Hwilkz hws man leier thz er hans eghz hws til leier maal er vthe.

¶ Ubicunqz De domo ppria vide insti de iniuriis ¶ sed et lex cornelia Itez quicunqz aliqs intaberna q dr rysbooth loco aggere circudato vel in naui vel cimiterio p in sultu q dr rathu raadh lebit vel de hiis locis fugauerit vel taxerit et postea eu i fuga existente lebit hoc delictu fit husfredh brode ptz p thord in cor § lxxxiii. Nota domus q coducitur zce. et sile e de agro. vel de terra vt infra e c lxxi § i c qu aliqs Ubi dr q qui semiat & vult iurare q habuit agru cu voluntate et licentia cu cernerit pot segetes tollere sine qrela rapine Ite sile ifra e c nest ningi c xxxix § v i fine Ite sile infra e in c lxi Si aliquis § i. Ite etia sile ptz ifra li iii. c. liiii. Siqs exaltauerit § ii. iii. iiii. z v.

¶ Om land bo er selff husbonde for sig c xxxiii.

Colonus est domesticus p se hoc est selff husbonde p se z in eo pot comitti herrewerck et no in villico qr quicquid relinqtur otra curia in qua villicus morat hoc tenet oqueri qui curia possidet Sed si aliquid iniuria illatum fuerit villico z vxori eius vel pueris eius in mebris eoz tuc pot p hoc villicus coqueri excepto domestico.

¶ Om land bo er selff husbonde for sig c xxxiii.

Landebo er selff husbonde for sig oc pa hannu mwe me herrewerck bryde oc ep a bryde forthi at hwat som gøres a then gardh ther bryde si ohr i thz er bondhns kære En gøres noghz a bryd dhns lymme eller a hans kone eller a hans bøm tha mo brydi selff dele vthn hans husbonde.

¶ Colonus localc e. lz rō pme partis pot esse qr ibi est ius regale vl reale z sic dns teneat tuere ar c qz frequet vtlite u ptesta

¶ Sex sculle withne om herrewerck c xxxiij.

QUi voluerit herrewerck cõqueri debet habe re testimoniũ sex bonoꝝ hoim de illo hæreth vbi illud factũ est in illo placito qđ dr landzthingh et illi sex debent testificare ꝙ possit legaliter cõque ri de herrewerck Et si testimoniũ nõ habuerit tũc incausatus dz se defendere ꝑ nefkn i kyn. Sex schulle withne om herrewerck

¶ Sex sculle withne om herrewerck c xxxiiij.

HWa som herrewerck wil dele han scal haffue sex gode mẽz withne aff thz hæreth ther the gerninghe ere i giorde vpa thz thingh thẽ landz thing er oc the sex sculle withne at so er medh hã nũ brød at han mo dele herrewerck loglighe En om hannũ brysther withne tha thñ ther secthz er scal sigh wærie niz nefkn i kyn

¶ Qui voluerit ⁊c̃ Nota hic testimoniũ sex virorũ quõ pſes te stes requirunt' q̃ duo tractat glo in l.testium § de testibus et de isto supra c.xv. Nota in § ⁊ si testiõniũ ⁊c̃ q̃liter ꝑditur ius cause herrewerck nõ habẽtis testimoniũ sex virorum vt hic et infra e.c.c iij. Si aliquis ⁊.simile infra e c.quod ad vestimẽta et simile ꝫ.e.c.x.sed rex et supra libro primo c. xxiij. quicunqꝫ et extra de rescriptis c.si autẽ et c.plerumqꝫ.

¶ Om nogher mãz fæ dræ ber mã c.xxxv.

SI equus alicuius vel aliquod aliud animal qđ homo põt licenter habere hoẽm ꝑcusserit ad mortẽ et si illud animal fuerit adiudicatũ ad mor tez illius tunc bondo qui illud aĩal possidet soluat pro eo tres marcas ⁊ tñ se lege defẽdat ꝙ nesciuit ꝙ illud animal habuit illã ↄsuetudinẽ Et si ter cõ tigerit illud idem de eodẽ animali dum ẽ in posses sione bondonis soluat ꝓ eo plenã emendã.

Om nogher mãz fæ draber manc xxxv.

Slaar mãz hest man til døde eller nogher ãnet fæ ther mã er loffuede ai haffue so som er nød eller swyn eller hwn oc wordhẽ thz swore til mãz bane bonde ther otte bøde fore iij mark pẽninge oc giffue ther til logh ath hã wyste thz ey ath thz fæ haffde thysse kynne En timer thz trøster i bondhẽs heffud om thz same fæ bøde fore fulbødher

Si equus alicuius xc ut insti Si quadrupes § i similis peua ix marcaꝝ supra e.c.xviij.

Siquis educauerit.ut seqꝛ insti Si quadrupes § ceterũ.

Om mã fødher wilt diwr op c xxxvi.

Siquis educauerit lupos vel eoruz catulos vel vrsos vel eorũ catulos vel aliquid taliũ quod ẽ willediwr soluat p eis quicquid deliqrint z si soluti fuerit z si aliquis eos occiderit nichil p eis soluat sed in possessiõe bondonis non pñt occidi.

Om mã fødher wilt diwr op c xxxvi.

Fødher man wilt dhwir op so som er vlffue hwelpe eller biørne hwelpe huat som the bryde ther føre bødhe the fulbødhẽ ther thm op føddhe oc thm haffuer i hefft En wordhẽ the løse oc draber annẽ mã thm bøde icke føre en i bondhẽs hefft mwe the icke drabes.

Om man fangher døød aff thz ther ey lewer Capl'm xxxvij.

Siquis submersus fuerit in speciali fonte alicuius tunc ille qui fontem possidet soluat tres marcas et si erat cõmũis õibus villanis nichil soluat p eo idem est de leergraffue Itẽ si aliqs sub-

mersus fuerit in aliquo møle dam vl' fiske garde s' si ceciderit de domo vel domus eũ obruerit ꝓ eo nichil emendabitur.

¶ Om man fangher døød aff thet ther ey lewer Capl'm xxxvij.

OM noghẽ mã druckner i annẽ mãz kelde thẽ mã a serlige thẽ for bødhẽ hã iij mark En ot te thñ alle granner tha bødes icke fore so er oc om leergrawe En druckner man i mølle dam eller i fiske garde eller i andre giorth mã eller faller selff aff hws eller hws fallẽ a hãnũ thẽ bødes icke fore

¶ Siquis submersus fuerit iu speciali fonte ⁊ce. vt ff ad legẽ aquileam l qui foueas.

¶ Om mã haffuer hws a ãnẽ mãz iord c xxxviij.

SIquis habuerit domũ in terra aliena ⁊ ipse ẽ possessor illi⁹ dom⁹ ⁊ siquis fregerit domum i'ã sine voluntate sua tunc põt possessor agere in eũ ꝑ herrewerk ⁊ nichil ad eũ qui terrã possidet.

¶ Om man haffuer hws a annen mãz iordh Capl'm xxxviij.

HAffuer nogher man hws a annẽ mãz iord so at hã er lage egher at oc byder nogher man thz hws op othñ hãs willie tha mo hin ther hwseth otthe dele thz til herrewerk oc kõmer icke hin wed atdele ther iordhñ otthe.

¶ Si aliqs habuerit domũ in terra ⁊c̃ vt iusti de iniurijs C sz ⁊ lex cornelia ⁊ ff de hijs qui effuderũt vl' eiecerũt l i § habitare Nota siqs fregerit domũ alicuius licz edificatã i terrã alterius põt lesus agere i eũ ꝓ herrewerk vt hic qz possessor terre debz iudicio placiti violẽter edificantẽ ꝯuincere ⁊ nõ domũ illius destruere l' frãgere vt li. i. c. lv' § vi. ⁊ c. xlvij. § ij. iij. ⁊ iiij. c. li.

¶ Sed si funicul9 solaris ceciderit in habitatione vel sub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit ptātem habeat recipe de terra sua inhabitata vbicunqz voluerit funiculuz p funiculo vts li· c.lv. Saar solkiiff § iij. Sed si aliquis habitauerit ibi tribus annis sine q̄rela in placito pnunciata nō pōt de iure remoueri vel reuocari vts li i. c.xlvij. Si alqua in fine.

¶ Om mā røffues i annē māz hws c.xxxix.

SJquis fregerit domū hospitis et inde' recepit vel equos hospitū suoꝝ vel alias res ipis attinētes tūc pt bōdo ꝯqueri de herreuerck p violatione domus et hospes pōt cōqueri rapinā qd dicitur raan Jtē si aliquis spoliauerit plaustrū alicuius i q̄ vxor sua sedet hoc ē etiā plenū herreuerck

¶ Om mā røffues i annē māz hws c xxxix.

BRyder mā bōdhñs hws vp oc tagher thē vth hans gestes heste eller andre coste ther geste a tha mo bondhñ dele herreuerck for hws brod oc geste raan for sine coste ther han tabz En røuer nogher mā bondhñs woghñ ther hās hustrue i ther i tha er thz ful herreuerck.

¶ Siquis fugerit. insti de iniurijs ¶ sed et lex cornelia et § patitur et insti vi bonoꝝ raptoꝝ § sane Nota hic intelligitur Si delictū husfredh fiet in villa forēsi executio illius delicti habz fieri corri p thord in cor § lix.

¶ Om neffningh Caplm xl.

NEffningi debent iurare de handhraan z boraan z hiorthraan qꝫ quidam vocant marckraan de improuiso fctō quod dr̄ wodes gerning et de furtu De quo seruari debet placitū ita qꝫ i pmo placito debet hō publicare hoc est liwse suum raan Tūc pfigitur aduersario suo placitū videlicz

aliud placitū si primū fuerit vtile hoc est si duo vl' tres hoc testificati fuerīt q̄ illud sit illorū wether maals thingh ꝛ q̄ reus fuit legaliter citatus hoc ē tilkrafft vt rnderet postea iuret ille qui causaȝ mouet Sȝ i tercio placito dn̄t nefningi iurare aduersariū eius illud fecisse vel illuȝ defendere Itē Si i causatus an̄ iuramētū fuerit cōfessus se ita fecisse tūc nō tenētur nefningi hoc suo dirimere iuramēto et rex tenetur inde nullā habere pecuniā sed tn̄ bondo recipiet inde suū reth Sed incausat⁹ post exponere quid vult ꝛ defendere se p̲ legē videlicȝ q̄ illud recipit ex improuiso hoc ē aff mode ita q̄ putauit istud suū esse ꝓpriū vel q̄ illud habuit cum voluntate illius et si defecerit in lege tūc exponat quid alius impetit ꝛ soluat regi tres marcas et bō doni tantū Et si nichil confessus fuerit anteq̄ȝ iuratū sit cōtra eū tūc debēt nefningi inde iurare ꝛ ille postea nulla alia lege defendatur.

¶Om nefningi Caplm xl.

Om nefningi

NEffningi skulle swarie om handraan om boraan om hiorthraan ther somme kalle markraan om wodes gerning oc om thyffneth Ther om skal gømes try thingh Thȝ første thing liws mā sӯth raan tha neffnes thing for hans dele mā a anneth thing gøres første thing nyth thȝ er ath to mēȝ withne ellr̄ flere at thȝ er thr̄ withēmaals thīg oc at hin ther secthȝ er worloglige tilkrafft at stande hin til retthe ther hannū secthede oc sithn̄ sware hin ther saagh giffuer A thȝ tredie thingh skulle neffningi anthn̄ swarie hin ther saagh wor

Lord vij or xij

Eodem li[...] ca 202

dher giffuē til raan ellē fra En gangher hin wed
ther secthz er wed hins coste ther hānū secthz fǿr-
re en swoꝛet woꝛdher om tha sculle nefning thē
om ey atskilie oc ey a komīghn̄ sin reth tog tagher
bondhn̄ sin reth En alt mo hin ther foꝛ saghen er
vtlegge met loghn̄ at han feck thet hā woꝛde sec
thz foꝛe affwode so at han hougsede at thet woꝛ
hās eghz eller hā feck thz mz hās willie ther a kal
ler en byster hānū logh legge wdh thz ther hin a
kallede oc bǿde a iij mark bōdhn̄ oc so komīghn̄.
En gāgher hā wed icke fǿrre en hannū woꝛdher
swoꝛen a hand tha scu le nefning swærie om oc
mo hin kōme wedh enghen annen logh.

Nefningi dūt Notatur c xij s̄ c ij de isto iuramēto ꝛ ꝓ fine facit ff ad legē aquileā le interdū Item si rapina scz raan ꝓse cutionem nō habuerit ꝑ nefningos nichilominus incausatus soluat iniuriā passo scz bondoni iij marcas vt hic in § Item Si incausatus añ iuramentū et infra li iij c liiij. Siquis equitauerit. vel se defendat cum iuramento xij hominē vt infra e c. lxxij. Qñ aliquis. nefningi ꝛce. Nota textus iste et sil'r c vi. Infra minus s̄ e nō faciunt mentionē de illis fyllingh qui veridicos et nefningos ad discernendū moneāt seu inuocant Hic defectus corrigitur ꝑ thoꝛd § xxij et idem ius seu eadē ratio est de denominatis pro quacunqꝫ causa Nota hic in textu huius c c vltimo § iij intelligitur notabile q̄d si iniuriā pass⁹ contra iniuriantē scz raans man iuramentū suuz non exposuerit nefningi non tenentur discernere vt infra eodē c xli. Qui iurauerit et simile infra li iij c lxiiij. si imputatū per textum de nominatis in hæreth siue stocknefndh. Nota hic de citatōne scz c xxxix § iij ꝛ s̄ li i. ꝛ v. q̄si in ꝑncipio in i li c xxxvij in glo § iiij. Itē in cōstitutione cristoferi regis filij voldemari regis § xxvi ꝛ ibidē § xxxiiij. et lij c lviij et ibidē de contumacia Nefningi ꝛc̄ Queritur vtrū res alienas occupare licz conductiue siue cōcessiue acquisitas vsqꝫ ad expletionē termini si-

ne pena legis ptz s̃ e c xxxij. Vbicunqꝫ § vltimo et ĩfra e c lxxĩ § i ꝫ hic § v in fine ꝫ infra e c lxi Si aliquis § i ꝫ infra li iij c liiij. Siquis equitauerit § ij.

❡ Om raan liwſes oc fylges ep c xli.

Qui iurauerit raan contra aliquem in placito quod dicitur withermaals thingh et postea noluerit ꝓsequi cū neffningis tūc ſoluat regi tres marcas et bōdoni tres et neffningi nō accedāt.

❡ Om raan liwſes oc fylge ep c xli.

Thn̄ thē raan ſwærier a witthēmaals thingh oc wil ep ſithen fylge neffningh til tha bødhe han bondhen iij mark oc iij mark koninge oc gā-ge ep neffningh til.

❡ Qui iurauerit raan. vt ff ad l i turpillis § ſiquis Qn̄ aliqd fuerit de iſto iuramēto vide s̃ e c Nota hic corrigitur dubiū de ſtockneffn i iſto c. q̇ iurauerit p thord § vij de emēda bōdonis et regis qui cauſam ſtockneffn non ꝓſequitur.

❡ Naar neffningh ſculle ſwærie c xlij.

Quando aliquid fuerit publicatū cōtra aliquē de q̄ neffningi debēt iurare tūc debēt in tercio placito ad iudicari vt rectū iurent tūc tenētur neffningi requirere conſiliū de melioribꝰ illius hæreth vtrū dn̄t iurare aut non vel quid debēt iurare et licet oēs vnū iurauerint vel fecerint ſi tn̄ iurauerint contra meliores ꝛ pl̃es qui dicunt̃ fleſte men illius hæreth ipi pn̄t ſuo carere booſloth.

❡ Naar neffningh ſculle ſwærie c xlij.

Thꝫ tredie thingh effther at mā liwſes raan a handh eller mā ſecthes for noghꝫ anneth thē neffningh ſculle om ſkilie tha ſculle the dømes til atſwærie reth. Ther effther ſculle the neff-

ningh there raad rage aff the beſte mēz raad ther
i hareth ere om the ſculle tilgãge eller ey oc hwat
the ſculle ſwarie forthi at tho the gøre alle eeth oc
ſwarie effther the beſte oc the fleſte haretz men
thamwe the togh there booſloth forgøre.

¶ Qñ aliquid fuerit In q̈cunq̄ hareth vel villa forenſi facta
fuerit rapina i placito illius hareth dñt neffningi illi⁹ hereth
diſcernere et qui accuſatur ꝓ cauſa rapine deb; in placito ſui
hareth tēpeſtiue citari ad illũ placitũ q̈ neffningi dñt diſcer/
nere et ſi ille nõ h; brofiel tunc debet citari in placito gñali.
Thord § xvij. Nota hic ſc; in iſto c qñ aliquid corrigitur dubiũ
p thord § vij. vtrũ ſtokeneffn tenētur iurare autēq̄ iniuriaz
paſſus inrauerit contra iniuriautē eodē placito et vtrũ tenē-
tur ſtockneffn et neffningi iurare añq̄ monētur ad diſcernē-
dum per duos fyllingh.

¶ Hwre neffning ſculle ſwarie c xliij.

HIc iurabũt neffningi Sic iuuet me deus et li-
ber quē teneo q̄ ille hõ ſpoliauit illũ illa re ꝓ
q̈ fuit cauſat⁹ ⁊ ideo tenet illud exponere ⁊ emēda
re regi iij marcas et bõdoni iij marcas.

¶ Hwre neffning ſculle ſwarie c xliij.

SO ſculle neffning ſwarie So hielpe mig gud
oc thñ hellige bogh ther ieck holdher a ath
thñ man rønthe annen at th; ſa ther han worde
ſecth; fore oc er forti ſcyldugh vd atlade oc bøde a
iij mark bõdhñ oc iij mark komīghen.

¶ Om hwr møgh; raan mo ſwaries c xliiij.

PRo vna ciroteca vel quãtu; cirotheca valet vł
quacunq; re quã aliquis in manu ſua habu-
erit p̄t adiudicari raan quia maius dedecus eſt ſic
ſpoliari q̄; alio modo Pro minori nõ p̄t adiudica

ri raan ꝗȝ ꝓ re valente dimidiã marcã denarioꝝ

¶ Om hwor møghet raan mo swaries c xliiij.

Hand raan mo wære hath ellẽ hanske eller so møghȝ som to hãske gialdher hwat som mã haffuer i hende forti at thȝ er mere skam at worde so rønth en andher lwnde Enghñ ãdhñ raan mo wære mẏñe en halff marks kost ther neffning sculle om swaries thȝ er halffmarks kost thẽ gialdher halff mark penninghe.

¶ Pro vna cyrotheca Facit C galmaꝝ ff de rerũ diuisione de quo etiã ĩ libro feudoꝝ de pace tenẽda ꝯ siqs qñq Nota hic est defectus quia hic subintelligitur indiscrete hospitãs expẽsas et pabulũ inuito dño siue domestico violenter rapiẽs ꝗd iur; et ꝗd sit agendũ corrigitur ꝑ thord in cor § lviij. Itẽ nota ꝙ ꝓ modica re põt aliqs ꝑ raan conuinci vt pro vna cyrotheca vt hic et etiã sil'r infra e c cy. Siqs seu. furẽ in glo et ibi ꝓ furto Nota gñalit' ad oĩa delicta Siqs ꝓmisit se conuinci emẽdabit ꝑ mo iust emendã ꝓ delicto et postea pecnniariã vt i li iij c xxviij. Siquis ꝓmisit.

¶ Om boo raan Caplm xlv.

Hoc ẽ boo raan qñ aliquis intrauerit curiã alteri⁹ ꝛ inde diripuerit pecora ei⁹ vestimẽta vl' arma vel aliqȝ aliam rem valentẽ dimidiam marcam denariorum.

¶ Om boo raan Caplm xlv.

Thȝ er bo raan at mã gãghẽ i annẽ mãȝ gard oc taghẽ ther borth aff hãs fæ eller klæder eller vaben eller nogher andher coste ther gialdher halff mark penninghe.

¶ Hoc est boo raan Pro isto c ꝛ c sequenti ff ꝛ § vi bonorum raptoꝝ ꝛ optime ff ꝛ C de abigeis.

¶ Om hiorthe raan Caplm xlvi.

Hoc vocatur hiorth raan si aliquis intrauerit i alteri⁹ foldh in campo z in mark edificato z inde recepit vel pecora vl' aliqđ aliud aīal vl' equ⁹ qui dicuntur hors vel anonā vel ligna q̄ dicuntur timber vel aliā rem valentē dimidiā marcā.

om hiordt raan

¶ Om hiorth raan Capl'm xlvi.

Eodem lib cap 72

Hiorth raan er thz om mā gāgher i annē māz foldh vthe a mark oc taghr̄ hors eller nødh eller ānet fæ eller korn eller hø eller timber ellr̄ ā-dher coste ther halff mark gialdher.

Tert: lib cap 47

¶ Hoc vocatur. Vide supra c. primo.

¶ Om man faller for raans dele c xlvij.

Quicunqz legaliter ꝯuict⁹ fuerit ꝑ raans dele tenet̃ totū exprimere ꝑ bōdone ꝑ quo ipm ꝯuicerat z insup iij marcas ei z alias tres regi.

om mā faller for raans

¶ Om man faller for raans dele c.xlvij.

Hvilkhn̄ mā som faller for raans dele mz nefk-ningh hā er skyldugh at rette wed bondhen ther hannū feller til thz hā er feldh til oc iij mark a oc so koni̅ghen.

Lib: 3° cap 48

¶ Quicunqz et hic Nota qualiter primo fiat resartō dampni z postea pena pecūiaria vt hic z īfra li iij c xxxiij z īfra e c lviij § iij in fine Itē li iij c xxij Siqs aliū occiderit z c xxij Si-quis primo recipit z c xxiij Quodcunqz cōcordat C de sepul-chro violato auct' Itez q̄ dūm Itē e c xxviij Siqs pmibit Itē e c xxix Pro vulnerib⁹ Itē e c xxxviij q̄ habet § ij Itē e c xlviij Si quis venerit § ij Itē e c xlix Duodecim pecora § ij in fine Itē e c li quicunqz Itez e c lij Si pecora quasi in fine et c liiij Scilicet Itē e c liiij sil'r Item e c lxi minor § i z ij z e c lxv § ij Itez e c lxvi et c lxvij et c lxviij in pncipio Quicūqz ꝑ isto insti vi bono rū raptoꝝ in principio et q̄liter vltra dampnū dat' pena vt h z insti de obligationib⁹ q̄ ex delicto nascūt' C furtoꝝ gn̄a.

66

¶ Om mã slaar annens manz agher op eller engh Capittulum xlviij.

SJquis falcastrauerit alterius pratuz totaliter qđ đr mellom egh oc ende vel agrũ ĩpius mel lom egh oc ende quãtũcunqȝ fit puũ vel maius se mẽ vel fenũ ⁊ illud detulerit licet min⁹ valet q̃ȝ di midiã marcã tñ p̃t hoc ɔquerẽdo reduci ad raan.

¶ Om mã slaar annẽ mãz agher op ⁊c c xlviij. Om mã slaar annen mãz eng o

On slaar mã annẽ mãs engh op mellom egh oc ende eller sker agher op mellom egh oc en de hure møghȝ som sa dhñ er eller engh oc tagher thȝ bort tho at thȝ gialdher mynne en halff mark tho mo han to thȝ dele til raan.

¶ Siquis falcastrauerit Tñ ꝓ necessitate q̇s põt vt i § final auct de pace teneda coll x Siq̇s falcastra Si semẽ ⁊ fenũ de tulerit reduci p̃t ad raan vt hic ⁊ ĩfra e c lxxij q̇cũq; semẽ § ij

¶ Om wodhes gerningh Caplm xlix.

SJquis icausatus fuerit ꝓ violatõe festi qđ đr hellibrøde vel blodwide et ħ iurauerit q̄ hoc fecit ex improuiso hoc ẽ aff wode et ħ nekfningi q̄ dñt hoc scire iurauerĩt illũ hoc fecisse ex improuiso satisfaciat leso et nichil regi vel epo. Om wodes gerning

¶ Om wodhes gerningh Caplm xlix.

Hectes mã for hellibrøde ellr̃ blodwide oc swer hã at han giorde thȝ aff wode oc swarie the nekfnige ther ther om sculle skilie hãs gerning til wodes gerningh tha bøde han wed hin ther han brød wed oc hwerkñ wed kõmgellr̃ wed biscop. Cod: lib ca: 84 Text: l. 6 cap 36

¶ Siq̇s incausat⁹ fuerit ꝓ violatõe De hoc in c i ⁊ ij de delict puerorꝫ ſꝫ vbi culpa p̃cessit q̇s tenet de causa quia dedit ope rã rei illicite. nota in c Sicut dignũ de homicid ⁊ ꝑ glo v i cul

pa in c i de homicid li vi * ar a contrario se usu in c Johãnes
C ti idem dicit glo in c iij de delictis pu. * puer x annorũ doli/
capax ,pter delictũ excõmunicatur et iure punitur tali pe/
na spũali Itẽ Nota ꝙ puer minor xv annis peccãs extra homi
cidiũ solũ emẽdat ad lesum et nõ ad episcopũ vel regẽ idez si
neffningi iurauerint eũ sic fecisse bene iurant si ita sit sed nõ
emẽdat nisi vt s. Neffningi debent Vide hic modũ eligẽdi iux
ta plitatem modũ Nota ex improuiso facto require ĩfra libro
iij c xxxvi § v. Et hoc fecit ex improuiso.nota cũ quis ex im,p
uiso delinq̃t vel etiã si occidit ibi voluntas adesse nõ cẽsetur
de homicid c Significasti sed q̃liter cõstabit hoc q: forsan sol?
erat ob defectũ ,pbatõnis p ,ppriũ iuramentũ faciet fidez ꝙ
solum deũ habet vltorẽ C de rebus cred li ij et precipue cum
de conscia alicuius queritur statur soli iuramento ipsius in c
preallegato Significasti per ver in v si ita est Item Nota ꝙ
duo requiruntur ad hoc ꝙ aliquid sit factum ex improuiso p̃
mo ꝙ ibi voluntas adesse nõ censetur vt de homicid c Signi/
ficasti.secũdo debẽt opa rei licite adesse et siquis vult excusari
per opus ex improuiso deb3 adhibere oẽm diligentiã quã po/
tuit et debuit de homicid c. Iohãnes * c Quidã Item.nota
ꝙ siquis vult excusari p,hoc ꝙ fecit ex improuiso debet excusa
ri per iuramentum neffningor vt s li ij c xxix ẽm le munici
pales iutorũ,Nota ꝙ nullus puniatur bis in idipsum vt hic
et infra li ij c lxxxij in glo.

Nota barn innen xiiij aar ther tagher intecht fee aff annen
mans fold eller gardh tha er thet harrewerck eller raan vt
li iij c[illegible] § iij et iiij. Satisfaciat leso.

C Sed quid si sustinuerit penam corporalem nunquid satis/
faciat leso distingue aut tenetur pro maleficio et tunc si su/
stinuerit penam in corpore tunc tollitur actio ꝙ cum effectu
ita amplius non tenetur soluere licet proueniat ad pinguio/
rem fortunam vt notatur de homicid c. sicut dignum § eos
insuper i glo.maius quã approbat archid xiiij. q. vi. c.si res
glosa penl'et io. an. de re.iuris c. pctm̃ libro vi. et hen.de do
et contu. c.finem di.ij.'aut pro debito tunc secus nisi fauen
te subire penam et ibidem.

67

¶ Item non cm̄ consurget duplex tribulatio sup uno et eodez crimine quia nullus punitur bis iudicium ber iu c sicut dignū in ꝯ maius vel si habeat ⁊c.

¶ Hwar gāmelt barn hellet mo brydc c l.

QVi minor est quindecim annis satisfaciat leso ꝫ nichil regi vl' episcopo nisi ꝓ solo homicidio

¶ Hwar gāmelt barn hellet mo brydc c l. hwar gamelt bar

ER barn mynne en xv winther gammel bøde wed ther then hā brød wedh oc ey wedh ko ninghē oc ey wedh biscop vthen for mādrab ene

¶ Qui minor ē xv annis Nota iste text' pōt intelligi de pma parte puerilis etatis a septio anno cōpleto vsqꝫ ad explecio nez vndecimi anni qr puer in illa pte etatis dr sz vn a purita te qꝫ purus aer et sic nullo mō ex leguz seueritate punitur de delic pu.c.referende sed text' li'ij.c. xcv. § vlti.in q̄ dr si pueri sunt adeo adulti in exerti vel dolica paces ⁊ce. Potest intelli gi de vltima parte etatis pueril'in q̄ aliqñ malicia anticipat pubtatem scz ab vndecimo anno completo vsqꝫ ad xv annū i qua malicia etiā supplet etatem qr tūc puer multotiēs dr do licapax ⁊ sic aliqñ punit' vt ibi et de delic pu.ca.pur' ⁊ sup̄ e c xlix Siqs icausat' i glo ⁊ sil'r ifra li.iij.c.l.§ vl.scz hoc tū ꝓuis

¶ Hwre neffningi sculle i tages c li.

NEffningi debent esse octo in quolibet hareth ita ꝙ duo in qualibet fierthingh qui sunt ho mines triū marcaꝝ et qui sunt bōdones hoc ē the ther op holle forthm̄ ful landwern ꝫ bōdones de bent venire cū eis ad placitū et in illo placito qđ ꝓximo sequit' epiphaniā dn̄i et noiare eos corā ex actore quos ad hoc decreuerint nominādos Exac tor debet eos instruere in eed ꝙ rogent deum ita eos iuuare ꝙ q̄zdiu fuerit neffningi de oib' ad q̄ vocati fuerit iurabūt ꝙ veri' dixicerit hoc ē vthū

wild Et si bondones neglexerint et noluerint eos
noiare corā exactore tūc pōt ipe ꝑ se recipe neffni-
gos Et si aliqua fierthingh discordauerit cuȝ alia
ita ꝙ quidā volunt habere istos ⁊ quidē alios tūc
stādū ē in iudicio pluriū Hoc tñ sciendū ē ꝙ ꝗȝdiu
reptus fuerit aliquis qui pri⁹ nō fuerat neffning⁹
qui tñ ita cōpos ē sui ꝙ ꝑt seipm tueri ⁊ si adeo sit
debil' qđ dr wnfør ꝙ nō pōt esse tutor sui tūc qui ꝓ-
us fuerat neffning⁹ pōt adiudicari ꝯtra volūtatē
suā Et sciendū ꝙ si aliquis noiatus fuerit ad iura
mētū neffnigoꝝ qui pri⁹ fuerit neffning⁹ exactor
nō ꝑt eū āmonere dūmodo met voluerit Et si ra
tionabilit' nō ꝑt ōndere ꝙ aliquis i suo fierthingh
nō fuit neffning⁹ postq̄ȝ ipe fuit ⁊ ipe noluerit ac-
ceptare in debito triū marcaꝝ ꝓcellatur.

Hwre neffningi sculle i tages c li.

NEffningh sculle otte wære i hwert hæret to i
hwer firthing the ther trygi marks men ere
atelbøndher oc ey bryde eller lādebo mē the ther
ophølde for thm̄ ful lādwern oc bøndhr̄ sculle kō
me til thigi mȝ thm̄ a thȝ thing ther nest er effther
tolte dag iwle oc neffne for vmbosmā thm̄ thr̄ the
haffue til neffnd. vmbosmā scal thm̄ i ethe thyste
lwnde at the bede thm̄ so gud hielpe at so lēge sō
the ere neffning at om alle the maal thr̄ the wor
de kraffde til om at swærie oc thm̄ hører atswæ-
rie at the sculle swærie thȝ retteste oc vthn̄ wild.en
forgløme bøndhr̄ thm̄ oc wille ey tage the til ther
neffnig sculle wære oc ey vp rethe for vmbosmā
tha mo vmbosmā tage sig selff neffnigh En sityl

fierthing a innẽbrothes oc somme wil'e haffue en oc sõme annẽ tha sculle the ware neffning thẽ fl-est haffue til taghz Tho scal thet gømes at e me-dhñ annẽ er til ther ey haffuer neffningh waret thẽ tho er so føre at hã mo ware sin eghñ warie ta mo hin ey nødes til thẽ føre haffuer neffning wareth Tho at nogher mã neffnes til ther føre haffuer neffning wareth oc wil hã selff ware ta mo ombosmã hãnũ ey wrette En kan hã ey selff skel a gøre at nogher mã er til i hãs fierthing thẽ ey wor neffning sithñ han worde wil han ey i gã ghe tha ligger hans tre mark ther wedh.

¶Om nogher mã wil ey neffning ware c lij.

SI exactor extorserit a bondone tres marcas legaliter pro eo q̄ nõ vult acceptare neffnin-giã z recepit eas ab eo ꝑpter hoc nõ est bondo ex-cusatus sed quotiẽscunqz vocatus fuerit ad neffni-giam z nõ receptauerit soluat tã diu tres marcas donec nõ habeat tres marcas. Om nogger mã wil ey neff-ning wærp

¶Om nogher mã wil ey neffning ware c lij.

Nøgher ombosmã bondhes tre mark loglighe forti at hã ey wilde ware neffning oc taghẽ thm̃ aff hannũ tho er hã icke orsaghe ther mz mẽ e so offthe som hã kreffues loglige til neffning at ware om hã ey i gangher gialde e tre mark so lẽ ge ath han wordher so fatugh at han haffuer ey tre mark.

¶Si exactor ꝛc̃ Utrũ exactor potest intimãdo aliquã causaz contra aliquẽ publicare in placito et postea per monitionez duoꝝ fullingh cõtra iniuriantẽ exequi patet in constitutione Erici regis prioris Erici regis filij § vltimo.

Si exactor extorserit vide penã nolēt' fieri neffning simile in certis statut' cõmnnicatũ cõtra recusantes officia publica
Ath neffningh sculle ey swærie thñ samme dagh ther the i tages Capl'm liiij.
Neffningi nõ debent de aliqua causa suo iuramēto discutere illo die quo instituuntur quia nõ possunt habere min? q̃3 viij dies vt veritas inq̃rat in causa quã debent iurare.
Ath neffningh sculle ey swærie then samme dag ther the i tages Capl'm liiij.
Neffninge sculle ey swærie eller skilie om nogher maal a thñ samme dag ther the ethes i forti at the mwe ey haffue nøgne en viij netthē rōatlede sannē om th3 ther the sculle skilie om.
Neffningi nõ debent Nota qũo requirat' de veritate et qñ p̃iudicat veritas legi require s e c viij Si discordauerint i textu ɀ in glo et vlterius distinguit' sic quia aut veritas ē occulta aut dubia aut manifesta si occulta tunc veritas non p̃iudicat legi q: ecclesia non iudicat de occultis nec vllus iudex nisi deus solus aut veritas dubia et tunc nisi veritas in iudicio discussa legittime fuerit et iniusticia finita nõ p̃iudicat legi vt s e c viij Si discordauerint in textu vbi d: q̄ octo meliores de p̄uincia ɀ ep̄us ɀce. aut veritas fuerit manifesta et tũc aut in causa ciuili aut crimĩali si in causa ciuili vt de emptione ɀ vēditione vel locatione vl' aliq̃ causa cõsimili Siq̃s cõfiteatur extra ius. i. extra placitũ si p̄bari legittime põt tunc veritas p̃iudicat legi vt § de non nũerata pecunia l gñaliter ɀ l aduersus ɀ ff de p̄bationib? l cũ de indebito § vltio de fide instrumētoꝝ c si cautio in q. ix· § Si debitã aut in causa criminali ɀ tũc aut veritas põt p̄bari p̄ euidentiã fcti puta p̄ euidentia3 patrati sceleris ɀ tunc veritas p̃iudicat legi vt infra e c lxxxi Siq̃s imputauerit et extra de coha cleri. et mulie. c tua et c si aut veritas fuerit manifesta in causa criminali p̄ ɔfessiõe3 ɀ tũc aut illa cõfessio facta fuerit extra ius. i. extra placitũ ɀ

tunc illa confessio nō p̄iudicat nec veritas preiudicat legi vt extra de iudi c ac si clerici et § e l iiij· aut veritas in causa criminali legittime facta fuerit manifesta et tūc veritas p̄iudicat legi vt infra e c cvi. Siquis iratus in fi Et q aliquis sit manifestus in crimine p euidentiā facti vel p conuictoꝝ patz infra e c lxxxix. Siqs capti in fine ibidē p glo hostis et de ista materia etiā q̄re infra e c xciiij Siqs amisit in glosa magna Nefningi Simile de reo citato q inde liberatus respōdere nō teneatur vt in c p̄terea de dilationib9 e p auct offerat C de lite contestata Itē similiter si aliquē in placito aliquis p aliq̄ cā p q̄ nō ē citatus ad placitū habeat spaciū deliberandi quid rūdeat ad p̄rimū placitū ptz p thoꝛd in coꝛ § ix.

Om vmbosman wil ey kreffue nefning c liiij.

SI exactoꝛ noluerit infra tria placita q̄ erunt a placito p̄ximo qd est post epiphaniā nefningos instituere ꝛ nullū legaliter cōuincere quia non vult acceptari nefningeā Rex pōt euz priuare ex actione sua quia nō vult iusticiā facere bondoni et q9 quicunqz incausatus fuerit p raan ip̄e tenet p legem p̄rie vel defendi vel conuinci. Om vmbozmāng wil ey kreffue nefninge

Om vmbosmā wil ey kreffue nefningh c liiij.

VIl vmbosman hwerken ey nefningh fange indhī tredie thingh effther thz thing thī nest effther tolte dag iwle er oc enghen man lagsøghe foꝛti at han wil ey ganghe i tha haffue komghī goot reth til attage hans leen fra hannū foꝛti han gøꝛ bondhen rethløs foꝛthi ath hwilkhen man foꝛ raan secthes han er skyldugh mz ful logh enthen at waries eller atfelles.

Si exactoꝛ ꝛc Nota qd iuris sit si noīatus ad nominanduz de noīatos nō inuocauerit Itez qd iuris si aduocatus illum noīare noluerit q̄ denominādos debz noīare ꝛ tūc vtrū iiuriā passus noīet ad nominādū quē voluerit ista dubia corrigāt

x declarauit in corp thord § lxxiii x hoc idē faciet si aduocat⁹ vl' eius officialꝰ nō sit i placito vel aliquis illorū impetitur p cā pl'i vt ibidē Si exactor sit supior nō faciēs iusticiā punit vt ff de officio pſidis p totū et spāliter in l illicitas ibidē. Rex pōt eū puare exactione sua quia officiū suū nulli dz esse dampno suz ff de furtis l si suus cōmunis § q vero iiij q iij § ventursl ber de fide c iij in v dispendiū Vnde nō dz pmū cōsequi vnde pe nā meretur xvi q i legi ff de neg. l fine hereditaria ber e c x v Quia non vult iusticiā facere bondoni Nota in isto iudicio si causa de q̄ iudicatur summā triū marcarū continet et non vltra emendet bondoni tres marcas pro iniusto iudicio et re gi tm si vo causa trascendit summā triū marcarū soluat bon/doni sex marcas et regi tantū § xxij Thord Si exactor Nota rex pōt eū priuare exactōe sua qr nō vult iusticiā facere bon/doni x ratio est qr nullus pōt iusticiā vendere vt extra de pur gatōe c accepimus per textum et s li pmo c lv gaar solskifft a by iu glo.

Om nefningi skilie at Capl'm lv.

SI quatuor vnū z reliqui quatuor aliud iura/uerint tunc tres nefningi de primo hareth adducētur z quorūcunqz iudiciū duo ex illis trib⁹ p sua iuramēta approbauerit ratū erit.

Om nefningi skilie at Capl'm lv.

SWarie fire eth oc andre fire anneth tha scullē tre til aff neste hareth oc the ther nest ere fi/thende oc huilke fire aff them the tho fylghe thet stande.

Si quatuor vnū x Nota hic si discordauerint veridici nef/ningi et denomiati qd iuris corrigitur p thord in cor § lx Si quatuor vnū xcs. sile infra e c lxxix Si nefningi et idē ē si vn⁹ illorū moritur vel pegere pficiscit vel recesserit de puincia vl' de hareth vel factus fuerit villic⁹ ar infra e c lvij Siqs nefni gor p textū x infra e c lxxix Si nefningi p glo.

Man scal ey selie sin swen leen i hand c lvi.

Nullus debet famulo suo suã cõmittere exactionẽ exequendã sed debet eã cõmittere alicui bondoni qui poterit de bonis suis satisfacere hys quibus iniuria fecerit ꝛ qui in illo hæreth habitauerit et qui posset cuilibꝫ exhibere iusticie cõplemẽtũ.

¶Man scal ey selie sin swen leen i hand c lvi.

Inghũ mã ther leen haffuer scal thet sin swen selie eller betale mẽ scal thꝫ befale annẽ bonde i hendher thẽ thꝫ følge mo oc ithꝫ leen boor oc pẽnige haffuer wedh athette at gøre thm̃ reth thẽ the brydæ medh.

¶Nullus debet fiotio ponitur ĩ textu q̃ debet eẽ possessionatus vt emẽdet ſi ĩ iustũ iudiciuũ fecerit de qua emẽda in corthoro § lxxix ꝛ v § xvij Itẽ incõstitutõe cristoferi § xxxi.

¶Om neffnig døør eller far bort c lvij.

Siquis neffningoꝝ mortu⁹ fuerit vel pegrinatõez inierit vel recesserit de ꝓuincia vel de hæreth vł̃ fact⁹ fuerit villicus tũc illi qui ĩ sua fierthingh morãt aliũ dñt noĩare et exactoꝛ debet eũ sicut prius dictũ est instituere.

¶Om neffning døør eller far bort c lvij.

Om neffnigh døør eller far pellegrims ferd eller far aff sysel eller aff hæreth eller wordher brydæ tha sculle hans fierthings men tage annen oc ombolsman hannum i ethe so som føre er sauth.

¶Siq̃s neffningoꝝ.q̃liter in locũ ꝑdecessoris eligat̃ successoꝛ.

¶Nar raan scal deles Capl̃m lviij.

Qui voluerit raan cõqueri debet illð infra annũ cõqueri ꝛ si hoc non fecerit reus iuramẽto

rӱ hoim ſe purgabit.

Nar raan ſcal deles Capl'm lviij.

Hvilkhũ ſom wil raan dele a nogher man tha
ſcal han dele thz indhũ thñ iamligh thẽ raan
er giort deler han ſithen tha for han icke mere en
tolff menz eedh.

Qui voluerit vt ff de vi ꝛ vi armata l i in pncipio § ãnus
C vide vi l ij ꝛ ꝙ reus hic purget ſe eſt contra l q̇ accuſare C
de edendo quia accuſatõ eſt in tota extincta ſicut in ſili dicit
de accuſa c iniuriaꝝ ꝛ de tali abuſione ꝙ reus negãs ſe pur/
get et ſimil' abuſio de q̃ in c ad nrãm de ꝓbationibus.

Om man wordher delth mz raan oc wil
ey ſithen ſtande til retthe c lix.

Qui aliũ conuincerit ad raan hoc ẽ hws ſom
deler vel ſøgher annẽ til raan ꝛ ipſe noluerit
poſtea ſatiſfacere tunc prefiget ei dies quinqꝫ de
placito ad domũ rei vt exigat ablata et emendaꝫ
triũ marcaꝝ ꝛ ſi re⁹ ꝯtumax fuerit ꝛ noluerit emẽ
dare tũc iudiciũ ꝓmulgabit ꝙ ille qui eũ conuin-
cerit poſſit ab eo accipe naam extra curiã ſuã q̃ di
citur gardzleed occulte ꝛ nõ manifeſte tamen ille
qui recipit naam debet iudicare vicinis ſuis vl' vni
vel duob⁹ ꝙ recepit ſed nunq̃ꝫ recipi debet naam
ſine iudicio placiti quia ſi prius recepit tũc pro eo
poteſt fieri raans man vel fur.

Om man wordher delth met raan oc wil
ey ſithen ſtande til retthe c lix.

Hvilkhũ mã annẽ ſøgher fulkõmelige til raan
oc wil hin ey ſecte thẽ forſaghũ er tha legges
hãnũ fem dage til hãs hws attaghe wth hãs oc
trygi mark bood a Er hã owerhøre oc wil ey bø-

de tha dømes hãnũ naam at tage elſchẽ ſyth løn lige oc ey apẽbarlige vthñ gardzleeth thoͣ ſcal hã thẽ tagher ſele til hãs grãne en ellẽ tho thz hã tog En ey ſcal mã tage naam vthñ things dom forti at tagher hã føꝛre en hã fangher dom til ta ma hã ther foꝛe woꝛde anthñ rans mã eller thyff.

¶ Hwilke neffning ſculle ſkyli om raan c lx.

SI ille qui conqͥrit raan et ille qui eam intulit ambo habuerũt terraz in illo hareth vbi ille ſedet cui imputatũ ẽ crimẽ illud videlicet raan tunc illi neffningi dñt illud ſuo diſcernere iuramẽto qui in illo hareth habitãt licet ille qui aliũ incauſauerit ſederit in alio hareth ita tñ ꝙ illa terra ſit inhabitata ꝑ colonũ vel ꝑ villicũ vel ſi ipſe eã ꝑ ſe arauerit in ꝓximo autũpn velo vere. hwilke neffninge skulle skylie om raan

¶ Hwilke neffning ſculle ſkylie om raan c lx.

HAffuer bodhe hin ther raner oc thñ ther rent wordher ioꝛd i thz hareth thẽ hin ſidhẽ i thẽ raans ſagh woꝛdher giffuen tha ſculle the neffninge ther om ſkilie ther i thz hareth ere tho at hin ſidher i ãneth hareth ther ſaag gaff om ioꝛdhen er bygd mz landbo eller mz bryde eller hã pyketh hẽne ſelff a then neſt grøde.

¶ Qui aliũ cõiicerit ad raan Pro iſto faciũt iura de pignoꝛe ꝑtoꝛio et melius de pignoꝛe iudiciali et eſſet meliꝰ ꝙ iudex aſſignaret ei q̃ ꝙ ꝑ ſe caperet vt C de bonis cuctꝰ iudicis poſſidẽdi ꝑ totũ et ꝙ dicit occulte ideo forte ne veniẽt ad arma ꝑ l cqſ ſimũſſ de vſufructu etiã ſ tacite admittũtꝰ re ꝑſſalie de qͥbꝰ in c vnico de iniuris ⁊ vi et ſine iuditio nõ valet vt l ſiqͥs i tã tã C vnde vi ⁊ inſti vi bonoꝝ rap circa mediũ ⁊c Nota hic ſit quedã coꝛrectio huiꝰ capi ꝑ thoꝛd § ij ex grã regꝭ voldemari ꝙ

cericus pōt cōmittere lauco cām rapine ꝟ hærrcweck prose/
quedā in istis legibus regni dacis Nota si reus legaliter ī pla
cito cōuictus contumax fuerit pōt punire per naam nō solū
mō ꝓ raau sȝ vt om̄ibus causis extentes in c lx li ij Itē. nota
ȝm thordonē § xxxviij Si aliqnis de aliquo ius qd naam dicit
recepit cōtra leges q̄ in libro legali continētur tūc habeat li/
cenciā causā hærrewerck vel rapine ꝓsequendi contra illū ita
tū ꝙ aliis pro quibus cōuictus erat prius satisfaciat Iteȝ q̄re
vlterius de naam infra li ij c ciijscȝ Qui aliū conuicerit ad naā
Item queras vlterius de naam infra li ij c lxviij q̄ꝰ ī pncipio
Qui aliū cōuicerit ad raan Nota textus ille non loquitur
vtrū est causa hærrewerck si aliquis recceperit naam contra
leges terre iste defectus corrigitur in cor thord § xxxij. Si
aliquis queritur vtrū res alienas occupare licet pȝ s c xxxij.
Vbicunqȝ ꝟ hic in § i ꝟ s xxxix neffningi et infra li iij c liiij si
quis equitauerit Sed ille ratio quia actor debet sequi forum
rei et forū capitur hic ex domicilio de quo in c cū sit gn̄ale de
foro competenti et e finali et non p̄sumitur domiciliuȝ nisi sit
reus immobilis culta vt hic al' p̄sumit derelicta vel nō cura
ta a dn̄o ar insti de rerū diuisiōe § quia ratione.

Om felles fæ oc om wedh oc om giald c lxi.

SI aliquis impecierit aliū in placito ꝙ concesse
rit ei denarios vel equum vel alias res vel in
pignorauerit et tunc incausatus tenetur exponere
tantum quantum fuerit concessus et insuper defē
det se xij hominum iuramento ⁊ si conuictus fue
rit totum exponat qd alius impetiuit Sed si nolu
erit et iudiciū sustinuerit et efficiatur contumax et
infra certū terminum qd dicitur lagdaghe nō satis
fecerit tunc tenetur emendare bondoni tres mar
cas supra id quod cōquerebatur et regi tres mar
cas ac si esset ꝑ neffningos cōiuctus ⁊ ita potest ali
quis exercere naam si legaliter conquestum est
in placito Et si lex firmata est et non in placito

tunc non est lagdeelth met lagdaghe Sed quid-
quid inpignoratur in placito in eodem placito oz
solui et redimi. Om feth fer or om wed or om giald

¶ Om felles fæ oc om wedh oc om gialdh c [illegible]

Eodem lib cap: 109

OM felles fæ oc om wedh oc om giald om no-
gher man kaller a so a thingi at han haffuer
leeth annen sine penninge eller hesth elle nogher
ãdher thing hwat som thz er helst ellẽ fæth a wed
tha er hin ther sectes skyplough vth atlege so mø-
ghz som han gangher wed oc giffue ther a xij mẽ
eedh En faller han atloghen ladhe wdh thet ther
a er kerth En tol han dom oc wordher owerhø-
re oc rether ey indheu lagdaghe tha er han skypl-
ough ath retthe wedh bondhe ower thet ther a
er kerth iij mark oc iij marck komghen so som hã
wore fallen for neffningh oc so mo ther effther
naam deles om thet er lagdeelt a thingi En wor
log fest oc ey a thĩgi tha er thz ey lagdeelt En alth
thz mã setthẽ a wed a thĩgi thz scal mã løse a thĩgi.

Tordi 33

¶ Si aliquis impecierit aliũ Ratio quia cofessio pro iudicato
hebetur ff de confessis q autem reus defendat se iuramento
p non pbato est contra leges qui accusare C de edendo et s̃ e
c luij Item congruum est q puniatur pro contumatia bon-
doni et regi simile in c finez de dolo et contu sed q in pncipali
puniatur ac si confessus non placet Concesserit ei denarios
vel equũ &c Nota q si aliquis alicui concesserit hoiem et ex iu
curia moritur siue perierit homo ille quantũ ad estimatiõez
nõ tenetur reddere quia liberũ corpus non recepit estimacio
nẽ vt de ord cogni c ij de iniuris dãp da c i ver sz operas amis
sas et ĩpensas in curatõne prestabit vt de iniuris & dam da
c i in v operas et inpensas et in medicos ff si quadru pau. fe
dicitur l ex hac ff de eicc et esfn l vlti et ff ad legem aquile-
am l qua actõne in pncipio et ff ad l rodiani de iactu l i C cor

poris et ff de eiec et effn l i § sed cū homo tū si homo peryt l. solidor fit cōdempnatio vt in § sed cum homo et illud fit pro pena non pro estimatione nisi dederit occasionē dampni tunc qui occasionem dampni dat videlicz ꝓpinquam dampnū de dedisse videtur secus tamē est in illo qui non vt accideret de contingentibus nichil omisit .i. omnem diligentiā quam po tuit et debuit adhibuit de iniuriis et dam da c si culpa sed si pñs fuerit i dāpno dato scilicet maiori nō cōsiliū dans nec co operans sed si necesse fuerit amminiculum prestare proponens soluat regi tres marcas et leso sex marcas thorð § v sed si cō silium dederit vel mandatum in dampnis maioribus et hoc conuictus soluat leso xl marcas et regi tantum thorð § xiiij Nota q Henricus in summa dicit q qui dicit se soluisse ꝓba re tenet hoc ipm et allegat c hijs qui de so.

¶Om borghen Caplm lxij.

Si aliquis fideiusserit pro aliquo et postea no- luerit soluere tunc ille qui fideiussiōz recepit agat i eo tan q̄z pro debito Itē nota q nullus po test se eximere de fideiussione nisi soluat quod pro misit tamen nō debz aliquis illud exequi per nesf ningoz.

¶Om borghen Ccplm lxij. Om borgen

OM noghet mā borgher for annen oc wil hin ey gialde ther borge worth tha scal dissighes a hannū kalles som for annē gialtd Forti at huat som mā wordher borghz fore thz scal han gialde oc enghā ma mo sie hg aff borghū Tho scal thē ey nefningh til ganghe oc ey om skilie forti at thz er so som annē gialdh

¶Noluerit soluere ꝛc̄ quia dicit se soluisse queritur q̄d iuris respondetur per l vltimam C de solutionibus et liberationi- bus vbi d: q notandū est illud q qui dicit se soluisse probare debet Itē dicit her in glo vltima quasi in fine de solutionibus

Som swarer mā ...p for anden man Tha schal hā mz logd ... for hadh bother ... log fforthi huo som wegh swarer hā schall ... wghelder

super ca xviij q quod onus probandi reo incumbit propter suum de-
lictum infra actionis ff ad le aquiliam inde veratius § hec actio et
alibi punit inficiator C de non numerata pe auct cotra qui pro-
pria Item onus probandi incumbit reo in multis aliis casibus
vt patet in c vt nrm vt ecclesiastica beneficia sine diuus in v
actore non probante per her Item nota si auctor non probat quia
nullam habet presumptionem reus nichil prestabit et soluitur sic
s de cam pos cum eccl'ia. si vero auctor habet presumptionem pro se et
contra reum tunc contra talem presumptionem defertur reo iura-
mentum et etiam quando actor habet vnum bonum vel honestum testem her.
de iureiuran c vlti glosa vltima Queritur pone quod aliquis te-

netur soluere pecunias infra certum tempus dedit fideiussorem
non sine soluta pecunia infra illud tempus cotigit quod creditor
relaxat debito rem nunquid fideiussor postea obligatur pro il-
lo tempore dilationis videtur quod non Item queritur iij § ij comple-
to ff locati et conducti contrarium arguitur in l sed si mancure
ff de pretorio Solummodo dicit doc aut aliquis fideiussor fideius-
serat si simpliciter tunc prolongato termino per dilationem ad huc
tenebitur sic l pro ista parte al's si vsque ad certum tempus tunc ter-
mino elapso fideiussor non erit obligatus nisi nonus consensus
intercedat ita l pro ista parte hec henricus de fideius c con-
stitutus Nota tres casus in quibus fideiussor agere potest con-

tra debitorem. primus si diu in debiti solutione vel obligatione ste-
tit vt de fideius c si secundus si bona sua dilapidauerint i'c lu-
cius §. si ff mandati. tercius si fideiussor fuerit condempnatus
in l pro ea C mandati. quartus si conuentum erat inter partes
et tunc habet locum quia fideiussor agit cotra debitorem adhuc
alius casus si fideiussor sit scolaris in l licet ff ex quibus caus
maiores et in l licet ff de arbitris hic in c cum d fideius Si ali-
quis prius tum fideiussor potest gaudere priuilegio fideiussorum vt
beneficio diui adriani ff de fideiussoribus l fideiussor et beneficio
noue constitutionis in auct de fideiussoribus coll' i in aucte
presente C e ti et notatur in c peruenit e. ti. quia hic non
prohibetur §. Item Nota quia per solutionem et condi-
cionalem nouationem expirat fideiussio C de fideiussoribus
cum similibus.

Om man ganghet i borghen for then mã thet lyff eller lymme haffuer forgiort c lxiij.

Siquis fideiusserit pro fure vel aliquo qui vel membra vel vitam demeruerat tunc debet illum assignare coram iudice et nõ illi a quo sumpsit Si autem fugerit per infortuniũ vel cum consilio illius qui pro eo fideiussit tenetur omnia debita sua emẽdare z insup xl marcas regi z xl bondoni.

Om man ganghet i borghen for then mã thet lyff eller lymmer haffuer forgiort c lxiij.

Om mã gar ... y borgen

Gangher mã i borghñ for thykk ellẽ annẽ man ther sÿth lÿff eller sine lymer haffuer forgiort tha scal hã thñ ãtworde for recther oc ey thñ mã hã togh hãnũ aff En wordher oc so at hã slipper bort anthñ mz wlicke ellẽ mz hins raad thẽ borge wort bøde al thñ brøde thẽ hin giorde the hã worde borge fore oc ther xl mack bondhñ oc so komghñ forti at han antworde mãnen icke indh.

Tordt 37

Siquis fideiusserit pro fure vl' aliquo vẽ Nota defectũ istius capituli pro fideiussiõe supplet et corrigit correctio thordonis § xli Siquis fideiusserit p̱ fure facit l barsathanã C de fideiussionib9 et l ad cõmentariũ C d custodia reorũ vbi nota diu9 q̄ tal' fideiussor nõ emeudet eadẽ pena saltẽ corp̱ali qua reus fuisset puniẽdus sed al' corp̱aliter vel pecuniarie iuxta arbitrium iudicantis sed secundum istas legas statuitur certa pena.

Nota

Om hin wil fly ther borghñ setthe c lxiiij.

Quicunq3 posuerit fideiussorẽ p̱ se nõ tenetur alicui p̱' delicto suo rñdere nisi illi soli p̱ quo fideiussit Itẽ si illo voluerit fugere qui fideiussiõez

posuit ꝓ se ⁊ hoc illi innotuerit qui ꝓ eo fact᷒ est fideiussor tūc dꝫ hoc iudicari iudici vel exactori ⁊ ille dꝫ eū detinere qꝛ ipe nō pōt eū cape nisi eū recepit i carcere vel in stock qñ fideiussor ei᷒ fact᷒ fuit.

Om hyn wil fly thr borge setther

¶ Om hin wil fly ther borghñ setthe c lxiiij.

Hwilkhñ mā borghñ setther hā er skildugh for the gerning enghñ mā atswære vthñ thñ ene thē hās borge wordhē En wil hā fly thē borghñ setthē oc wordher hin war wed ther borge wort tha scal hā sie recther til at hā scal hānū vpholde forti at hā mo hānū ey selff tage vthñ thꝫ ene om han togh hānū i stock eller i fiedher ther han worde haus borghe.

¶ Quicunqꝫ ⁊c Primū intelligitur si ad tēpus qꝛ añ tpc nō tenet alteri ff qui sat; dare cogūtur l si decesserit et ff siq̄s cautōib᷒ l eū § homo Itē ↄtra § Itē si ille facit l ait precor § siq̄s debitorē ff de hῖs qui in fraudē creditoꝝ facta sūt vbi ꝑmittitur ꝙ retineat debitor in fuga constitutus h̄ iñ ponit distinctio an cepit eū de carcere an cippo vel nō.

¶ Thwo borge mo ware c lxv.

Clerici claustrales ⁊ mulieres qui nō sunt xviij annoꝝ nō pñt fideiubere ꝓ hῖs qui vel debēt carere vita vel mēbris Sꝫ clerici et vidue pñt fideiubere ꝓ pecunia si ille qui fideiussionē debet accipere voluerit acceptare qꝛ hñt vnde soluāt hoc est the haffue fulth wed a thette Sꝫ puelle ⁊ pueri et vxor alterius vl' claustralis excepto abbate nō pñt fideiubere ꝓ denarῖs et nec pro alia re nec filius bondonis q̄ꝫ diu sit in cōmunitate cū patre suo licet sit adultus.

❡ Hwo borge mo ware c lxv. hwo borge maa word

LErde mē oc closther mē oc quinner oc the ther ey ere kōne til lage ologher thz er attē winthī the wwe ey borge ware for the mē thī ſculle miſte anthen lyff eller lymer En clerke oc encker om him wil thī borge ſcal taghe the wwe worde borge for penninge forti the haffue ſelffue there eghz til at gialde aff En møør eller børn ellī noghī māz huſſcue el er closter mē othī abbet wwe ey borge ware for pēninge oc ey for annet forti ath enghī māther ey haffuer eghz mo noghz aff hende Oc ey bōdens ſøn i felleg mz ſin fadher mo borge wa re tho ath han er fulworen.

❡ Clerci. de quo ff qui ſatſ dare coguntur l de die § qui mulierem et in glo et § minori ſed mulier ad hec pōt gaudere ſenatus cōſulto vel laycus vt C et ff ad ſenatus cōſultū velleyanū et clericus ſimiliter ſi monachus vel religioſus de ſeculari dicendū vt in c pueuit de fideiuſſoribus et in glo dicta § qui mulierem Item an filius ptāte patris conſtitutus poſſit fideiubere vide l qui ſatis dare ff de fideiuſſorib9 et mādatorib9.

❡ Hwo mo eller ſcal raan ſwærie c lxvi.

DE vna cauſa poteſt vnus liwiſe z alter iurare et quicunqz fuerit ſpoliat9 qd dicit rønt ille debz iurare licet alius liwiſer thz ſi ipē eſt tutor ſui qr ipē ſcit quis eū ſpoliauit Sz ſi illi fuerint ſpoliati qd dr rønt q nō ſunt ſui tutores z compotes tunc debent eorū tutores hoc conqueri z publicare z iurare et conſequi cauſam illā Et ſi illi qui non ſunt ſui tutores et compotes impetuntur ab aliquo p raan tūc debent tutores eoꝝ p eis rn̄dere.

❡ Hwo mo eller ſcal raan ſwærie c lxvi.

OM en saagh mo wel en liwse oc ānē swarie en hwo som rønt wordhē hā scal selff swarie thz at ānē liws om hā er sin eghn̄ warie forti at han wed beste wo hannū rønthe En wordhe the rønt ther ey ere there egne warie tha sculle there warie bode liwse oc swarie oc følge ther tale til fulle so som ādre En deles oc raan wed thm̄ ther ey ere there egne warie tha sculle there warie oc for thm̄ swarie.

¶ De vna cā vel. si intelligit' q indistincte pōt spoliatꝰ iurare q tal'cū spoliauit ē ꝯtra c. si de iureiurādo vl admonēdi ff e ti vl i bone fide i C de rebus credit' vl iureiurādo i q̇bus habetur q iuramētū nō debet deferri actori nisi sit p̄sumptio ꝓ eo vl semiplena ꝓbatō Itē q pupilli vl furiosi defendāt' p suos tutores vl curatores vl etiā agere insti de auct' tutoꝝ vl curatoꝝ.

¶ Hwre brydē mo raan swarie c lxvij.

VIllicus pōt iurare raan ꝓ omibus attinēcijs ad curiaz illā in qua sedet sed domesticꝰ eius debet ei illud officiū iniungere z publicare in placito q ip̄e ē eius fellebrydē et si ip̄e p se habuerit aliam curiā z in ea villicū tunc ipse est ibi domesticꝰ z tutor illius licet ipse sit villicus alibi et ꝓ curia illa pōt conq̄ri raan si fuerit ibi spoliatus.

¶ Hwre brydē mo raan swarie c lxvij.

BRyde mo wel raan swarie om alt thet ther til thn̄ gard hører thn̄ hā er bryde fore En tho scal bondhn̄ hānū om biwde at dele the dele oc a thigi liwse at hā er fellebryde oc retthe swen En haffuer hā selff annen gardh oc ther bryde i tha er hā thē husbōde oc warie fore tho at han er annē stz

bryde oc mo han for thén gardh dele raans dele om han wordher ther rønth.

Villicus pōt inrare raan statio q villicus habet dominū vtile et si ager verti l ij Domesticus fa l ij ¶ vbi in rem actio exerceri debet ꝫ c qm̄ frequenter vt lite non contesta.

¶ Hwat feld mā mo aff hende c lxviij.

Qui cōuictus erit ꝑ raans neffning vl' alio mō vl' ad iusticiā regis ꝫ bōdonis ita ꝙ tenet sol uere tres marcas tūc nō pn̄t bona eius alienari si ue sint mobilia siue immobilia anteq̄ꝫ satisfecerat tam regi q̄ꝫ bōdoni' Et si medio tp̄e incurrerit aliquā q̄relā nō pōt aliquē cōuincere hoc ē nō pōt eū ꝓsequi et null9 pōt eū recipe i villicū nisi voluerit ꝓ eo iuri stare ꝫ satisfacere q postq̄ꝫ aliq̄s ē legaliter conuictus et incausatus nō pōt se et suas res transferre de illo loco anteq̄ꝫ satisfecerit.

¶ Hwat feld mā mo aff hende c lxviij.

Thā mā ther feld wordher mꝫ raans neffnig eller nogher andhr̄ lwnde anthn̄ til komgn̄s reth eller bōdhn̄s so at hā er skildug atgialde sine iij marck tho mo hās gooꝫ ey aff hēdes hwerken bo fæ eller āneth før en hā haffuer reth giort bode bōdhn̄ oc so komghn̄ Oc hā mo enghn̄ mā søge om hā fangher nogher dele oc enghn̄ mā mo han nū tage til bryde vthn̄ at han wil sware oc retthe for hānū forti at sithn̄ mā er anthn̄ feld eller secthꝫ tha mo han ey flytthe fare coste oc ey wyde sigh annen stꝫ borth.

¶ Qui conuictus ꝛc. Nota qui appellauerit ad iudiciū regs et nō fuerit ꝓsecutus quid iuris Itē si nō appellauerit vtruꝫ aduocatus teneatur sub bonoꝝ testimonio bondoni iusticiaꝫ

facere et regi de curia conuicti et si aduocatus non fecerit bō
doni et regi ius de curia conuicti quid soluat Item si aduoca
tus et sui sequaces fecerint bondoni et regi ius de curia con/
uicti illis non debet imponi causa hærreuerck vl'rapine hec
dubia corriguntur per thord in cor § lxxix Nota hic scilicet in
isto c Qui conuictus erit per thord § ix corrigūtur aliqua du
bia scȝ si aliquis pace priuetur per stocknessu et ipsi conuin/
cātur et conuictus pace restituitur a quibus recipiat emendā
et restaurum pro iniurijs et dampno patet per thord § quo
supra scȝ § ix Qui conuictus Nota qui legaliter conuictus
est erit postea in habil'ad omnia legittima prosequēda vt hic
in cor thord § xxxviij ⁊ ē c c i in glo Nota homo legaliter con-
uictus Item Nota siquis occiderit legaliter conuictum propt
hoc non priuabitur pace sua et siquis eum vulnerauerit vel
verberauerit nichil pro eo soluat vt infra li iij c xxviij siquis
per misit per textum hic in parte in § Et si medio tempore.
Qui conuictus istud est locale et ratio ē quia bona sua sunt
obligata tunc ibi et si facit c decreuimus de sen.ex in vi qualit
etiā excōmunicati et interdicti nō admittunt ad agendū vel
prōcinandū defendēdū et de pba post c cessiōeȝ.

Om man tagher feld mā til sig c lxix.

Siquis receperit in curiā suā vel cōmunitatem
aliquē legaliter conuictū vel incausatū ille qui
eū incausauit agat in eū qui eū recepit primo in
vno placito secundo in alio et tercio in tercio et si
ille qui eū recepit in domū suam nec voluerit p eo
satisfacere nec eū dimittere cū rebus suis tūc debȝ
iudicari cum illo placito recipere naam de curia il-
lius bondonis qui eum tenet Sed si ille fuerit in-
causat⁹ ⁊ nō legaliter cōuict⁹ qñ venit in curiā illi⁹
debȝ se transferre cū bonis suis de curia illi⁹ q² nō
pōt euȝ recipe nec tenere anteq̄ȝ se excusauerit pro
causa sibi imposita.

Eodem lib
cap: 22

¶ Om mā tagher feld mā til sigh c lxix.

TAgher annē mā i sin gard ellr̄ i sin fellegh no
gher mā ther lagfeldh er eller secther tha scal
hin ther hannū secther kalle a bondhn̄ ther hin er
tilfaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil
hin ther hannū togh hwerkhn̄ for hannū retthe el
ler lade hannū borth mz sine coste tha scal hannū
dømes a thingi at tage aff thn̄ bondhe gard ther
hānū holdher ful naam En er hā secthz oc ey feld
thn̄ time hā kom i bondēs heuth tha scal hā vtfare
effter mz sine coste forti at han mo hannū ey hol
de oc ey taghe føre en hā haffuer sig orsaghz for
thn̄ saag hannū gaffs.

¶ Siquis receperit ff de receptis arbitrijs li ij C de hijs q̄ la/
trones occultant l i Nec enī dimittere Nota q̄ hic pōt elici de
textu q̄ villic⁹ seu inq̄liuus seu colon⁹ q̄rūdā si bona in q̄bus
resident vlterius in habitare voluerint sm leges terre dn̄is su/
is p̄dicent et resignēt ⁊ satisfaciēt et liberi recedant sm leges
terre ab eisdem vt notatur et plene declaratur in cōstitutiōe
regine margarete filie regis voldemari § xxij ⁊ eadem rō et
idem ius ē si dominus inq̄linū villicū seu colonū noluerit in/
habitare p̄dicet sibi secūdū leges terre vt dictū est ꝯcordat rex
⁊ cōsiliarij regni ⁊ gn̄alis cōsuetudo Siquis receperit hic orit
dubiū Si aliquis recepit legaliter conuictū in solutione legis
vl' iuramēto xij hoim vtrū t'is leges l' iuraēmta infirmātur
vl' viciantur ad remoēndū t'le dubiū So scrypt landz dømer oc
andre gode men mz hānū aff landz thingh; Hwilken mā som i
logh er som fordelt er thz bør thn̄ mā selff atbetale meth iij
mark konghn̄ oc bør ey at forkrenckes hins logh ther han
swor meth Hec scripta sūt Anno dn̄i M cd lxv de placito gene
rali Iucie.

N ¶ Om lagfeld mā haffuer annē māz fæ c lxx.

NUllus dz legalit' cōuicto cōcedere iumēta sua

vel pecora vel alias res nec conducēda tradere tā
din q̄ possit putari q̄ eius sit ꝓpriū et si illa supe
rius dicta fuerint recepta et capta in eius possessi-
one tunc ille qui cōcessit debet ab eo cui concessit
exigere vl' cui vendidit vl' cōducenda tradidit ⁊ nō
agere i eū cui ille .i. cōuictus concessit vel qui ab eo
.i. cōuicto recepit. Om lagfeld mā haffuer andr mantz fe

Om lagfeld mā haffuer annē māz fæ c lxx.

MAn scal ey lagfeld mā fine øgh læ eller at leie
sæle eller andher coste i hand sælie at hā for
ther a so laugheudh at mā wethe at thz er hans
eghz Tho at thz er annē māz fæ oc wordher thet
taghz i hās heuth ta scal hin thē otte kalle a hind
ther han lade eller solde at leie oc ey dele med hin
ther togh. Nullus debet ratio quia faciēs cōtra legē nō defendat a lege

Nullus debet ratio quia faciēs cōtra legē nō defendat a le
ge vt de vsu c qui frustra ff de minorib' l auxiliū in § siqs Nul
lus dz Nota hic est defect' q̄ qui aliquē legittime cōuictū i cu
ria sua recepit si ꝓ hoc incausat' tūc aut iuramēto cognato-
rū nomiatoꝝ sed defendet aut exponat illū aut satisfaciat
ꝓ eo. et iste defectus corrigit' per thord § xxviij.

At lagsøct mā mo ey orghe sig c lxxi.

SI quis fuerit legaliter cōuict' in curia q̄ dicit'
byrde felleth ⁊ si testimoniū affuerit q̄ fuerit
posit' i cōmunitate tūc ipse nō pōt adiudicare bō
doni hoc est liwse omnia pecora sua et seipsuz fa-
cere paupem qd dicit' oreghz nisi hoc prius factuz
fuit q̄z ipse fuit icausat' Tamē landbo pōt cōmit-
tere villico suo quātū vult qñ abinuicē dēt seprari
nisi ipoꝝ ꝯmunitas publicata fuerit in placito tūc
nō pōt ei' min' assignare q̄z qd placitū testificatū

fuerit ab eo Et si ꝓcurator bōdonis fuerit ꝯuict⁹ ꝓ raan qd̄ dr bōdhūs rette swen vl' ꝓ alia causa ꝯ satisfaciet ꝓ eo vel exponat eū cū denariis suis ꝛ si nō habeat exponat tamē eū.

¶ At lagsøct mā mo ey orghe sig clxxi.

EN wordher mā lagsøgt i ānē māz gard i byy de felleth oc er withne til at hā wor laugt i fel leth tha ma hā ey liwse bōdhen alt fa til oc gøre sig oreghꝫ vthā at worth giort føre en han wor secthꝫ Tho haffuer bondhen wold til sin byyde i hand atselie thā time the skilies at so møghet som hā wil for vthā at theē felleth wor liwst a thingi tha mo hā ey selie hānū mynne en things withne er til En wordher bōdhās reswē for raan feld el ler for ānē saag tha scal anthā bōdhā bøde for hā nū ellr leghe hānū wd wꝫ hās pēninge om han haffuer haffuē hā oc ey pēnige legge swennē tho wth.

¶ Siquis fuerit rōne fiat fraus ipsi iudicio vt iu fili ff ne qd in frau patro l ꝫ § i ꝛ ꝓprie infra annū vt ff qui i fraudē cre ditor li § i § si ꝓcurator cōcor iusti deno xalib⁹ actōnib⁹ § i.

¶ Hwilkꝫ agher raan er c lxxii.

QVādo aliquis recepit anonā alterius quā ara uit ꝛ semiauit absqꝫ ꝯtradcōe aliqua et q̄rela ꝛ ab eo nō fuit añ mediā estatē p iudiciū placiti ab iudicata h̄ vocat aghē raan licꝫ ille possidet agrū de q̄ recepit anonā ꝛ q̄ arauerit ꝛ semiauerit absqꝫ q̄rela ꝛ ille tacuerit q̄ terrā possidꝫ tūc pt ipe semē suū cū creuerit de t̄ra tollere cū iuramēto xii hoim q agrū illū habuit cū volūtate ꝛ licēcia Et si dese

cerit in illa lege amittet semē ꝛ laborē Et si dixerit ꝙ seminauit ex improuiso qđ dr̄ wode et nō cū vo lūtate tūc tenet̄ habere tātū quātū ibi se miauit qđ dr̄ fructgiald et nichil ꝓ labore Itē oēs cāe iste q̄ dr̄ dele executōi mādanda sunt te terminādē an̄ me diā estatē et si prius nū fuerit ꝓsecute tūc debet il le metere qui arauit et dare bōdoni plenā pensiōz qđ dicit̄ skyldh de agro suo Et siquis recepit fruc tus ꝓut superius dictū est an̄ mediam estatē lega lit̄ executos hoc ē lagdeelt tūc erat ipe ꝓ eo raās man tam ille qui seminauit q̄ꝫ alius Item si ille q̄ terram alterius arauit et seminauit dicit ꝙ terra illa sit sua ꝛ hoc si fuerit discussum an̄ mediam esta tē tunc semen illud debet reponi inter mediatores idest cōpromissarios hoc est gange til iafnetz hē de et qui terrā obtinuerit obtinebit et semen Et si aliquis eorū semen illud receperit anteq̄ꝫ illud fu erit laghdeelt videlicet terra illa et alius obtinebit terrā tūc ille q̄ recepit fruct⁹ erit raans man. hwilkz agher raan er

Om hwilkz agher raan er Cap̄ lxxij.

Thz er agher raau om mā taghēr annen mans korn ther hin orde oc saade, villsketh, oc wor dhēep deelt aff hānū fore metsōmer mz thins dō tho at hin otte thn̄ agher selff ther han togh korn aff, forti at hwo som erier oc soer vthn̄ kare oc ther hin ther iordhn̄ a tha mo hā vinde sin seed aff mz rij mēz eedh at hā feck thn̄ agher mz loff oc willie, brysther hānū log haffue thn̄ seed forgiort oc sȳth arbeyde En sier han at han sodhe thn̄ agher aff

tertio lib cap: 47

worde oc ep mz wille/tha er han ſkyloug at haffue
ſin frúctgiald efther ighñ oc haffuer tabz ſÿth at
beide/Thÿſſe dele ſculle alle deles for mytſõmer/
en deles the ep er fore mytſõmer/tha ſcal thñ ſka
re thē ſade oc giffue bondhñ ful ſkyld for ſin aghē/
En allſeed ther ſo er ſaoth oc thē mã deelth haff-
uer ſo op for mytſõmer ſom føre er ſauth/tagher
then.mã ſadhñ ther ſodhe/tha mo hã worde raãſ
mã/Sier hin mã oc thē annē mãz iord ſodhe at ior
dhen er hãs eghen oc deles thz for mytſommer ta
er then ſeed ſkylough atgãge til iaffnetz hende/oc
hwort ſom iordhen wirhnes thÿd gãgher ſadhñ/
En tagher ãthen there then ſeed førre en iordhen
er lagh deelt/oc vinner hin annē then iord/ tha er
hin raans mã ther ſaden togh.

¶Quando aliqs Facit l ſiqs in tantã C vide vi ꝛ ꝑ amittet
ſemē inſti de rerū diuiſiõe § qua rõ in § ꝛ ſi dixerit facit l ſi ſ
nus ſuū § ſi oliuã ff ad legē aquilcã aū mediã eſtatem Vide
aūt hic finit lex § hijs ꝯſequēter coll' ꝛ ſemiauit facit glo iſti
de rerū diuiſiõe § q̃ rõe in § Itē ſi ille hic ponit ad ſequeſtra
tiõz vt C de ſeqneſtrationib⁊ li ij de ſequeſtratiõe fructuū l i i
glo ꝺ ſequeſtrari Qñdo ꝛc.nota querit vtrū res alienas oc-
cupare licet cõductiue ſiue cõceſſiue acqſitas vſqꝫ ad expletio
nē termini ſiue pena leg' ptz ꝯ̃ e c xxxij vbicūqꝫ § vl. in textu
ꝛ in glo vt hic i § pmo ꝛ ꝯ̃ e c xl Nelſuingi § v in fine ꝛ ꝯ̃ e c
lxi Si aliqs § i ꝛ li iij c liiij Siqs eqtauerit De dubio vtrū ſep
eſt ſtandū dict' cõ.pmiſſoꝝ vl' cõpromiſſarioꝝ Semē illud debꝫ
reponi int' mediatores.i.ꝯ.pmiſſarios.nota ꝯpromiſſio ē tri-
plex ſm Henricū boic vna ē penal' id ē ex ꝯſenſu ptiū apponit
pena ꝛ tūc idē eſt ꝙ arbitriū alia ē iudicial' id ē ex ꝯſenſu ꝛ vo
lūtate ptiū ſm leges ꝛ iura int' eos iudicat' tercia ē ꝯdicional'
vt ex ꝯſenſu ptiū vis cauſaꝝ ꝛ poteſtas trãſfert' penitus ad
compromiſſarios et nõ ad partes videlicet pſones litigãtes.

¶ Nota hoc nomē arbiter est equiuocū qñq₃ accipitur ꝑ iudi/ce de legato aliqñ ꝑ arbitrio iuris necessitate adito aliqñ pro eo in quē partes mera voluntate cōueniūt. aliquādo ꝑ dispē satore vel ordinatore ar le ff vel C mandati l ve mandata hic archid in c de arbitrijs de off de in vi Nota ꝙ arbit͛ sunt illi q̄ de consensu partium eliguntur et in eos sub pene stipulatōe cōpromittitur vt pene metu ipsoꝝ sententia stetur' aliter eīn non valet arbitriū nisi pena valetur C de arbitris l i et ī hoc cōcordet henricus boic qui dicit ꝙ promissio si sit penalis tunc idem est ꝙ arbitriū Itē effectus arbitrij est vt ei stetur nisi ꝑpetuo et male arbitratū est extra de arbitris c non sine et ibidem concordet iohānes andree dicens Non valet arbitriū symoniacū vel dolosum et ber in c non sine super vbo fauen-tes infra et ita per grām arbitrati sunt vnde cōpetebat excep tō doli si ageret ex illo arbitrio § iiij l arbitrioꝝ non abstēte iuramento quia iuramentū ad hoc non extenditor nisi ad ea que legittime arbitrentur vel illicitū esset et nō seruandū ex-tra de iureiurā c quinta vall' De compromissione conditiona li dicit cardinalis in glo ordina in c contingit in v̊ vinculū de iureiuran li vi ꝙ sicut promissio illicita nō obligat sic nec iu-ramentū illicitū super hoc impositum concor io et ar ibidem Item promissio etiā si iuramēto vallata fuerit non obligat ad illicita vel impossibilia vl' saluti animaꝝ obuiantia sed ad licita et honesta debet intelligi et reuerit io hic in no textu c cōtingit li vi Nam impia est promissio que scelere adimplet᷑ xxij q iiij c in mal' et nota ꝙ contra promissionē₃ conditiona lē excipitur si hmōi cōpromissarij dixerint contra leges vel iu/ra in criminibus excepte accionis secundū henricū boic in s cōpromissionis et hic potest etiā allegari c non sine de arbitr' et similiter dicta io an et ber in dicto c nō sine de i reqre sup li pmo c xvi in glo Itē nota ꝙ in causa sua iudex aliqs eē nō debet de app c dilecti filij.

¶ Om afferrie Caplm lxxiij.

Quicunq₃ semē alterius arando eradicauerit hoc est errier annē manz secdh op tenct emē

dare regi tres marcas ⁊ bõdoni tres licet terra illa ſit ſua Quia quilibꝫ debet ius ſuũ in placito pro-ſequi hoc eſt dele ſigh til rette ⁊ per ſe iuſticiã non ſumere Simile modo de illo eſt qui pratum alte-rius falcaſtrauerit Sed ſiquis falcaſtrauerit alte-rius pratuꝫ totaliter quod dicitur in mellom egh oc ende et dixerit eſſe ſuum et poſtea per iudiciuꝫ ãmiſerit terram tũc efficitur pro eo raans mã Ta-men pro afferrie et pro aff ſleth ⁊ qui falcaſtraue-rit quod dicit̃ ſlaer ower reen dare debet iuramẽ-tũ duodecim hominũ ꝙ putauit eẽ ſuũ ⁊ exponat anonã vl' quod de terra alterius receperit ⁊ nichil emẽdet ⁊ ſi defecerit in lege exponat totũ et emen-det regi tres marcas ⁊ bondoni tres.

Om affrris

Om aff errie Capl'm lxxiij.

FOr aff errie wordher mã exraans mã wthã lag hefftꝫ reeb togh thꝫ aff hãnũ En hwo ſõ errier annẽ mãꝫ ſeed op tha haffuer han brøth iij mark wedh bondhã oc tre mark wedh komghen tho at iordhã er hans eghã forthi at mã ſcal dele ſigh til rette oc extage ſig ſelff reth So er thet oc om mã ſlaer annẽ mãꝫ engh op En ſlaer man all engh op mellom egh oc ende oc ſeier at thꝫ er hãs eghꝫ oc gaugher iordhã hannũ ſithã aff hẽde tha er han ther fore raans mã Tho ſcal bødes for aff errie oc fore om mã wides at hã ſlaer ower reen oc for aff ſleth giffue xij mẽꝫ eedh hin ther a kallẽ at hã tencthe at thꝫ wor hãs eghꝫ o lade tog vdh korn eller høø ther a bids iord ſtood oc bøde icke

Eodem lib: cap: 48

a En brøsther hannum log lade wdh oc bøde iij mark bōdhñ oc so kōnghñ En sithñ log er giftuē wil han ey lade wd agrøde mē holler ower trynne lag dage bøde oc fore som sauth er.

¶ Quicunq̧ semen alterius Nota nullus potest pro quocūq̧ crimine infamatus corā non suo indice vel corā nullo indice et extra placitū siue iudiciū sibiipsi indicere purgatōem vt extra de pur c cū dilectus filius per textum Itez nec pro quacunq̧ causa incausat⁹ potest coram nullo iudice ⁊ extra placitum siue extra iudiciū indicere sibiipsi defensionē legis scilicz iuramentū xij hominū vel alio quocunq̧ modo vt hic in § q̄libet debet ius suum ⁊c̄ et ratio est quia nullus potest esse iuder in ꝓpria causa C de iudeis et celicolis l null⁹ et hic i glo et infra li iij c l Si aliquis in glo Quicunq̧ C ne quis ius sibi di l vnica et ff ad legem aquiliā l si seru⁹ § si oliuam C Nota q̄ cū § Sed siquis concor s̄ e c xlviij Siquis falcastrauerit. Nota hic incausatur aliq̄s ꝓ in iusta dilatione feni defēdat se iuramento xij hominum vt hic sed si aliquis incausatur ꝓ deuastatione prati per vim cum pecoribus suis defendat se cū nefn i kyn vt infra li iij c xlviij Siq̄s venerit § vlti.

¶ Om mā hugher i annē māz skogh clxxiij.

SIquis intrauerit siluam alterius in qua nullā habet partem ⁊ ibidem succiderit ligna et onerauerit plaustrum suum et si aliquis de compossessoribus inuenerit eum in loco qui dicitur stobe vl' anteq̄z venerit ad cōmunē viā ⁊ abstulerit res que vocāt fatecoste q̄s secū habet ꝓpter hoc non erit raans man Sed si venerit ad cōmunē viā ⁊ ōnderit de quo illud habuit tūc nō p̄t detineri sed res ille dn̄t ōndi cū testimōio bonoꝝ ⁊ si nō habuerit aliquē cui dctās res appriare sibi poterit tūc agat in eū vel pro raan vel ꝓ furto simile quid ē de anona et de feno.

Om man hugger y an[illegible] mans skov

¶ Om mā hugghet i annē māz skogh c lxxiiij.

Gar mā i annē māzskow oc hugghet / ther han
aa selff ey lodh i / oc legher a sin vaghn̄ / oc kō-
met nogher egher wedh / ther rethe egher er / oc fi-
ner hannū hos stobe / eller føre en hā kommer til
atelwa·ie / oc tagher han fra hin the fare coste thē
han farer mz / tha wordher han ther fore ey rāns
man / En kōmer han til atelwaie oc sier aff hwē
han feck thz met retthe skell / tha mwe mē hannū
ey opholde / mē sculle fare til hws meth hannū / oc
lade til sine mz withn̄s byrdh the coste / oc kan hā
ey fa reth hiemel til / tha dele wedh hannū so som
logh er til / anthen raan eller tyffneth / so er oc om
korn eller høø.

¶ Siquis intrauerit / ꝙ non erit raaus man / rō quia vim vi-
repellere licet in continenti secus ex interuallo sicut in simili
dicitur de adulterio vt infra c xxxvij li iij Siquis intrauerit sil
uam Si aliquis succiderit siluā alicuius et succisam detulerit
tunc possit iniuriā passus ꝓ illa ꝓsequi causam herrewerck
vel rapine si vero siluā succisam iacere ꝑmittit tunc ꝓsequat
causa herrewerck tn̄ debet silua succisa valere iij marcas de
narioꝝ et succisoꝛ debet possessorē in dampnē reddere et sibi
emēdare xl marcas et regi tantū Veridici debent suo iuramē
to ꝑscribere dampni sui quantitatē sed si silua min9 valuerit
ꝙ̄ iij marcas tūc defendat se iuramēto cognatoꝝ vel soluat
tres marcas thord § xviij Si nō habuerit aliquē cui dictas
res appropriare poterit tunc agat in eū ꝓ raan vel ꝓ furto
hoc verū nisi agens receperit res suas tūc nō poterit i eū age
re ꝓ raan ꝓ hījs qui in possessione sua habet li.ij c lxxv § i

¶ Om mā aghē ower ānē māz agē ellē eng c lxxv

Siquis plaustrū suū duxerit sup agrū alicius l'
pratum indebite ꝛ remotus fuerit ab illo qui

agrum poſſidet ⁊ amiſeritibi plauſtrū vł alias res tunc ille qui eū impediuit ne iter faceret ſup pratum ſuū vel anonā nō efficitur raans man.

Om man agher ower annen mās agher eller engh Capitulū lxxv.

Vil man enthen aghe ower manz enghe eller agher thē ey er ſkyploughwai atligge oc wreghet hin hannū borth ther agher a oc ladher .han tha vognē eller andher coſte effther ſtande tha er hin ther ey fore raans mā ther hānū meenthe atfare ower hans engh eller korn.

Siquis plauſtrū. facit li i c vide vi Item Nota hic in iſto c datur intelligi q̄ qui plauſtrando violenter vaſtauerit agrū vel pratū alterius reſarciat dampnū cū iure bondonis et regis ne iter faceret ſuper pratū vel anonā indebite et ſimile ē e c xxxi ſiquis anonā et etiā quaſi ſīle infra li iij c xlviij Siquis venerit § ij qr ibi loquitur de pecoribus ſed a fortiori de plauſtro qr maius dāpnū fiat in agro vł in prato plauſtrando q̄m pecora paſcēdo et rō quilibʒ qr q̄uis ī terra ꝓpria habitat habeat tū introituʒ et exituʒ ad forte et feegangh ſine oīni diſpendio vt ē li i c xlviij Quicunq̄.

Om mā vſpxmer annē a farne waie c lxxvi.

Qui aliū in via ſua que dicit farne waie violauerit id ē vſpxmer vł tollendo ab eo iumenta ſua que dicūtur øøgh vel plauſtrū ſuū euerterit vł ita impedierit q̄ nō pōt abire cū rebus ſuis ⁊ eas ibi dimiſerit et ſiue eas detulerit ſiue ibi remāſerit tūc ille qui eū ſic impediuit efficit raans mā Tamē ſi ille iterū recepit res ſuas tūc nō pōt ī eū agere ꝓ raan ꝓ hys q̄ in poſſeſſione ſua habʒ Sed ſi ille qui eū ita ſpoliauit res ablatas ſecū domū detulerit ⁊ ali9 eas ī curia ſua cū bonorū teſtimonio

Om man agher offuer annen manz agher oc eng

Tertio lib cap: 48

Secu: lib: 76

Om mā ofyrmer annē a farne weie

Eodem lib. ca. 75

Tertio lib cap 65

Lordt 59 et 61

inuenerit vel si eas currere dimisit ₇ ita inuenerit tūc pōt in eū agere pro raan.

Om mā ofyrmer annē a farne waie c lxxvi.

Finner mā annā a farne waie oc gør hannuȝ ofyrmd anthen at hā tagher hās føg aff han nū eller welther hās voghen om eller tøuer hānū so at hā mo ey bort fare mȝ hās coste mē forladhē thm̄ ther then ther hānū rønthe hwat hellæhē hā førde the coste bort eller hā lod thm̄ effther ligge tha er hā e hās raans man at the coste en kennes hā wed the coste oc tagher thm̄ effther i sin heud so som førre tha mo hā ey søghe hannū mȝ raans dele for thet hā haffuer selff i hefft. en om hin thē rønthe førre thm̄ til hws anthen hest eller andher coste thē hā rønthe oc for hin ther rønt wordhē oc kēner syth i hās gard mȝ gode mēȝ withne tho at hin ther rønte fører anthn̄ hiem eller lade løbe oc spæner hin ther otte effther gode mēȝ withne ther viste at hā wor rønt tha ma han mȝ raan dele thȝ

Qui aliū in via spoliauit ... habēti nō datur interdictū vnde vi in sti de actionib⁹ pncipio Itē circa istud c corrigantur aliq̄ dubia siue defect⁹ p thordonē § lxxvij ₇ infra c cxxviij si ille in glo.

Om komghns māȝ bryde oc biscops c lxxvij.

Si villici hoim regis et epoꝝ deliqrint ad tres marcas debent cōponere cū domesticis suis ₇ nō cū aduocato.

Om komghns mans bryde oc biscops

Om komghn̄ mās bryde oc biscops c lxxvij.

Alle komghns mēȝ brydæ om the brydæ til tre mark tha skulle the rætthe wed therē eghn̄ hus bōnde oc ey wed vmbosmā so skulle oc biscops mēȝ

brøde.

¶ Si villici hoiez reg' ꝑuilegiũ ẽ q̃tũ ad iſtas ꝑſonas ſcȝ ep̃os ad villicos hoim reg'.i.nobiliũ armatoꝝ q̇ dicũt' homĩes reg' i.vaſalli reg',ꝛ hñt tres marcas cũ ſuis ſicut ep̃s cũ ſuis vt ſ̄

¶ Om biſcops neffning c lxxviij.

NEffningi ep̃i dñt eſſe duo i q̃libȝ quarterio et duo in qualibet ꝑrochia ꝛ ꝑrochiani dñt inſti tuere ꝛ exactoꝛ debȝ eos ad iurandũ aſſumere iſti nõ dñt eſſe ſil' niſi i vno ãno poſt ntitatẽ dm̃ dñt ip̃i inſtitui ſicut alq̃ neffningi ꝛ illo nõ iurabũt niſi de de hellibrøde.

¶ Om biſcops neffning c lxxviij. Om biscops neffninge

BIſcops neffninge ſculle ta wære i hwer fiertig ellr̃ to i wer kirke ſoghñ oc thm̃ ſculle ſogne mẽ til tage oc vmboſmã ſcal thm̃ i ethe The ſculle icke ſãmel wære i mere en een iãling Effthr̃ iwl ſculle the oc ſkiffthes ſo ſom andre neffninge oc the ſcul e ep ſwærie vthen om hellebrøde thȝ 'er om man bæries om hellegdagh.

¶ Neffningi iſti deputãt' ad certas cauſas ꝛ aſſimilãt' teſtib' ſi nodalib' ſeu publicis de q̇bus iu c ꝑterea de teſtis cogend ꝛ xxxv q vi c ep̃os ſinodo ꝛ vocãt' hellibrotȝ neffning.

¶ Om neffningh ſkyl at c lxxix.

SI neffningh diſcordauerint i vna ꝑrochia tũc accedant illi de alia quarterio tamẽ poci' qui viciniorẽ Itẽ nota ꝙ neffnigi ep̃i nõ poſſũt pl' de merere ſuo iuramẽto q̃ȝ tres mar. ꝛ ſi ꝑ iurauerit ꝛ in lege defecerit ſatiſfaciãt regi ſicut alq̃ neffnigi.

¶ Om neffningi ſkyl at c lxxix. Om neffning skyl at

SKyl neffning a i kirke ſoghñ tha ſculle neffni ge til aff annẽ fierthing om atſkilie tho e thã

ther nest er sidhen Biscops nekfnige mwe ep for-
swarie mere en iij mark En swarie the wranght
oc falle the tha sculle the secthe med komghen so
som andre nekfningh.

¶ Si nekfningi discordauerint Jdē est si vn⁹ illoꝝ moritur vel peregre iuerit extra regnū ar s̄ e c lv Si quatuor vnū. et etiā s̄ e c lvij Siq̄s nekfningorū ꝑ argumētū et etiā idē est si recesserit de ꝓuincia vel de hereth vt in eodem capitulo Si nekfningi q̄ vicinitores reqrunt sic i cōsecrationib⁹ epoꝝ vt notat i c si archieps de tēpo ordinā et tres marcas sile s̄ e c liiij.

¶ Hwre sectes forhellibrøde Cap lxxx.

SI exactor epi voluerit de aliquo cōqueri debꝫ in placito q̄relā mouere ꝛ citare eū ad placitū et noīare hoīem quē verberauit et diē festū in quo hoc fecit et in quito die post placitū dn̄t nekfningi apud eccl'iaꝫ eoꝝ iurare ꝛ nō in placito Ceterū q̄ ꝓ hellebrøde impetitur potest vti omib⁹ impedimētis supra dictis. hwre sectes for helligbrøde

¶ Hore sectes for hellibrøde c lxxx.

TIl biscops ombosmā giffue annen māꝫ saag tha scal hā kære a tigi ower thn̄ ther han wil saag giffue oc lade hānū stefne thing oc nekfne a thingi thn̄ mā ther hin borde oc then hellegdagh ther hā bordes oc a femte dag effther thing sculle nekfning om skilie mꝫ there eedh hēme hos kirke oc ep a thingi Hwilkhe til males som han ther sec ther tagher a thingi the samme scal hā haffue atkirke Hwo som sectes for hilligbrøde hā mo nyde alle the forfald ther op føre er sauth.

lib: xvi: cap 20

¶ Si exactor epi Jstud capl̄m ē loca leet ponit modū ꝓcedēdi ꝯtra violatores festoꝝ Jtē circūstācie loci et tpis debent poni

patz ij q viij libellorum et infra e c lxxxij Nota quarta die post placitū dn̄t leges dari vel solui ptz infra li iij c lij § iij.

¶ At nefningi sculle ey thiende fra kirke ganghe Capitulum lxxxi.

NEffningi debēt iurare de illo lagdag q̄d eis p̄fixū fuit de placito de causa ad quaz vocati sunt licet exactor nec causat⁹ cōparuerit z si sub silētio recesserit amittent tres marcas z si sint sine īpedimēto z nō venerint puniant̄ etiā in trib⁹ marcis sed si īpediti fuerint tūc debent iurare quinto die post placitū ad q̄d veniūt.

At neffning schulle ey tiende fra kirke gangs

¶ At nefningi sculle ey thiende fra kirke ganghe Capitulum lxxxi.

NEffninge a then lagdagh thē̄ wordher lagt a thingi tho at ey kōmer ombosmā oc ey han ther for saag er tha sculle the skilie om thz thē̄ the wore til melte aff thingi forti at gange the thiēde fra kirke tha haffue the forgiort there iij mark. En ere neffning vthen forfalde oc kōme ey a lagdagh til kirke tha tabe the oc there iij mark En ere the i forfald tha sculle the om skilie femthe dagh effther thet neste thing ther the kōme til.

¶ Neffningi Nota modū iurādi p̄ neffningos p hellibrode et si iuratur per verbū scio sup sctm̄ alienū tūc est illicitū vt dictū est sup̄ e c xij in glo Itē nota q̄uis ille textus loquit̄ solūmodo de neffningis tn̄ etiā de veredicis et denoīatis si sub silētio recesserint et ideo defectus iste corrigitur in cor p thord § lxiij Debēt iurare q̄nto die ꝛce. Nota leges q̄ debent solui q̄nta die vel decima die s̄ li i c l Quicūq; in glo et illa dies fuerit festiua tunc soluant̄ in pfesto pfesti si pfestū fuerit festiuum tūt soluant̄ in pfesto pfesti ꝛ plane intelligendū ē q̄ semp sol

nant leges p q̄cūq; cā excepto manhelleth maal i pxia die aū
festū v dies|q̄ leges firmant nō deb3 cōputari thorð § lxxxviij.

¶ Ahwem hellibrøde mo gøres c lxxxij.

Quicūq3 uberauerit vxorē suā vl' pueros suos quisecū sūt in cōmunitate pp̄ter hoc nō violat festū nisi ipos vulnerauerit cū armis l' etiā fregerit eoꝝ mēbra q2 tenet eos si deliq̄rit corripe cū vga z baculo z nō cū armis si'e ē etiā de mercenarijs Sed vxor pōt violare festū vulnerādo maritū suū si'e ē de pueris uberātib9 prēm z matrē Et si pueri qui dicunt̄ sysken pugnauerint adinuicem dūmō nō sint in cōmunitate si' et ambo sint cōcordes nichilomin9 exactor pt ex agere in eis.

A hwem hellibrøde mo gøres c lxxxij.

Man mo a sin husfrue oc sin børn ther i felleghere meth hannū ex hellebrødhe a thm̄ bryde vthn̄ at han gør thm̄ saar mz od eller mz egh eller slaar thm̄ lyme søndher forti at hā scal refsa thm̄ om te bryde mz staff eller mz wondh oc ex mz vaben so er thz oc om leiehion En a husbondhe mo husfruē wel hellebrøde bryde oc bør a there for eldern mwe alle tide aar hellebryde To oc sysken a annē om the er skylde at felleg Shie the bode thē hellibrøde giorde oc ere sotte tha mo ombosman tho giffue thē saag ther han wil.

¶ Quicunq3 verberauerit Nota q̄uis iste textus in fine hui9 capituli solummodo loquitur de hellebrøde tn̄ in omnib9 causis scz pro vulneribus et alijs potest exactor agere i eos et nō iniuriā passum et hic defectus corrigitur per torð § lxxiiij ni si vulnus fuerit promulgatum in placito et infra li iij c xxix in glo Qui verberauerit Nota de correctione domesticoru3 z

A hwer helli-
brødde maa giø-
[handwritten marginal notes]
Tordt
18

est simile § de emendatione seruoꝝ l unica et C de emẽdatio ne propinquoꝝ l unica Item de uxore Nota q uxor non debz virum offendere insti de iniuris ergo a fortiori non debet euz corrigere Ratio est de germanis quia unus nõ ẽ in ptãte alterius et ita nõ habet eũ corrigere ar pdictoꝝ iuriũ.

¶ Hwilke thide hellibrøde brydes c lxxxiij.

DE sabbato qñ aduentꝰ domini inchoatur usqz ad octauas epiphanie in occasu solis festum est et qui in hĳs diebus pugnauerit violat festũ. Siĺe aũt de septuagesima usqz ad octauas pasche et tota septimana pentecostes ꝛ oẽs dies quos sacerdotes plene festos pronunciant seruandi sũt festi ab occusu solis usqz ad occasum Sed ꝓ labore in diebus festis nõ debet aliquis incausari nisi pro illis festis quos sacerdotes ꝓnunciant ꝛ hoc ab occasu solis usqz ad occasum ꝓpter qđ impetitꝰ defendi põt xij hoim. hwilke tider helligbrødo brydes

¶ Hwilke thide hellibrøde brydes c lxxxiij.

FRa then løwerdagh at aff thñ ther aduẽt gãgher indh oc til otthen dag effther tolte dagh swle til sol er sadh / hwo som er ther bares i mellom han bryther helleth So er ocfra ni oghe faste oc til otthen dagh poske oc alle pinzewghe oc alle the daghe ther presther biwdhe fulhellith atholde fra om aff then sol setthes oc til annẽ dags aff then ther sol er sath En for hellidaghs arbeydhe mwe men ey secthes wthen the daghe ther prist biwdher fulth helleth thet er oc mellõ thwigghe sool marke thĩ fore sculle mẽ waries meth xij mẽz eedh oc ey hange neffning til.

¶ De sabbato Festũ violat̃ dupliciť vno mõ p delictũ vberatio nis et hmõi Alio modo per delictũ laboris primo modo loquĩ tur pri. ps et concor cũ ma c capellanus de ferijs et c sequ. se cundo modo loquitur scda ps qñ diciť de vespere in vesperã et concor c i et ij cũ glo de ferijs Item quando tutor cõfratruz vel sororũ eos corripit pro hoc nichil soluat vt hic in capitulo Quicunq̃ § v si sint in cõmunitate et ifra li iij c xxx ij in glo. v sup l i c xxx i glo.

¶ De sabbato aduentus domini Nota q̃ q̃uis phibitũ est ĩ diebus feriatis iurare vel leges soluere tam̃ secundũ canones et iura in aliquibus causis est licitũ primo p pace seruanda extra de ferijs c oẽs dies dominicos Item iurare licite p pa ce seruanda xxij q v iuratur Item pro fama ij q̃ iiij presbiter Item pro fidelitate ij q iiij nullam Itẽ pro reuerentia subiec tionis d xxiij q̃mq̃m Item procautionẽ dampni dist xviij de syracusana Item p veri defectu xxiiij q ij q̃mq̃m Hec omnia habes per v̓ Pax et fama fides reuerẽtia cautio dampni De fectus veri sibi querunt magna tueri Item licitũ est veridic et nessningis in diebus feriatis de omnib9 suo iuramẽtto iu dicare ad que legittie fuerit vocati oñi tpe ãni vt sup l ij c vi.

¶ Et omnes dies quo sacerdotes festos pronunciant ¶ Nota si dubitatur de festo translato a pristino die in aliaz feriam vtrum pro festo celebrabitur tunc si festum transfertur cum officio et hoc a sacerdote perrochiali pronunciatum fuerit festiuandũ tũc ille dies cũ officio et festo translatus ab oĩbus festiuus celebrabitur.

¶ Dagh scal nefnes ther hellibrøth scal brydher Capl'm lxxxiij.

Quando aliquis incausatur p hellibrøde tunc debz dies noĩari qñ hoc fecit et q̃liter deliquĩt et modum illũ qđ dicitur mwndheuth quem tunc arripet in placito prosequetur.

¶ Dagh scal nefnes ther hellibrødhe scal brydher Capitulum lxxxiij.

Ther mā sectes for hellibrøde tha scal neffnes thē dag ther hā brød a oc hwre hā brød oc thē mwndhefftth hā taghē a thigi thz scal hā fylge.

¶ Quādo .ꝙ dies nominatur cū aliis circūstanciis ē sile sicut in libello accusatorio vt notat glo in l i causis § de accusatio nibus et e ff l libellorꝝ sils ŝc c lxxix Item accō expirat per annū simile de actis iniuriarꝝ Nota duplici pena non pōt ꝗs effici dūmmodo solū vna accō et hoc delicto oriatur alias sec9 de isto š li ij e iiij c Pro isto dic ꝙ vbi in aliquo canone vel lege transgressor certa pena spālis est apposita gnālpena trāsgressionis canonis vel legis non habz ibi locū ar promissorꝝ notatur de isto de elec c cupiētes § ad hoc vř si vo in v pueni p card et io in no et ista notari pñt sem c infra Siquis vulneraverit Hec archiđ de hereticis in c sup eo in v peniteat i vi. Nota si aliquis in angl'atus vim vi cū moderamine inculpate tutele repellando defendet se nō tenetur de delicto hellibrode qr quilibz omī iure licet defendere se ipsum li iij c Siqs aliū occiderit § iij in fine sed si in vadēdo verberat tunc secus vt l iij c de sabbato Itē si duo cōtenderint et alter alterum fe℞o verberat nunquid verberatus nō repercutiēs tenetur rñdet ꝙ non qr nō ē transgressor legis sed magis ꝗ cū percussit vt li iij c pro pcussiōe baculi et in capitul' de vulneribus li iij p totū Itē oppressus ē sed nō opprimit et ideo rex tenetur eū lege defendere vt in prohemio huius libri § iij Itē regis et pncipis ibi iniuste oppressos defendere Itē apparet ex iuramento neffnigorū qui sic iurabūt sic me adiuuet deus ꝙ ille verberauit hoīm illū demōstrando aliquem die festo et verberans tenetur et nō verberatus nisi repercusserit Item afflictio non datur afflicto de tali ergo c ex pte Et si vulnerauerit aliquez ordinatū Nota si laycus clericū lesit et cōuictus fuerit soluat regiius suum pro blodwide licet epo soluat ius suū. clericus aūt si laycū leserit satisfaciat epo et non regi Thorđ § xxi.

¶ Om vmbosman Caplm lxxxv.

SI exactor incausauerit hominē ꝛ noīauerit diez in quo deliquit ante diez illum si aliquid deliquid pro eo non agat in eum Nulla hellibrǫdhe

põt durare ultra annũ.

Om ombosman c lxxxv.

HEffner ombosmã dag thẽ hã secthẽ mã huat som han hasfuer brøt for thẽ dag thẽ neffnd er ther gangher ey sithẽ saag effthẽ En enghẽ hel lebrødesaag mo stande ower iamlinge.

Si exactor aute diẽ stõ ẽ q2 snia debet ferre ẽm allegata et pbata sed de tali nichil est dictũ ergo vẽ ibi vltra annũ No ta pscriptões annalẽ siẽ ff q̃ in fraudẽ creditorũ lii § i c lxxxv

At for en saag gialdher flere iij mark c lxxxvi.

SJquis vulnerauerit aliquẽ in eccl'a vel cimiterio in die sctõ tũc spãliter emẽdabit p eccl'a z cimiterio z p vesto z p violẽtia qd dr bloodwide Et si vulnerauerit aliquẽ ordinatũ tãto pl9 emẽdabit

At for en saag gialdher flere iij mark c lxxxvi.

HOgghẽ mã annẽ i kirke eller a kirke gard om helig dag tha bødes serlige for kirke oc kirke gard oc for hellibrøde oc serdel' for blod wide En hogghet mã wijdh mã eller mwnck tha bødher han so mogh3 mere.

Siqs vulnerauerit In ista pte aggrauat' pena ex circũstãeys loci tpis z psonaz siẽ insti circa mediũ z C de furt' z bno corrupto l atrocẽ z prestat' emẽda eccl'e violate psone pcusse z p die violato det' pncipi quia contra statuta ar de in iuris insti vtp.

Om thyffneth Capl'm lxxxvij.

SJquis iputauerit alicui furtũ z dephẽderit cũ cũ aliq̃ furto legit illud in dorso ei9 z ducat eũ ad placitũ z assignet eu3 exactori z exactor reqrat iudiciũ placiti quid p tale furtũ demeruerat.

Om thyffnaeth Capl'm lxxxvij.

88

OM mā giffuer ānē thyffs saag oc taght hā hā nū noghz i hēde binde thz a hans bagh oc føre hānū til things oc antworde hānū i hēde komghūs ombosmā oc haffue things dom til huat hā haffuer forgiort mz sodan styldh.

¶ Siqs iputauerit Hic de pena furti criminali sec? de ciuili i sti de obligationib? q̄ ex delicto nascūtur § pena aūt & mod? hic positus ē local' et de beneplacito statuent;.

¶ Hwor fore thyff mo henges c lxxxviij.

SI fur furat? sit res valētes dimidiā marcā vl' plus tūc pōt eū exactor licite absq3 iudicio suspendere & sine pctō & pp̄ter hoc nō incurrit pctm̄ q2 culpa sua dampnat eū sed null? bōdonū pt eū suspēdere ne videant hoc causa vltionis fecisse & q2 nō pōt sibiipsi iusticiā summere de ipso. hwore for tyff

¶ Hwor føre thyff mo henges c lxxxviij. maa henges

HAffuer thyff stolet halff mark costē ellē mere tha ma ombosmā henge hānū vthen dom oc haffue ther icke sønd fore thi hās gerningher haff uer hānū fordømpt oc ladher hānū hēgi for rethnes saag oc komghēs wold oc ey for hefsn En bōde mo ey hengi sin thyf forthi atgører han thz for hefsn oc tho at ilde er wed hānū giort tha mo hā ey tho ware sin eghū retther. Tord 27 Eodem lib cap 44

Potest eū exactor licite absq3 iudicio suspēdere Nota suspēsi & corpora dāpnatoꝝ pnt sepeliri i cimiterio dū tamē penituerit xiij q ij c si verūtamē ad deponēdū eos de patibulis reqrit licētia iudic; secularis ue iusticie contēpni videat ff de cadaueribꝰ punitoꝝ li i & ij sed ipaz licentiā index denegare nō deb3 quia corp? xp̄i si cōfessi fuerit et penitent nō deb3 eis denegari xiij. q ij c si3 raptori dāuato ad mortē denegat pnia nisi restituat ablata l' plenā securitarē de reddēdo faciat si hēat vn̄ possit

Si vero cū haberet unde posset distulit accipere pniam usq ad mortē et si nō potest satisfacere si petit penitentiā dabit ei et etiam viaticū et sepulturā si ꝓpinqui voluut satisfacere si vero decedit impenitens tūc viaticū ꝯ sepultura negabitur ei extra c super eo et c in lris hec pisan? Sepultura iiij § iiij. et communicari § ulti et raptor § i Tha mo han ey were sin eghñ retther Nota nullus sīet sel potest esse iudex et actor ꝰ iudex et testis in eadē causa vel accusator et exactor ut hic i c Si fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex of ficiū in una et eadem causa iiij q ꝑli et c ij quia singula offi/cia singulis personis sunt cōmittēda lxxxix q i bresbiteros ff ad trebellianū ille a q̄ § tēpestiuū ff de pact; si plures et ulti. li ij ar c lvi scz nullus debet famulo suo suam cōmittere exac/tiōez Si fur furatus fuerit minus ꝯc De q̄ta istius furti decla ratur infra e c eo sigs scit furē in glo.

Om umbosman wil ey taghe thyff aff bondhen Capl'm lxxxix

SI exactor no'uerit recipere furem de bondo ne vel eius officialis āmittet exactiōem suam quia facit bondonē esse sine iusticia hoc est retthe-løs z tenetur emendare regi xl marcas et xl cogna tis suis Et si fur postea solutus fuerit qui eū liga uit iudicatur excusatus.

Om ombosman wil ey taghe thyff aff bondhen Capl'm lxxxix.

OM ombosmā wil ey taghe thyff eller hās on dhersaathe tha haffue forgiort sijth leen for thi at han gør bondhñ retteløse ac scal bøde kom-g'hen fyrithiuge mark oc so tykfnes frendher En wardher thyff sithenløs tha ware bondhen tho angherløøs ther hannū banth.

Si exactor Si' aliquis aduocato furē suū tradiderit in placi/to ꝯ aduocatus ipm contra iudiciū placiti tm liber dimiserit

solnat bondoni xl marcas et regi tm̄ Thorb § xvi.

¶ Om thyff stiel mynne en halffmarks coste c xc.

SI fur furatus fuerit minus q̄z dimidiam mercā et deprehēsus fuerit et ad plicitū ductus tenet karactere furis signari et dare regi tres marcas z bōdoni inulcā qđ dicit igiald et thwigild. Sz fur si venerit ad placitū ligatus cū furto quantūcūqz sit paruū et signū furis in se habuerit tūc pt suspēdi et bondo recipiat igildh z thwigildh z rex portōnē eius totaliter. Om tyff stiel mynne end halff marck kost

¶ Om thyff stiel myñe en halff marks coste c xc.

HWre møghet som thyff stiel mynne en halff markscoste oc wordhī hā taghñ wed oc føert til things tha er hā skyloug athaffue thyffs merke oc giffue bondhen igialdh oc thwigiald oc koninghñ tre mark En kommer en thyff thil things bwndhñ mz thyffnet hure lyth som thyffnet er oc haffuer hā føre thyffs merke tha mo hā hanges oc bonde tage igiald oc thwigiald so som saut er oc kom̄ zhñs hās howz lodh all. Tord. 4i

¶ Si fur furatus sit reus in l feudoꝝ de pace tenēda § siquis q̄uqꝫ habet de q̄uqꝫ solid et tātū etiā ꝯm leges sielandie qꝛ ibi marca facit x ꝯ deñ Sed in iucia facit vi ꝯ deñ ido in iucia dimidia marca facit iij ꝯ deñ sine pctō contra glo ioh vi đ §. hijs ita ibi dicit nō occidas nisi sis iudex ꝯ nullus concor C ne q̄s sibi ius in causa sua dicz in rub et mag xxiij q v si homicidiū Si exactor concor insti de obligationib' q̄ ex quasi delicto § i et ff de varijs et extra ordinarijs cognitis l si sed de pena hic statuta sic placuit al' puniē ad arbitriū superioris vt īiuri b' pallegat' vide s̄ c lij cōtra q̄ aliqñ liber hō licz bona nō hz p debito ditineri nō dz đ pig c lator C đ acti et obli l ob es alienū sed fallit hoc in l aie ptor § si debitorē ff si in fraudē credi/ marca

tor ꝰ debitor vbi dicit' ꝙ fugiens per creditorē pōt detineri Alius casus est in debitore fiſti in l ij C de exactoribus tribu/ tor li x. tercius casus est qñ aliquis nec vult ſoluere nec cederē qz hoc facit ex malicia in li i C q̇ bonis cedere pñt cū ibi nota/ tis Item qui ab hostibus detinet' C de captiuis et post l vnī reuerſ l ob hostibus et l vltima Itē pr̄ etiā pōt filiū obligare quem ꝛ vendere pōt in maxiā necessitate C de prībus q̇ filios distraxerīt l ij Itē ex consensu libera ꝑsona obligari pōt ſi in obstagio de iureiurā c ex reſcripto al' ordinatū ē vt qui bonis cedit liber vadat q̊ vult § qui bonis cedere pñt li i de ſo odar/ dus alia Niſi ipſe confessus fuerit furtū in placito Nota ſm constitutionē erici regis dacie quaſi inꝑncipio null' pōt cap/ tiuari niſi ſpōte confessus iure .i. in iuditō aut legaliter cōnic/ tus vel manifesto facinore dephensus pro quo ſecundū leges terre vita carere debeat vel mēbris Nota ꝙ confessus in iure ꝓ cōuicto habetur C de confessis l vna ver ꝰ fideiusso c ij ꝰ ex confessione Itē ſēper statur cōfessiōi contra ſe fctē xiiij . q ij § i ver ꝰ fideiusso c ij i ꝰ ex cōfessiōe Itē dicit hosti ꝙ duo mō dicit' aliquis manifestus in aliquo crimine per euidentiam facti ar extra de cohabi cle et mul c tua et c fi Alio modo ſi ſit de hoc in iure confessus vel conuictus ſꝫ ſola fama nō ſufficit vt ma nifestus dicatur concor pīsa vſura iiij § i Item de confessione q̄re infra e c xxxiiij in glo in ꝰ confessus De ſolutione igildh et twigildh concor lex infra e c xiij Siquis iuuene in glo Si fur furatus hic dubitat' quid ſit igildh et twigilgh ſed declarat' in articulis thor § xlv Item perdens res ſuas ꝑ furtum te/ netur eas rehabere vt ff et C de cōditione furtiua ꝙ aūt rex habeat penam pecuniariā vel partem bonorū furentis ra/ tio est quia publica vtilitas cui rex preest leſa est ſed ꝙ rex ca piat oīa bona furentis est de beneplacito statuentis vide ī fra c c ij c Item dampnatur tacite conſuetudo certarū cōmu/ nitatū ſed ꝙꝫ totū furtum adiudicatur iudici et nō ꝑdenti vt in cōmunitate erphordenſi.

¶ Bonde mo ex lade thyff løbe vthen things dom Capitulum xci.

SIquis captiuauerit furē ꝟ aliū ꝛ eū ligauerit et ad placitū nō duxerit ſed dimittit eū liberum

emēdabit ei xl marcas denariorū et xl regi tñ exac
tor non pōt eū impetere nisi ipse prius cōquestꝰ fu
erat ꝙ amisit res suas furtiue Sed postq̄ȝ fur de
p̄hensꝰ ē et ligatus cū furto cū testiōnio bonorū si
postea fugerit vel de domo alicuiꝰ vel ī via placiti
vel in placito sine iudicō placiti tūc vbicunqȝ fuerit
dep̄hensꝰ postea pōt fieri ei ius suū Tamen si ita
fuerit solutꝰ ꝙ in sua libertate est ⁊ venerit ad pla
citū nō ligatꝰ tūc nō pōt capi in placito ꝓ illa cāq̄
sibi imputabatꝛ sȝ debȝ in placito accusari ⁊ postea
ꝓcedēdū ē cōtra eū s̄m leges terre qꝛ quilibȝ tene
tur habere pacē ad placitū ⁊ de placito ꝓ omi cā
q̄ sibi iponitꝛ nisi ip̄e ꝯfessus fuerit furtū i placito

¶ Bonde mo ey lade thyff løbe vthen things dom Capitulum xci. Bonde maa eij lade thyff lobe vthen thing dom

Tagher man thyff eller annē mā oc bindher oc
fører ey hānū til things mē ladher hānū førē
løøs tha bødher hā hānū xl mark oc lo kōmghen
tho mo vmbosmā hannū ey secthe vthñ at bonde
kerde thȝ førre at hā er selff for thyffnȝ wordhen
En sithen thyff er fanghen oc bwndhen mȝ thyff
net wȝ gode mēȝ withne slipper hā wdh oc wor-
dher løøs āthen aff bōdñs hws eller a thige wa-
se ellē a thingi vthñ thigs dom tha mwe mē tage Eodem lib. cap 80
hānū hwore som mā findher hānū oc gøre hannū
sin reth. Tho at hā wordher so løøs at hā far i sin
eghen frelse oc kōmer hā til things vbwndhñ tha
mo mā ey tage hannū a thinge for the sagher thē Fordt
hānū withes mē sculle mē hānū secthe a thinghi 59
oc søge hānū mȝ landȝ logh forthi at hwat saagh

som man gifuer annen tha er han e skyldugh at haffue fred til things oc fra for othen hã gangher selff med ftyld a thinge.

Siquis captiuauerit primũ ptz q̃r ꝑsumitur violentia ⁊ iniuria facta ipi captiuato ideo ei refundit et etiã regi quia tã gitur publica vtilitas secundũ patet quia intelligitur cõuic/tus pro dampnatis sunt habendi ff de confessis l i Siquis cap Nota in isto c nõ loquit de muliere cũ furto dephensa vtruʒ debeat suspendi vel hũari et vtrũ impregnata debeat iudica/ri vt fur iste defect? corrigit per thoꝛð incor § xxx Siquis cap. In e vltimo c dicitur q̃ quilibet tenetur habere paceʒ ad placitum et de placito pro quacũq̃ causa Nota circa istũ textuʒ oriunt multa dubia que corriguut et declarant per thoꝛð incor § lxx Pauper ꝰ c xxiiij Si queris vtrũ ille qui tenetur ad pecuniã seu aliquid pecuniare et non potest soluere in pecunia debet luere in corpore .i. aut debitor fraudulenter et dolose dissipauit bona sua et factus est non soluendo ⁊ tũc istã fraudẽ luet in corpore ꝓpter istaʒ in carcerẽ rapiatur nec eo minus debitũ soluere potest quia pecuniã illã non soluit pro debito sʒ per fraudem vt est casus ff de hijs qui in fraudẽ creditoꝝ l si § si cum suũ glo in auct de fideiussoribus § q̃ aũt cum sua glosa que incipit l eos credere coll et ar ff ad l iuliani repetũ/daꝝ l sacrilegij aut non dissipauit bona sua vel dissipauit nõ tamen fraudulenter et dolose ⁊ tũc aut queris de pecunia debita ex malefitio aut de pecunia debita ex contractu vel quasi in primo casu refert aut ista pecunia debetur ex multa extra ordinarie imposita per officium iudicis et tũc qui nõ põt talẽ soluere nõ debet luere in corpore sed liberatur ex toto vt ff de officio presidis l illicitas § fiC de modo multaꝝ l frau. h mõi pecunia debetur ex mera pena ordinarie per legem vel canonẽ imposita et tunc aut ille cui debetur non vult penã corporalẽ subrogari seu imponi loco debiti pecuniarij seu pene pecuniarie sed vult potius sibi debitũ seruari rehabendũ tempore ꝓsperioris fortune et tũc qui nõ potest soluere in pecunia nõ luet in corpore sic põt intelligi de restitu spo c cuʒ olim vbi forte zanioreũ episcopus potius voluit expectare q̃ ouẽñ

episcopus deuenisset ad piguiorem fortunā q̄ᵖ q lueret in corpore et et ratio quia alius pro alio inuito creditori solui non debet vt ff ſi certum petatur l cū quid et ff de solutionib⁹ l paulus est istam opinionē videtur tenere hosti de soln c odardus ar de officio ord c dilectus licet innocen indicto c odardus et archid xiiij q vi ſi res in glo adde vbi de hoc ꝟce.et vnicē et io an infra de institu c auctᵉ videantur dicere in distintte in penis ex maleficijs propter iopiā etiā inuitis creditorib⁹ cōmunē pene fieri debere p l i i fine ff de pen ꝟ de sen ex c vt fame.

¶ Om ombosmāl adher thyff
løs Capitulum xcij.

Si exactor receperit furem ab aliquo ligatuȝ ꝛ postea dimiserit eum absqȝ signo furis nō potest agere in bōdonē qui eum ligauit.

¶ Om ombosmā ladher thyff løs c xcij.

Ladher ombosmā thyff bwndhen a thingi aff bōdhen oc ladhē hānū sithā løøs vthā thyffs merke tha mo hā ey kare ower bondhā ther han nū bant vthen thysse ene at wor hā vrettelige taghen oc bwndhā oc for the bond aff dømpt.

¶ Si exactor receperit fureȝ ab aliquo l Ratio quia imputet sibi ipsi exactor per se quia fuit in culpa non faciendo diligentiā quam debuit ar ff ad legem aquilcā l ſi putator.

¶ Nota hic dubitatur quantū debetur regi ꝟ bōdoni ꝑ omissione rūdetur per thord in cor huius capituli § v.

¶ Om man tagher thyff noghȝ i hen
de Capitulum xciij.

Qui furem deprehendit cum furto et ipse non potest ostendere illum a quo illud habuit tūc potest ligari Si nominauerit aliquē a quo habuit et ille negauerit tunc similiter ligabitur Item nota q ad tercium hominē potest extendi qōstio et il

e semper debet exponere quicquid confessus fu-
erit cū testimonio bonorū et nichil pro eo emenda
re sed preciū suum āmittet Item si testimoniū ha
buerit qꝫ emit illud in foro tunc defēdet se lege xij
hoim qꝫ nec fur ē nec furi cōsentiēs ꝛ vēditorē suū
neqꝫ sit viuū neqꝫ mortuū ꝛ amittet p̄ciū suuꝫ Te
stimoniū em̄ remouebit suspendiū quod dicit̄ bast
oc bondh et iusticiā regis.

¶Om mā taghr̄ thyff noghꝫ i hende c xciij.

Tagher mā thyff noghꝫ i hende oc haffuer hā ey skøde til hware han ferk thꝫ tha mo han bindes En neffner han skødhe oc brysther hannū skøde eller hemel tha er thꝫ sāme En tha mo mā ey skiwde lēghr̄ en til tredie māne thū tredie mā hā scal ey wretthe the coste ther hā wed gaar hā scal tha haffue withne til at vtlegge the coste ther til hānū ere fulde mꝫ skøde oc bøde ey a mē haff-ue tabet sÿth werth En haffuer han withne til at hā torff køpte thꝫ tha giffue tho logh at han er ey thyff oc ey thyffs wide oc wed sin købe hwerkhū lewēde eller døde oc haffue tabet sÿth werd Om ther er withne forti withne rindhr̄ bast oc bondh oc komghūs reth.

¶Qui furē deprehēdit Sile de actōe publicata ff de publicis iudicijs p totū insti de actionibus § alie aūt.

¶Hwr til mē sculle withne haffue c xciiij.

AD vestimēta pata q̄ dicūt̄ scabte kledher ꝛ instrumēta pata q̄ dicūt̄ giorde antbodh ad arma equos ꝛ vniuersa pecora emēda debꝫ adhiberi amicus Itē amic⁹ ē testimoniū alicui⁹ fidedigni

qui affuit z vidit quando istud emebatur ad hoc sufficiunt duo boni homines.

Hwar til mē sculle withne haffue c xci.

Til scabte kledher oc gioźth antbodh oc til vaben oc til hest oc nøød oc til āneth fa oc til alt thz ther serligt merke haffuer a sig tha sculle men withne til halfue. Mē er thz withne ther wed wor at køb køptes thz er ey nipnne en to men.

Ad vestimēta. quō amici pñtes debēt eē in cōtractib9 istarꝫ rerꝫ ꝫ duo testes sufficiūt qꝫ i orē duorꝫ l' triū ꝫc Jtē de testib9 c licet et ciu omi et vtrū testiōniū suspectorꝫ videlicet circa hoc idem capl'm in glosa Withne er Nota ꝙ pnnuciatū fuit corā rege a modernis regni cōsiliariȷs ꝙ testes dicti lyghobs withne suspecti nō valent nisi ni casu q̊ quis nescit ēptorē l' vēditorē suū Nota vocatur taliū testiū testiōiū al' magnū siue mercipiens.

Om bondh Capitulum xcv.

Nullus pōt aliū ligare nisi dephēderit eū cum furto vel iuenerit eū in domo sua sub nocte siletio z certū inuenerit signū ꝙ voluit furari.

Om bondh Capl'm xcv.

Man mo enghñ mā binde vthñ at han tagher hānū noghet i hende eller at han taghr hānū i sÿth hwus om natthe thide mz santh merke at hā wille stiele bondhens coste. Eod: Lib 30 cap.

Nullus concor c ÿ de furtis Et certum inuenerit signū qd si non inuenerit certū signum ꝙ voluit furare sed necessitate famis cōpulsus cupiens saturari de cibo alieno in domo alterius tunc non debet tanꝗ fur ligari ꝗuis in nocte concor lex imperialis C de furtis l siquis propter vbi dicit ꝙ propt' necessitatem famis rem alienam occupare licet.

Hwar mā scal lede effther sine stolne coste c xcvi

SJquis amiserit res suas debet sequi ad villaz illa ad quã credit res suas aduenisse et ibi debet publicare corã oibus qui dicunt granner et si aliquis cõfessus fuerit se habere res illas z dixerit de quo habuerit tũc non efficitur inde fur si alter cõfessus fuerit ꝙ habuerit res illas ab eo Sed si aliquis viator deposuit apud ipm res illas quē ipe nõ cognouit tũc põt se defendere iuramẽto xij hominũ ꝙ nõ ē fur neqz furi cõscius z nunqz zelauit res illas sꝫ tñ ille qui res illas hꝫ tenet ꝓ eis fieri fideiussor hoc ē taak ad primũ placitũ z inde noiabũtur boni viri qui dicunt thinghøringe ut videãt qd iste exposuit z qd aliꝰ recepit qz tũc ille qui deposuit res illas apud eũ vuandas nõ põt agere in euz Sꝫ si ille venerit z depositũ repetiuerit tũc debet totũ reportari sub iudicio illorũ qui pñtes aderãt quãdo ipse depositũ exposuit z postea prout iustũ est procedatur.

Hwor mã scal lede efftir sine stolne coste c xcvi.

TAber nogher mã sine cost tha scal han følghe til thñ by ther han wenther at hans coste ere til kõmen oc liuse for alle granner tølig thyffneth Gangher nogher man wedh the costhe oc seier aff hwem han feck tha rindher han thyffs nafn om hin ghangher wedh ther han feck aff En oni waifarēde mã thē hã kēde ey laffde ellr lood the coste i hans hws eller solde hãnũ thẽ atgøme tha er han skyldugh at wide thet meth xij mēz eedh at han er ey thyff eller thyffs widhe at han laffdhe aldhri løøn a the costhe.

Tho er han skyplough ther costhen haffuer i hēde at worde taak for the coste til ihȝ neste thingh oc the ther nefnes gode thinghøringe ower atwa-re at han seel wt ther i hende haffuer om hin ta-gher wedh ther otte forthi at tha mo hin man ey secthe hannū ther coste laffde indh at gøme En kō mer hin sithen ther the coste indh laffde oc kaller a the coste tha skulle the samme thinghøeringe thē thm̄ togh wo antworde thm̄ effther indh oc the delē sithen there dele so som reth er

¶ Siquis amiserit Vide que notantur insti de obligationib9 que ex delicto nascuntur § cōceptū et § que de fullone Siq̄s i ū confessus Nota ad hoc em̄ vt cōfessio preiudicet alicui exigū tur pla ꝙ sit maior xxv annis' q2 minor possit restitui contra confessionē ff de minoribus xxv annis l nō omnia ff de confes sis l certū § in pupillo Item spōte et non coactus xv q vi c i ꝛ xxxi q ij c lotharius ff de questionib9 l i i sinidetur ij § dinus. Item ꝙ excerta scientia quia si errat in confitendo et potest probare se errasse non nocet vt hic et C de iuris et facto igno rātia l error feri et ff de confessis l non fater Itē ꝙ contra se cō fiteatur quia confessio ꝓ se nō ꝓdest xiiij q ij § i ff de interroga torijs accionib9 l de etate i fie Itē in iudicio et corā suo iudice al'non ꝑiudicat vt de iudicijs c at clerici et C e l iiij q̄n̄ꝗ tamē confessio extra ius facta valet Siquis cōfiteatur se debere ex certa causa puta emptionis vel locationis vel aliqua causa cōsimili si probetur cōfessio ista per testes qui fuerunt p̄ntes in confessione condemnabitur ex eo C de non numerata pecu-nia l generilit' et l aduersus et ff de ꝓbationib9 l cū de indebi-to § vltimo de fide instrumētoꝝ c si cautō et iij q ix § si debitū Item si aduersarius sit p̄ns al'non nocet ff de interrogatorijs accionib9 l vlti. et ff e l certū § siquis Item requiritur ꝙ sit contra rerū naturā vt si confiteor me interfecisse hominē qui viuit ff ad legem aquileā inde veratius § vltimo ꝛ hoc si ꝓ-bo illū esse filiū meū qui ē maioris etatis ꝗ̄ ego vel siquis cō

fiteatur fctm̄ eius nomīe actō cum ab alio esse non pōt de ff
interrogantis actionib⁹ l si is cuius et l cōfessionibus Itez q̄
nō cū sit contra ius e de libero hoīe al' non nocet ff de pactis iu
ris gentiū § et stipulo et § precedenti et de pactis c pactōnes
de conditō appo c si conditiones et xxxij q ij c solz queri Item
q̄ de relitigiosa ff de interroga actō l confessionibus Item in
confessionibus vel confitentibus nlle sunt ptes iudicū i cog
noscendo sed insententiando sit quia debet ferre sententiam
ex illa confessione ff ad legem aquileam l pinde et de transac.
c preterea Item Siquis confiteatur se seruuz talis confessio
nō nocet ei vt C de liberali causa interrogatiōe v maior spō
te sciens contra se ius sic ꝟ hosti certū lis que facit ius nec na
tura repugnet hec ver de confessio c vlti. glo penultiā et de
ista materia require s̄ c c xc in glo in v nisi ipse confessus Sz
si aliquis Nota q̄ i textu huius § lex ista loquitur de purga
tione cū xij homib⁹ pro furto et hoc s̄m leges istas municipa
les et simpliciter munialis sed in casibus criminalibus secū
dū leges spirituales siue canones tunc reus siue infamatus
se purgabit cum vicinis suis in perrochia vel in pximis per/
rochijs cū honestis viris bone opinionis qui hūc causam illā
notam pro qua purgari debet infamatus de quibus etiaz
verisimile sit eos nulle amore odeo et obtentu pecunie desera
re extra de purga canon c cum per manconella et simile con
cor infra li iij c lxij § scilicet c minor piscis in quo quidem pa/
grapho dicitur q̄ reus defendet se cum xij hominib⁹ illi⁹ pro
chie in qua habitat Item quidam libri tractant de sortilegio i
l iij t vltimo vbi etiam dicitur q̄ incausatus defendat se cum
nominatis de perrochia in qua habitat idcirco cōstitutiones
et leges cōtra sctām ecclesiam aut ecclesiasticas personas seu
eorū libertates et contra leges spirituales et canonicas sanc
tōnes sunt reuocande fa pro hoc c i de imunitate ecclesie li vi.
et talis constitutio vel lex non meretur dici lex q lex donum
dei est ff de legib⁹ l lex est nec pro lege debet haberi vt iiij dist
c leges instituantur per archid i rosario et taliū cōstitutōnū
fautores cōsilio ope vel auxilio auctōres statutorū prouincialiū
sunt ipso facto excōicati Item extra de proba c ad nrām dicit
pape in textu hec pestis omi iuri cōtraria. i. hec lex daciana scz

ſi cõtra ſanctam ecclisiam et cõtra leges ſpiritnales et cano/
nicas ſanctõẽs penitus a clero extirpetur. i. in iudicio eccleſi
aſtico ſecũdum eam non iudicetur Item q̄ cõtra iura ſit in-
profecto, debet haberi x diſt c vides nec valet iuramẽtuꝫ ↄtra
hoc fctm̃ C de legibus l non dubiũ extra de foro cõpeten c ſi
diligenti, Hec henricus boic de iureiurau c cum contingat ꝺ
v iij c et etiã ſ̃ li i c xxxiiij Quilibet in glo q̃ſi circa finẽ.

¶ Om enghen man gangher medh the coſte i by Capitulum xcvij.

SI oẽs in villa habitãtes negauerint ſe habere res illas quas ille dicit a ſe furatas tunc pōt ipſe petere diſcuſſionẽ qḋ vocatur randſaghe in tota villa et hoc non pñt ei negare Sed in curia vnius vel duoꝝ non pōt aliquis facere diſcuſſionẽ qḋ dꝛ rand ſaghe niſi ſub piculo triũ marcaꝝ ſi ibi nichil inuenerit quod furatũ ẽ Sꝫ ſi cũ licẽtia fctã fuerit diſcuſio per totã villã tũc debꝫ exactoꝛ pñs eẽ ſi copia eius poterit haberi Sed ſi exactoꝛ p̄ſens nõ fuerit tũc pñt bõdones i villis ſuis ſcrutiniũ facere et incipere vbi volũt et vbicũqꝫ inuenerint res furatas quas pri⁹ publicauerat ſe amiſiſſe ſi inuenerit ſub ſera bõdonis l' vxoꝛꝫ ei⁹ tũc nõ pñt dirigere cãꝫ illã in aliũ ſ̃ ẽ ſkiwde ſÿth ſkood qꝛ p̄⁹ oẽs negauerũt tũc ip̄e ꝓ reb⁹ ill' erit fur ⁊ dign⁹ eſt ſuſpẽdio ſi furtũ ſit valẽs dimidiã marcam ⁊ amittet portõꝫ ſuã in boſa Sꝫ vxoꝛ ⁊ ei⁹ pueri nõ amittẽt portionẽ ſuã niſi furtũ iuentũ fuerit ſub ſe i eoꝝ l' etiã ſi pueri adeo ſũt adulti q̄ ſciunt zelare ⁊ occultãt furtũ cũ eis. Om ingen ganger vord thr coſte

¶ Om ẽghñ mã gãghr̃ wed the coſte i' by c xcvij.

TIl alle the ther i by bo the coſte ther mã lingſer at the mo han bedes at randſaghe ower

al by oc thz mwe the hānū ey mene En een mās gard eller to serlighe mo man ey randsage uthen at han hetther fine tre mark wed om han fynner ther ey thyffneth indhe En ther men loffue ath randsaghe ower al by tha scal ombosman ower wære om hā er til er ey ombosmā til tha mo bøn ner selffue randsaghe oc tagher til i by i hwore sā the wille Oc hwore som the fynne nogher the co ste ther hin haffuer atlwæth oc er thz undher bō dhēs laas eller husfrues tha ma han ey skiwdhe thet sithē annē man a hende forti at the alle uplthe føre oc tha er hā selff thyff at the coste oc haff uer ther meth forgiort sin hals om thyffnet er so møghet oc hans gotz thz er hans howz lodh i boskæ En bøn eller husfrue tabe ey there howz lodh uthen ath thyffnet fynnes undher there laas eller lucke eller bøn'ere so sterke oc stinne at the kūne fiele oc løne.

¶ Si oēs in villa Unde qd notatur in dicto § conceptuz insti de obligationibus que ex delicto nascuntur quia inquisitō nō facit nisi p̄sumptio fit contra aliquē cū q fallit in rebus qui seipās dolo malo pn̄t occulta ut sernus uxor ꝛc̄ Sed uxor facit l ij et p totū C ne uxor pro marito vel econuerso ul' etiam pueri ar § impuberēs C de falsa moneta l i a contrario Nota adultus.i.exercitus ab exercere q̄si exercens a puritate puerili ad maliciā et est idē q dolicapax Nota q iste pagraphus etiā Si pueri adeo sunt adulti.i.dolicapaces pōt intelligi de malicia in casibus cōsimilibus ut infra linia iij c l Etiā si pueri ista q scientes zelare ꝛ furtū occultare pn̄t āmittere porcionē suā in bōfee ut hic in fine ultimi pagraphi et hoc intellige cū iam puer q̄si cōpleuerat etatē puerilē et fit dolicapax quia in puero quasi adulto malicia aliquādo suppl3 etatē ut

de delic pue c pueris de iſta materia quere infra li iiij c l in tex tu § ulti et in glo et ſ li ij c xlix et in glo Deierare.i.per iurare Priuaricari.i.tranſgredi Jnfringere.i.priuaricator legis vel tranſgreſſor legis.

¶Om noghet hetthes vndher bondhũs laas Capitulum xcviij.

Qui ſcrutiniũ fecerit qḋ dicitur randſagher et inuenerit res furtiuas in horreo bondonis vl' in domo qḋ dicit̃ ſaalhws vel in aliis domibus q̃ per ſerã non clauduñt tunc bondo debet defendi cũ iuramẽto xij hominũ ꝙ non ẽ fur neqȝ furis cõſcius ſed fuit ei apportatũ inuidie cauſa et ꝑ hoc erit excuſatus ſi fuerit defenſus tñ qui impetit cuȝ põt ꝓcedere cõtra eũ per neffningos ſi voluerit et ſi cõuictus fuerit iudicabitur reus quaſi fur.

¶Om noghȝ hittes vndher bondhens laas Capitulum xcviij.

Om noget hittes under bondens laas

Ran ther randſagher om hã hitther fine coſte anthen i bondens lade eller ſaalhws eller andher hws ther ey er laas fore tha er bõdhen e ſkil dugh atwære med loghen at hã er ey there thyff eller thyffs wide men wor born hãnũ a hende for awendh oc er ſkyldugh atwære orſaghe vthen at loghen feller hannũ Tha wolde hin ther ſecther hannũ hwat han wil heldher ſe en tolff mẽȝ eedh eller ſøghe effther mȝ neffningh En faller hã at loghen tha er hã thyff for the dele.

¶Qui ſcrutiniũ ꝛc. in ḃ ſi fuerit defenſus et querit' utrum purgat? de crimine põt iterato de eodem crimine accuſari dicit henric? boic ꝙ nunq̃ poteſt iterato accuſari niſi in tribus caſibus ꝑmo accuſans ꝓ ſequat' ꝓpriã iniuriã et ꝑ hac ꝓbet

2° q̄ ignorauit inq̄stionē et purgationē in dicta prius. secūdo si
secūdus accusator vult probare q̄ p̄mus fuit preuaricat⁹ vt
3° patz per io in c habz hoc ij q v tercio si iste vult probare q̄ il-
le qui se purgauit deierauit vt in l. si amonend ff de iureiuran.
Itē qui iurat aliter q̄ꝫ debet ex integro est iurandū ff de iure/
iuran non erit Qui scrutiniū fecerit bene distinguitur inter
domos seratas et nō seratas et q̄ dicit᷑ in fi q̄ possit ꝓcedi cō
tra eū si intelligatur post iuramentū prestitū tūc; cōtra dicit
glosa in c et si xp̄e super v̄bo cōtrauersie quia iuramēto dela
to et prestito ampli⁹ nō pōt repeti vt ibidem et hoc iuramen
to ē maiorꝭ auctoritatꝭ q̄ꝫ res iudicata ꝭm io de cal ibi ꝑ glo.

¶ Manghe men mwe bindhes for en saagh: Capitulum xcix.

Quotquot deprehensi fuerint in domo cum re furtiua omnes possunt adiudicari fures ꝛ ōnes demeruerant sua que dicuntur bosa. Sed p̄ rebus furatis que inuente fuerit in domo nullus potest negari nisi domesticus solus quia ip̄e solus est tutor domus sue nisi ita contingerit q̄ aliquid repertū fuerit sub sera illorū qui domū ab eo conduxerāt qui dicunt᷑ inest men hoc est in cistis eorū vel in cameris q̄ dicūtur bode.

¶ Māge mē mwe bindes for en saag c xcix.

Manger men mwe byndes for en sag

So māge som wed worde taghn̄ eller fūdhn̄ ther thyffnet gøres i hws thm̄ mwe men alle for thyffue haffue oc the haffue alle ther bosa for giort En for the coste ther i hws wordher funnē mo enghen mā bindhes fore vthen husbōdhn̄ ene forti at han er warie athws Vthen at so skeer at mā findher noghꝫ vndher hans inesth māꝫ laas eller lucke eller inest kone anthen so som i ther kȳ sthe eller there bood.

Quotquot. qualiter pena debet reuere suos actores ⁊ nō debet egredi de penis l fcimus ⁊ ibi p glo.

Om noghz hittes vndhr̄ bōdens søns hefft c c.

SI reperta fuerit res fortiua in cista filij bōdonis cui? clauē itē fili? portat vł in camera sua ad quā spālez hz clausurā q̄ dr lucke tūc iudicabit̄ tanq̄z fur suspēdio si fuerit cōuict? vł si cū aliq̄ furto fuerit deprehensus et de porcione filij soluet̄ regi ius suū et bondoni ius suū.

Om noghz hittes vndhr̄ bondēs søns hefft c c.

HItther mā oc noghet i bondhn̄s søns kyſthe there hā ber selfi nøgel til eller i hans herbari ther hā haftuer serlie lucke at tha er hā thyff for sine gernigher oc gangher a hās hals om hā worð feld eller i hēde tagn̄ tha gøres søns howz lod at gialde bondhn̄ sin reth oc komgen sin reth.

Si reperta fuerit intellige si fuerit dolicapax vt notat̄ s̄ e c xcv et dr de portōne filij Si intelligitur de portōe peculiari tenet̄ caten? q̄ntū ē in peculio insti q cū eo qui ī aliena ptāte § p̄terea īterdicta si intelligit̄ de portōne hereditaria et tūc aut pntes viuūt ⁊ tūnc ē contra nota in § sni insti de heredib? q̄litate et differeutia Itē nota q̄tuplex est peculiū notat̄ s̄ li i c xij in glo Itē nota q hic in textu dicitur q de portōe filij soluet̄ regi ius suū et boudoni ius suū hoc non intelligit̄ de portione hereditaria et ratio patet vt p̄ li i c xiij Si filius in textu vbi dr maritus eius nullā partē habuerit viueute prē et mrē nisi aliquid specialit̄ fuerit ei cōmissum et simile vt p̄ li i c xiij Si fili? ī textu ⁊ ī glo ⁊ ibi i c p̄xio q̄z diu pr̄ i tex. ⁊ i glo.

Hwor møghz mā mo forgøre mz stpld c ci.

NVll? incōmūitate existēs nec domestic? nec domestica p̄t pl? p furtū demereri q̄z vitā suaz ⁊ portōez substācie sue nisi ita sit q vn? furat̄ ⁊ alt̄

occultat scienter vel si p̄ses dep̄hensi fuerint cum furto Nullus pōt p furtū plus demereri q̄3 portionē suā Sz si domestic⁹ ꝯuict⁹ fuerit ad xl marcas l' iij marcas ⁊ portio sua nō p̄t tāta fieri tūc soluat̄ de reb⁹ oīm i cōmūitate existētiū Sed si aliq̄s ali⁹ in ꝯmunitate existēs cōuictus fuerat soluat portionē suā ⁊ nichil amplius.

yvr moygit na maa forgiore viz styld

¶ Hwar møghet man mo forgøre meth stylo Capitulum ci.

Husbonde eller husfrue eller annē man i fellegmo ey forstiæe mere en sin eghen hals oc sin eghn̄ loth howz vthn̄ at en stiel oc ānē fiel vthn̄ ell' at flere worde taghen weth gerig Enghn̄ mā mo oc forstiele mere en sin eghn̄ howz lodhn̄ wordher husbundhen søckt anthn̄ til xl mark eller iij. mark oc er hans howz lodh ey so møghz tha gialdhe aff alle theres ther i fellegh ere meth hannum En hwilkhn̄ annē aff fellegh ther feldh wordher gialde sin howz lodh oc ey mere.

Eod: lib cap 5 et 7

¶ Nullus rce. in § Si domesticus rc̄ hoc intellige de cōmunitate inuata et tacita vt hic et etiā intelligi debet vt quidā volunt de cōmunitate peculij ꝓfectui et ff̄ li i c xij Si filius i glo. Sed nullus alius preter domesticus cōuictus soluat plus q̄3 porcionē ꝓpriā vt in § vlti huius capituli Item ad § Si domesticus habetur simile et ar ff̄ e c lxx Null⁹. Nullus in communitate .i. in bonis indiuis et rō istius est q2 pena debet tenere suos actores et nō debet egredi C de penis l scimus de hijs que fiunt a maio per ca c quesiuit C ne vxor ꝓ marito vel ecōuerso l ab maritorū vi q in c illud et fallit regula q2 q̄s nō cōdēpnetur vt egeat ratio quia dignū est vt mali meriti egestate laborant ff depositi l bona fides lxxxij ð non sat' Itē qn̄ dr̄ q2 domestic⁹ puniat' etiā in portiōe alior rō quia fami-

lia ꝓpter delictum dñi qñꝙ ponit᷑ ſicut qñꝙ excõmunicat᷑ ri. q. iiij qm̃ multos in penul. glo.

¶ Om naam. Capitulum cij.

Qui alium cõuicerit ad naam qd̕ dicit᷑ ſøgher ⁊ poſtea recepit ab eo cõpoſicionẽ ꝓ illa cauſa tũc nunq̃ȝ pt amplius aliquid ab eo extorq̄re qd̕ dr mere tage licet minus recepit q̃ȝ tenebitur.

¶ Om naam Capitulum ciij.

Hwilkhn̄ man ther ſøge annen til naam oc ta gher en ſinne aff hannuȝ for then ſaagh tha mo hã aldri mere tage tha at han haffuer taghȝ mynddre en til hører oc for enghn̄ ſaag thẽ hã wor føre feld fore forthi at thȝ yderſte fortagher alle the ther fore aff neffnde wordher.

¶ Qui aliũ cõuicerit ad naam ratio eſt qui talis tacite renũ ciauit iuri ad plus petendũ.

¶ Hwo i taag mo ganghe Cap ciiij.

Siquis iputauerit alicui furtũ qui ꝑ ſe terrã ha bȝ tũc ipſe pt ꝓ ſe fideiubere qd̕ dr gãghe i ta gh for ſigh Sed ſi alicui colono imputat᷑ furtũ tũc ille qui terrã quã colit poſſidet debȝ ꝓ eo preſtare cautionem q̃ dr taagh ⁊ bõdo ꝓ villico ſimili mo do Itẽ ſi mercenario alicui iputat᷑ crimẽ iſtd̕ tũc dȝ ꝓ eo domeſticus ſuus fide iubere ⁊ p̄ſtare tagh ſi voluerit Sed ſi noluerit q̄rat ſibi aliũ vbicunqȝ poterit Sed ſi nullũ habere poterit qui pro eo vo luerit gange i taagh tũc põt eũ exactor ſeruare ad ratõem ſit̕e qꝫ ẽ de ineſt mã ⁊ ineſt kone.

¶ Hwo i taag mo ganghe Cap ciiij.

Om nogher mã giffuer annẽ thyff ſaagh ther ſelff haffuer iordh tha mo hã ſelff gange i tag

for sig En om landbo giffues thyff saag tha scal hin ganghe i tagh ther iordhen a for hannū oc so bonde for sin byrde En giffues leie drenge thyffue saagh tha scal hās husbonde gange i taag for hānū om hā wil en wil han ey tha fange sigh annē mā hwor hā kan En kan hā inghen man fange ther i taag gangher for hānū tha mo ombos mā tage hānū til skiels Thet samme er om inest man oc inest kone.

¶ Siquis imputauerit Pro pma pte facit l sciend in pncipio ff qui satis dare cogunt Pro scda pte facit dicta l sciend § cū vero ff et ti lz si nulliū coucor l i § fi C de exhibend et introducend reis et C de exhi reo l i.

¶ Om landbo wordher thyff c ciiij.

SI colon⁹ alicui⁹ cōuict⁹ fuerit p furto tūc ille qui eū incausauit dz prio habere ius suū hoc ē igild et thwigildh z exactor tenet habere oīa aīalia sua q̄ dicunt queghfæ q̄ pnt transire limē z bondo cui⁹ terrā coluit debz habere oīa alia q̄ p se domū nō pnt transire et si nichil ibi reptū fuerit nisi ea q̄ p se nō mouent tūc diuidant equalit iter exactorē et bondonē Sed si aliquid sit ibi de quegfæ licz nō pl⁹ ibi q̄z vna ouis vel vnus procus nichil ampli⁹ habebit exactor p iure suo.

Om landbo worder tyff

OM bondēs lādbo wordher feld for thyffnet eller i hende taghen tha scal bōdhen ther hannū gaff saag først haffue sin reth thz er igildh oc thwigild oc ombosmā alt hās quegfæ ther ower døther skel kan gāge oc atelbōde a øtelbyth Thz er øtelbyth ther ey kan selff gange wth atdøør En

Lord
xi

er icke annez til en ødelbÿth tha skyfftes thz i tha deele mellō ombosmā oc atelbonde naar hin ther saag gaff feck sin ret En er noghz quegfa til tha ath thet er ey mere en eth foor eller edh swin icke kā ombosmā mere for sin reth fange.

¶ Si colon⁹ ꝙ dn̄s rehabeat rē suā coucor instī de obliga q̄ ex delicto nascūt § manifestus fur est ⁊ § fi sz exactor ꝙ capiat nescitur q̊ iure ꝑmo q2 pena furis ē suspendiū ł alia pena corporalis vt s̄ e clxxxviij.et clxxxv et ex actor dicit se metrir̄ ex aliȷs rebus rei publice ꝙ āt possessor t͛re vel bondo capiat nescitur etiā qui iure cū ei solū census dēat solui nec furtuz est tale crimē ꝓpter qd̄ ₛm leges cōmunes fiat cōfistatō bonoꝝ C de bonis dāpnatoꝝ auct͛ bona secus dei herefi ⁊ simile vt C de hereticis auct͛ gazaros de q̊ dictū ē s̄ e clxxxviij.

¶ Om mā tagslecthr̄ fine colle i ānē māz hefft e cu

SI aliquis occupauerit iumēta sua vel pecora i alterius possessiōe ⁊ dixerit ea sua esse siue sit exactor siue ali⁹ si ille negat qui ea hz in suo hefft ⁊ dixerit ea sua eē ⁊ q̄ in curia sua sūt nutrita dz ea defēdere ꝑ iuramētū xij hoim ⁊ ꝑ testimoniū duoꝝ vicinorū ꝙ in curia sua fuerunt ei nutrita Sz si dixerit se emisse illa dz oñdere vēditorē suū et ipe tenet͛ ei ap ꝓpriar̄ ea Si neminē habuerit q̇ ea voluerit ap ꝓpriar̄ ⁊ ille q̇ impetit dixerit ꝙ i domo sua fuerūt enutrita tūc dz oñdere ꝑ signum ꝙ d̄r fyls merke ꝙ ita sit Testiōniū ꝙ d̄r hiemføtz withne ē iuramētū xij hoim ł testiōniū duoꝝ neffningoꝝ. Om mā tag-

OM mā kēner sÿth hors ellr̄ nødh i annē māz heft oc kaller sÿth ware oc dyl hin thr̄ i hefft hafuer oc kellrr sÿth ware oc hier at thet er hans hiemfødh tha scal hā warie thz met xij mēz eedh ł triū ⁊ postea inuenerit furē suū cū equo suo ⁊ fur

slethr fine koll
y andē māz heff

oc thwige granne withne ath thz er hās hiemfød
En fier han at hā køpte thz tha bør hānū at kōme
fin købe wedh thz er thē mā thē han køpte aff oc
hā er fkyldugh a hiemle hānū thz En haffuē hā en
ghē hiemel til oc wil hin fie thē a-kaller ath thz er
hans hiemfød tha at hā ath børe fyls merketil at
thz er hās hiemfødh. Hiemfød withne thz er xij
mēz eed eller thwigge neffnings withne. grande

Si aliquis Hic habet q̄ reus ꝓbet pecora esse suo ymmo actor haberet ꝓbare C de ꝓbationib9 l actor in hoc finis ca. bene loquitur pōt tū saluari q̄ re9 ꝓbet ꝓpter istā q̄litatē scz q̄ sicut nutrita in domo sua ar c dndū iu delec i in glo v̄ elcō nis q̄ hi iniciū spectandū est et notat in l ex ꝑsona C de ꝓbatio nibus c ad nrām cū glo extra de proba xij Ibi ponitur nuēr9 testiū de beneplacito statuantis Itē si in fine duoꝝ neffningo/ rū hic tollitur q̄ duo neffningi equalent testimonio xij hoīm q̄t aūt testes equalent notario notat in c cū ioh̄ de fide instru vel finis loquitur de duplici testimonio neffningoꝝ sz primus intellectus est melior Si aliquis scit furē suū ⁊c. Hic q̄rit ꝓ q̄nto vel vtrū ꝓ minori q̄ ꝓ dimidia marca vel ꝓ modica re ꝑt aliquis ꝓ furto ꝑ neffningos iurando conuinci Rn̄det q̄ ꝓ ꝑua re sicut ē galma pn̄t iurādo ꝓ furto neffningi eū cōuin/ cere et xiiij disti vi e vl. isti. de reꝝ diuisiōc § galmaꝝ et cōcor ber dere iudicata c cum c in v̄ iniuria et hoc idē cōcor infra c c scz siq̄s scit furē in glo et concor in ꝑte s̄ e c lxxxviij si fur fu/ ratus fuerit min9 ⁊c et simile s̄ c c xliiij pro vna cyrotheca.
Item in lege et iure curie regis regni dacie ticulo de furto dicitur q̄ pro quatuor denarijs debet legittiē cōuictus puniri vt fur pro furto.

Hitther mā annē a fin hest Cap̄ xvi.

SI quis furat9 fuerit alicui9 equū i cāpo vel in stabulo ⁊ qui equū possidz statim sequit̄ furez suū ⁊ vbicūq3 poterit eū appꝛhendere licite ꝑt eū de tinere sed si interuallū aliqd fuerit scz duoꝝ dieꝝ

suum voluerit exhibere skøde vel ad vnā villā aū vel duas retro tūc tenetur bondo sequi eū ad villā quam petiuit sed si defecerit ertaagh vel skøde tūc huet furem suum. Om ma hitter anden a syn hest

Hitther mā annē a sin hest Capi xvi.

Tagher thykk annē māz hest anthen inne wed stool eller a mark oc sagner bonde sin hest at gensthen oc wordher hwar wedh oc fylgher sin thykk atgensthen hwor som han naar hannū tha mo han taghe hannū En wordher ther nogher dwelie i mellō anthen tho dage eller mere oc fin- ner han tha hans thykk a sin hest oc biwdher hin skøde anthn til en by fram eller to effther tha scal bondhen til then by fylghe hānū ther han bedes til taag eller skøde En brysther hannū taag eller skøde tha gøme bondhen thykk. Tertio lib cap 52

Siquis furatus fuerit alicuius equū. pma pars loquit de fure manifesto et secunda de non manifesto de quo insti de obligationib? que ex delicto nascuntur § manifest? fur et rō differētie hic capitur quia pp̄ter uō notorietatē feti petēs se ad mitti ad pbandū est mittēdus qui si in pbatōne defecerit cōdempnabitur vt tacite conuictus et cōfessus ar l gnaliter § sed iuramēto C si certū putatur.

Hwor mā scal søghe effther vandne saag c xvij.

Si aliquis scit furē suū et res sibi furatas non pōt inuenire debet ipm in placito impetere et citare eū ad placitū sicut prius dictū est de q̄rela que dr raans dele z in secūdo placito iurare ipsum hoc furtū fecisse z i tercio placito dūr accedere nekk ningi z illū suo iuramēto vel conuincere l' excusare.

Hwor mā scal søge effthr̄ vandne saag c xvij. hwor ma skal søge effther wande sa[ag]

SI aliquis scit furē suū et res sibi furatas non pōt inuenire debz ipm̄ i placito impetere et citare eū ad placitū sicut ꝑriꝰ dictū est de q̄rela que dr̄ raans dele z in scd̄o placito iurare ip̄m hoc furtū fecisse z in tercio placito dn̄t accedere nefnigi z illū suo iurameto vel cōuincere vel excusare.

¶ Hwar mā scal søghe efther vandne saag c xvij.

VEdh mā sin thyff oc mo tho ey komme i sine wedh sine coste tha scal han secthe then mā a thingi ther hā menther thū saag a handh oc lade hānū sterkne thing so som føre en sauth om raās dele oc a thz anneth thing swærie hānū a hand til so møghet som han tørff sin eedh wedh hette Æ thz tredie thing sculle nefningi til oc swærie hānū anthen orsage for the coste eller thyff.

¶ Si aliq̄s scit furē suū placet q̄ citetur ad placitū sz q̄ tunc stet iuramēto illius accusantis nō placet qr crīmia dn̄t ꝓbari apertissimis ꝓbationibꝰ § de ꝓbationibꝰ l sciāt et vtp̄ e c vij Si discordia i glo et infra li iij c lxiiij Si imputatū i glo scd̄o quia iuramentū nō p̄standū per actorē ꝓ q̄ nō est p̄sumptio nec semiplena ꝓbatō vt C de rebus creditis et iureiurā l in bone fidei q̄ nō est in ꝓposito. tercio qr talis nō ignorat fcm̄ alteriꝰ ꝑ sic subiret auceps ꝑiuriū cōtra l videamꝰ ff de in lite iurādo si etiā dicit q̄ hic nō stat iuramēto accusatoris sz pocius nefningor ad hoc rn̄det q̄ tūc accusator videtur superflue iurare nisi fierz iuramētū calump de q̄ de iura calūp ꝑ totū sz veriꝰ dicatur q̄ hic ē iuramētū in litē qd̄ vocatur bogs eedh qr iurat quātū valet q̄ alter abstulit.

¶ Om mā wordher sworen til thyff c xviij.

SI quis iuratꝰ fuerit ad furē hoc est sworen til thyff p̄mo exponat totū ꝓ quo cōuictꝰ est et insuꝑ thwigild et regi tres marcas Sed si cōfessꝰ

fuerit furtū in placito vel repertū fuerit i ei⁹ hekke iudicabit᷑ de eo tanq̄ȝ de aliȷs furib⁹ et rex ꝑcipiat portōnē suā ſȝ ſi poſtq̄ȝ iuratū ē de eo noluerit exponere tūc dȝ aduerſari⁹ ſu⁹ accedere ad placituȝ vniuerſale q᷑ dr landzthing cum teſtimonio de ſuo haretzthingh ⁊ ibidē teſtificari q᷑ illa ita legaliter ſit conuictus omb⁹ iſup̱ i curia ſua lagdagh kuatis ⁊ ipi nichilomin⁹ rēnuit ſtare iuri tūc ꝑfiget ei placitū vniuerſale ⁊ ſi tūc nō venerit ⁊ ꝓ ſe rn̄derit et deſtando iuri ſe obtulerit tunc adiudicabit᷑ ſuſpendio tanquā ſi fuiſſet depzehēſus cū furto. Om ma wordr swarn tel tyff

¶ Om man wordher ſworen til thyff c cviȷ̄.

OM wordher mā ſworē til thyff tha lade with førſt ſo møghȝ ſom hā felde hānū til oc ther a thwigild oc komghn̄ iȷ̄ mark vthn̄ han gangher medh thiffneth a thingi eller hittes i hās hefft tha fare hā ſom andre thyffue oc komghn̄ tage hans howȝ lodh En herdes hā medh oc wil ey wtlade effther at ſoret er tha ſkal hin ther a karer meth withne aff hās hareȝthingh fare til landȝthingh oc withne ther a then mā er ſo lagſøckt oc wil ey ſtāde til rette ſo at gømt ware i hans gardh alle trynne lagdage tha ſcal neffnes for hannū landȝthing Kommer hā ey tha til geen ſwar oc ſtor ey hin til rette tha formaler hās hals ſo ſom hā more taghen medh thyffnȝ. Tordt 41

¶ Siqs Jn pte tangit᷑ pena furti nō manifeſti ſcȝ pena dupli et ꝑ hoc pōt intelligi expoſitio igildh et thwigildh ſcilicet dupli illius confeſſio quia in cōfeſſum nō datur aliud iudiciū ꝗ de confeſſis li i ſi poſtq̄ȝ hic videt᷑ ꝓcedi ꝯtra ꝯtūacē in cā criminali ad ſuiaȝ diffinitiuā ꝯtra glo c v̇ritat) de do ⁊ ꝯtūa ſup ꝗ igild twigild

ꝓbatum sed potest dici ꝙ dictũ nekningoꝝ precedens fuit lo/co suie et iam ꝓceditur ad executionẽ Nota Actio furti ꝓ modico datur xiiij q vi c vlti institu de rerũ diuisione § galmax ber de re iudi c cum c v iniuria.

¶ Om man kaller annen thyff ower thwer thingh Capitulum cix.

Si quis aliũ vocauerit furem in audiẽtia placiti hoc est owerthwerthingh ꝫ ꝓbare hoc contra eũ per leges prie dissimulat emendabit ei tres marcas ꝫ regi tres marcas.

¶ Om man kaller annen thyff ower thwer thingh Capitulum cix.

Kaller man annẽ thyff ower thwerthingh oc fplgher thꝫ ey sithen hannũ a hand meth loghen bøde hannũ ther han kallede thyff tre mark oc iij mark kom̄ghen.

¶ Siquis alium vocauerit furem quia magna iniuria ex hmōi vbis infert vt l si non cõuiciij C de iniurijs ꝫ istie ti. Vocauerit eũ furẽ in audientia placiti Nota scd̃m aliquos nõ viciator actione ifamosa si statũ penitet quis repẽtiuo aio hoc dixit i habit ij q iij siquis iratus de pe v i § dino qnia nec lubricũ lingue ad penã facile trahendũ ẽ ff ad l i vl' demal' fa/mosi § nec lubricũ et insult? calor iracundie vicio caret ij q iij. § notandũ Nota qui iurat nõ deliberato animo sed calore iracũdie motus nõ habet vltorẽ nisi deũ vt ff de reg. iuris l ꝙ calore et C de iureiurando l iusiurandũ Hec henricus boic de iureiurã c q̃relam v una Sed si dixerit tale cõuictũ vel cõsimile ex animo deliberato tunc secus Hec ber de sen ꝫ re iudi c cuꝫ te iu v minima. Nota ꝙ iura preallegata et leges scd̃m doc/tores nouoo iure debẽt sic intelligi ꝙ calor iracũdie vel lubricũ lingue capitur dupliciter Uno modo quando fit sine pre/iudicio iniuriã passi et tũc est verũ quod hic dicitur quia tunc per penitentiã potest reuocari Alio modo quãdo fit cũ prein/dicio iniuriã passi et tũc secus vt in c si culpa de i iur; et dãp

Om ma kaller anden tyff

da p modernos doctores et credendū ē φ lex ista municipalis debet intelligi vt dictū est Unde canon qui non pbat φ obijcit penā quā intulit pati dz xi q vltiā q̄sq̄s xxij q iij calupniator ꝫ c nō pbat φ obijcit Itē Nota qualiter ex v̄bis iniuria irrogatur dctē gregorij in moralib9 in pncipio vbi dicit φ plus turbant verba q̄ꝫ verbera in l si nō couicij C de in iurijs et c olim de in iuris ꝫ dāp da. Itē pferens contra aliquē verba criminosa vel viciosa punitur pena magni supplicij vt in lege viuæ curie regis regni dacie titulo de v̄bis cōuitōꝶ et spālit̄ si in sex casibus ē excōicat9 ipo fctō vt ptz i statut9 pnincialibus.

Om thyff er siwgh eller ep hiemme c cx.

SI ille qui pro furto impetitur infirmus fit ita φ ad placitū venire nō poterit vel pegrimationē arripuerit tūc expectabit donec cōualuerit vl' redierit sed si infra regnū est et tñ extra terrā illaꝫ tūc p̄figetur ei mensꝫ vnus Cetera omnia impedimenta supra dicta locum hñt in ista causa Sed si causaꝫ suā audiuit ꝫ citatiōeꝫ et postea fugā inierit tūc nō proderūt ei aliqua impedimēta nisi rex fecerit eū vocari.

Om thyff er siwgh eller ep hiemme c cx.

OM hin er siwg ther secthes for thyffneth so ath han kan ep komme til things tha sculle mē bidhe til han wordher føør En er han faren i pellegrims ferdh tha sculle mē oc bide til hā hiem kōmer En er han indhen righꝫ oc tho vthñ landꝫ tha legge hannum en monet fore Alle the forfaldh ther førre er sauth the mwe oc her ware om hā wor ep hieme thñ time han wor secthꝫ En hørde hā sin saag oc flyde hā sithñ tha hielper hānū enghñ forfald vthñ at komghñ lodh hānū kalle.

¶Si ille q̄ ꝓ furto ꝓma ꝑte fa ff Siq̄s caucionibus l nō exigi mus § siq̄s iuditō sed si infra maior simullatō datn iu l i C de dilationib⁹ nisi rex sit in ꝑallegata l nō exigim⁹ § Simile modo vbi datur excep retēto a migrātu siue dolo malo ipsius qr auctoritas superioris intelligitur excepta de elec c significasti ff ad municipales l impatorēs ff de regulis iuris l nemini Si ille qui ꝓ furto impetitur infirm⁹ sit Nota q̄uis text⁹ iste loq̄tur de fure infirmo tūc pōt intelligi de illo etiā q̄ iniuriā passus ē et infirmatur nō valens venire ad placitu q̄ executio cause sue per nefningos veridicos aut denoīatos aut q̄cunq̄ alio mō debeat determinari q̄d iuris vel q̄d agendū sit pz ꝑ thord § lxxvij ⁊ s̄ e c lxxv qui aliū in glo.

¶Om randsages i bondhens hws oc bondhen er ey hiemme Cap̄ cxi.

SI scrutiniū factū fuerit in domo alicui⁹ q̄d dicit randsages domestico nō existente domi et inuente fuerint res furtiue tūc domestica ligari nō debet nec abduci ligata sed teneat̄ ⁊ debent vicini eoꝝ fideiubere ꝓ bonis illis hoc ē gange i taag donec domesticus redierit ita q̄ nec ocultent̄ nec abducant̄ sed cū domestic⁹ redierit agat in eū q̄ res illas occupauit.

m randsag i bondes hws

¶Om ransage i bondhens hws oc bondhen er ey hiemme Capitlm cxi

Eodem lib ca: 97

OM mā randsagher i bondhēs hws oc er hā ey selff hieme oc hittes ther stolne coste inne tha mwe men ey husfruen binde eller borth føre bwndhen men sculle granner i tag gange for the coste oc i worthnet til bōdhen kōmer hiem at the føres ey borth oc ey fieles En ther bondhen kommer hiem tha dele hin ther the costhe taghsatthe sosom føre er sauth thz staar alth i bōdhēs swar

hwre han mo effther dele.

¶Si scrutinium vide s̃ e c Si omnes et ratio quia p̃sumit ignorãs in domo non inuentus vicini ꝯtra hoc facit qꝛ bona immobilia pñt pro eo fideiubere vt s̃ e c siquis putauerit et hoc fuisset melius ita ꝙ iniungeretur vicinis ad ꝓspiciendũ ne huius res auferant.

¶Om mã finner nogher thingh c cxij.

SJquis inuenerit aliquas res et non publicauerit in eccl'a vel in placito hoc ẽ liwse ther op ꝙ tales res inuenit potest pro eis effici fur ac si furatus fuisset illas.

¶Om mã findher nogher thingh c cxij.

OM annẽ mã hitther noghercoste oc fier ep til oc lius ep thz at kirke oc ep a thĩgi at hã haff uer hỹth sodane coste tha mo han ther fore worde thyffso som han haffde thz stolz Thñ thẽ hittẽ han scal seie huat han hitte en then then taber oc at liws han scal sete ierteghen oc merke.

¶Om mã hitther guld eller sølff c cxiij.

SJquis inuenerit auꝝ vl' argẽtũ in campo vel in collibus vel subt? aratrũ suũ hoc debet rex habere et si negauerit inuenisse defendat se iuramento cognatoꝝ suoꝝ.

¶Om mã hitter guld eller sølff c cxiij.

HJtther nogher man sølff eller guld anthen i høie eller effther plogh eller nogher andherlwnde tha scal koninghen thz haffue En dyl han at hã hitthe icke warie sig mz frendher eedh.

¶Siq̃s inuenerit intelligit̃ qñ q̃s ꝓdens nõ p̃sumit̃ habuisse animũ dereliquẽdi vt insti de reꝝ diuisiõe § si Siq̃s inuenerit aurũ ꝭm iura legalia medietas cedit ipi iuẽtori ꝫ alia medi-

etas ipo dño soli nisi inueneretᷦ in loco regis vel in loco publi
co vel fiscali insti de rerū diuisiōc § thezaurus ff a l in § penul
tiō ff de iure fisci vbi dicitur q̄ medietas inuentori et medie/
tas fisco cedit et si negauerit ƀm hoc iniungitur iuramentū
sine p̄sumptione seu semiplena ꝓbatione et male quia cōtra
notata in c fi de iureiurā et l admonēdi ff de iureiurando et
ibi per har de sax ferre Siquis inuenerit Nota de re inuenta
et in ecclesia vel in placito nō publiata oritur actō formosa scȝ
criminalis et intellige si rei huius inuentō nō fuerit notoria
p̄cedente mora tūc inuentor huius rei dignus est suspēdio qꝛ
periculū in mora scȝ p̄iculū suspēdi et hoc verꝫ vbi sn̄ia homōi
precesserit sine cōfessio in iure vel euidentia facti vt extra de tē
po ord c quesitū et hic scȝ c siquis inuenerit sup̄. li ij c lxxxvi.
et idem est ius et eadem lex de illo q̄ acceperit rem alienā pu
tans suā esse si criminaliter fuerit p̄cedente mora iuridice in
causatꝰ sȝ si ciuilitᷣ fuerit in causatꝰ tūc secꝰ vt s̄ l ij c xxxix § v.

¶ Om mā for annē noghȝ at gøme c xiiij.

SI aliquis deposuerit aliqđ apud aliquē servā
dū vel inpignorauerit et domus eius postea
distructa fuerit per incendiū ⁊ depositū cū alijs re
bus domestici p̄ire cōtigerit si testimoniū bonorū
affuerit nō tenetur restituere Et si ille qui deposuit
res suas apud eū noluerit in hoc cōtentus esse tūc
defendet se p̄ nefn i kyn q̄ nō āmisit ꝓpter eum
Sed si ipse ē mercator hoc est køb mā defendet se
cū cōuiuis suis .i. meth thȝ høgeste lagh et si defece
rit in lege exponat depositū ⁊ emēdet ei tres mar
cas et tres regi Et si cū deposito nichil āmiserit de
rebus suis soluat depositū suū et remanet absq̄
omi lege Sȝ res cōcesse q̄ dicuntur laan ⁊ bona esti
mata que dicuntᷣ wirthings pēninge nō possunt
ammitti.

¶ Om mā far annē noghȝ atgøme c xiiij.

[illegible] ma [illegible] will [illegible] andett [illegible] fang th han
haffuer sielff laaff for or werder thz [illegible] tha schal [illegible]
[illegible] a thz [illegible] thz [illegible] att ha [illegible] for
[illegible] ha haffuer sielff thz stollet [illegible] End tager han thz [illegible]
[illegible] tha schal ha thz [illegible]

Bar anne mā anne nogher costhe atgøme eller setther a weth oc kōmer ildh i hws oc brēdhē thz met andre bondhens coste om withne er til at bōdhen tabet sine coste mz hās tha er hā skyldug atware anghēløøs En wil hā ey atorwes effther withne tha ware hin wedh nefkn aff hās høgeste lagh brysther hānū log lade wt costhen oc bøde a iij mark bōdhn̄ oc iij mark komghn̄ En worde ey hās egne coste bort tagne mz tha gialde hā effthē thz ther hānū worde i handh faed oc warie sigh mz enghn̄ log En laan oc wprthpēninge mwe ey fortabes.

Om man fuar andr att gøre
Eodem Lib cap 61
Lib: 3° ca 52

¶ Si aliq̄s deposuerit Si aliq̄s depo fa c bona fides de depo q̄ p̄sumptō facit et sufficit in isto casu ad ꝯdēpnatiōez xxx q v domin⁹ deinde c si ⁊ si depositū q̄ sic p̄sumit dol⁹ ꝓpter quē ide posito q̄s efficit ifamis ff de hijs notant infamia l i circa pucipiū cōcor l si creditor C de pignorancia actōne si res ꝯces sa eō q̄ domiuiū eoꝝ trāsfert i accipiētē ido nō subiacēt picul̄ h̄ eaꝝ estimatio l equalēs reddat l vt nō om̄is ꝯ si ff si certū pe tat Nota q̄uis cōmodatū dicit res concessa tn̄ iu aliq̄bus ca sibus fortuit̄ cū amittitur nō restituatur vt patz hic inferi⁹. ¶ Si res concessa Nota res cōcessa q̄ nō potest amitti dicit mutuū ⁊ non cōmodatū et sic mutuū dicitur q̄si meū sit tunz ⁊ sic om̄e piculū rei mutuate ad te trāsfert et sic res mutuata nunq̄ pōt amitti vt hic in § vlti. Itē nota differentia int mu tuū et cōmedatū q̄ cōmedamus illas res que eodē i essentia debēt reddi sc̄ que nō trāseunt in possessionē recipient̄ vt e quū mancellū et hm̄ōi sed mutuam⁹ illas res que trāseunt in possessionē recipiēt̄ vt denarios tibi mutuo .i. cū sint mei dā do fiunt tui Unde cōmodari⁹ de casu fortuitu reglariter nō tenetur nisi iutribus sc̄ interuenit culpa mora vel pactū No ta q̄ culpa dicit tribus modis interuenire videlicet omitten do abutēdo et delinquēdo omittēdo quia cōmodicarius nō ad hibuit oēm diligentiā quam potuit ⁊ debuit ff de accionibus

et obligationibus l i § xviij quoque abutendo per quia cōmo/
dicarius equū ad nundinas deberet ducere duxit tū ad bellū
ff depositi l i delinquēda quia rem cōmodatā cōmodarius ven
didit ff e l i et dicitur cōmodatū quasi vtentis cōmodatum ē
aūt cōmodatū alicuius rei ad aliquē vsum gratuito fcā con/
cessio et ad hic hosti intempestiue nō reuocando Hec in c vni/
co de cōmodato per textū z doctores et nota ibidē qd culpa est
duplex vna est que adhibet in costudia rei et de tali loquitur
principiū decretalis de cōmodato Sed alia est culpa in qua
casus fortuitus accidit et de illa culpa loquitur mediū textus
eiusdem decretalis. exemplū aliquis prohibitus est transire cum
equo cōmodato per locū vbi latrones erant et transfecit et sic ē
in culpa hec io an Jtē bm textum eiusdē decretalis dicitur cul
pa lata que est non intelligere qd omnes intelligunt vel nesci
re qd omnes sciunt. leuis culpa est que desidia vel negligētia
excludens solicitudinē prudentialē qz diligens eiusdē pfessio/
nis ad hiberet leuissiā culpa est que a diligentissimo hoīe po
terat pcaueri cōmodarius graua sui recipiēs tenetur de om/
nibus hijs hosti.

¶ Om mā stiel i lethingh Caplm cxv

Si quis impetitur in expeditione pro furto a qui
cunqz fuerit ipetitus et res ille nō fuerint inuē
te sub eo defendet se tū duob9 qui sibi sunt vicini/
ores in toffte in illa pte nauis et cū alijs sex quos/
cunqz habere poterit de illis qui secū sunt in naui
et si tot non sunt in naui defenditur p illos qui in
ea sunt exceptis illis qui eū impetūt Si conuicerit
eū ad res valentes dimidiā marcā vl plus fiat de
eo sicut de alijs furibus z amittat oīa q ibi habz et
insup portiōz suā domi Sed si domū venerit non
causatus vel pro se legē in expeditione firmauerit z
nō dederit eam anteqz domū venerit tūc defēdet
se iuramento xij hominū.

Om man ſtiel y ledingh

¶ Om mā ſtiel i lethingh Capſm cxv.

Vordher mā ſecthz i lethingh for thyffneth aff ſtyres mā eller aff nogher ſkipper oc taghes hānū icke i hende tha ſcal hā warie ſig mz to mē ther hānū ere neſt om tofſte a thz bord ther hā er a oc ſex andre ſkipper hwilke hā kan til fo En ere ey ſo mange til tha warie ſigh mz the ther til ere vthen the mē ther hānū ſecthe felle the hannū til halff marks coſte ellē mere tha fare mz hānū ſom mz andre thyffue oc haffue bode forgiorth the coſte ther han haffuer ther oc ſin howz lodh hiēme En kommer han wſecthz hiem eller feſther logh i lethingh oc gaff henne ey føre en han kom hiem tha ſcal han waire ſigh meth xij menz eedh.

¶ Siquis impetitur ſtationabile eſt cum paucis propter expeditionem ſed q reus inuentus perdit portionem ſuaz quā habet domi non placet ſecunduz leges imperiales dummodo alias res ablata reſtituatur dño quia ſolum tenetur ad rei reſtitucionem et ad penam criminaliter vel ad duplum ſeu quadruplū ciuiliter inſti de obligationibus que ex delicto naſcuntur § manifeſtus et § finali.

¶ Item de reſtitutione furti cū emenda dupli cōcordat lex urā ā e c lxxxviij ſi fur furatus intextu et in glo.

¶ Finis Secundi libri.

Anno dni mdlx° paa Raadhus i Kiøpenhaffn [illegible]
[illegible]

Registrum

Registrum Secundi libri.

Registrum

Om mā kaller a annē tyff ower thwerthing c cix
om thyff ep hwg eller ep hiemme c cx
om randsages i hws oc bōdhā er ep hieme c cxi
om fynd c cxij
om mā hitther solff eller guld c cxiij
om mā tangher annē noghet atgøme c c xiiij
om mā stiel i lethingh c cxv

Concordancie Secundi libri

Om landman li ij primis xij c ⁊ li iij c xlix
om effchēmaal li ij c ix et x
om bøøl saagh li ij c ix
om madrab l ij c viij ⁊ xiij ⁊ xix ⁊ xxi ⁊ sex seqntibꝰ
⁊ xxxiij et duobꝰ sequētibꝰ et l et li iij c xxij ⁊ xxiij
¶ Nota heredes defuncti recipiāt vnū saal ꝓ emē
da ⁊ gørsom li ij c xxvi § vltimo
om herrewerck li ij c xxvij et quinqꝫ proximis et
xxxvij ⁊ ꝓximo ⁊ li iij c xlij
om ka draber eller saar mā li ij c xxxiij ⁊ c sequēti
⁊ li iij c xxxiij
om raan li ij c xxxvij ⁊ decē ꝓximis ⁊ lvij et tribꝰ
ꝓximis ⁊ lxvi et ꝓximo ⁊ lxxij et quatuor ꝓximis
et li iij c l
Raan oc wyrtpēninge li ij c xiiij § vlti. ꝓ rebꝰ ꝗs
hꝫ i possessiōe nō pt agere ꝓ raan li ij c lxxv § i ꝓ
re valente dimidiā marcā potest ad iudicare raan
li ij c xliij § i
Om neffningh li ij c vi ⁊ xxxix ⁊ xlij ⁊ duobꝰ ꝓxi-
mis e li ⁊ quatuor ꝓximis ⁊ lx ⁊ lxxvij ⁊ proximo
et lxxxi

Om hellibrøde oc blodwide li ij c xlix et ꝓximo ꝫ lxxvij et lxxx et sex ꝓximis
om wodes gerning li ij c xlix ꝫ li iij c xxxvij et lv
Om bood li ij c xxiij et proximo et liij c xxij et tribus proximis
Om laan oc giald oc wed oc felles fæ li ij c lxi ꝫ c xiij ꝫ li iij c lvij
Om logh festes vthen thingh li ij c lxi
Om boꝛge li ij c lxij tribus ꝓximis
Om lage alder li ij c lxv ꝫ li i c ix ꝫ vij quasi contra xxxvj
Om lagfeld mā li ij c xxij ꝫ lxvij et tribus ꝓximis
Om naam li ij c lix ꝫ lxi ꝫ lxx ꝫ c ij
Om farne wæie li ij c lxxvi
om herremāꝫ brydi li ij c lxxvij ꝫ li iij c vij et vij et xv ꝫ xvij ꝫ xix
Om brydi li ij c lxvij.
om thyffneth li ij c lxxxvij ad finē secundi fere per totum ꝫ li iij c l ꝫ lxij
Om withne oc hiemel li ij c xcij ꝫ c ꝓximo
om taag li c xxx ꝫ c l ꝫ c lx
om vmbolsmā li ij c liij ꝫ lvi ꝫ lxxxvij ꝫ ꝓximo ꝫ xci et xcij et ciij
Om randslaghn̄ li ij c xcvi ꝫ quatuoꝛ ꝓximis ꝫ cx.
om fynd li ij c cxij ꝫ ꝓximo
om gømsel fæ om wyrthne pēninge om købmgh logh li ij c cxiij
Om saar oc affhogh li ij c xiij ꝫ xv ꝫ li iij c xxvi et duobus ꝓximis ꝫ xxx ꝫ nouē ꝓximis
Om sannē oc at sannē scal ey wære righer oc ker
t

re in principio ꝓlogi ⁊ li ij c iiij et vij
¶Nota contra illos qui nolunt admittere testes li i c i ⁊ iiij ⁊ viij bñ ⁊ xvi ⁊ xviij ⁊ xxxix ⁊ xl ⁊ li ⁊ lij bene et secundo li c vi et xxxi et xxxiij bene et xxxix bene et lxxi ⁊ trib⁹ seqñtib⁹ et lxxxv et xciij et duobus sequentibus et cv et cxiiij et vij et iij li c vi et xxxix et xlvij et li et lxvi et lxviij.

Bella
Thz skal man oc vide att en iord maa man mz ingen forgiøre forvden han farer aff riget oc far fra ind mz vaaben i riget mod ther inde paa sit egit rige oc herier Tha haffuer han forgiort hwer penninge han a inde riget bode iord oc andre koste vnder Kongen Fordi thz kalder man affrwendzskiold mod riget

Expositio : : vdfærd Forklaringe

¶Incipit liber Tercius.

Expositio

¶Om lethingh Capitulum primum.

Quando expositio q̄ dicitur lethingh fuerit edictā quotquot fuerit i vno hafne vadāt ita q̄ quilibet illorum suo anno sine omi nominacōe q̄ dicit̃ nefnd nisi aliquis sit adeo senex vel iuuenis q̄ nō possit ꝓpter hoc vel si mulieres vl̕ clerici tñ oēs isti mittere dēt ꝓ se ydoneū Itē nota q̄ gubernator qui dr̄ styres mā nullū pt cogere i expeditōz ire q̄zdiu ali⁹ inueniri pōt in illo hafn q̄ in expeditōe nō fuerat postq̄z ille fuit Sed si aliq̄s voluerit ꝓ aliquo ꝑgere q̄ su⁹ haffne bro dher et hoc nō pōt gubernator impedire.

¶Om lethingh Capl̃m primū.

Tordt 74

Ther lethingh biwdes wthe so māge som i en haffn ere tha fare hwer lyth aar vthē nefnd vthen at mē ere so gamle eller so vnghe at the ere

ep føre atfare eller quiner eller lerde mē alle thōsse sculle fa mē fore thm̄ tho the ther føre er Stypres mā ma enghn̄ nøde til atfare i lething e medhn̄ an nē mā er til ther er i haffne lagh mz hānū ther ep haffuer faret sithn̄ hā foor En wil noghē føør mā fare for annē ther hās haffue brodhē er thz ma Stypres mā ep formene.

¶ Sciendū q̄ c i ij iij iiij et v sunt abrogata valet tn̄ eorū scia qn̄ ex expeditō regis fieret p naues vel p terrā ad imponendā penam nō venientibus vel non preparatis Itē Nota q̄ textus huius c nō loquitur de nonis theolonijs ꝛ iō defectus iste corrigitur p thord in cor § xlix.

¶ Om leie dreng eller trel kōmer i lethingh c ij.

Nullꝰ p̄t suū mercenariū qui leie dreng dr mittere in expedicōz nisi gubernator voluerit qr si venerit in expeditōez de haffne pro bondone dz carere cute sua Sz si seruus venerit in expeditōez i domestici sui haffne tūc p̄t eū rex ad se recipe si voluerit vel restituere eū libertati.

¶ Om leie dreng eller trel kōmer i lethingh c iij.

Bonde ma ep sin leie dreng sende i lething for sig vthn̄ at Stypres man wil forthi at kōmer leie dreng i lethingh aff haffne for bondhn̄ tha scal hā miste sin hwdh En kōmer trel i lethingh a hans hulbōde haffne tha ma komghn̄ tage hānū til sig om hā wil eller male hānū frels hwer man.

¶ Nullus p̄ōt suū mercenariū ꝛc̄ Itē c vi vij ꝛ viij non obseruant᷑ ꝛ q̄ᵒ dicit᷑ de seruis scz trel de tali vide hic et specialit᷑ in lege erici reg c xcv ꝛ xcvi Nota octo p̄ma capl'a tercij li. sunt abrogata qr nō sunt mō in vsu moderno Itē § p̄mi capil; p̄mo libro scz Nomiati de cōsanguinitate ē abrogatus vt p̄tz p thord in correctione § lxxxvij nec etiā p̄ōt esse in vsu moderno.

¶ Item caplm xxxiij pmi li scilicet Quilibet bondo pōt ven
dere. est abrogatū vt per c ix claustrales li iij Itē § capitl xxx
Vitricus scilicet Nota ꝙ quicunqꝫ tutor li i est abrogatus vt
patet ꝑ thord in cor § xlvi Itē caplm xxviij Siquis iuratur li
ij est abrogatū vt ptꝫ per cōstitucionē erici regis dacie § viij
et ꝑ thord in cōstitutione voldemari regis dacie in cor § lxxij
et est ratio iuristaꝝ et iure diuino et in legibus imperialib⁹
qꝛ excitat et inuitat hoīes ad delinquēdū et occidendū et ideo
includit in se mortale pctm̄ et iō reuocanda quia manifeste
fit contra deū vt ptꝫ in prologo huius legisterij in ij § in fi et
hec lex ꝑscripti c siquis iuratur ꝓprie nō est lex vel cōstitucio
qꝛ lex donū dei est ff de legibus l lex est ⁊ etiā facit ꝓ hoc c i de
immunitate eccle li vi sed aliqui cōtra quasi homicidā excu-
sare volentes qui se vel sua defendere cogatur et in defensiōe
illa inuasorē occidit et ista ratio est satis possibilis vt infra c
xxij Siquis aliū occiderit § vltimo in fine Item capitulū lix
infra c Sepes est abrogatū vt ptꝫ ꝑ thord in cor § xliij et ista
abrogatio fit in principio huius capi. Itē ij § c xxxviij primi
libri scꝫ placitū est abrogatus vt ptꝫ per modernū et cōmunē
vsum qꝛ nō admittunt paunciores in testiōnio placiti ꝙ̄ octo.

¶ Om hestelcie oc brynie Capl'm iij.

Gubernator debet sibimet acquirere equū ⁊ lo
ricā et recipiat de quolibet haffne ix modios
siliginis ꝓ vtroqꝫ in festo scti michaelis et tū non
nisi illis ānis qn̄ expeditio exierit Quicunqꝫ guber
nator qui non est exactor aliquid ampli⁹ exigerit
cū violentia soluat regi tres marcas et si exactorē
careat ex actione sua.

¶ Om hestelcie oc brynie Caplm iij.

Styres mā scal selff fanghe sigh hest oc bryn
ni oc tage aff hwer haffne ix skeppe rogh for
bode at scti mikels mysse oc tho ey andher aar en
ther lethingh gangher wth Hwilkhē styres man

ther ey er vmboſmã oc tagher mere meth nogher
thwangh holde komghen op iiij marck en er han
vmbuſmã miſte ſÿth leen.

¶ Om vaben Caplm iiij.

QVilibet gubernator dz habet integraliter oĩa
arma q̃ dicunt fulmãz vaben et vnã baliſtã et
xij pila triducta hoc ẽ tre thylth pile et vnũ qui ſcit
ſagittare ſi ipe neſcit Itẽ quilibet haſne bõde qui
ĩ naui ẽ dz hr̃e clipeũ gladiũ ferreũ pileũ ⁊ lanciaz.

¶ Om vaben Caplm iiij.

HWer ſtyres mã ſcal haffue fulmãz vabẽ oc thẽ
til eth armborſt oc tre thylt pile oc en mã ther
ſkywlde kã ther mz om hã kã ey ſelff ſkywlde Oc
hwer haffue bõde ther a ſkib er ſcal haffue ſkiold
oc try folke vabẽ Swerd iernhath oc ſpiwd.

¶ Hwo ſkib ſcal til redhe Cap̃ v.

NAuez ⁊ oĩa vtẽſilia q̃ dicunt ſkib rede et clipeũ
dñt oẽs emere qui ſunt in nauigio Sed guber
nator dz nauẽ edificare ꝓ pecunia tanta de quãta
oẽs qui in naui ſunt cõcordauerit Sz ſi noluerit in
h̃ ꝯtent⁹ eẽ tũc pñt ilie qui in naui ſũt met edifica
re ſibi naui tñ nõ pñt ei p̃iudiciũ facere h̃ ẽ forkøp
cũ vna marca vł duab⁹ Itẽ fctã naui oms illi qui
ſunt in ea qui dicũt ſkipp dñt illã in die illo qui eis
p̃fix⁹ fuerit ad aquã trahere Sed q̃ nõ venerit pe
na puniat pecuniaria ꝓut arbitratũ ẽ inter eos ⁊ ſi
aliquis diu tenuerit eã ⁊ exponere noluerit guber
nator p̃t agere in eũ.i.extorq̃re illã ab eo cũ tribus
marcis hoc dñt ſcire qui vocant ſtyres mã vel ſkib
neffning quos q̃dã for wide neffning et illã q̃ dicit

wide nõ debet sibi gubernator vsurpare s; dñt p
uenire ad cõmunẽ vtilitatẽ oĩm in naui existenciũ
Sed si extorsit eã cũ trib⁹ marcis tũc gubernator
debet habere tres marcas ⁊ aliꝗ qui dicũt skippere
debẽt tollere illã pecuniã qui dicit wide.

¶ Hwo skib scal til redhe c v.

Skib oc skib rede oc skiolde sculle alle the men
ther i skiben ere købe en styres mã er skyldug
skib atgiøre for so mãge pẽninge som skipꝑ wor=
de om satte En wil hã ey atorwes at th; the haff
ue hannũ bodh; tha nwe skipꝑ giøre thm̃ selffue
skib tho mwe the hannũ ey forkiøb giøre meth en
mark eller to Ther skib ere gordhe tha sculle alle
skipꝑ a thñ dag ther thm̃ wordhẽ forlawt skib vt
drage oc vp drage ther th; hiem kõmer En hwo
som kõmer ey til gialde so wide sõ wide wordher
lauth oc skipꝑ giffuer ia til En so lẽge ma hã ther
wꝗth er holde the wide at styres mã ma thm̃ de
le wt m; iꝗ mark Th; sculle wide styres mẽ eller
skib neffnig thẽ sõme kalle fare wide neffnig The
wide sculle ey styres mã haffue mẽ sculle legges til
alle skippers therff En deel han thm̃ wt meth iꝗ
mark ta a skipꝑ wide oc styres mã aa iꝗ marck.

¶ Om nogher man feller vdgerd c vi.

Si qs detinuerit pciũ nauis vł aliqđ ius nauis
⁊ pciũ clipeoꝝ qđ dr skioldekiøb vł noluerit ci
baria ad nauẽ deferre die sibi pfixo ł alias res qs
secũ tenet de iure ferre ł alicui alteri qui su⁹ haffne
brodher ẽ ꝯmittere ⁊ si ille qui vocat skippere hoc
testant tũc pt gubernator tollere pecora sua ad na

uez q̄ d̄ ſtawēs hoc tn̄ ꝓuiſo q̄ n̄ p̄t hoc facere an̄
q̄z nauis ſit ad aquā ductā hoc ē vtſkøth et res in
portate ꝛ die p̄fixo p̄terito. ſꝫ ſi gubernator nō rece
ꝑit pecora ſua ad ſtawē an̄q̄z de portu nauigaue
rit tūc nō p̄nt ei⁹ officiales poſtea recipe eo abſēte
nec ip̄e met poſtq̄z domū venerit an̄q̄z ꝯuicerit eū
ꝑleges Sꝫ ſi pecora alicui⁹ fuerit ablata ad ſtawē
ꝛ ille noluerit ea redimere anquā nauis deducebat̄
poſtea redimet in duplo plus q̄z deberet prius.

HEſther noghē mā ſkips wert eller ſkips rede
ellē ſkiold kiøb ellē wil ep ſine wiſte føre wth
til ſkips a rete lagdag eller ādher coſte ther han er
ſkiloug vt atføre anthn̄ ſelff mꝫ at fare i lethig ellē
ſine haffne brødre, i hād at ſellis oc witne thꝫ ſkip
per ta ma ſtpres mā tage hās fa til ſtawēs to ma
hā ep tage ānē māꝫ fa til ſtawēs før en ſkib er vt
fløth oc koſt a fǿrt oc thn̄ lagdag gāgher thē ſkip
per wor forlagt En tagher ſtpres mā ep fa til ſta
wēs før en hā faar aff haffne ta mo hās wornet
ep ſithn̄ tage ther effther methn̄ han er borte oc ep
hā ſelff ſithn̄ hā hiem kōmer føre en hā ſøghē thꝫ
wt mꝫ loghn̄ En ther bōdēs fa worder taghn̄ til
ſtawēs oc wil hā ep løſe før en ſkib bort far ta løſe
mꝫ haflue mere en han ſculle føre.

Om konghn̄s mā oc biſcops mā c vij

SJ hoīes regꝭ vel ep̄oꝝ habuerit māſiōꝫ vnā ſ
plēs tenēt eſſe armati qui dicunt̄ fulweffnet ꝛ
ꝑgere in expeditōe i expēſa ꝓpria ſꝫ ſi domi ſede-
rit ſine legittō īpedimēto vl̄ licēcia ſoluat regi de q̄
libet curia terciā ꝑtem vnius haffne vel remaneat

inde bonde si voluerit soluere qd dictū est.

Hware thē komghns mā ere ellē biscops/hwat heldher the haffue eth bo ellr flere tha ere the skildugh athaffue fulwabē oc fare ilething a thēr eghn coste oc tage there male En hoher hā hiem me/othn lage forfall eller orloff gialde komghn af wer gard hā haffuer en trithings haffne ellr ware indhe bonde om hā wil ey gialde som sauth er

¶ Si homes ꝛc Nota q de textu isti⁹ c p̄t elici q si ere bōdoui l' regi p inre suo fuerit estiāte qd iuris l' qd agēdū fuerit ptz ī corp chord § lxxviij ꝛ i cōstitutōe regine margarete voldemari filie § xxiiij et in cōstitutōe erici regis dacie § iiij.

¶ Hwo man mo taghe Cap viij.

REx pōt sumere sibi homies p totū regnū suū in quocūqȝ nauigio voluerit ꝛ dux in ducatu suo ꝛ filij regū ꝛ cognati regū vl' comites nō recipiunt hoies id ē fidelitatē ab aliquib⁹. Epi etiā nō recipiūt homines extra epatum suū.

¶ Hwo man mo taghe c viij

KOnghen ma sigh mā tage ower alt hās righe i hwilke skiben som han wil oc hertugh i hans hertughdom oc andre komghens bøn ellr frendher eller grawer tage i mā vthen there eghn leen Oc bisper sculle ey men tage vthen there biscops døme.

¶ At mē mwe ey skippē mynske c ix.

CLaustrales nō poterāt t'rā de qua plenā land wern soluebāt emere post gnāle cōsiliū quod innocēci⁹ papa celebrauit Sȝ de terra quā postea emerant faciāt expeditōnē vel cōponant sm volū

tatē regis simile est de omnibus monachis.

¶ At mā mwe skippeu mynske c ix.

Closter mēnīwe ey iord kiøbe ther landwern gick aff sithen thet general consili war ther innocencius pawe haffde Hwat som the haffue sithen kiøpt ther aff sculle the anthen lethingh vtgiøre eller fanghe a komghen so som hans willie er thet holdes bode om gramwncke oc sorthe oc om alle mwncke.

¶ Claustrales Legetur de c nuper de decimis quia de acquisitis pōijs post consiliū tenent dare decimas vt i dicto c nup et vt ibi notatur istud cōsiliū fuit celebratū sub anno domini. M ccxv pontificatus Innocencij Anno iij vt in speclo historiali vl' ꝺm alios Anno dm̄ M cc xviij pontificatus Innocencij. Anno xvij.

¶ Om lerde menz iordh Caplm x.

Sacerdotes caste viuentes in nullo seruiant regi hoc ē sculle enghen retzsel opholde hue mā sionem habuerint in terra ecclesia sue siue i ppria.

Presther ther renlighe wille leue sculle aff eeth bo enghen retzsel opholdhe hwat heller thet bo er a kirkens iord eller a ther eyghen iord om the haffue.

¶ Sacerdotes concor c non minus in glo v̄ tributo de immunitate ecclesie Nota q ordinatū et districte phibitū in constitutione regis voldemari § ix est ne quis cuiuscunq conditōnis existat se de bonis sacerdotū seu clericorū decedentiū nisi veri heredes aliqualit' intromittere psumāt Itē in cōstitutōe cristoferi regis filij voldemari regis dacie § i dicit' q epi et psone ecclesiastice iurib' iurisdictōnib' ac libertatibus suis bonor' 7 familie gaudere debeāt libere put ex antiq cōsueuerunt Siue māsionē habuerit in terra ecclesie Nunquid rectorie dom' scz dos eccl'e gaudet immūitate ecclesie dicunt inno et io

Anno m cc xviij

Om lerde mendz iordt

cu q̄ sit q̄ tales dom⁹ sint fctā sctōꝝ dn̄o ꝯsecrate vt notat̄ ex
tra de immūitate eccl'e c xij c inter xvij q iiij idem statuim⁹
vbi de hoc notatur s; alij hoc vbū intellgūt qn̄ dom⁹ hmōi ec
clesie vl' rectoris sint infra passus xl ab ecclesia xvij q iiij sicut
antiquit⁹ et si sint infra fines designatos xli d̄ ep̄o s; certe vbi
nō denegatur immūitas licet vlteri⁹ distēt vnde iuxta opi/
nionē p̄mā dicam hmōi dom⁹ etiā vlterius distantes immūi
tatis p̄uilegio gaudere ar extra de ꝯsecra eccl'e vel altaris si
vi c i Item cū p̄ma opinione innocencij et io an coucoꝛ statu
ta ꝓuincialia d̄ excōmunicam⁹ oēs qui de domib⁹ manerijs
vel grādis archiep̄oꝝ ep̄oꝝ et aliaꝝ ꝑsonaꝝ ecclsiasticaꝝ contra
ipsoꝝ voluntatē vel custodiā reꝝ eoꝛundē aliquid auferūt vel
cōsumūt aut iniuriose cōtractāt Itē denūciam⁹ excōicatos oēs
illos qui ecclesias iure suo malicio se p̄uare p̄sumunt aut ꝑ
maliciā libertates earundē infringere vel ꝑturbare cōtendūt
Item incōstitucione regine margarete regis voldemari filie
p̄cipitur q̄ quilibet p̄sbiter habeat vnā curiā p̄ncipaliorē in ꝑ
rochia sua ꝓ residentia sua liberā et exemptā de oīb⁹ oneribꝰ
regijs vna cū familia sua in dctā curia morante.

¶ Om landbo vdgerdh Capl'm xi.

Coloni cuiuscunq; siue ep̄i siue sacerdotis siue
claustri siue eccl'e siue bōdonis siue militis qui
pri⁹ nō fuerāt exēpti ꝑ priuilegia soluāt expeditō=
nē ꝑse z plenū landwern si terrā arauerit que dici
tur rebdraghn̄ nisi rex dimiserit eos exemptos.

Landbo e hwes som the erebiscops presthers
closthers, kirkens bondhens eller herremanz
ther ey wore føre frelse oc vndhertaghen mz pri=
uilegi holde vp lethingh oc landwern om the errie
rebdrazhen iordh vthen at komghen ladher thm̄
frelse.

¶ Coloni statio q̄ occupant terrā in regno z sic res transit cū
onere suo ad ecclam lxxij c i de censibus vbi de hoc.

¶ Aff hwor møghz iord lithing gøres with c xii.

Quicūqz habuerit terrā valentē marcā auri vl' pl⁹ faciat terciā ptē vni⁹ haffne q2 tercia ps nō īchoat a miori t̄ra q̄z q̄ valz marcā auri Sz i terra valēte q̄tuor marcas argēti inchoat h̄ ē rōs sexta ps haffne s3 de miori terra q̄z q̄ valz duas marcas argēti null⁹ faciat expeditōz Sz si exceptio orta fuerit īter gubernatores z alios q̄ vocāt̄ vdghertz mē tūc dn̄t scutsmē hoc ē farwtthe nessnig hoc est suo discernere iuramēto q̄d incausat⁹ dz exponere

Onde ther haffuē mark guld i iord eller mere giøre wt trithings haffue/ forti at trithigs haffne rōs ep a mpnē en een mark guld/en a fire mark sølff rōs rōthinghs haffne Aff mpnne en ū mark sølff giøres ep lething/ En wordher skelnet a mello ftyres mā oc vdgertz mā tha sculle scutsmen oc skips nessningh withne m3 there eedh hwat hin scal wt giøre ther secthz er.

¶ Aff hwor møghz feste landbo scal wtgøres c xiii

Colon⁹ qui soluit octo solidos argēti adpēsionē faciat sextā ptem vnius haffne et si minus soluerit ad pēsionē q̄z quatuor solidos argēti siue terra sit rebdraghñ eller kēnelandh soluat solidū argenti ad mensam regis.

¶ Aff hwor møghet feste landbo scal wtgøres Capl'm xiii.

Landbo thē redhē otte ørtug sølff at skildh giøre wt trethings haffne Thē ther iii ørtugh redher gøre wt setthings haffne En redhē hā mpnē en iii ørtug sølff wat hellē th3 er rebdraghen eller

kēnelanđ rede en ørtugh sølff til konighīs bordh.

Om man boor a sin eghen iord oc tagher annē mãz fellet til sigh Caplm xiiij.

Qui habitat in terra ꝑpria et recipit cōmunitatē alterius ad se siue sit ille homo alicuius dñi siue nō tantū soluat ad expeditionē quantum ipse prius soluit. Om mā boor a sin egen oc tager

Om man boor a sin eghen iord oc tagher annen mãz fellet til sigh Caplm xiiij

Hwilkhñ mā boor o sin eghñ iord oc taghr̄ annē mãz fellegh til sig hwat heller hin er herre mā ellr̄ ep giøre so with som hā giorde føre.

hwre herremē mwe feste iordh c xv.

Quicūqz sit qui vocat herremā et nō habuerit plenū plogs a-ri tūc pōt recipere terrā ad firmā donec tantū habuerit quantū sibi sufficiat ad vnū aratrū et inde nō facere expeditionē.

Hwre herremē mwe feste iordh c xv.

Hwilkhen herremā som haffuer mynne en ful plogs a-ri tha mo hā feste til sig iord e til han haffuer ful plogs a-ri oc giøre tho ep lethingh aff then iordh ther han feste.

Quicūqz vel ql itcunqz homies dominoꝝ possūt firmare terrā v nō soluere lethingh ē spāle ꝑuilegiū nobiliū.

Om mā haffuer iord i flere skiben c xvi.

Siquis habuerit terrā in pluribꝰ nauigijs et illā totā arauerit ad vnā curiā et fructꝰ illiꝰ reposuit in vno horreo vnā soluat inde solutiōz hoc ē en retsel Sz si i diuersis locis reposuerit fructus illos soluat etiā inde plēs solutiones Itē siquis sederit

in quersede et arauerit terrā in nauigio et reposu
erit fructū in horreo vbi sedet et nō in alio loco tūc
soluat quersede vbi sedet et nō alibi et nō expedici
onē Itē siquis sederit in nauigio z arauerit terrā
iacentē ad quersede z reposuerit fructus in horreo
in nauigio tūc faciat in expeditionē z nō quersade
Item notandū est qꝫ expedititō q̄ dicit̄ lething sꝫ
debet solui qꝫ dꝛ rathes de fructib⁹ ꝑceptis de ter
ra z nō de seminib⁹ terra mādatis.

¶ Om mā haffuer iord i flere skiben c xvi.

HAffuer mā iord i flere skiben oc errier thet alt
thil en gardh oc leggher thet alt i en lade tha
rethes ther ey aff mere en en retsel En legger hā
thet i flere ladher tha redher han flere retsel Si-
dher man i quersade oc errier iord i skiben oc stan
dher ladhe ther som han sidher oc ey andherstedh
tha redher han quersade oc ey lethingh Sidher
mā oc i skiben oc errier iord ther quersade liggher
oc leggher fruct i lade som i skiben er tha gør han
lethingh oc ey quersade lethingh scal e rethes aff
then affgrøde ther taghen er oc ey aff thn̄ ther lig
gher i iordhen eller saa scal.

¶ Siquis habuerit bō qꝛ occupat domicilia in diuersis locis
z ideo in deuersis locꝭ soluat expedicionē sec⁹ si occupat vnū
domiciliū hic dubitat̄ quid sit quersede.

¶ Man ey købe annen manz skiben vp c xvij.

SI quedā pars domorū alicuius edificata fu-
erit in nauigio vnius z alia pars in nauigio al
terius tūc vbicunqꝫ fruct⁹ exponitur in horreo ibi
faciat expedicionē Sed quersade z alis solutiones

v

ſoluantur ibi vbi domꝰ illa q̄ dicit̄ ildh hws eſt Jtē
ſiquis habuerit terrā in nauigio alio ⁊ illā arraue-
rit ad curiā in qua priꝰ ſedit tūc nō ſoluat inde plꝰ
q̄z vnā ſolutionē.

na maa ey [illegible] andre mandz ſkiben

¶ Mā mo ey købe annē mā̄z ſkibē vp c xvij.

Stādher mā̄z hwſe ſomme i en mānz ſkibē oc ſomme i annēs tha hwore ſom lade ſtandher oc lade i legges ther ſcal lething vtgøres ellr̄ quer ſede redes oc andre retzle rethes thr̄ ſom ild hws ſtādher Faar mā iord i annē mā̄z ſkiben oc errier thz til thn̄ ſamnie gard thr̄ han ſaath føre i ta gial dher hā ey ther fore mere en een retſel.

¶ Si quedā ſtatio ptz ex p̄cedentibꝰ q̄lir aūt decime ſoluātur ecclijs de terr fructibꝰ ptz extra de decimis.

¶ At mē mwe ey ſkiben mynſke c xviij.

Qui cūqz haffne bōde habuerit tantū de terra q̄ntā ſufficit ad vnū aratrū ⁊ poſtea plꝰ emerit ſoluat de terra quā emit tantū quantū in prius ſoluebat̄ ad expedicionē et ſi minus habuerit tunc pōt emere tantū ꝙ ſatis ē ad vnū aratrū Sed homines dominoꝝ pn̄t emere quātū ſufficiūt q2 faciunt quidquid dn̄t qn̄ ꝓ rege et terre defenſiōe vite piculū nō formidāt Sepe etiā ↄtingit ꝙ terra quā emerint hoies dn̄oꝝ ⁊ illa quā priꝰ habuerint trāſeat ad nauigiū poſt mortē illoꝝ.

¶ Capitulum xviij.

Hwilke haffne bōde ther haffuer en plogs errie oc køp ſithn̄ mere gaar aff then købe iord ſo møghz ſā føre aff hēne gick. en haffuer hā mynne ta mo hā købe til ſo, at hā haffuer en plogs errie

En herremē mwe købe so møghz sā the kwn orke forti at the giøre thē fulth aff at the hetthe therē hals for komghā ocfor lādsens fredh Offte word oc so at thā iord thē herremē køber oc thā the haffne føre gangher til skiben efther there døødh.

Quicunqꝫ haffne bōde ꝶō pma ꝑtis qꝛ res transit cū onere suo vt ꝫ es xi ſꝫ hoies spāle puilegiū nobiliū vt vtſꝑ c xiiij.

At men mwe ep tho trithings haffne sanmel legghe Capitulū xix.

SI pueri qui dicūt spskē hꝫ resident in cōmunitate quotquot sint et quātūcunqꝫ valet terra quā hñt ꝫ eā arauerit ad vnā curiā nō soluāt de ea nisi vnā solutiōz Sꝫ si sepant tūt quilibꝫ illoꝝ ꝑ se faciat expeditōz Itē nota ꝙ postqꝫ semel sepati sūt nō pñt postea hꝫ ponere terrā suā ꝫ inde dare vnā solutiōez nisi aliquis eoꝝ fletføreꝛ sigh ad aliū.

SJdhe spsken sammē i felleg hwre māghe som the are oc hwre goth iord som the haffue oc errie the hēne alt til en gard ta redhe en retsel. En skilies the at tha gøre hwer for sig effther ath the are skploug oc tha mwe the ep sithā effther sāme legghe oc ware vndher eth retsel othen at annen fletføreꝛ sigh til hin annē.

Si pueri ꝶatio prime partis quia sub vna familia et domo totum intelligitur sed si separantur quia sepratorū sepata est rō C de donatōib9 inꝛ virū ꝫ vxorē l ſꝫ marit9 ff de caluniatorib9 l i ſa glo de decimis c ad audiētiā Itē nota qꝛ sepata ꝑ disiūctꝫ q̄ ꝯiūcta nō valēt ꝫ ecōuerso vt notaꝛ xvi q iij § ꝑscriptōnū ſꝫ cōtra sepata ꝑmā naturā cassumat ff de cor legꝫ sillicitꝫ l i ff de ope libertoꝝ l plane ff de adulterꝫ l adulꝛ. nota qntū soluatꝛ ad expeditōz regꝫ de quolibꝫ haffne patet per thord. § lxxxviij.

¶ Itē Nota frēs bona immobilia bondonū ī cōmunitate habentes nō soluāt nisi vnā solutionē ad ius regū vt hic et sile ē ii ḡ c i In quolibet. § primo.

¶ Hwo styres haffne scal erffue c xx.

Filius pōt hereditare nauigiū qđ dicitur styres haffne post prēm ꝛ pat̄ post filiū sed soror nū quā nec mater nec fili⁹ cōcubinarius licet pater ei scotauerit quidquid habet nec filia quia vbi nō relinquitur filius legittim⁹ post patrē tūc nauigium qđ dicitur styre haffn deuoluitur ad regē Item nota ꝙ nauigia que ꝑtinent ad epm sequuntur iudicium epi.

¶ Hwo styres haffne scal erffue c xx.

Søn maa erffne styre haffn effther fadher oc fadher effther søn oc brodher effther annen en systher erffuer ey styre haffn eller modher oc ey slegefredh søn oc ey dather Tho at mā skødher hin slegefredh søn alt thet han aa tha mo han ey tho skøde hannū styres haffne forti ath hwor som ey er atelkone søn effther fadher eller fadher effther søn tha erffuer komghū styres haffn The sthyres haffne som til biscops dom ligghe the fylghe e biscops dom.

¶ Frater post fratrē nauigiū heredetare debet ꝟ est heres sui in aliis bonis et aliter nō § xix thord Filius pōt Quare filius et non filia vel mater quia tales ꝑsone nō sunt habiles ad seruiendū in expediciōe sicut in simili de feudo in ti de grā successione in feudo c per successis § ad filias quia potēti ad illū seruiciū faciendū est talis hereditas deuoluēda ar de ꝓ ehi in feu aliena per fredericū § firmiter q̄uīs tū feudū deuoluitur ad filiā ꝓpter pactū vel quia talis cōdicionis est feudū vt in ti de successis feu c seqt̄ § filia vero Itē ꝙ fili⁹ illegitti/

hwo styres haffn skal arffue
Lovdt 14
Lib pri°
cap 21

mus nõ succedat ar ex vsib⁹ feudi ti si defeudo fuerit ꝯtrouer
sia c naturales vbi filij naturales tm̃ nõ succedũt i feudo neqꝫ
soli neqꝫ cũ legittim; Itē ibi styre haffn Itē. nota ꝑuilegium
ecclesie qꝫ bona ecclesiaꝝ non redeunt sub rege sicut bona no-
bilium vtsup̃ e c xviij.

¶ Om bothe maal Capl'm xxi.

SIquis ꝓ homicidio iustã firmauerit emendaꝫ
sine gørsom tũc soluat xviij marcas denarioꝝ
ter vel recõpensatõꝫ plenariã qȯ dr ful wirting ꝓ
tãta pecunia sed totũ debꝫ emẽdari infra ãnũ Sꝫ
illud qȯ vocat̃ gørsom tantũ erit quantũ fuerit ꝑdi
ctũ qñ emẽda fuit firmata qꝛ quilibet tantũ offert
in gørsom quantũ timet in causa Sed si aliquis iu
rat̃ ad emẽdã tũc hoc ẽ etiã xviij marcas denario
rũ ter sicut dictũ est.

¶ Om bothe maal Capl'm xxi.

EEsther mã ful bødher for mandrab vthñ gør
som tha bøde hã trySne xviij mark thꝫ er trySn
ne atten mark pẽninge eller ful wyrthingh for so
mãge pẽninge en alt scal bødes indhen iamlinghe
En gørsõ ere e som føre wordher melt ther both
festes fortiat, ame woldher mesth gørsom Swa
ries mã oc til bødher ta er thꝫ oc trySne xviij mark
som sauth er.

¶ Siquis pro homicidio Nota § in eodẽ c scꝫ arve voldher gør
som est in ꝑte abrogata vt ptꝫ in cõstituciõe erici regis dacie
§ ix vbi dr qꝫ prohibitũ est vindicare i aliquẽ cõsanguineũ in-
terficientis q̃diu vixerit qui occidit et s̃ li ij c lxxij quicũqꝫ se-
mẽ vbi dr qꝫ ath hwer man scal dele sigh til rette oc ey tage
sig selff reth et vtsup̃ li ij c xxviij siquis iuratur in glo § Nota
ꝓhibitũ est Recõpẽsatiõe plenariã Nota ẽm leges impiales
ff mand l si mãdato qꝫ nomine sufficiẽt; cautionis intelligi-

mus pignora vel fideiussores cōcor ber de cōuersiōe cōiugato
rum ex publico super ū sufficienti et cōcordet textus sup li.
ij cix § l i ū sufficientis valoris Siquis pro homicidio Pena cri
minalis pro homicidio est in maioribus deportatō in minori
bus decapitatō vel bestijs subiciῇ vt ff ad l corneliā de siccarijs
l eiusdē § si et l penl'et C e ti l is qui cū telo per glo hic tū ciui
liter puuitur homicida et licz quis per hoc cito inuitat ad
occidendū pōt tū ista cōstitutō saluari attētis circūstancijs ter
re et raritate hoīm ꝓpter quas causas aliter pōt statui ar
c non debet decousangui et affini quantitates autē emende
hic posite sunt arbitrarie seu voluntarie Itē in certis alijs le
gibus in selandia habetur de emēda ab hijs qui faciūt homi
cid̄ cōsilio auxilio.i.insot et folge oc eller mz odh ellr̄ egh qua
liter emendant ad amicos ad minus ix mark et ad regē ad
minus iij mark sic etiā tenētur recipere puiam iuxta c sicut
dignū de homicid̄ vide in legibus seland̄ cxxx i ijli ⁊ c lx vij
iij li de hoc xxiij q vlti c vlti qualit' peniteāt assistentes.

Hwor xl mark fylghe annē both c xxij.

SIquis aliū occiderit in expeditione vel cōcur
su qd̄ dr̄ samlet vel in placito vel in via placiti
vel domo ꝓpria vel in curia sua vel in harith in q̄
ē rex vel in ecclesia vel cimiterio vel villa forensi vel
cum cultello vel aliq̄z tenentē stiuam in aratro suo
tūc soluat sp ꝑter iustam emendā xl marcas here
dib⁹ interfecti ⁊ alias xl marcas regi si obtinuerit
pacē suā et iuratus fuerit ad emēdā Sz si fugerit
pace priuatus emēdāt cognati eius sicut pri⁹ pre
tactū est Ceterū in oībus p̄dictis locis quicūqz vul
nerauerit aliquē vl' p̄datus fuerit qd̄ dicit' baries
soluat sp vltra aliā iustā emēdā xl marcas bōdoni
⁊ totidē regi Itē vbicūqz fuerit alicui i locis p̄dictis
in sidie posite et insult⁹ tūc ille qui insult⁹ vel insi
dias posuit sp soluat vltra iustam emēdaz xl mark

bondoni et xl mark regi et ille qui se defēdit iudi-
cabit excusat? qr q̄libet licet ōi iure defēdere seipm

¶ Hwor xl mark fylge annē both c xxij.

Draber mā annē i lethingh ellir samleth eller a
thingi eller a thing waie eller i sÿth eghz hus
eller i thet hareth ther komghen er i eller i kirki el
ler kirkegardh eller i købingh eller meth knÿff el-
ler bonde ther han holdher a sin eghen plogh tha
bøde ther drab vthen retthe mābødher e xl mark
hins arffning ther draben worde oc so komghen
om han huldher sin fredh oc kōmer weth bødher
En flyr hā fredløs tha bødhe frendher. som førre
er sauth J alle thÿsse stadher ther nw er sauth
hwilkhen man som wedher anneo saar ellr ba-
rier tha bødhe hā e ower ānē rette booth xl mark
bonde oc so komghen vthen at annē wordher la-
ghe lauth oc areth weth J tÿsse stadhe thr̄ sauth
er tha gilde hā ther areth wethe so som sauth er
oc hā were sagheløs thr̄ sigh worde forti at hwer
mā er loffuet mz all logh at warie sigh selff.

¶ Siquis aliū occide. Thette er thn̄ reth som scriffuē oc statfe-
sth er aff komghen oc righns raad som kalles gardz reth i kō
ninghn̄ gard vpa huse oc pa feste oc then samme reth er vut
oc giffuē all righens raad som ere bisp ridder oc swene i hans
raadh ere oc serdeles alle komghens vmbosmen oc hoffnet
men oc then samme reth er hwar the helst ere Hwilkhen en
man slaar i hiel bøde lÿff for lÿff om han wordher fanghn̄ mz
ferske gerningher En rymmer han vnden oc kennes hā wet
geruingher tha e hwore han wordher grepen miste sÿth lÿff.

¶ Nota quota fuerit emēda interfecti q̄re vt sup li ij c ix et l iij
c xxi siquis p ho. Siquis aliū Hic in isto c fit dubiū quid sol-
uat mandans l' cōsiliūdans hoc corrigit p thord § x pro delic-
tis in l c contentis Villa forensi In qualibet villa forensi sunt

veridici et nefkuingi et quilibet illoꝝ pro suo booslot soluat sex
marcas thorđ § xvi Nota de delicto in sultus et similiter de
pena vtsup̄ li ij c xxx siquis intrauerit Itē de pena insultus in
cōstitutione erici regis dacie filij xp̄ofori regis § i Item de pe-
na insultus in cōstitucione erici regis p̄oris filij erici filij § i.
iiij et v Item de pena insultus hic in c xxij siquis aliū occiderit
§ iij Item de pena insultus in correccione legum § lxxxiij et si-
militer § lxxxiiij per thorđ Item in principio constitutionis
erici regis filij cristoferi In ecclesia etce. Nota hic nō loquit̄
quantū soluat auferens violenter bona mobilia de eccl'a sed
iste defectus corrigitur per constitutionē erici regis dacie filij
p̄oris erici regis § v Nota insultus non iudicat̄ pro delicto xl.
marck nisi precidentib⁹ insidijs vt hic in c siquis occiderit § vi.
Nota vna rō coꝝ ē q̄ dicūt ꝙ aliquē vulnerās cū cultro l' cultel
lo nō soluat vltra iustā emēdā xl marcas q: in textu hui⁹ cap
fit mētio de locis et nō de cultello q: cultell⁹ nō ē loc⁹ sic eīn scri
bit̄ in k § hui⁹ c in omibus p̄dict⁹ locis quicūq₃ vulnerauerint
aliquē nisi sit ibi mentio de cultello.

Ellr̄ mz kniff Nota. so scriff landz domer aff lādz
thighz oc ādre gode mē mz hannū. Som wor her
mels kaas her erick biørnē her iēs mattisē Ridder
iwer iwl morthn̄ krabbe oloff mwnck laas daan
son olefersē iep moghn̄sē albert skeel erickowl mo
ritz niesē oc las skate lādz vefsner oc fler gode mē
sō ta vpa lādzthigz nervercēdes wor oc saude for
rette efftr̄ to mēz til tale oc swar sō hednis iepē aff
norrleeē i hardspsel oc en hed pethr̄ kopmā aff lem
wiggh at wor saar mz kniff ep giort i te stedher sō
logbodhn̄ holdhe sō er i lethig eller sālig eller a thi
gi eller a thig weie ellr̄ i syt eghz hus eller i thz her
ret thr̄ komghn̄ er eller i kirki ellr̄ i kirke gard ellr̄
i kobig eller bōde ther holđ a sin eghn̄ plog tha er
kniffs saar ep idhi mer brod effthr̄ landz log en iij
mark bōde bøde oc skadhn̄ oc iij mark kōgē Da.

Anno dñi M cd lxi Sabbato ꝓximo ante festū beate marga/
rete . Siquis aliū occiderit Notabile capl'm ꝛ equissimū quia
circūstan. aggrauant delictū de quo per glo in c cū quidam
de iureiuran sicut ꝑus s li ij c xxij Siquis fuerit pace ꝑuatus
defendere seipm vim vi repellere licet ff de iusticia ꝛ iure l vim
vi et ibi per glo Hic corrigitur dubiū quid, soluat regi et bou/
doni cōsiliū dans vel mādans delicta et hocc contenta per
thord § x qua mādet tenet' vt faciens quia idez mādare ꝙ fa/
cere de sen ex muliere et c tic nup Itez nota ꝙ hec correctio ꝑ
thord intelligi debet de iure regis et bondonis quia nichomi/
nus satisfaciat leso ꝓ dāpno et iniuria et idē ius ē de ratiha
bitione quia eadē ratio in multis casibus . Sequitur vtrum
aliquis ꝓ comi̅ delicti husfredh oc gardfredh sit ipse iure pa
ce ꝑuatus vl' liberabit' ꝑ solutionē xl marcaꝝ ptꝫ s li ij c xxx.
Siquis intrauerit in glo.

Draber mā annē a bøth bødher c xxiij.

Siquis primo recepit emēdam et postea occi-
derit hominē vl' vulnerauerit vel in ipso aliquo
modo vindicauerit ꝓ illa causa ꝓ qua prius emē
dam suscepit, si pacem obtinuerit et in terra iurat⁹
remanserit, ꝛ iuratus fuerit ad emēdam primo ex
ponit totam emēdam quā recepit, ꝛ postea soluat
iustā emēdam siue pro homicidio siue pro vulne-
re, Sed si aliquis dephensus fuerit pro talibus fo
refactis qualia dicta sunt i hijs duobus capitulis
et rex animaduerterit in illū tunc nichilominus sol
uant cognati eius duo saal ꝙ vocatur etteboth qr
hoc erit ei pro priuacione pacis hoc est for ful fred
løøs maal qñ rex vl' fecerit eum decapitari vel alio
modo in ipsum duxerit vindicandū.

Draber man annen a bøth bødhr
Capitulum xxiij.

Om man drober anner a bøth bødher

Or faa aldrig fredt Or Kong tage alt thz ha a vden iord hauff

DRaber mã ãnẽ a bøth bødher eller saarer ellr̃ heffner a hannũ nogher lwnde for thz maal ther føre er aff ganghet/ holdher hã sin fred oc lã dhz, oc kõmer weth bødher tha lade wth først alt thz ther taghz wor at boodh for the gerningher ther hin war føre with, oc bøde sithñ retthe bødr̃ for mandrab (om dr-abz wordher, oc for saar om sareth wordher) En wordher nogher mã taghen for sodan gerningh som sauth er i tŷsse tho capitel oc retther komghñ ower hãs hals tha bøde hans frẽdhẽ the to saal (ther etteboth hedher) forti thz staar hin for ful fredløøs maal thee komghen lader o wer hans hals retthe.

¶ Siquis ꝑmo recepit Nota ꝙ hic est defectus qꝛ text⁹ iste nõ loquitur de illis qui infra trengas occidũt et vnluerãt vel q̃ pena tales puniantur et ideo iste defectus corrigit̃ ꝑ thord; in cor § lxv. Prio occidet̃ recepit emendã et postea occiderit ho-miuẽ et vulnerauerit Nota secũdũ leges ff ad trebel l qui ita hosti fides seruanda ẽ ex q i noli ῃ q iiῃ iunocens ſʒ iuhoc ca-su sufficieus cautõ prari nõ põt ar de resti spo c lrãs in finc ꝛ hoc ꝓpter fragilitatẽ cautionis ꝛ iõ testimoniũ fideiussorũ ꝓ treuga vel pace vel inimicicia capitali vł ꝓ mortis iusidῃs vel membroꝝ vł quocũqꝫ modo cõsimili adeo validũ ẽ ꝛ eo fir mũ ꝙ cõtra illꝫ nulla; lex ꝑualebit her accer si⁹ i lege ꝑallegata quis ita Dreber mã annen a both bødher Eller i kirke eller i mãʒ eghʒ hus thʒ er orbothe maal sic itelligit̃ ꝙ occisor ad e-mẽdã vẽire nõ poterit nisi ꝑus ꝓ eo intercesserint ꝯsanguinei interfecti in cõ eri re. Siq̃s ꝑmo recipit sõ i simili de rapina qꝛ res ablata instituit̃ ꝛ cũ hoc triplũ insti vi bonoꝝ raptoꝝ § i sʒ si aliq̃s opponit̃ cõtra istud qꝛ crimẽ ꝑ mortẽ extinguitur C si reus vel accusator mortu⁹ fuerit l i ꝛ ῃ Itẽ ex delict; defũc ti heredes nõ sũt puniẽdi C de delict; defũctoꝝ l vnica sõdet ꝙ crimẽ extiguit̃ q̊ ad ꝑsonã nõ ãt q̊ ad bona ar l si is ꝛ l q̃uis C si pendente appellatione mors et quia presumit̃ bona ad

heredes peruenire tenent etiã insolidum propter immãitatē criminis sicut plures exceptiones ponuntur in glo si dicte l vnice a regula principali et per hoc respondetur ad secunduʒ ar qua propter si cognati renũciauerunt hereditati ⁊ bonis equũ est eos i aliquo nõ teneri ar. l ÿ C de iure de liberãdi vt vsup li i cxxvi per textũ in si

Hwore bødes for valroff c xxiiÿ.

Quodcũqʒ spoliatũ fuerit ab aliq̃ mortuo si ue sint vestimẽta siue arma auꝝ vl' argẽtũ vl' denarÿ h̃ vocat' valroff ⁊ ꝓ eo emẽdabit' xl mark ⁊ si negauerit qui fecit defendat se ꝑ nekfn i kyn.

Hwore bødes for valroff c xxiiÿ.

Hwat som man røwer aff then man ther dra pen er ãthen klader ellr̃ wabẽ eller sølff eller guld eller penninge om han haffde a figh thet er walroff oc bødes for xl mark eller waries meth nekfn i kyn

Nota q̃ꝫ qui morientem molestant aut sepulture iniuste impediunt aut funeri iniuriantur vel ad domum moribundi accedunt ipsum vel alios molestant vel eius rebus sigua im ponant cadant ab accione et in tantũdem condempnantur heredibus iniuriati et publicatur tercia pars scilicʒ bonorũ eorum et fiunt infames idem in eis qui circa funes peccant C de sepulchro violato et publice auctor.

Item qui dñm nec debet impedire sepultura pretextu debitẽ vel cuiuscunqꝫ obligationis C de sepul viola l cum sit Nun quid propter debitum sepultura alicuius poterit impediri di cunt quidam q̃ꝫ nisi creditoribus de solutione debitorum ab herede vl' cõsanguineis defũcti sufficiẽs cautio det' de soluẽdo dñio sufficiẽs sit corp⁹ defuncti nõ trader' eccl'atice sepulture ĩ p̃iudicium creditor⁹ sed contra ꝑ regulam cui excõmunicam⁹ viuo cõmunicam⁹ ⁊ mortuo xxiiÿ q ÿ c sane ĩtẽ nec dʒ sepul tura defuncti impediri p̃textu debiti vel cuiuscũqꝫ obligatõis

¶ de sepul viola l cū sit vt s̄ hic in glo preteriti alia sacrā eis sunt concessa ergo istud sacrale scilicet sepultura ecclesiastica non debz eis denegari x c v d c illico sed cōtra ifra e c xxxvij in textu et in glo p euidencia istius q̄stionis distingue sic aut talis et debitor ex cōtracta et sic nō impeditur aut ex maleficio et tunc impediatur notatur per archid i rosario q̄ q vi ab executore in add in fi et hoc pnunciatū est in curia romana. Quodcūqz ec. Nota declaracionē et penā pro valrøffa § de sepulchro violato aūt Item qui dūm et de ista materia vide isto e c in glo.

¶ Hwre ther bødhes for affhogh aff lemende man Caplm xxv.

Siquis amiserit liguam suā nasum oculos ambos vel ambas manus vel ambos pedes vel instrumenta que pendent in braccis emendabitur p hys omnibus sicut p homicidio Sed si caruerit vno oculo vel vna manu vel vno pede p quilibet istorum emēdabitur tantum quātum p homicidio Sed siquis caruerit auricula sua emendabitur quarta pars emēda vni9 hominis q2 vulnus illud tegi pōt et occultari crinibus et mitra Item nota q p pollice absciso emēdabit quarta ps vnius hois Itē nota q vbicunqz vnguis fuerit abscisa z supmus articulus qui dicit yoherste ledh tūc emendabitur ac si totus digit9 esset abscisus Itē p indice et p medio et p quolibet eorū emendabit octaua pars emende vnius hominis Item p alys duobus extremis et p quolibet eorū xvi ps emende vnius hominis. *hwre bøder for affhog*

Mysthē mā sin twnge ellr nase eller bode øghā eller bode hēdher eller bode fødher eller aut

Item om en ører worder affhuggit eller affskorret at han dog høre mz then Tha bøde hā firding aff manbøther End myster han hørelsen mz Tha bøte full manzbøther / Worder mā slagen so at ørret eller y troffuet eller worther saar so at hā kand ik høre tha bøde for halff manzbøther —

bodh ther i broghen hengher tha bødes for thylle ful manz bøder En mysther mā eth øwe eller en hand eller en food for hwer thylle bødes halff mā bødher En mysther man lyth øre tha forti at thet ma høles meth hwe oc met haar tha bødes ter fore fierthingh mā bødher For tømelfingher bødes fierthing mābødher oc for the ādre fire oc fiertig manbødher tho so at fore the tho neste bødes for hwer there ottin lood aff en manbødher Oc for the to yderste sette lood aff en mābødher Oc wor som nagel worther aff hoghen oc thz yderste led bøde so fore som fingher wor alt alswe.

Siquis amiserit Nota textus huius capituli generalit loqtur de lesione cōmuni oim hoim sed spāliter nō loquit de hominib9 regis nec mentionē facit de insultu qui defectus corrigitur p thord in cor § lxvi Itē vtrū veridici discernere dūt de insultu et vulnere fcti cū cultello per thord § lxvij. Nota q̄no p aff hogh aliquis p̄uabitur pace sua li ij c xv § ij Siquis ami. Rō quia per hmōi mēbra deꝑdita et homo d' morbosus ff de edilitō edctō. l si hoies et l sui āt et l si cui lingua et ꝙ minus emendat' ꝑpterfacit q: que rō de toto et de parte ff demerē/ di l que de tota·

Om lesth Caprtulum xxvi.

Si mēbra alicuius impedita q̄ dicūtur lyde licz pñt extendi et recurvari ꝑ hijs tñ emendabit sicut arbitratū fuerit a boni oratorib9 Sed si fuerint mortua et penitus inutilia tunc emēdabit ꝑ eis ac si essent abscisa.

Om lesth Capitulum xxvi.

Worther māz limer lyyth oc wordhr tognøttel'g so at hā ma thz krympe oc recke ta scal thr̄ fore bødes so sō ther wodher wyrt aff gode

mē En wordher thz døøth oc aldels wnytthe tha
bøde so fore som thz wore affwemeth alle.

¶ Si emēda alicuius sbō q̄ eq̄ possēt mortuū et arescūt cū q̄s
in op9 mēbri non possit ar l' idē ossibus sz de cōsilitō edictō.

¶ Om saar bood Caplm xxvij.

SIquis fuerit vulnerat9 ꝛ agit in eū legalit' qui
eū vulnerauit tūc dz emēdari ꝓ vulnere infra
quidenā postq̄z illū cōuicerat ꝛ illud qđ vocat' lesth
remaneat in tātū ad expletōz vni9 āni ꝛ tūc emen
dabit' ꝓ eo sēm q̄ fuerit arbitratū hoc tn̄ ꝓuiso q̄
pri9 satisfactū sit ꝓ vulnere ꝛ si noluerit emendare
sēm q̄ dictū ē tūc ꝑt eius māhellet søghes.

om saar-bodt

VOrdher mā saar oc deel hin thz mz loghen a
hānū thē hānū thz giorde ta scal saar bødes i-
dē trynē fem effther at saar er hānū lagdelt a hād
oc lest stāde alt til iamling er wdhe so som ta wir
thes lesth so bødes tha effther gode mē tho at før
re er bøøth for saar En wil han ey bøde som melt
er tha mā hans māhelleth søghes.

¶ Siquis fuerit vulneratus fa l Si vulnerato sz ad legē aqui
leam tūc petitur declaratō q̄d sit māhelleth sn̄detur Thet er
māhelleth maal forti at han so fordeles at hā mo worde fred/
løs om han ey bodher.

¶ Om mā ladher sijth māhelleth søges c xxviij.

SIquis ꝑmisit se cōuinci ꝓ suo māhelleth hoc ē
ladher sijth māhellet søge tūc emēdabit ꝑmo
iustā emēdā ꝓ delicto sibi imposito et postea tres
marcas regi ꝛ tres bondoni Itē si occiderit eū quē
pri9 cōuicit hoc est ther hā søge til māhellet ꝓpter
hoc nō priuabit' pace sua et si vulnerauerit eū nihil
ꝓ eo soluat.

¶ Om man ladher sæth manhelleth søges Capitulum xxviij.

Ladher annē mā sæth māhellet søge tha bøder hā først ful bødher for the gerninger ther han worde lagsøgt fore oc sithen iij mark ower retthe bøder oc iij mark konghē Draber annē then mā ther hā søgte til hās māhellet tha holdher han sin fred En barier hā hannū bøde icke fore.

¶ Siqs pmis Hic dat lex auctoritatē vindicādi ido ₒm leges nō peccat nec ₒm cas punit̄ C de adulteris l gtus q̄uis cau tius et honestius esset talē cōtumacē puniri p iudicē q̄ p ptem ne ps plus in vindictā q̄ in iusticiā videatur pcedere p nota ta sup li ij c lxxxvi et ō li ij c lxvij in glo.

¶ Om saar i antleth Caplm xxix.

Pro vulnerib⁹ q̄ nō pñt tegi nec occultari mitra vestib⁹ vel crinib⁹ sicut sunt illa q̄ siūt in facie vel i manu duplo pl⁹ emēdabit̄ q̄3 p aliis vulnerib⁹ S3 si aliqd lpde interuenerit veluti si os in ali qua pte cōtractū fuerit vel ocul⁹ vel nasus tūc d3 illd a bonis oratorib⁹ estimari et ₒm hoc emēdari

¶ Om saar i antleth Caplm xxix.

For mā saar i antleth oc alle the saar ther mā mo ep hylli m3 kladher eller met haar so som er saar i antlath oc a hand tha bødes e hallfue me re fore en for ander saar En wordē lpde a so sā et at mundh staar orāg eller øwe ellē nase tha wyr des th3 aff gode mē oc bødes ther effther.

¶ Pro vulnerib⁹ Cr emēda estimet̄ iuxta q̄litatē vulner3 seu dāpni dati isti de iniur3 ꝯ pena Pro vulnerib⁹ Nota qd soluat regi pmulgās vuln⁹ in placito et cū veridic3 nō fuerit psecut⁹ declarat̄ p thord i cor ꝯ lxxiiij S3 si vuln⁹ nō fuerit pmulgatū

Om ma lader sin manhelledt søgher

secundo li cap 18

Om saar i antledt

Eodem lib cap 25

in placito tūc exactor ꝑ iure regio agat cōtra iniuriantē ꝩ in/
iuriā passuꝫ nō īpetat quocūqꝫ mō vt in cor ꝑ thorð eodē § scꝫ
lxxiiij et sup li ij c lxxxij Quicūqꝫ in glo.

Hwat bødes for saar c xxx.

Pro omni vulnere qð nō est been hogghn̄ nec perforatū qð dicit gømenstwnghꝫ emendabuntur tres marce denarioꝝ Sed si illud sit hulsaar vel beenhogghꝫ ita ꝙ ossa eruant̄ vl' citatrix in ipso osse remāserit et fluit supra et inferius: vel si duo habuerit foramia qð vocat̄ thwimønt saar sicut aliquis pforatus esset in crure coxa brachio l' manu vel vbicunqꝫ pforatū fuerit in corpe hominis sꝑ ꝓ eo emēdabūt̄ sex marce denarioꝝ Item nota ꝙ veridici pñt iurare vnū hominē ad quinqꝫ vulnera et nō eo plā ꝓ vno delicto.

Hwat bødes for saar Cap xxx

Rette saar bøther ther ey er been hogghen oc ey er gømenstwnghet tha bødhes ther fore iij mark pēninge En er thꝫ hulsaar eller benhogghꝫ so at been tages aff eller aaer er i thꝫ selff been oc flydher op eller nedher ellr̄ thwimønt saar so som at mā wordher stwnghn̄ i gømē laar eller legh eller arm eller hād eller hwar som gømē stwnghn̄ wordher/a māꝫ lijff ta bødes e sex mark pēninge fore En til fem saar mwe sandmē en mā swarie at en gerning oc ey til flere.

Pro omī vulnere Iste q̄utitates emēdaꝝ sūt arbitrarie ꝩ ꝙ pl9 ꝓ vno q̄ꝫ ꝓ alio emēdet̄ ptꝫ ratio ex p̄cedentib9 Itē de iuramēto medicoꝝ sup li ij ꝩ xij ꝩ ꝙ reus purget se iuramēto vide sil' li ij capit' c

Om saar liwk oc fylges ey c xxxi.

SI uuln⁹ fuerit publicatū ꝛ postea ꝑ ueridicos mime ꝓsecutū quotquot ↄfess⁹ fuerit incausatus tot emedet ꝓut dictū ē Sꝫ si plura iputata fuerit negat ille ꝑ nefn i kyn Itē nota ꝙ si ossa fuerit eruta et incausat⁹ ↄfessus fuerit se hoc fecisse emēdet ꝓ quolibꝫ illoꝝ tres marcas denarioꝝ et si negauerit expurgabit se ꝑ kyns nefnd.

Om saar liws oc sylges ey Capᵐ xxxi

LIws mā syth saar oc gāgher wet ther secthꝫ er bøde so som sauth er en wides hannū flere ople mꝫ nefn i kyn En er been affaghꝫ oc gāghē hā wet thꝫ giorde eller scal wit gāge bøde for hwē therē iij mark pēninge en gāgher hā ey hweth ople meth kyns nefn.

Si uulnus Qualit' loqtur de cōfess placꝫ ꝑ l ff de cōfess q̄lit' uero reus negādo ꝓbet ē cōtra notata s li c c ꝛ optime facit c ad nrām de ꝓba cū sua glo q̄ de tli scribit' cōtra abusiōꝫ datoꝝ i hoc ꝙ re⁹ negans dꝫ ꝓbari Si ossa fuerit Nota ꝙ hmōi ossa ꝓbari dñt testimonio medici ꝛ duoꝝ testiū fidedignorūꝫ nec lex ꝑualebit ↄtra illud et hoc ex cōsuetudine q: cōsuetudo est ius morib⁹ institutū ꝙ ꝓ lege accipit' l ꝺ cōsuetudo.

Om bardagh Capl'm xxxij.

PRo ꝑcussione baculi uel lapidis uel ossis uel pugni uel areptōe criniū uł ꝓ detrusiōe ad terram emendabunt' sex marce denarioꝝ uel icausatus expurgabit' cū nefn i kyn Sed si aliquis fuerit ignominose lesus qꝺ dicitur trelbordh ita ꝙ de uberibus illis iacet et est in utilis qꝺ dicitur wkføør ille qui hoc fecit tenetur sibi preuidere expensam ꝛ expensam medicorū et postea emēda er ei xij marcas denarioꝝ.

Jm bawdag

For staffs hogh oc steens hogh oc beens hog oc na-we hogh oc haar grÿb oc iord skuft scal hā giffue ther secthz er anthū sex mark bood eller neffn i kyn En wordher mā trelbordh so at han mo ey bare sigh selff aff thet steth men aghes the dhen eller bares oc er been brodhen so at han ligger ther aff oc er wføør tha han ther giorde gerninger er skyldugh ath holdhe hans costh op oc giffue leghe løøn oc bødhe sithen a xij marck peninghe.

¶ Pro percussiōe baculi Nota q̄ lesus aut hēbit sex marcas p delicto et insuper resartionem dampni aut defendat se cū neffnd i kyn sed exactor ex parte regis fiat iuramentum xij hominū pro defensione si incausat⁹ negant aut satisfaciat regi pro emēda delicti secundum legem quia non putandum est q in tali excessu sit immunis vel expers ab emenda delicti quia regi fiet pena pecumaria pro delicto aut iuramentum xij hominū vt li ij c lxxxij. Sed leso emēdam pro dampno et delicto vt hic in iij li quasi per totum et etiam ex constitutione imperatoris et xij cōsiliariorum regni vt in prologo Expensam medicorum Nota expēse medicorum probantur testimonio medici et duorum testiū fidedignorum similiter ex consuetudine vt s̄ c primo Pro pcussiōe baculi Iste emēde sunt volūtarie sz p salario medici ē lex q actōe ff ad legē aqleā Itē p pcussiōe baculi aut tutori cōfratr z soror i cōmūitate nichil soluit vt sup li i c xxx Vitric⁹ i glo z s li ij c lxxxij quicūqz § ij p textum.

¶ Om mā for saar aff annē māz fæ c xxxiij.

Si q̄s vulnerat⁹ fuerit de aiali alteri⁹ qd̄ d̄r fæ siue de eq̄s siue de pecorib⁹ siue de cane siue de aliq̄ alio aiali tūc possessor aial' debz soluere impēsas medicoz z si viciū aliqd̄ incurrerit qd̄ d̄r lyde tūc emēdabit p eo tres marcas denarioz z si negauerit defendat se xij hoim iuramēto.

Fell
End hugger man fri hand att ander Oc bidder hām till dødt tha bøde ther for fulle mantzbother End dyt han ij paar eller stadt eller lyt aff tha bøde po
End hugger man or faar man paar ...
han haffde th selff giorth

¶ Om mā for saar aff annē māz fæ c xxxiij.

FAngher mā saar aff ānē māz fæ āthā hors eller nød eller hwnd eller nogher anneth fæ tha scal bōdhā ther fæ otte giffue leghe løøn En sāghē hā ther aff lyde tha bøde hā lyde ther fæ otte tho wordher thz lyde ey mere en iij mark En dyl han wærie sigh mz xij menz eeth.

¶ Siqs vulnerat⁹ fa l ex hac lege ff si qdrupes paupiem fecisse dr Itē qītitas emēde hic posita ē voluntaria lz iuramētū rei an sit licitū ptz ex pmissis sup li ij c ciij ⁊ li iij c xxix.

¶ Om mā hoggher annē māz hest c xxxiiij.

SI quis voluerit vulnerare aliquē in equo et carēs hoīe vulnerauerit equū tūc emēdabit pro vulnere equo inflicto pciū triū marcarū ac si hoīm vulneraret ⁊ insup equū vulneratū ad se recipiat ⁊ faciat eū adeo bonū sicut ne fuit vulnerat⁹ Sz si equ⁹ fuerit mortu⁹ vl debilicat⁹ qd dr lyth soluat ei tantū preciū pro quanto fuerit pri⁹ estimatus añ qz fuit vulneratus ⁊ iusup emēdet ei iij marcas Sz siquis secando tetigerit vestimentū alteri⁹ cum armis qd dicit hoggher soluat tres marcas vel defēdet se cū nefn i kyn.

¶ Om mā hoggher annē māz hest c xxxiiij.

VIl mā hogghe annē a hest oc misther mā oc hogger hest tha bøde for thz saar hesthā feck tre mark so sō hā hade hoghz manne oc then hest ther hā hogh tage thā til sig i sin hefft oc gøre hā nū so got som hā wor førre en hā wor hoggen. en wordē hesthā døød ellē lyyth gialde hesthā effthē so som wor wyrth før en hā wor hogghā oc bø-

de tho iij mark En hoggher hā manz klædher oc gandher weth bøde for iij marck Dpl han giffue fore nefn i kyn.

¶ Siqs voluerit Nota hic puniť affect⁹ q̄uis nō sequiť effect⁹ iurēt⁹ fa c nup de biga q: inmaleficijs spectať volūtas nō ex it⁹ ff ad legē corneliā oc ticcarijs l diu⁹ Vnq̄z fuit vulnerat⁹ ali bi dr q videať ad p̄ciū maximū infra xxx dies p̄teritas ibi ad legē aquileā § hos i̅n capite p̄cē si aliquis volūtariū est·

¶ Om mā læer annē sine vaben c xxxv.

Siqs cōcesserit alicui arma sua et nescit quid in cēdit cū eis facere qui ea i ↄcessu habuerit et si postea interfecerit aliquē vl' vulnerauerit l' etiā ali quā aliā stulticiā p̄egerit ꝛ imputatū fuerit ei qui si bi ↄcessit arma defendat se cū iuramento xij hoim q nō ↄcessit ei ad dampnū suuz Et si ↄuict⁹ fu- erit emēdet tres marcas Sz si cōcesserit ea alicui manifeste qn̄ duo ↄtēderit ad inuicē p̄ frycthe ord ꝛ ille postea cū eis vulnerauerit aliquē tūc l' soluat iij marcas denarioꝝ vl' defēdat se per nefn i kyn.

¶ Om mā læer annē sine vaben c xxxv.

Om ma leer unde sin wabe

Læer mā annē sine vaben oc wedh ey hwat hā wil mz thm̄ ther atlone tagher gører hin sithū nogher skade mz anthen dræber eller saarer Vord thz hānū wijth ther læde vaben tha wærie sig mz xij mēz eeth at han læde thm̄ ey til hās skade thē skade feck En faller han atloghen bøde fore tre mark En leer han thm̄ openbarlige ther tho mē deles weth mz frycthe ordh oc gører hin skade mz ther atlone togh tha wærie han sigh anthen met nefn i kyn eller bøde iij marck.

Tordt vi

Eodem lib cap 36

¶ Siquis concesserit Hic statuitur idem qn̄ arma cōcedūt̄ in conflictu et qn̄ extra conflictū qd̄ videtur iniquū quia primo casu nō est p̄sumptio sed secūdo sic iō in secundo casu iuste deferetur ei iuramentū et primo casu non deberet saltē ita grauiter iurare per notata in c si de iureiuran et ff e ti l admonēdi Nota hic fit quedā correctio huius capituli p thord § iiij cōtra eos qui interfuerint morti alicui? q̄nta fuerit eoꝝ emēda circa regē et cougnatos interfecti.

¶ Om man fangher saar aff annen manz vaben Capitulum xxxvi.

QVocūqꝫ modo quis vulneratꝰ fuerit de armis alterius qui concessit arma vel soluat iij marcas vel defendat se p neffnd i kyn Sed siquis p se habuerit arma et cū eis vulnerauit aliquem ex improuiso qd̄ dicitur wode emēdat leso et nō regi nec ep̄o. Om mā fanger saar aff andre matz waben

¶ Om man fangher saar aff annen manz vaben Capitulum xxxvi.

HWilkelwnde man for saar aff annen mā̃z vaben bøde anthen for saar iij mark eller giffue neffnd i kynd En haffuer han selff vaben i hende oc foer annē saar aff wode bøde wodes gerning Tho før wodes gerningh bødes ey komghen oc ey biscopen. Ffor wods gerning Secund lib cap 49 Capg ...

¶ Quocūqꝫ mō ex iprouiso Contra casus fortuitus nō imputatur nisi culpa q̄s incidit in casum per c vnicū de cōmodato et c bona fides de de po Respondetur et hoc s̄m canones secus secūdū leges vt in c i et c si de homi xv q i c siquis iratus et l ō c de hijs et de materia vide sup̄ li ij c lxxxviij in glo sed de ca fortuitis vide sup̄ li ij c lij in glo Emendet leso et non regi nec ep̄o Nota iste pagraphus siquis per se habuerit arma debet intelligi secundū illud c ¶ Siquis incausatꝰ vt sup̄ li ij. c xlix.

Om mā fangher saar i horeseng c xxxvij.

SIquis vulneratꝰ fuerit in lecto adulterij cū vxo
re alteriꝰ ꝫ viuus affugerit postea inde moria
tur bōda dꝫ ꝓ eo esse excusatꝰ hoc hā ligge a hās
eghn werk ꝫ si testatꝰ obierit xpiana fruetur sepul
tura Sꝫ si in ipo lctō fuerit occisꝰ tūc occisor debꝫ
ferre ad placitū cultedrā ꝫ lintheamia sangui nolē
ta in qbus fuit occisus ꝫ nō alibi cū xpiana priuabi
tur sepultura cū testimonio duoꝝ hoim ꝙ in lecto
adulterij fuit occisꝰ ꝫ nō alibi tūc xpiana ꝑuabit se
pultura hoc ē oc ligge a sin eghn werk Sꝫ vbicūqꝫ
aliqs fuerit occisus extra lectū adulterij licet crimē
adulterij imputatū sit ei ad hꝫ dnt accedere veridi
ci et hoc suo discernere iuramēto.

Om mā fangher saar i horesengh cxxxvij.

FAngher mā saar i horeseng mꝫ annē manz ko
ne oc kōmer hā bort lewēde oc wordhē døød
aff the saar tha ligge hā a sin eghen werk oc bōde
ware angherløøs En wordher hā scriftchꝫ oc fā
gher hā formaal tha haffue hā kirke gard om han
døør En wordher hā draben i horeseng tha scal
thē drab føre til thinge dyne oc bleer blodye thē hā
worde draben a mꝫ thwigghe mēꝫ withne at hā
worde draben i horeseng oc ey ādher stꝫ tha ligge
han othen kirke gordh oc a sin eghen werk En
hwore som mā wordher draben othen horeseng
tho at hannū withes tha sculle sandmē tilom at
skilie.

Siquis vulneratus sit ꝑmittit ꝙ vir impune occidat ad,
ulterū simile in li. ßcus C de adulteris req̄rat cū ßm illā le.

Ind der bonden for end konen tha gaar …

gem q marit⁹ inueniat illū adulterū in domo ppria i actib⁹ venereis cū vxore et dz esse vilis psona ff e l marito que sunt viles psone notat in dicta l marito xpiana sepultura simile de occis i torneamēto de torne c i vtrū iste occisor sit excusat⁹ q ad eccl'az Dicēdū q nō et notat hosti in c si vo i de sen ex et notat xxxiij q ij int ij ꝛ de pe c ij Nota q purgato adultero vel fornicatore eo ipo purgetur adultera vel ipa fornicaria p hoc q notat innocēs de re iud c q̄uis fere in principio vbi dr q ab soluto adulteri pot adulter p le ff de adulter l denūciasse.

Nota fm thord § xxxiij Si occisor dixerit se i lecto adulterij aliquē occidisse habēs ad hoc duos testes nichilomin⁹ dūt veridici sup mortē iterfecti discernere distinguēdo vtrū int'fect⁹ fuit i lectō adulterij vl' alibi ꝛ si iurauerit q in lectō adulterij fuit int'fect⁹ tūc cognat interfeci nihil emēdet vt hic c xxxvij § i et fit ir hic iu pncipio capl'i ꝛ cōcordet lex impalis ff ad legē iuliani de adulterijs le marito ꝛ hoc verū si fuerit psona vilis ꝛ cui non debet reuerētia vt ibi alias sec⁹ etiā cōcor ber i sūma i ū lex § x sed lex diuina tenet cōtrariū et in hoc cōcor omes doctores sed canones vnde exodi c xx Non occidas Itē nota fm thord § lxv Si aliquis fatetur in placito se cognouisse carnalit' legittimā vxorē alterius capiatur et decollet si aūt per maritū vxor accusat' in placito p dicto fctō defēdet se iuramēto cognator qd dicit' nefn i kvn aut soluat bondoni xl marcas et regi tātū Siqs vulnerat⁹ Nota text⁹ iste ū loqt' vtrū veridici suo discernant iuramento de occiso in lecto adulterij nec de emēda interfecti igitur iste defectus corrigit' per thord § xxvij.

Item nec loquit' si aliquis fatetur se cognouisse vxorez alteri⁹ nec loquitur si maritus vxoris accusauerit eū in placito pro dicto facto ista dubia et defectus corrigit thord in cor § lviij.

¶ Siquis vulnera Nota quicunq vxorem alicuius carnaliter cognouerit et ipsam marito abstulerit oculte vel manifeste sit ipse pace priuatus si in recenti opere fuerit deprehensus si vero maritus ipsum accusauerit pro tali delicto tunc debet iuramento stocke nefnd defendi vel conuinci si fuerit conuictus sit pace priuatus Thord § xci.

¶ Om byer Capl'm xxxviij.

Qui habz apes debz eas circũsepire ita q aia-
lia alteri9 nõ pñt eas deijcere ⁊ deturpare sed
si sepes adeo sint pua ⁊ pna q animalia pñt itra
re ad eas et deturpare imputet sibimet ⁊ ppter hᵛ
nullã aliam cõsequetur emendã Sed si pecora al
terius stimulata fuerint ad mortẽ extra sepẽ apud
qui possidet apes nichil p eo soluat Sed si intra
sepẽ stimulata fuerit ad mortẽ qui possidet apes
soluat alteri dampnũ suũ q2 nõ habuerit sepẽ sa-
tis fortẽ et altã.

Om byer ¶ Om byer Capitulum xxxviij.

Hwo som byer haffuer hã scal selff wrthe thm̃
meth gard so at annen mãz fa mo thm̃ ey ne
dher kaste oc spille En er gordhen so law at an-
nen mãz fa mo ganghe i giordhen oc spille them
wede sigh thz selff oc fanghe enghen annẽ booth
En wordher nogher manz fa stwnghz thil døde
vthen manz bygardh døde hin icke fore ther byer
otte en wordher thz stwnghet i hiel i bygard gial
de effther skadhen ther byer otte forti at hã haff-
de ey laghe gardh.

¶ Qui habet apes Nota siquis habuerit dampnũ ab alicui9
animali quia clausura sepũ pro suo hegnet est pua vel pna
vel multũ fragilis imputet sibiipi et nullã cõsequitur pro hoc
emendã vt hic et infra e c lx § i exceptis bobus capris et suib9
vt e c ij § Qui habet apes statio imputet sibi quia sint i cul-
pa nõ faciendo fortẽ sepem ar l q ppis ff de pcuratoribus ⁊
defensorib9 § si et ff q metus cã l si sic ⁊ per regulã dampnũ
de re iuris in vi Si apes alicuius statio quia sint in culpa p
notata sup vt dctm̃ est.

¶ Om en mãz byer flyge pa ãnẽ mãz byer c xxxix.

SI apes alicuius inuaserint apes alterius qd dicit flyge op tūc ille cuius apes inuadūtur et deserūtur deb⁊ homi intimare alij qui forciores apes possidet sub testimonio vicinoꝝ suorū ⁊ si ille qui forciores apes habuerit voluerit habere cu⁊ eo plenū fellegh tā in apibus fortioribus q̄3 debilioribus tūc iudicabit̄ hoc ratū esse Et si noluerit et apes ille q̄ pri⁹ fuerūt debiliores efficiant̄ forciores et cōsumpserit ⁊ interfecerint apes q̄ eas inuaserāt nullā cōsequit̄ emendā q² noluit secū dampnu⁊ et cōmodū impertiri.

Om en manz byer flygher a annen manz etce. Capl̄m xxxix. Om en manz byer flyger annē manz op

FLyge annen manz byer annēs op tha scal hin ther the byer a ther op flyges m⁊ andher grāne seie hin thil ther the andher byer a Vil han tha ther the kaghe byer haffuer haffue m⁊ hin annen fellegh bode om the byer ther wt flyges oc so om the andher tha ma thet wel ware en wil han ey th⁊ oc forkōmer hine byer sithēn the byer ther hās flyge op vide sigh th⁊ selff forti at han vilde ey skiffte med hin bode gawē oc so skade.

Om mā hitther byer c xl.

SI q̄s inuenerit apes ī terra q̄ dicit̄ wilde wold licet nō habet terrā nec siluā in illo mark et nisi aliquis sequit̄ illas apes tunc ille qui inuenit tenetur possidere Sed si aliquis inuenerit apes in silua alterius non pōt eas recipere si intra arborem aliquā volauerāt et nullam inde conqueretur ꝑter

vel oram denarioꝝ nisi secutus fuerit eas til sa de
Jtē si secutus fuerit eas de curia ꝑpria tunc tenet̄
habere ex illis terciā ptē vel orā denarioꝝ quia qn̄
volauerit de ꝯspectu hoīm tūc ille possidet qui eas
inuenerit Jtē si aliquis inuenerit examē apud in ci
miterio inuentor possidebit illud.

Om ma hitt byer

Om mā hitter byer Cap̄ xl.

Hitther mā byer a wilde wolde to at hā haff
uer icke iord eller skogh a thē mark oc flyghē
eughē mā the byer ta er hin skyldug at haffue thē
hitther En hitther mā byer i annē māz skogh tha
ma hā thē (om the ere flyghē i tra) ey bortaghe oc
enghē lodh i thē haffue vthē at hā fylgede them
til sa de aff sin eghē garde oc tha a hā anthen tri
thing aff thē om the sculle vptages ellē en ǿre pē
ninge om hā wil thē løse forti at hwem sō the fly
ge aff ānē māz ǿwē syn tha aa thē thē ther thē
finner Hitther mā oc by swarm a kirke gardh tha
aa hā thē ther finner oc ey annē mā.

Siqs inuenerit De hoc insti de rex diuisione § apū vbi tū
dr qꝫ capiētr sūt nisi dn̄s seqret̄ volauerint cōco: § examē isti
de rex diuisiōe Nō pn̄t eas recipe Hoc verū si ꝓbatus fuerit a
possessore silue vt insti de rex diuisiōe § si nos vbi dr plane re
ītegra.i.anteq̄ intret si preuideris ingredientem in fundū
tuum poteris cum iure prohibere ne ingrediatur Quid si in
grediens prohibitus non fuerit dicit qꝫ potest eas ī opere vt
insti de rerum diuisione § Apū vbi dicitur itaqꝫ si in arbore
tua consederint anteq̄ in alueo tuo includantur a te hoc ma
gis tue esse intelligantur quod volueris que in arbore tua ni
dum fecerint ideoqꝫ si alius eas incluserit ipse earum dominus
erit Jtē acur dicit qd si ingressus fuerit an poterit retinere vel
dz qꝫ accepit Rn̄det cum dom9 factus sit p occupacionē nō vi
dam qualiter desinit ar huius § qui tū puidenci consulit vt §

Item [illegible]
[illegible] ma hoge ell' by a annē mātz [illegible] skog [illegible]
[illegible] skog a [illegible]
[illegible] ma or by the schal ma or [illegible] merke [illegible] trae till thi warde
[illegible] annē ma thē [illegible] Tha schal [illegible]
[illegible]

de aduo dominum mȯ l ueminem.

Om man tagher annen manz byer eller stiel Capitulum xli.

SJ qs inuaþit sepē apū alteri⁹ qđ dr bygardh ꝛ inde sustulerit vl̕ occiderit vl̕ furatus fuerit ibi mel tūc possessor apū ꝑt agere ī eū sicut voluerit ꝑ nefningos siue ꝑ veridicos qꝛ tal̕ iniuria poci⁹ iu dicanda est herreuerck q̄ȝ raan. Om mā tagger ell stiel [annen manz byer]

Om mā taghr ānē māȝ byer eller stiel c xli.

OM nogher mā faar i ānē māȝ bygardh oc ta ghr̄ byer oc fører bort dedhā ellr̄ draber thm̄ oc tagher hwnnig tha ma hin ther byer otte dele the eft̄ her hwat heldher han wil mȝ nefnig eller sādmē forti at thȝ er liger herreuerck en raan.

Siquis inuaserit Hic iudicat̕ pocius iniuria q̄ȝ rapina fa cit § sca ex cornelia insti de iniurijs.

Om costebotȝ eedh Caplm xlij.

NUll⁹ ꝑt cogere aliū ad costebotȝ eedh nisi in causat⁹ voluerit hoc acceptare Sed si illud ac ceptauerit i placito ꝓ quacūqȝ cā sibi imposita vel defendat se ꝑ illā legē in illo placito vbi eā firma uit vl̕ remaneat quiet⁹ qđ dr langfeld tam ꝓ bon done q̄ȝ ꝓ regis exactore qꝛ qui se obligauerit ad penā aliquā q̄ dicit̕ wlogh debet ꝑ eam defendi

Om kosteboot ȝ eedh Caplm xlij. Om costebodȝ eedh

JNghē mā mo nøde ānē mā til costebotȝ eedh vthā hā wil selff wittage En tagher hā weth costebootȝ eedh a thigi for hwat saag sā hānū gi fues vinne anthā log ther hā feste eller were laugf feldh bode for bonde oc for konīghās ombosman

forthi at hwo som wloge festher han scal wloghe winne Tho alle costebootz eedh thr̄ festes a thinghi sculle oc winnes a thingi.

¶ Nullus statio quia qđ semel placuit Item per regulaȝ qđ semel de regulis iuris in vi quia qui se obligauerit vide isto eodem capitulo hic in glo Per illā legē Nota lex debet esse honesta concor iiij đ est aūt lex ff de legibus l iura Nota ꝑ quacunqꝫ re Supple non causa turpi nec impossibili sed licita et necessaria nec cōtra deū quia lex iustiuon est posita quia qui eñ spū dei aguntur non sunt sub lege de renūci c nisi cū pridem § dices de regula et licet xix q ij c due sunt Qui se obligauerit Nota hic intelligitur cōditō sed actus legitime cōdicionem nō recipiunt vt ff de regulis iuris l actus de elec c significasti per ber In quo tñ aliqñ intelligitur pactū aliqñ causa promissio aliqū conditō sed pactū nō valet nisi fiet secundū leges ff de pactis l iure gentiū § pretor ait et § e c l pacta dicūt āt pactū duorū vel pluriū cōsensus in idē ff de pactis l i concordet ber de v sig in c pactum.

¶ Hwr møghet husbonde oc husfrue mwe skøde i mellom thm̄ c xliij.

Qvantū domesticus scotauerit domestice vel e conuerso siue pueros habuerit siue non robur et fortitudinē nō habebit post mortē illorū nisi heredes illorū in hoc voluerint cōsentire Itē si aliquis eorū scotauerit alicui alteri qui cum eis in cōmunitate non est ꝑtextu alicuius fraudis ꝫ ille postea scotauerit domestico terram domestice vel si scotauerit domestice terrā domestici vel possessionē aliam tūc etiā nō tenebitur nisi cū voluntate heredū quia presumendū est ꝙ domesticus possit inducere domesticā siue per blandicias siue per minas vt scotet sibi quidquid velit ꝫ quedā mulieres

Cod: lib
cap 44

ſunt adeo ſubtiles ꝛ deleneſici ꝙ etiã poſſint indu
cere maritos ſuos vt ſcotẽt illi quidq̇d velit ꝛ petãt.

¶ Hwar møghz husbõde oc husfrue ꝛce·c xliij.

HWre møghet oc hwat husfrue ſkødhe husbõ
de eller husbonde husfruẽ hwat heldher the
haffue børn ſãmel eller ey tha ſtãde thz icke vthen
at there arwinge wille holle thz efſther there død
En ſkødher ãthñ there nogher ãdher mã thz vthñ
there felleg er for nogher ſwÿgh oc hin ſkødher ſi
thñ husbãde husfruẽs iord ellẽ husfrue bãdẽs iord
ellẽ eghñ tha holdes thz ey vthñ rette arwinge wil
le forti at thz er wẽtelicth at husbãdhñ ma ãthñ mz
awe eller mz vegſel kõme ſin husfrue til at ſkøde
ſig hwat ſom hã wil. Oc ere ſõme quine wel ſo li-
ſtelighe at the kõme wel oc there bonde til at ſkø
de thm̃ hwat ſom the bedes.

¶ Quãtũcunq; Sciendũ ꝙ iſta donatõ ẽm leges cõfirmat̃ p
mortẽ nõ curato vel ex peccato cõſenſu herdũ vt C de donatõi
b⁹ int̃ virũ ꝛ vxorẽ li ij l donatões ſiq̇s cõcor l creditor C de do
natõib⁹ inter virum et vxorẽ et ſufficeret mors viri ad confir-
mationẽ donationis cũ vir ſit dñs rerum ſuarum ꝛ põt mo-
ri teſtatus et inteſtatus ratio tñ lrẽ mltũ vrget q: talis mu-
tus amor põt durare ad mortẽ ſed iſta lex reſpicit ad vtilita-
tem heredum ſed lex imperialis perpendit ne alter coniugũ
locuplet̃ et alter depauperet̃ ãbob⁹ vinẽtib⁹ nõ habito reſpec-
tu ad heredes p rõez p̃dictã fa l cũ m̃te § fcim⁹ C de donatõib⁹
añ nupcias ff de donatõib⁹ int̃ virũ ꝛ vxorẽ ãt ſpectet̃ in p̃n-
cipio et § ſi vir et extra de dona int̃ virñ et vxorẽ c donatõ cuz
ſua glo ꝛ ibi allegatis.

¶ Quantũcunq; domiſticus ꝛc Nota ſecundũ leges imperia
les C de dona añ nup l ꝙ ſponſe ſi donatio porrigatur in tpe
mrimonij nõ tenet donatio vt etiã hic Si vero añ mrimoni-

um donat ei tenebit donatō vt ff dicit' publicana l cū sponsus et ff e ti l inter eos et l cū hic status § siquis sponsā id est cuz conditō tacita si mrīmoniū sequatur secūdū henricū boic et concor pisanus in sūma in ů donatō pmo § vij i fine alegās legē pallegatam cū hic status.

¶ Hwat kone maa affhende ther selff haffuer husbonde Caplm xliij.

Mulier maritata nichil pōt alienare sine cōsilio mariti sui z volūtate heredū suoꝝ Sz si mulier aliquid scotauerit l' alienauerit marito scotāte z hoc sustinēte z ille cui scotatū fuerit obtinuerit possessionē q̄ dr laugh heud in bonis l' sine q̄rela mariti tūc pn̄t heredes ei? reuocare illud p q̄relā z maritus soluat tā bōdoni tres marcasq̄z regi q2 sciēter cōsensit vxori sui scotāti qd nō poterat appropriare Sz si marit? p se illd reuocauerit cōquerēdo tūc p eo nichil soluat sz ille qui scotatōz recipit amittat p̄ciū suū Itē nota q̄ fili? bōdonis nec filia i cōmunitate cū prē eoꝝ nichil pn̄t alienare de bonis pris sine volūtate sua neq3 mercenarij eius.

¶ Hwat kone ma aff hende ther selff haffuer husbonde Caplm xliij.

Hwilkhen husfrue ther selff haffuer husbonde hwn mo icke skøde bort oc icke ādher lwnde aff hēde nogher goot3 vthen hēne bōdes raath oc rette arwing willie En tol husbōde at husfrue skødher nogh3 borth oc faar hin laugheuth a the coste ther køptes vthū bōdēs ka·re tha mwe tho hēnes arwinghe dele th3 effther ighn̄ th3 hwn skøte bort oc bonde gialde bode iij mark bondhn̄ oc kōghen iij mark forti at hans kone skøte whiemelt

oc han wiſte oc tolde En deel han thz ſelff effther
ighñ tha gialde hã icke fore hin haffue to ſÿth we
rth tabz ther weth bõdens huſfrue køpte En bõ-
dens ſøn eller bondẽs datther i fellegh mz ſin fa-
dher mwe icke affhẽde aff bondhũs hertzſki othñ
hãs willie oc ep hans leie hion.

Mulier maritata. vt inſti quibus al' licet vel nõ § ĥ ibi no-
tatur et per bar in l ſi eſtiãtis ff ſoluto mrĩmonio Itẽ de filijſ-
familias Item patet inſti quibus al' licet vel non § nunc ad
monendi et ꝙ heredes pñt reuocare non placet cũ vir ſit dñs
niſi excuſaretur quia publice vtilitatis eſt ꝙ dos mulieris
maneat ſolua ar et per noſtras in ſi de dona inter virum ⁊
vxorem l hic ſic ſtatuitur in penã viri illicite cõſentis' Mulier
maritata Nota hic in § ſed ſi maritus etcc. textus iſte nõ lo-
quitur ſed maritus poſſeſſiones male acquiſitas inuitis he-
redibus reſignauerit et q̃le legatũ pro anima ſua legari po-
terit defectus iſte corrigi itẽn cor thord § xxxi Mulier marita
ta Nota ſi aliquis ꝓpriam vxorem occiderit vel occidi mã-
dauerit vel econuerſo et ille negauerit tunc nominandi ſunt
xiij de illo hereth quoſcũq plures illorũ cõuicerint pro fctõ vl
conſilio vel mandato ſint pace priuati et nunq̃ caſſetur corũ
iuramentũ ⁊ quilibz cõiurantiũ ſoluat bondoni tres marcas
et regi tantũ Thord § xxvi Nota hic ſi mulier ſcotauerit vel
poſſeſſiones alienauerit et hoc idem ſciens ⁊ ſuſtinens cõſilio
et ope maritus fecerit et firmauerit credo ꝙ legitima ma-
neat ſcotatio ſiue alienatio et tenet vt ſup̃ quaſi ſile li primo
c xxxv maritus.

Hwi møghet kone ther bonde haffuer mo giffue til helie gifft Cap xlv.

Mulier que puerũ habz cũ ſuo maritõ nõ p̃t da
re pro aĩa ſua dimidietatẽ porcionis l' aliquid
m'tũ ſine voluntate bondonis Sed ſi aliquis hu-
iuſmodi legata cũ petiuerit incauſatus defendet ſe

per nefkn i kyn et nõ veridici inde iurabunt Sed si
defecerint iuramento cognatoꝝ reponat omnia le
gata Sed si mulier non habuerit puerũ cũ bondo
ne tunc põt dari pro anima sua dimidietatẽ porti
onis sue Sꝫ si claustꝝ vel cõuent⁹ aliquis tñ lega
tũ petierit si plusq̃ꝫ marca argenti tunc accedant
veridici ꝛ dirimãt suo iuramẽto Sꝫ si aliquid exac
tũ fuerit qđ in testamẽto fuerit exaractũ sub testi
monio bonoꝝ siue a cõuẽtu siue ab eccl'ia siue ab
hospitali sꝑ icausat⁹ defendꝫ se ꝑ nefkn i kyn.

¶ Hwat møghꝫ kone ther selff ꝛc. c xlv.

Hostrue ther barn haffuer weth sin husbonde
ma ey giffue til sielegaffue halff sin howꝫ lo-
od eller nogher stoorth mwn vthen bondẽs ia oc
wille En wil annẽ mã tho kalle a sodã sielegift ta
scal bonden formarie mꝫ nefkn i kyn oc gange ey
sandmẽ til En faller han atkyns eedh lade weth
thet ther giffuet wor for henne siel En haffuer
husfrue ey barn wedh bonden tha mo hwn giff-
ue sin halff howꝫ loodh borth til sielegifft Kal-
ler tho closthẽ a oc er thet mere en marck sølff ta
ganghe sandmen til En for hwat som ey er scriff-
uet i manꝫ testamento meth gode menꝫ with-
ne byrdh oc klosther kaller a eller kirkhe eller
spital ther hwordher bondhen e weth nefffn i
kyn.

¶ Mulier q̃ pueꝝ hꝫ Nota differẽtia int' mun⁹ et donũ mun⁹
eñ ex cã ꝟ sine cã donũ ff de ꝟ sig le int' donũ io au ꝟ hereticis
ĩ c accusat⁹ i ꝟ mũera i glo int'liniari ĩ vi Nota hnat husfrue ꝟ
filia ꝟ fili⁹ bõdonis pñt alienare ꝟ mercenari⁹ vt h̃ ꝟ c primo

et sup li i c xxx § ulti. et c xxxix Mulier Ratio prime ptis ē ne puer exheredetur vl'careat sua legittima sine culpa sua hec ratio cessat in ij iuramentū āt de, quo hic est periculosum et legi contrariū iuxta prius dctāvt s li ij c ciij Nota circa illud capitulū mulier qd mortuariū dandū est de iur communi sed eius quota est consuetudinaria extra de sepul c certificare p hostiū Nota circa istud c mulier que puerū habet etce. queritr vtrū volūtas defuncti sit adimplēda et que p euidentia dicēdorū est sciendū q hēmus verba que dispositiua vocantur vt volo dispono ordino alia sunt enūciatiua vt scias me a tīi recepisse x in quibus tenebatur Alia sunt causatiua vt quia talis negotia mā gessit sibi lego talem rem Alia sunt demōstratiua vt hūc fundū quē aut ticio emi se in pmo lego distinguo in ista questione secūdū henricū boie aut testatur vsus est verbis dispositis et talis volūtas est ad implenda & obligat heredem ratio quia voluntas testatoris & lex ad paria iudicāt in auct de nup iu § disponat coll' iiij hoc verū qn testator aliquid ordinat qd nō est impossibile aut iuris aut fcti sa l si de constitutionibus institutionū et sa l ucmo ff de le i sed de vbis demonstratiuis causatiuis enunciatiuis quere hen de testa i c si heredes Nota in § Sed si aliquid exactū fuerit qd in testamento etce. Nota vtrū testamentū vltimū firmus erit patet sup li ij c iiij p litteras in glo quasi in fine. nota q habeat vir plenā potestatē in testamēto suo quecūq voluerit exceptis hereditatibus terras et alias possessiones male acquisitas resignādi et postea pōt p anima sua legare medietatē portionis sue tam in bonis immobilib? q̄ in bonis mobilibus et si cōtētio fuerit discernāt sup hoc veridici Thord § xxxvij. nota ad epm ptinet defensio testamenti et eius executio vt voluntas defūcti debuetur et hoc verū ē i hijs q̄ ad pias cās reliquuntr de testamētis C tua nobis.

¶ Hwilke sandmen sculle skilie om siele gifft Capitulum xlvi.

Si vir l' mulier habuerit bona & possessiōes vl' mātiōes in diuers terris seu puincijs tūc obi-

eūqꝫ moꝛit̃ veridici illius terre seu ꝓuincie debent de legatis ꝓ aīa sua iurare.

Hwilkē mā eller kone anthū ther flere bo hafft uer i flere land ellē i flere bygd eller i flere ha reth e hwar som the are thū time the døø oc giff ue noghꝫ foꝛ thm̄ tha sculle the sandmē e til ther ere i bygdh.

¶Si vir vel mulier stō q̄r iudiciū inchoat̃ vbi res ē ꝯ ꝺ iudi cijs ⁊ i eq̄s l q̄ legat̃ § si aūt Itē Nota q̄ qua rōe veridici in diuersis terris ⁊ ꝓuincijs habitātes iurauūt de legat̃ vbi mo rit̃ aliq̄s veridici illius terre seu ꝓuincie iurare dn̄t eadē rō intelligi dꝫ de uestnings et rapina ⁊ accusat̃ dꝫ tēpestiue cita ri ad placitū et si nō hꝫ domiciliū debet citari ad placitū gn̄a le hic in isto c sꝫ vir sit hec corp thord § xij.

¶Om agher fredh Cap̄ xlvij.

Siq̄s messuerit segetē alteri⁹ in agro sub noctꝭ silentio vel resectā sustulerit iudicabit̃ ꝓ eo tā q̄ꝫ ꝓ fure Sꝫ si viat̃ fuerit ⁊ dederit manipulū vl̃ gerbā equo suo ꝓ eo nō efficit̃ ꝑplatoꝛ agroꝝ neqꝫ fur Sꝫ si secū tulerit aliquid de annona tūc ille qui agrū possidet pōt agere in eū si voluerit pꝛo rapi na sue pꝛo furto.

¶Om agher fredh Cap̄ xlvij. Om agerfridt

Far mā i ānē māꝫ agher om nathe tyde oc sla er māꝫ koꝛn op eller tagher hans skoꝛne koꝛn boꝛt tha er hā thyff ther foꝛ En er hā waifarēde mā oc giffuer anthū en kerff hin hest eller en neeg oc bether a stubben i agher tha er hā hwerkē ra ans mā eller thyff ther foꝛe En føꝛer han boꝛt aff agher tha mo hin ther agher a secte hin ther tog hwat heller hā wil raan eller til thyffneth.

Hwilke sandmend thulle skyle om vile gifft

Eodem lib cap 45

Secund: lib cap 46 7 72

Farr nu nogre annens mantz [illegible] skog tha maa hand [illegible] nodder [illegible] han bether thr [illegible] bort hat [illegible] [illegible] han y barn eller [illegible] [illegible] ... er [illegible] om agger [illegible]

¶ Siqs messuerit De isto de populatore notat in c iur de im müitate eccle ꝛ ff de furt l vulgar § siqs sed si viator qꝛ i ca su necessitat hoc licet ꝛ cõmünicandū ē ff ad legē rodiani de ia ctu l ij § cū eod viij ꝺ inpricipio ꝛ ē casus i § si de pace tenēda in vsufru ꝛ cōcor § huius capitli ibi sed si viator per tex. ꝛ vi/ de isto § sed si viator per glo.

¶ Sz si viator fuerit ꝯcor lex impial cōstitutōe frederici de pa ce tenēda c vl ubi ꝺ ꝙ equū meū possū i alieno pabulo reficere cōcordet etiā lex nrā infra hoc li c li § vlti.

¶ Om mā far mz hiord i annē māz agher c xlviij.

Siqs venerit in agrū alteri⁹ cū suo stoodh vel hiord vl vrath ꝛ deturpauerit ānonā eius per vim tenet ei emēdā xl marcaꝝ qꝛ illud ē plenū her rewerck Sz si aīalia alicui⁹ venerint ex iprouiso in agrū alteri⁹ ꝑ ignorātiā pastoris tūc qui possidet aīalia soluat alteri dāpnū suū et defendat se lege ꝙ nō fuit volūtatis sue ꝙ animalia venerunt i a- grū eius Et siqs inuaserit cū pecorib⁹ suis pratū alteri⁹ ꝑ vim qḋ ꝺr hiordhē op qui possidz pecora soluat alteri dampnū suū ꝛ emēdet iij marcas Sz si ex iprouiso venerint in pratū illius soluat tū qui possidz aīalia dāpnū suū Sz si anona fuerit deua stata enormiter tūc pōt qui anonā possidet exequi illud per veridicos et testimonio bonorum herre- werck Sed qui pro prato incausatur defendet se per nefn i kyn.

¶ Om man far meth hiord i annen manz aghre Capitulum xlviij.

Far mā mz hiord ellē mz stood ellē mz vrath an nē māz aghē oc hiordher hās korn op mz wo ldh tha er han skuldugh atbøde hānū ther sore xl

mark forti at thet er fulth herrewerck En kōmer fa i mā3 agher aff wode for hyrthens wangøme tha bødher hin skadhen effther ther faet otthe oc giffue thes logh ath th3 wor ey hans both at hās fa kom ther i En om mā hiordher annē mā3 eng op m3 wold tha gialde han skade giald ther faet otte oc bøde a tre mark En kōmer th3 i aff wode bøde oc skade giald som føre er sauth Wordher korn so eth som sauth er tha mo hin ther korneth otte dele th3 meth sandmē oc m3 gode mē3 witne til herrewerck.

¶ Siquis venerit Vide. nota in l hac actione ff Si quadrupes paupiem fecisse dicit̄ et cū notatis in l ff C ad legē aquileam. Item Nota q̄ qui de vastauerit enormiter per vim anonā alterius est herrewerck vt hic et sup̄ li ij c xxxi siquis anonā Nota q̄ triplex violentia inuenitur in legisterio scʒ quando mulier vim passa fuerit vt sup̄ li ij c xvi Itē qn̄ aliquis delatus ꝟ ligatꝰ fuerit sine suo de merito vt s̄ li ij c xxx et c xxxi § iij Itē quando aliquis deturpauerit anonā eius per vim cū stood hors vel vrath vt hic de ista tripici violentia discernāt veridici in placito tocius terre vt notatur in locis prescriptis Nota de violentia notat̄ que dicit̄ mark woldh vt hic c xlviij. et infra li c et vtrū de tali violentia discernāt veridici notat̄ hic vʒ c xlviij § iiij Item si aliquis fuerit ligatus cōtra legem de illa violētia discernant veridici vt sup̄ li ij c xxix et c xxx § iij Item de muliere que vim passa est ꝟc iurabūt veridici vt s̄ c xvi li ij Item Nota q̄ de violentia q̄ fit qn̄ aliq̄s legauerit sua pecora i agro ꝟc de illa violentia non discernāt veridici vt infra c li.

¶ hwilkʒ er stood oc giord oc vraath c xlix.

Duodecim pecora sunt hiord xij equi qui dicūt hors sūt stood xij porci sunt vraath Et si aliquis deuestauerit anonā alicuiꝰ cū paucōribꝰ peco

ribus q̄z duodecim tunc non pōt illud exequi per herrewerck Tamē pro quolibet wold dz quis vel defendi p nefnd i kyn vel soluere dampnū cū tribus marcis. hwilkz er stod hiord oc wradt

¶ hwilkz er stood oc hiord oc wraath c xlix.

Mynne en xij nødh er ey hiord xij hors stood xij swin wrath En øther annē mā annēs korn meth mynne en mz xij faes howeth so som sauth er tha ma thet ey deles mz herrewerck En tho e for hwer woldh sculle men anthen wariest meth nefn i kyn eller gialde skade effther met iij mark boodh.

¶ Duodecim De ouibus dicit l oues ff de abigeis q decē faciunt gregē quinq porci gregem d quo in glo c i de elec cuz ibi notatis Nota hoc tū pviso q in illuz dz dirigi actio qui ea scz pecora de domo rapuerit intellige eciā si fuerit minor xiiij annis vt in dolicapacibus quantū ad legis seueritatē intellige vel rapuerit hic Nota q delicta puerorū puniēda sunt licet non adeo grauiter vt in maioribus extra de delic pue. c. pueris et hoc verū si sunt dolicapaces et vbi malicia pubertatem anticipat Si vero non sunt dolicapaces nullo modo puniaut ex legū seueritate qm̄ in pueris solz relinqui multū q in aliis pvectioris etatis humane leges dicunt seuerius corrigendū de delic pu sup c x. De lecta puer puniendo

¶ Ferende qd etiam pbatur in illis vbi malicia supplet etatem qui frequenter furta mendaria periuria q̄ peccata sunt comittunt in quibus plena ē etas puerilis de delic pue c pueris de ista materia require sup libro secundo capit xlix in tex et in glosa et capit xcv § vltimo et in glo et sup li ij c xlix. Si quis incausatus fuerit in glo.

¶ Om inteckte fa Capit l.

Si aliqs inuenerit pecora alicui⁹ i anona sua l prato z hoc viderit ille cui⁹ pecora ab illo au

fold ill. gordt ... 3⁰ h. 2, x lix, glose

ferre sine volūtate sua Et si abstulerit ea pōt p' eo fieri raans mā Sz si i domū illi? fuerāt deducta z ille qui ea possidet postea de domo sua rapuerit tūc pt qui domū possidz agere in eū p herrewerk Hoc tñ pniso q in illū debet dirigi actō qui ea de domo rapuerat et nō in aliū. Om nidreckter fr

¶ Om interkte fa. Capl'm l.

Eodem lib. cap: 54

OM ānnē mā tagher annē māz fa. i sŷth korn eller i sin egh oc kōmer hin weth ther fa.et a anthñ i hegnet eller a farēde wa.ie tha ma han ey tage thz fra hānū othen hās eghñ willie En tagē hā thz fra hannū tha ma hā worde raans mā thē for En kōmer thz hiem til hās hws ther thz togh oc tagher hin thet wth ther thz otte tha ma thet worde herrewerck togh sculle mē ey weth annen dele en weth thñ ther wdtogh.

¶ Si aliquis Nota qūo in re ppria quis pōt delinqre et presupponit q quis ppria auctē pōt hmōi pecora includere cōtra qd opponitur quia pingnorare pertinet ad iudicem ff de regulis iuris l non ex singulis Itē nullus pōt esse iudex in ppria causa C de iudeis et celicol'l nullus et ne quis in sua causa ius sibi da in ru ct in nigro solō Em leges licitū est retinerē hmōi animalia ad ostendendū iudici sed ad pign? siue auc. iudicis nō oc quo notat insti ad legē aquiliā C ioh z ff e ti l cō uictus nōne in spc ti de acto § i vb sed pone.

Nq pt esse iudex ppria causa

¶ Om mā tøyrer i annē māz agher c li.

QVicunqz cōpossessorē in marki z ligauerit sua pecora qd dicitur tøyrer in agro alteri? l' prato iudicatur magna violentia qd dicit wold et tenetur resartire dampnum et soluere ius triuz marcarū vel defendet se lege q hoc non pcepit fieri et

dampnū resarciat si cōfessus fuerit Sed viatori nō pñt negari equoꝝ pascua.

Om mā tøprer i annē māz agher c li.

Hwilkhñ mā ther er egher opa mark oc tøprer sÿth fæ i ānē māz agher eller engh tha er thz wold oc er han skyldugh at gialde skadhen oc bø de at tre mark eller giftue thes log at hā bødh thz ep oc gialde skadegiald om hā ganger wedh. En wa ifarēde mā oc gest nime mē ep grees synne.

Quicūq3 ḱō q: i domo curia vel orto fit violētia isti de iiu/ r; § s3 ⁊ lex cornelia cū ibi notat; ⁊3 viatori cōcor c ḱq̄s messu erit s̄ e c xlvij. Itē Nota qñ veredica siue nefninga vocauerit qūo veridici vel nefningi ꝗ pmo p⁹ instituāt sup caus pns p̄ mulgat; discernāt vel qd̄ iuris sit corrigit per thord § lxij.

Om mā dr⁊ber annē māz f⁊ i hn agher c lij.

SI pecora alicuius venerit in agrū alterius et il le qui agrū possidet vel pastor agri dep̄hende rit ea ⁊ voluerit ea in domū abducere qd̄ dr in ta ge ⁊ nō pōt s3 si incurrerint in lapidē siue lignū qd̄ dicit steen vl' stawer et ita debilitatū fuerit vl' mor tuū sed ille qui depulerit ea qd̄ dicit gēde cōfessus fuerit recipiat ad se pecus mortuū ⁊ soluat pro eo aliud viuū eq̄ bonū absq3 omi emēda⁊ ille qui pec⁹ illud possidebat soluat anonā quaz p̄dictū pecus deuastauit S3 si occiderit illud cū armis q̄ dicunt odh oc egh tūc soluat quātū pec⁹ illud valuit viuū et insuper iij marck Et si confessus fuerit qui oc cidit et dixit se hoc fecisse ex improuiso soluat dāp num et defendat se iuramento xij hominu3 ep fac tum fuit ex improuiso ⁊ non volūtate S3 si pasto

rem nõ habuerit pec⁹ illud nichil ꝓ eo emẽdet.

Um mã drebr annen manz fæ i sin agher
ndr manz fæ
syn agr

¶ Om mã drabet annen manz fæ i sin agher clỹ.

Gangher manz fæ i annen mãz agher oc kommer hin with ther korneth a eller agher hyrde oc wil thz fæ intaghe oc gidhẽ ey oc haffde thz fæ hyrdhe eller fæet er so kaeth oc løffuer a steen eller staffuer oc wordher ther lyth aff eller døør gãgher hin weth ther gendhe taghe thz døðhe til sig oc gialde anth so gooth ighen vthñ booth forthi ath thz haffde hyrde oc mã ther fæet otte hã scal gialde effther korn ther hin otte En draber han thz anthñ mz od eller mz egh tha gialde hã effther oc bøde a iij mark En gãgher hã wet drab oc kaller thz wode gialde effther skade oc giffue a xij mẽz eedh at thz wor wode oc ey at wille En wor thz hyrtløøs fæ bøde icke fore.

¶ Si pecora in § et si confessus quasi iste si Nota in § istius c. loquit᷑ d̃ iuramento xij hoĩm et nõ facit mentionẽ quo die ista lex vel consimilis dari vel solui dñt postq̃ lex firmata fuerit nec vtrũ dies quo firmata fuerit debet cõputare iste declaratur effectus per thoꝛđ in coꝛ lxxxvi § i si ꝫ s̃ l i c q̇cũq3 p ar ꝫ s̃ l ij c lxxx si exactor ꝫ e c lxxxi in fine Sed pecora pro ꝑma pte est casus in l q̇nt⁹ ff ad le aquileã et fa l Si bos alienus de iniuris et damp da sed in hoc q alud aĩal datur est contra leges quia nõ datur aliud pro alio nisi in rebus hñtib⁹ sanctitatẽ ideo in proposito sufficeret dari extimationẽ de quo per ciuũ in l ij C ad legem aq̇leã et notat᷑ in dctõ c bos Si pecora Nota hic incidit in penã pecuniariã ex lege et ipo iure vt hic in § i sed si occiderit et similit᷑ infra e c liij Ille qui Itez s̃ e c xlviij Siquis venerit § ij Itẽ sup̃ e c xlix Duodeci § ij in fi Itẽ Nota infra e c liiij Siquis eq̇tauerit Itẽ infra e c lvij quilibet § i Itẽ infra e c lxij minoꝛ § iiij et sil᷑r infra e c lxiij siquis naufragiũ § ij in fi Itẽ infra e c lxvi hoc vocatur Item sup̃ e

c xliiij mulier Itē sup̄ c xlij nullꝰ pōt Itē sup̄ c xxxv Siq̄s cō-
cesserit Itē sup̄ c xxxiiij Siq̄s voluerit in p̄ncipio et § ij in fi.
Itē sil'r c xxxiij siq̄s vulneratꝰ Itē xxxij c ꝑ ꝑcussione in p̄nci-
pio et in fine Itē sup̄ c xxxi ⁊ xxx ⁊ sup̄ c xxix et c xxiiij q̄d-
cūqȝ Itē sup̄ c xxij Itē sup̄ c viij si hoīes Nota hic ī istꝭ p̄scri-
ptꝭ capitul' et gn̄alit' in oībꝰ delictꝭ Siq̄s ꝑmisit se cōuinci emē
dabit p̄mo iustā emendā ꝑ delicto ⁊ postea penā pecuniariaȝ
vt sup̄ c xxviij Siquis ꝑmiserit.

¶ Om gordnithingh Caplm liij.

Ille qui vocat̃ gordnithingh emendabit regi iij marcas ⁊ bōdoni tres ⁊ insup resarciat dāpnū qđ intulit quia magna iniuria ē q̄ dicitur wold occidere aīal illud quod cōpeditū est vel ligatū vl' aliquo alio modo impeditum est hoc ē thet ther lage hefft haffuer a sigh vel q̄ fecerit in aliqua speciali terra alicuius que dicitur ornū Ubicunqȝ quis occiderit animal alicuiꝰ siue in hegnet siue extra sep̄ eo efficitur gordnithing dummodo pastorem habuerit animal illud et resarceat dampnū et soluat regi tres marcas et bondoni tres.

¶ Om gardnithingh Caplm liij.

Gordnithingh bøder bode skade ther han gører oc iij marck bonde oc iij marck komghen forthi at thet er woldh oc ey wode at drabe thet fæ ther hefft hafuer a sigh eller standher i bondēs ornū ther han a ene hwore som draber annē māȝ fæther hyrdhe haffuer hwat heldher hegnet eller othen han gordnithingh oc scal effther gialdhe so som sauth er oc bødhe a tre mark bōde oc so komghen.

¶ Ille qui vocatur Spāle delictū habet speciale vocabulū Itē

vocabulũ et emẽda ponunť hic ad placitũ ſtatuentis.

¶ Om mã ridher annẽ mãz heſt c liiij.

SJquis equitauerit equũ alteri⁹ ſine voluntate
ſua ſoluat bõdoni tres marcas Sʒ ſi habuerit
eũ in cõceſſu lꝫ cõductu et equitauerit logi⁹ q̃ʒ pro-
miſſũ fuit tamẽ ſoluat ꝑ quolibet by mark quod
trãſiuit duas oras denarioꝝ donec efficiantur ſex
ore denarioꝝ Sʒ ſiue equitauerit ſine licentia ſiue
lõgi⁹ q̃ʒ dictũ fuit faciat equũ ſp adeo bonũ ſicut
eũ recipit Sʒ ſi equ⁹ mortu⁹ fuerit vl marillent⁹ ꝛ
venerit domũ top ꝛ tagel ꝛ ille iurauerit ꝙ ꝑ ipꝫ de
turpat⁹ nõ fuit tũc nichil ſoluat ꝑ eo Sʒ ſi ꝯceſſ⁹
fuerit dʒ redire abſqʒ omi debilitate q̃ dr lyde q̃ in
cauſat⁹ fuerit ꝑ iſtis cauſ q̃ in iſtis duob⁹ capitul
ſũt expreſſe defẽdat ſe iuramẽto xij hoim ꝙ ſi nec
voluerit ſe emẽdare nec ſe iuramẽto defẽdere ſʒ ꝑ
miſit ſe ꝯuinci in placito cũ naams dom tũc ꝑ nul
la iſtaꝝ cauſaꝝ emendabiť minus q̃ʒ tres marce re
gi et iij bondoni. Om man ridir anne matz hest

¶ Om mã ridher annẽ mãz heſt c liiij.

secund lib
cap 101

HWilkẽ mã ther ridher ãnẽ mãz heſt vthñ hãs
willie thñ ther heſthñ a gialde for iij mark bõ
dẽ En fangher hã mʒ willie anthen atleie eller at
laan oc ridher lengher en melth wor føre ta bøde
hã for hwer by mark ther hã ower reed ſithñ e to
øre pẽninge til ſex øre wordher En hwat heldher
hã ridher vthen orloff eller lẽgher en melt wor gø
re e heſthñ ſo god ſom hã wor ther hã togh hãnũ
En døør heſthñ eller worder mawer oc kommer

hiem top oc tagel oc thør hā ſwarie at thz wor ey hās ſkyld tha gialde icke fore En wor thz laan ta ſcal thz kōme lydeløſth hiem Hwo ſom ſectes for the ſage ther i thÿſſe ta capitel er ſauth warie ſig om hā dyl meth xÿ menz eedh En wil han hwer ken bøde eller warie ſig ſo ſom ſauth er mē ladē ſig ſøghe a thingi met naams dom tha bødes for enghen thÿſſe ſaghe nyvnne en iÿ mark bonde oc iÿ mak kōnghen.

¶ Siquis equitauerit Iſte pene ſunt volūtarie adeo bonū cō cor l ſed michi § i ff cōmodati iuxta illud abſq́ ſatire debent cōceſſa redire ymmo furtū cōmittitur l qui iumēta ff de fur- tis et qđ hic de equo dicit intelligit de aliȷs rebus et naui et ſimilibus et ratio eſt quia illud capitur ſiquis equitauerit cō tinet ius cōmune ꝓbatur per legē ꝑſcriptā qui iumenta ff de furtis et ſup̄ li ÿ c xl neffningi dn̄t iurare § Itē ſi incauſat? an̄ iuramētum Siquis equitauerit Nota ſi aliquis obtinuerit cō- ductiue ſiue conceſſiue ſiue aliquo modo conſimili domū vel terrā vel equum ſiue alias quaſcunq́ res pōt eas perfruēdo occupare vſq́ ad expletionem pacti ꝑhabiti vel termini ſi- ne pena legis cū iuramento ſi neceſſe fuerit ꝙ illas cū volun- tate et licentia occupauit et non cum violentia vt primo de domo patet ſup̄ li ÿ c xxxÿ vbicunq́ § domos Item de terra ſup̄ li ÿ c lxxÿ qn̄ aliquis § ꝑmo Item de equo vt hic in § ÿ. Item de aliȷs rebus quibuſcunq́ vt ſup̄ li ÿ e xl neffningi et ſi- mile e li i c lxi ſi aliquis § i Sed ſi conceſſus Nota ꝙ res conce- ſſe dn̄t redire abſq́ omni debilitate vt hic nec poſſunt aliquo modo amitti vt ſup̄ li ÿ c cxiiÿ § iiÿ Vn̄ vſus Abſq́ ſatire dn̄t conceſſa redire.

¶ Om ſtood hors Caplm lo.

QVi hz ſtood hors habeat illas i clauſura q̄ dr folo in ꝓprio mark et habeat ad eas paſtorē ꝝ ſi h̄ nō fecerit ſed deuaſtauerit ꝑ eas agros aliꝝ

qui dicūt̃ wongh tunc p̄nt deponi i placito hoc est forlegges et si ille aliquod dāpnū incurrerit postea qui eas possidꝫ imputet sibi dūmodo hoc factū fuerit in eoꝝ wōgh Sꝫ siquis stodh hors apposuerit in illo mark in quo nichil iuris habuerit tūc p̄nt cō possessores illiꝰ mark monere eū ad hoc laghdeele hannū ꝙ recipiat suū stoodh ad domū suā ꝛ si noluerit ꝛ ille postea aliquid dampnū incurrerit imputet sibi ꝙ sine voluntate eoꝝ nō p̄nt devastare gramīa eoꝝ nec annonā cū suo stoodh Sed si aliquis emerit in alterius mark terrā aliquam causa fraudꝭ cū vna marca vl' duabꝰ vt sic devastet eoꝝ mark cū suo stoodh tūc p̄nt cōpossessores s̄m esti matōꝫ auri cōpellere ipꝫ ita apponere ꝓut sustinere p̄t eoꝝ mark ꝛ apponet̃ ad eoꝝ ꝯmūitatē sicut apponūt̃ porci ad pascua qđ d̄r olohn̄ et s̄m arbitriū eoꝝ qui in illo mark habitāt apponant̃ qꝛ ipsi meliꝰ sciūt quot eoꝝ mark poterit pascere Sꝫ si ille eque q̄ dicūt̃ hors efficiant̃ scabide ꝛ possessor earū noluerit eas seruare in terra sua speciali tūc p̄nt cōpossessores illius mark illas in placito deponere hꝫ ē forlegge ꝛ pellere eas i loca paludosa q̄ dicunt̃ dynd ꝛ interficere eas sine oī iniuria q̄ d̄r wide. et hoc idē iudicabit̃ de equabꝰ domitꝭ si efficiant̃ scabide qꝛ morbus vnius cōtaminat alias.

¶Om stoodh hors Capł'm lo. Om stod horss

Hwo som haffuer stood hors haffue thm̄ i folo i sin eghen mark oc haffue til them hyrde wil han ey thꝫ giøre men ødher meth thm̄ bondhens

wongh tha mwe the thm̄ forlegge a thingi oc fā-
gher hin nogher ſkade ſithen ther horſen a hafſue
hiem giald om thꝫ wordher i wongh En ho ſom
haffuer ſtood hors a thn̄ mark ther han haffuer ic
ke i ta mwe egher mē lagdele hannū til attaghe ſi
ne hors hiem en om hā wil ey oc fanghe the ſithn̄
ſkade wide ſigh thꝫ ſelff forti at vthen there wil-
lie ma han ey heldher øde there grees a fellet eller
there korn mꝫ ſtod hors En køber man a annen
manꝫ mark for ſmÿg anthn̄ for en mark eller to
eller mere forti at han wil øde there mark meth ſi
ne ſtoodh hors tha mwe eier effther gudꝫ wyrth
thing nøde hānū thil attaghe ſo til ſom mark ma
tole oc legge ſo til there fellet ſom ſwÿn legghes
til olden oc the thr̄ i by boor wolde thꝫ forthi ath
the wide beſt hwat there mark mo tole oc føde.
Worde ſtood hors ſcabet oc wil then ther a ey gø
me thm̄ ſeringe a ſÿt eghꝫ tha mwe eghr̄ thm̄ for
legge a thingi oc elthe thm̄ i dynd oc dra be thm̄
vthn̄ wide Thꝫ ſamme er oc om thame hors om
the worde ſcabet forthi ath thet fangher hors aff
annet.

Qui hꝫ qr aīal nō tenēdū in iacturā et dampnū alimēti al-
terius iuſti ſi q̄drupes paupieꝫ feciſſe dr̄ § ceterꝫ ſciēd rō penſīti
mi § quia vna ouis morbida inficit aliā.

Hwar mā ſcal wedh løſæ Cap. lvi.

De pecoribus ſiue iumētis in agris vel prat᷑
in domū ab ductis quod dr̄ intaghꝫ debet po
ni pignus ſcḋm arbitriū vicinoꝝ qui dicunt᷑ granne
qn̄ publicāt eorū hegnet Sed tn̄ ille cui⁹ pec⁹ dap

nū intulit pōt exponere quātū vult z iuret insuper cū xij homib9 q amplī9 dāpnū nō intulit pec9 ei9 Itē nota q pignora tali mō ipignorata si nō fuerint redēpta añ festū oim scōꝝ tūc nō tenent̄ ad restitutōem qui habet illa. Hwr ma schal werd losse

Hwær mā scal wed [pignus] løsa Caplm lvi.

Eodem lib cap 48

For fa ther worder i tagz antheu i korn eller ēgh scal lagepant forlegges so sō egher worde om satte thū thȳd the legge ther mark i hegnz oc so scal løß som the worde til eens førc En tha ware hin wet log ther skade giorde atlegge wth so møghz som hā wil oc swarie a mz xij mēz eed at hās fa giorde ey mere skade Vordher pant thē fore inteckt fa er sath ey løst for alle helligħs dag tha ware thet forgiordh.

Arbitriū vicinoꝝ q tles melius sciūt sic alibi refert̄ ad vicinā facit quosdā de pscriptionib9 Itē istud iuramētuz ē super fctō alieno id deberz fieri p verbū credit alias iurās subiret ancops p iuriū p l videamus ff de in litem iurādo.

Om gertzel Caplm lvij.

Quilibet dz suas sepes sepire sm arbitriū oim cōpossessoꝝ z sm q possidz i villa z bool sm iustū funiculū z p stuff nō sepiūtur nisi illd sit forte fellet in villa tunc sepiet̄ p eo seps que dr høff degerde Itē nota q oēs tenent̄ p fundis suis qui inhabitati sunt hoc ē bygdhjer facere sepes Sz p fundis nō inhabitatis q dicūt̄ obygde i villa tenet̄ ille q possidet facere sepē q dr høffdegerde z ceteri vicini qui dicuntur granne faciunt sepem a latere si sit incidenda q dicitur om a faller et qui nolu-

erit sepem suam facere infra illā diem quam prefi
gunt cōpossessores soluat penā pecuniariam que
dicit wide ſm arbitriū eorum quod arbitrati sunt
Sed si nec voluerit sepire nec penam pecuniariaȝ
soluere tunc vicini eius qui dicūtur granne dñt ali
cui iniungere qꝫ agat in eum ex pte omniū eorum
et conuincere euȝ ad tres marcas tam bondoni qȝ
regi.

Om gertzel Caplm lvij. Om gertzell

HWer mā scal sin gard gerde so som alle eghē
giffue ia til oc so som hā a i by, oc bool effther
reth reb En for stuff gerde mē ex vthū thȝ er forte
fellet i by tha gerdes ther for høffdegerde Alle mē
sculle gerde for ther toffte ther bygd ere en for v-
bygde toffte i by gerde hinsther a høffdegerde oc
alle granne sidegerde om a faller En hwo som ex
wil gerde sin gard a then lagdagh ther eier leggē
gialde wide so som wide legghes En wil han ex
gerde oc ex wide gialde ta sculle grāne befale en
mā om alle there dele oc søge hin meth dom til iij
mark booth bōde oc so komghen.

primo lib cap: 55

Quilibet debet quod omnes tangit ab omnibus est appro-
bandum Iteȝ ratio finis ppter contumatiam sic ciuilit ppē
contumatiam fit missio in possessionē de do et cōiu. § prout
sȝ criminalit ad āuotatōȝ bonoꝝ p glo c veri super v. pbatū de
dolo et contuma.

Om agher gardh Caplm lviij.

Quilibȝ tenet facer sepē q̄ dr agrgard sicut hñt
terrā ad estiātōȝ auri sȝ p stuff nō fiūt sepes
Itē si forta q̄ dicit felleth vni9 occurrerit alterius

hegnet tunc dñt ille quorū forta est et fellet erigeř
dimidietatē sepiū et illi qui possident wongh reli-
qua dimidietatē ita exhibeat vterqꝫ alteri equali-
tate que dicit̄ iaffnꝫ quia qđ nūc impeditur vni ꝑti
anno futuro impendeť alteri ⁊ si ita contigerit ꝙ ꝟ
illi qui possident hegnet vł illi qui possidēt fellet no
luerit facere dimidietatē sepiū tūc illi qui possidēt
wongh si icurreret aliqđ dampnū ꝓpter debilita-
tem sepiū ꝓpriaꝝ imputent sibi ipi Sꝫ si dāpnuꝫ
aliquod incurrerit ꝓpter sepes hoim alteriꝰ mark
siue illud ꝓuenerit de aīalibꝰ ꝓprijs siue alienis
tūc soluat ille dampnū illatū qui debuit sepē ꝯstru
ere Et si nullus recognouerit se sepē illā possidere
per quā dampnū illatū est tunc dñt sepes per funi
culū distribui et ita agnoscetur cui seps illa perti-
neat ⁊ super quecūqꝫ iustus ceciderit funiculus nō
habeat potentiā defendendi se lege sed soluat pe-
nā pecuniariā si prius fuerit arbitratū et insuꝑ to
tū dampnū Sed si nec voluerit sepē facere nec il
lum exponere qui facere deberet tuuc dñt illi q̇ pos
sident wongh iniungere alicui de ipsis vt eis extor
quet iusticiā Et si sñiam sustinuerint hoc ē rolethe
dom qui sepes debeāt facere tūc quilibet conuince
tur ad iij marcas regi et totidē bondoni.

Im ager gaard

¶ Om agher gard Capitłm lviij.

Eodem lib: cap: 55

Wonghs gardꝫ gerde hwer man so som han
haffuer guldh wyrthingh i by mē for stuff ger
des icke en om so wordher ath en bys fellet faller
a moodh annē bys hegnet tha sculle hine ther fellꝫ

eie reſe halff gard wet hine thĕr wongh eie oc hol
de ſo iaffnet forthi at the ther nw haffue fellet, fā
ghe at aare hegnet, oc thyrffue ta thn̄ ſāme iaffnʒ
meth om ſo wordher at anthen the ther hegneth
eie, wille ey gerde halff gard oc holde iaffnet, the
ther wongh eie fange the ſkade, gømē there eghn̄
gardh, haffue hiem giald, en fanghe the ſkade aff
othen marks men gard, e hwat heldher aff there
eghʒ fa eller aff andre mēʒ fa, tha gialde hin ſka-
den efther then garden ſculle gerde, En om engē
mā kennes weth thn̄ gard then ſkadē gøøʒ, tha ſc
ulle marke men rebe garde oc wide hwem hā hø
rer thil oc then ther reth reb faller a han haffue ey
wold til atbiwde log for ſig mē gialde ſo wide ſā
fører wor wetherlauth, oc gialde efther ſkade gi
ald, En wille the ey gerde oc ey wtlegge thn̄ ther
gerde ſculle tha ſculle the ther wongh eie bede en
mā om aff thm̄ ſelffue atfly thm̄ reth, En tole the
dom tha faller hwer there ther gard ſculle gerdhe
til iij mark bonde oc iij mark komghen.

Quilibet teuetur ſtatio aſſignatur vt ſ̄ c ꝓrimo.

Hwar lenge gerd ſcal ſtande Capl'm lix.

SEps que fit ꝓ ſiligine debet ſepire añ paſca ⁊ ꝓ alio ſemine qđ dicit̄ moor ſeed debet ſepiri añ pētecoſtē et debet ſtare ad feſtū michaelis niſi ita ſit ꝙ om̄is anona pri⁹ fuerit inducta ⁊ collctā ⁊ qui prius diripuerit ſepē ſuā ſoluat om̄e dampnuʒ qđ ꝓpter ablatiōem ſepis ſue fuerit illatū.

Hwar lenge gerde ſcal ſtande c lix.

hwor lenge gerde ſchal ſtande

Thñ gard thẽ for rogh sattes skal ware gerd om poske ellẽ føre oc for mor seed om pinsedag oc scal stãde til scti michael' dag vthñ alt korn kõmer føre ind hwo sõ gard føre vptagẽ gialde effther al thñ skade ther gømẽ hãs gard giordes

Tord 40

¶ Seps q̄ fit Nota sepes q̄ dicitur rogh wongh gerde dñt sepiri añ festũ bti martini Sepes aũt q̄ dicunt worsede gerde dñt añ festũ valburgs sepiri Thord § xliij quia terra sic requirit in crescendo et metendo.

¶ Om abeldhgard Caplm lx.

Qvilibet debz sibiipsi suũ pomeriũ z suũ koolgard z suũ tofft gardh suare cum sepe sua si voluerit habere eã in hegnet z hoc pro omnib9 animalib9 hoc ẽ for all kyns fæ nisi p capris bob9 z porcis qui dicunt gardbrydet q2 debet cõuicere bõ donẽ ad hoc vt seruat suũgard brydherDe istz curijs supradictis nõ pñt aĩalia induci qd dicitur intage nisi solũ capre vel nisi qp aliqd aĩal depositũ sit in placito hoc est forlagth Sed si aliquis violẽter intrauerit pomeriũ alicuius vel koolgardh et furatus fuert caules vel poma pro hijs adeo bene põt fieri fur ac si furatus fuisset alias res Sed si aliquis amiserit vestes suas in pomerio alteri9 nõ pt agere in eũ pro raan.

Om abeldgaardt

¶ Om abelgardh Caplm lx.

Abelgard oc koolgard oc tofftegard scal hwer man sig selff witthe mz sin eghñ gard om hã wil haffue thm̃ i hegnet oc worthe thz for alle hõde fæ vthen for gedher ene oc for garbrydher so sã

Eodem lib cap 38

er øxen eller swijn forti at han scal dele bondhen til atgøme sine garbryther Aff thyssæ garde ma ic ke fa in taghes othē gedher vthē at thz er forlagt a thingi En bryther nogher mā annē manz abel gard eller koolgard oc stiel kool eller eble tha ma han ther fore worde thiwff so som han stole i hās hws andre coste En misther man sine klædher i annē mānz abelgard tha ma han ey søghe ther eff- ther mz raan.

Quilibet debz ratio qr quē tāgit emolimentū tāgat ꝛ em? sed si aliquis qr in ill' reb? vū mittit furtū ar l vulgar? § sz si- qs et § q furti et l vex § eox ff de furtis sz si aliqs rō qr dedit opam rei illicite iō imputet sibi dampnū l ō c clerico de homi- cid c cōtinebat ff de regulis iuris l culpa.

Om vraagh Capitlm lxi.

Vraagh id ē res aliqua q̄ dicit vraagh terre cō pulsa quam null? qd dr effther kōmer regis ē quia ipse possidet omnia littora que dicuntur for- strādh et illud quod nullus alius possidet rex pos- sidet.

Om vraagh Caplm lxi.

Om vrag

Vraagh ther til land kōmer oc enghen mā fyl gher eller kōmer effther thz a komghen forti at komghen a alle forstrandh oc thz ther enghen ma eie thz a oc komghen.

Vraagh.i.res aliq̄ ꝛc Nota qꝫ rex sm hanc legē possidet oīa littora que dicūt forstrandh vt hic et ifra e c lxij in magna glo in fine hoc verū nisi terra vni? cōcurrit ad aquā cōmunē tūc aqua ē regis et alter retinet terrā ex q̄ sequit qꝫ piscatura est regis sz illa terra nō sniat piscatorib? nec ad intrandū nec ad rechia l' casulas sine licēcia possessoris vt sup̄ li i c liij in glo.

¶ Res aliqua Regis est hoc videtur cõtra l i C de naufragijs li x et ɔtra auct' nauigiã C de furtis nec videtur valere ratio lrẽ quia littora maris nullius sunt sed omnibus communia isti de rer diuisione § et quidẽ sed respõdet' q istud est equu ex quo non apparet alius dñs et si tũc exactor caperet ɔtra illũ essent iura allegata cõsultũ eẽt tamẽ i foro anime q aut totum aut pars distribueret' impios vsus in remediũ fideliũ aiar ar auct' oms C cõmunia de successionib9.

¶ Hwilkhet wraagh er Ca lxij

MInor piscis q̃z sit stpri nõ vocatur wraagh s qð in possessione alterius fuerat sed oĩs res q̃ possideri põt et potuit et poterit regis est si nullus sequit' qð dicit' kõmer ekther Sed piscis quã on9 homo portare põt sicut est delphin9 et hel et eorũ similes vel minores nõ iudicant' wraagh Sz maiores pisces sicut sunt stpriones ceti et likkt et eorũ siles quos on9 hõ portare non possunt vocantur wraagh et rex eos possidet Itẽ qui cetũ inuenerit anteq̃ ab eo sustulerit indicari debet exactori z habere p labore suo quantũ portare põt si pedester sit si equos pond9 equi si plaustrãs pondus plaustri z si quis inuenerit eũ qui habet nauẽ debet tollere quantũ nauis illa portare põt z maior non dz nauis esse et postq̃ ille prim9 sustulerit ptem suaz nullus debet inde aliquid auferre sine volũtate exactoris Et si aliquid inde accepit sine volũtate exactoris et postea incausatus fuerit vel exponat qð recepit et insuper emẽdet iij marcas vel defendet se iuramẽto xij hoim qui dicunt' lagekefte mẽ de eadem prochia in qua habitat Sed quicũq3 exactor cetum habuerit vel acquisierit et regi non tulerit

inde ptem suam amittet exactionē suam.

¶ Hwilkhz wraagh er Caplm lxij.

Minne fiske en styri er ey vraagh En hwat sō i annē māz hefft haffuer waret so som er kyste eller tømmer ellr̄ klæder ellr̄ nogher thing ther mā kēner at i hēdher haffuer waret kōmer engn̄ mā effthr̄ tha er thz vraagh oc a komghn̄ En fisk ther en mā ma bære so som er marswyn oc hel oc thes lighe eller myn̄e thz er ey wragh for othn̄ styri ene forti at hwalff oc lift oc styri oc alle store fiske ther mā ma ey bære the ære alle wragh oc thm̄ aa komghn̄ Tho hwo sō hwalff hitthr̄ først han scal før en han tagher noghz aff sie ombosmā thil oc haffue for syt arbeyd om hā er gāgher mā hin byrde ridē mā heste byrde aghn̄de mā woghn̄ las oc kōmer mā til meth skib halffue skibs farm tho ey støre skib en sex ærer thz er tre aare a hvert bord Sidhn̄ thn̄ første haffuer afftaghz sin lod tha scal enghen̄ mā aff tage othn̄ ombusmā loff En tagr̄ noghn̄ mā vthn̄ hās orloff oc giffur̄ ombosmā hā nū saagh lade wt anthn̄ so møghz som hā togh oc bøde a iij mark eller giffue xij mēz eeth hwilke sō hā kā fanghe i thz kirke soghn̄ sō hā boor i oc tho lagh feste mē En hwilkhn̄ ombosmā ther hwalff foor oc ey før er komghn̄ sin lod aff miste sin leen.

¶ Minor piscis Quia domīa nō debent esse sub incerto sed cōtra mare est oīm et omnibus cōmune sic etiā piscis isti de rerum diuisione § et quedā vide glo ibidē in v p hoc littora Itē alia que hic statuūt sunt volūtaria et equa Vtrū mare pōt prescribi cū sit cōmune omnib? Nota licet mare sit publicum

sicut et flumē tantum dominiū maris potest prescribi tāto tē/
pore cuius initiȷ memoria non existit vt l vsum aque et l diligē
ter C de aque ductu li xi sicut dicit᷑ de venetis et ianuensibꝰ
ꝙ prescripserunt etiā mare principe sciente et patiente Item
aliquis potest pscribere ius piscandi in loco publico et iure vt
possidetis ar l si quisq̄ et l sane si mare ff de regulis iuris Itē
qualiter flumen potest esse publicum ꝓprietate et vsu quan
doq̄ ꝓprietate non vsu quandoq̄ vsu non ꝓprietate pro istis
li i C fossa ff de fluminibus et ne quis in flumen ff de loco pub/
lico fruendo li i in principio glo ij Item si delictum sit cōmis/
sum in mari qui est in proximo loco hebet cognoscere C de
classibus archatibus l vnica li xi sicut in simili tenet io an c
vbi periculum de elec in vi de electione pene mortui que spec
tat ad ciuitatem proximamꝰ et si distarent equaliter a duo/
bus dominijs locus est preuentionū ff de iudicijs et ne quis l
siquis postea et in simili per io an in nouellis de obliga ad ra
tionem c i vel ambo dñi similis ff communi diuidendo l ar/
bor § de vestibulo.

¶ Item ff ne quis in loco publico l littora vbi dicitur ꝙ littora
sunt populi romani Respondetur hoc verū quo ad iurisdictio/
nem ita si glo super v̄ littore insti de rerum diuisione ¶ Itez
rex datie est rex liberi nemini subiectus sicut dicit bar. de ci/
uibus ciuitatis si te promissiue ideo sicut ibi populus est prin
ceps in sua ciuitate ita rex hic in suo mari bar ne quid in lo
co sacro l in iniuris.

¶ Item cursus aquarum flumina et littora pertinent ad eū
qui habet regalia vt x coll᷑ que sunt regalia c i et notatur in l
ij in principio ff ne quis in loco publico et per bar in l i ff ne
quis in flu publico.

¶ Om skibbrotħ Capitulū lxiij.

Siquis naufragium passus fuerit et illi qui fu
erunt in naui viui venerint ad terram nullus
exactor vel aliȷ presumant contractare res eorum
illis inuitis anteq̄z ipi eas resignauerint hoc ē føre
the selffue ita ꝙ nullo modo possunt eas recupe/

rare hoc est bierghe nec per se nec per alios merce de conductos nec aliquis presumat impedire aliquos quos pppter mercedem possunt conducere. Sed si testimoniū eorum affuerit q vel exactor l' famulus suus vel aliquis alius spoliauerit eos rebus illis aliquibus vel inhibuerit vt nullus iuuet eos anteq̄ resignauerint careat exactione sua et exponat quod de bonis illis recepit z emēdet iij marcas Et si aliquis alius spoliauerit eos primo exponat quidquid inde recepit et insup soluat regi tres marcas z alias tres soluat illis.

¶ Om skibbroth Capitulū lxiij. Om skibbrodt

Brysther man skib oc er folk a oc kōme lewende til landz haffue enghen man wold til atkōme neer there coste hwerkhen ombosman eller annen man før en the kwnne thet selffue engelwnde bierghe anthen meth thm̄ selffue eller meth leiemen oc hwerkhen ombosmā eller annē man haff uer woldh thil ath formene them thz folk ther the mwe atleie fanghe En wordher ther sandh withnes byrd thil at ombosman eller hans swene røwer then affnogher there costhe for en the ower ghiffue thet selffue eller forbiwdher folck athielpe thm̄ thr̄ the mwe fāge atleie miste sÿth leen oc ladhe thet wth ther han togh aff them oc bødhe for fulbødher En røwer nogher annē man them lade wt alt først ther han tog oc bøde a iij marck them oc so komghen.

¶ Naufragium.concor l primo ¶ de naufragijs lix.c.uz auct'

nauigia C de fortis ꝟ est cōstitutō equissima licz pessime ser/
uatur vide c excōmūicationi cū glo de raptorib? qualiter in
currūt excōmunicatōez ipo fctō hoc verū qn̄ prius sunt moni/
ti de quo guil in repertorio aureo ti de sen ex § casus quibus
ipo iure est excōicatus vide etiā glo in c dispensatiōis ij q vij
in ꝟ despicimus Jtē spoliantes naufragos ſm leges terre tā-
q̄ ꝓ styghroff cōuincūtur et eodem modo puniātur vt in cō-
stitucione cristoferi regis § xxx.

¶Om falsk Capitl'm lxiiij.

SJ imputatū fuerit alicui ꝙ sit stigman vel ꝙ falsarius sit vel incēdarius sit ꝙ dr mortbren-
ner debet defendi ꝑ noiatos in hareth hoc ē cū tri
bus hominib? in quolibet fierthing illius hareth ꝛ
illos debet exactor noiāre vl' ali? qui est wuildugh
qui nec est cognat? illi? qui agit in eū nec alterius
Jtē nota ꝙ incausatus pōt tali modo in ista lege
manifestare inimicos suos ꝙ nullus defendi coga
tur vel debet per inimicos suos Sed qui nomina
ti fuerint vel debent incausatum absoluere vel dā-
pnare hoc est swarie thil eller fra quia nullus po-
test alium silendo dampnare ad mortem vel ad
absolutionem et tamen anteꝗ̄z nominati fuerint
debet iniuriam passus contra iniuriantem eodem
placito iuramentū suum exponere ꝛ nisi iurauarit
nō teneātur noiati discernere.

Om falsk

¶Om falsk Capitl'm lxiiij.

FOr falsk oc formortbrād oc om mā wides at
hā er stigmā sculle mē waries mz haretz nefl
nd thz er at'tre men aff hwer fierthing thē i thz ha
ret ere thm scal umbosmā eller en wuildugh man
ther icke a selff i the dele oc ey a byrd hwerkē wet

hin ther saagh giffuer oc ep wedh hin ther for sa-
agh er Then tha for saagh er han maa i then
logh wretthe sine openbarlighe wuēner so sō førē
er sauth forthi ath enghen man scal nødes thil at
warie sig meth sine wuenner The oc ther nefde
worde the sculle anthen swarie hin ther for saagh
er til eller fra forti at men mwe enghñ man døme
thyendes enghñ mā kan oc fāghe haretznefn aff
annē othñ at hā swarer hannū gerning i hand aff
sin hals eller aff sin xl mark.

Lib pri° cap 1°

¶ Si imputatū inimicos concor auct' si dicatur ¶ de testibus de hoc sup̃ primo li c i absolucre concor l preses ¶ de sentētijs et inter locutionibus omniū iudicum silendo quia ī criminalibus probationes debent esse aptissime per l sciant ¶ de probationib⁹ et sup̃ li ij c vij si discordā in glo et li ij c cv in glo ali qui textus habēt thoie i.testari.i.nullus post aliū conuincerē s'm istas leges per testes ad dampnationē vite vl' xl marcaꝝ Si imputatū Nota hic de vltimo § huius capituli quasi in fi. ibi et tamē antequā et sic simile sup̃ li ij c xl nefniugi § vltimo in textu et in glo Nota cōquerens causas aliquas si ꝓmulgaucrit sup quib⁹ denominati qui dicunt' stockenefend fecerit de nominari et postea omnino non fuerit causam ꝓ secutus tunc soluat bondoni tres marcas et regi sex tamen anteq̃ nominati fuerint debet iniuriā passus cōtra iniuriātez eodē placito iuramentū suū exponere et nisi iurauerit nō teneant' discernere stocknefned et tertio placito dñt per duos fillingh moneri ad discerneudū Thord § ix vel vij Nota de duob⁹ fillingh textus legis nō loquit' et iō defectus ille corrigat' p thord § vij et § xxij sine quibus duob⁹ fellingh nullus iniuriā pass⁹ pro gressū s'm legē habere poterit p veridicos siue nefningos vt etiā sup̃ li ij in pte declarat' c xl nefniugi in glo Itez Nota q̃ prosecutio omniū causarū sup quibus teneut' stocke nefnd discernere debēt fieri per tria placita thord § x Si imputa Nota text⁹ nō loquit' de stocke nefn et etiā si nō fuerint xij in

placito et ideo defecet⁹ iste corrigitur per correctionem thorð § xxxix
Nota in § ultimo istius capituli scilicet tamen antequam nomia ti fuerint &c. et similie ius est de nefaningis i causa rapine ut sup l ij c xl nefaningi § iij et ulti et c xli qui iurauerit si imputatum Nota ista sunt crimina excepta actionis uel crimina excepta scilicet crimen per iurij falsi testimonij incestus sortilegij crimen falsi raptoris ugis et monialis furti lese maistat⁹ pcti contra naturam symonie sacrilegij intrusionis homicidij heresis prodictionis prie et alia similia pctā uel crimina que post per actā pniam ipso iure irrogant infamiam sed io iij q iiij § porro et per ber dicit reuum c nisi cum pridē § ppter conscientiam u dumtaxat et ibi melius per hosti et de actu c cuz per manconella super b quia laycus per ber et infra e c de cetero scz de testibus dicit i per heu. et c qm idem e ti per heu. et utrum infamia talium criminū ab rogatur per purgationez patet sup li ij c xcviij qui scrutinium in glo et hic
Nota similiter secundum hosti de purga ca c extuarum q si infamia post purgationez non cessat sed magis uehementi⁹ inualescit tunc non abrogatur sed de iure potius iterato purgabitur ut in c ceterum et c preterea de testi cogendo et c pastoralis de excep et c li qui matrimoniū accusare pūt et ratio est qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogato rijs actionib⁹ de etate § ex causa et noua res nouum consiliū et remedium exigit ff de uentre inspiciendo li i in principio et si noua causa allegetur puta quia fideiussor mortuus sit iterum erit equū prāre cautionem ff ut in possessionē legatorum l plaue et nouis morbis noua consueuit antitoda preparari extra de iura calump c ceterū et l u c ut cōstituet hec ber de ex cep c pastoralis in u de nouo.

Hwilkhz falsk er Capl'm lxv.

SIquis posuerit incudez et stabel et percusserit denarios sine uoluntate et mandato et cōbusserit falsum argentū et emit et uendit aliquas res cum denarijs quos scit esse falsos ul' cum falso argento hoc totum uocatur falsk Item nota q qui

fecerit falſum man⁹ eius erit in ptāte regis et qui
habuerit ex eo falſū tenet habere recōpēſatōꝫ dāp
ni qḋ ḋr ſkade giald Sꝫ ſi aliquis decept⁹ fuerit ꝛ
recepit ab aliquo ignorāter falſū argentū vel fal-
ſos denarios et portauerit eos ad monetariū vel
aurifabrū qui ſcit diſcernere ꝛ noluerit cū eis emere
anq̄ꝫ ſciat vtrū ſit falſū vl' nō tal' non tenet vocari
falſari⁹ ſꝫ agat in illū q̄ dedit ei falſū ꝛ ille q̄ ſoluat
ei dāpnū ſuū vl' defēdat ſe lege et falſum tū rema-
neat ſub teſtimonio bonoꝝ vbi fuit inuentū ꝛ nū-
q̄ꝫ emat pro eo de cetero nec exponat venale ſꝫ vl'
dꝫ abijci vel cōminui l' in mare deijci ita ꝙ null⁹ in
ueniat illud de cetero. hvilkz falsk er

Hwilkhꝫ falſk er Caplm lxv.

FAlſk er thet om mā ſetther ſteth eller ſtabel oc
ſlaer pēninge vthen komghīs orloff eller hās
both oc brenner falſt ſølff Hwilkhū mā ther falſk
gør eller met falſk wordher fwnnen eller for falſk
worḋ feld met loghū tha a komghū hās hand oc
han ther falſk feck haffue aff hannū ſin ſkade gi-
aldh En wordher mā nogher ſwegen oc fāgher-
falſt ſølff eller penninghe oc ber then til mynther
eller gulſmedh eller annen man ther ſkøn kan a at
ſkode oc wil ey købe mꝫ før en hā haffuer prøwꝫ
om thet er falſke eller ey tha er han ey ſkuldugh at
hede falſker En om han wed ſin købe mā tha gif
ue hannum ſaagh oc haffue aff hannum anthen
ſkade gialdh eller logh oc falſketh bidhe meth wi
thnes byrdh ther ſom thet wordher hyth.

Thz falsk ther so wordhē kwnnz scal ey mere ut ghiffues men scal anthen brennes eller i syndher hugghes eller i hakf kastes so at enghen mā thz nyde maa.

¶ Siquis posuerit Vide li i C de falsa moneta ubi pene ponū tur sed si deceptus q3 ignorantia eum excusat per dctām li i ibi ubi dn̄s ignorans Nota q istud capit' siquis posuerit incu dē extractū ē de legib9 īpialib9 C de falsis ministris ꝛ C de fal sa moneta causa adiecta.

ignorantia

¶ Om mordbrand Caplm lxvi.

Hoc vocatur mordbrand qn̄ aliquis sub noct3 silentio vel alio mō clanclo igne3 supposuerit domui alicuius et si deprehensus fuerit adiudicabitur morti et dampna illata resarcīnant de bon3 eius et insuper xl marce soluant bondoni sed si cōuictus fuerit legaliter pro illa causa soluat dampnum et fugiat de terra donec rex fecerit secū graciam suā.

Om mordtbrand

¶ Om mortbrand Caplm lxvi.

Thz er mordband om mā anthen om nathe tide eller i løn far til oc setther ildhi manz hws mordher hā taghen wed sodane gerningher tha haffue han forgiorth sin hals oc skadhen gialdes effther aff hās gootz oc xl mark bondhū En mordher hā feldh at loghū ta gialde effther the skadē oc rymme selff landhz e til komghū gører ānē nade medh hannū.

¶ Hoc vocat' Pro isto c ꝛ sequti facit C qn̄ lite siue ī vindi li ꝛ ij ꝛ c int' de imūitate eccl'e Nota istō c hoc vocat' mordbrandh ꝛc̄ extractū ē de legib9 impialib9 sc3 ff nouis li ix ti ix sc3 de incēdio rapina nanfragio e sil'r seq̄us titul9 sc3 de stigmā.

¶Om stigman Caplm lxvij.
Ille vocatur stigman qui vel iacens in silua vel ombraculo qđ dicit skiwl vel in cãpo vel iuxta viã et spoliauerit equitatẽ vel plaustrantẽ vł pedestrem et fugerit cũ rebus illis ad latibula sua et zelauerit et si deprehensus fuerit in fctõ illo adiudicabitur morti et portio sua soluatur regi Sed si cõuictus fuerit per legẽ resarciat dãpnũ de bonis suis qđ intulit et xl marcas soluet bondoni ꝫ caput eius erit in potestate regis qꝛ quilibet tenetur roborare pacẽ.

¶Om stigman Caplm lxvij. Om stigman
Stigman er then ther anthñ liggher i skow ell ler i skiwl eller a hede eller a farne waie oc røwer anthen ridende eller agende eller gãghende oc søgher mz thz fiellsther oc løn wordher han taghen medh the gerninghen tha haffue forgiordh sin hals oc sin howz lod med komghen En faller han atloghen gialde effther skadhen alf sỹth eghz gootz oc xl mark bõde oc hã ware selff i komgñs wold forti at fred scal hwer mã stercke. secund. lib cap: 76

¶Ille vocat stigmã De isto c sup c primo et in vsu feu. c de pace tenenda § publi.

¶Om hedhe brenne Caplm lxviij.
Siquis supposuerit ignẽ in campo et incenderit alteri? orthefangh sicut ẽ mirricas vel glebas q̃ dicunt torff vł si ignis accensus currendo excendat ad siluã et eaz deuastauerit tunc soluat ille dampnũ qui ignem portauit in campũ licet nichil pposuit cõburere nisi qđ suũ erat speciale vł omni

bus esset sine dāpno Jtē si ignis ille extēdat in vil lā domū alicuius tūc idē est iudiciū Sz si pastor vl' marcenarius aliquis qui nō est in cōmunitate cuz bōdone ignē in cāpū portauerit z inde tūc euenerit aliqd periculū non tenet bondo resartire dampnū illud sed si hoc fuerit iputatū sibi defendat se p nefn i kyn q nec rogauit illd fieri nec pcepit9 Tamē cauet9 est q nullus supponat campo ignez nisi ex volūtate omniū vicinoz qui dicunt granne vel cōpossessoz vt ita destruant terrā que vocat mose vel cāpū et personaliter aderāt et diligēter caueāt ne ignis ita incessus inuadat alterius mark z dāpnū aliqd irrogat Et si accens9 fuerit ignis in campo om9 ville qd dicitur by mark tūc possessores illius by mark vbi ignis accensus primo fuit si dāpnū fecerit vel soluāt dampnū vel exponāt illū qui primo ignē accendit. Om hede brynde

Om hede brenne Caplm lxviij.

Setther mā ild i hede oc brēner māz yrthe fāgh op so som er anthū liwng eller tørff eller om hā løber i skow oc brenner oc spiller skow tha gialde hā skade effther thē vtbaar ildhū tho at hā acthz icke at brēne vthū sỹth eghz ellē thz ther skade løs wore Løber oc thū ildh i hws ellē i by ta er thz slicth sāme En bat hyrde eller āneth hion ther ex er i bōdhūs fellighwt ild vthū hās with oc vthen hās orloff oc kōmer ther nogher wode aff tha er bōdhū i skyloug at gialde thz Wil tho nogher mā wide hānū thz tha giffue for nefn i kyn at hā thz

ep bath eller ep bøødh Tho er thz warleer at engē mā setther ildh i hede othā at alle eier worde sam sette om atbrenne anthā mose eller hede oc gāge selffue met oc wacthe at ep kōmer ild i annē maz mark thm̄ til skade en om ild settes i hede a en bp mark oc gøre skade a ānet bp markt the eier thē a thā bp mark bo thē ild settes først i gialde āthā eff ther skade eller legghe wt thā ther ild sette i først.

¶ Siquis posuerit Vide l siquis fumo § qd dicitur ff ad legem aquileā Nota istd caplm Siquis posuerit ignē zc extractū est de legibus impialib⁹ scz ff nouis ti de popularib⁹ actōnibus. Nota cesquahedhe Mirica mosa scz brico dr q̄ ē idē q̄ genesta Siqs imputatū Nota in isto c ē defect⁹ qr text⁹ iste nō loquit de kerbrynne skogh flar et silr nō loquit vtr dephensi in delic to hui⁹ capitli captiuari debeāt et excoriari et iste defect⁹ cor. in cor Thord § xlij.

¶ Om nogher wider annē at han haffuer forgiorth hannū Caplm lxix.

Si aliquis imputauerit alicui q̄ eū destruxerat cū sortilegio z incausat⁹ cōfessus nō fuerit q̄z uis agens cōiecturando sibi imputauerit tunc alr defendet se cum nominatis in prochia pro aduersario et similiter pro epo.

¶ Om nogher vidher annē at han haffuer forgiorth hannū Caplm lxix.

Om man vidher annen mā at han haffuer forgiort hannū meth troldom oc gāgher hin ep medh ther secthz wordher oc getther hin hānū a hand ther secther ta warie hin sig mz nekfn i kirke soghen ther saghā giffuer bode for hin ther secther oc so for biscop.

Registrum

¶ Siquis imputauerit Nota cũ isto c concordet lex imperialis C ti de maleficiis et anathematicis l nemo Item pena sortilegorum multiplex est sunt enĩ infames et nõ dñt recipi ad eucharistiã xxxi q v per totũ et si se nõ correxerint dñt uberibus castigari et incarcerari xxxvi q v c cõtra ydolorũ scdm leges capite puniant C de maleficiis et mathematicis l nemo.

¶ Finis Tercij libri.

¶ Registrum Tercij libri

Registrum

Om falsk c lxiiij
Hwilkhz falsk er c lxv
Om mordbrand c lxvi
Om stigmau c lxvij

Om hedebrenne c lxviij
Om troldom c lxix

¶ Concordancie Tercij libri.

¶ Om lethtingh primis xxi c fere oc om vdgerdh oc vaben iij li.
Om fred oc xl mack li iij c xxij et duobus sequētib9
Om manhelleth li iij c xxviij
Om bver li iij c xxxviij ꝫ tribus ꝓximis skøde li iij c xlv ꝫ viij
Hwat husfrue oc børn hiou ma affhende li iij c xliij ꝫ ꝓximo et i c xxx § vltimo
Om agher fred li iij c l et sex proximis
Om inteckt fæ li iij c liij et sex sequentibus
Om tøvrer li iij c li
Om laan li iij c liiij et li ij c cxiiij et cxvi
Om hegnet li iij c lix et tribus ꝓimis
Om skibbroth li iij c lxiiij ꝫ ij sequentibus
Om falsk oc mordbraud oc stigman li iij c lxvij ad finē tercij li fere per totum
Om wragh oc hwat komghū aa li iij c lxi et lxij
Om lerde men frelse oc closthers li iij c ix et ij sequentib9
Om arath li iij c xxiij
Om hesth li iij c liiij et li ij c xxxiiij
Om hede brende in fine tercij libri

¶ Itē vithnēr nogher mā pa thingt eller er i logh eller er i things vithne ther lagsøgt er eller er i for budh eller er i banne withnē han først tha are the alle felde ther hannū withner effther withner hā sijst tha feller han ey othen sigh selff

Kyns nefnd

For thijsse sage scal mā waries mz kyns nefn ky ns nefn er xij mē indhā tredie māz byrd først om ther er thwil hwat helohē modhē døør før en bar= net eller om barnet er so cristnet at thet mo erffue thz scal mā wide mz nefn i kyn

Itē mē scal otlegge mz kyns nefn thz hā feck mz hans husfrue effther hennes fadhers oc modhers døød om han mere wil erffue

Itē børn sculle withne mz kyns nefn hwr møghz there stipfad ind førde oc so møghz tagher hā wt

Itē iord scal waries mz kyns nefn om bōōn haff uer iord i ware thē kirkē kaller sijth ware

¶ itē for mādrab om han sier ney

Itē om iord er merckt meth steen eller stabel til en by oc annē by wil haffue hēne bort mz markeskel thz scal waries mz kyns eed før en sādmē swarie

Itē om to tretes med hwat atelbōde scal otgiffue tha thū ther først settes giffue wt ellē legge en an nē wt mz kyns eed ther nermer er. Itē om herre= werck om hin fāgher ey fulle sex mēz withne ther a dele Itē om nogher fangher ander noghz atgiø= me eller til panth oc han misther thz mz sijth eghz oc hin wil ey lade sigh nøwe thē meth tha warie sigh mz kyns eedh.

Item om nogher røwer døød man oc seier nay
Itē om saar thz liwse oc fylges ey mz sandmē
Itē om been gāge aff saar oc hannū wides flere
en han kennes
Itē for steens hugh beenhugh keys hugh nawe
hugh haar drag iord skw trelbord
For hwer thÿsse bødes anthen sex mark booth el
ler giffue nefsn i kyn
Itē om mā huggher annē māz kladhe mz vaben
Itē om mā leer annē sine vabē mz willie oc gøres
ther skade mz tha warie sigh hin ther vaben vtle
dhe mz kyns eed eller bøde iij mark
Itē for helegifft om hustrue haffuē barn wed bā
dhū Itē om mā hiorder annēs kornoy mz velde
Itē om mā setther ildh i hede oc seier ney
Itē om husfredh oc gardfredh wordher thet ey
kerth indhen sex ogher effther thz er giord warie
sig mz kyns eed Itez om mā huser fredløs man
giffue kyns eed eller xij mark
Itē hwo som ofyrmer nogher mā i hans hws el
ler gard eller kirke oc wordher ther ower forwā
dhū ho thm huser giffue xij mark eller kyns eedh
For thÿsse sage scal mā waries mz frendher eedh
første om søn tagher kone oc fører ind til fadhē oc
modher oc lagd i fellegh oc han døør borth hwat
heldher the haffue børn eller ey tha leggher olde
fadher wth hwat hā wil mz frendher eedh
Itē om stib sysknā skilie om aff tha legge bode wt
mz frendher eed.

Om fredløs Mandt:

Frend eedt

Om en mā hitther guld eller sølff esthī sin plog eller i høie eller andherlwnde oc seier nep

Itē om eech spike sier at thz halfuī fangh mȳn dre til arff en the andre tha mo hā alle kalle ighen oc hwer tage sin lodh mz frendher eedh

Itē om mā settes for engh ther fæ haffuī eedhz mz wold tha wærie sig met frendher eedh

For thȳsse sage scal mā wæries met hæretznæffn først for stigmā falske mordbrand

Itē om noghī slaer annē mz raadhz raad i hās hws eller i kirke eller i thz hws som hānū er lont

Itē om man herbergærer thn̄ som so fredhløs er wordhen

Itē for husfredh oc gardfredh

Her stāde alle xl mark sage som i logboghn̄ standhī først om thn̄ mā kōmer bord thī sȳth lȳff scal miste bøde xl mark bondhen oc so konīghen

Itē om ombosmā wil ey henghe bādhens thȳff tha bøde han xl mark konīghen oc xl mark thȳffuens frendher

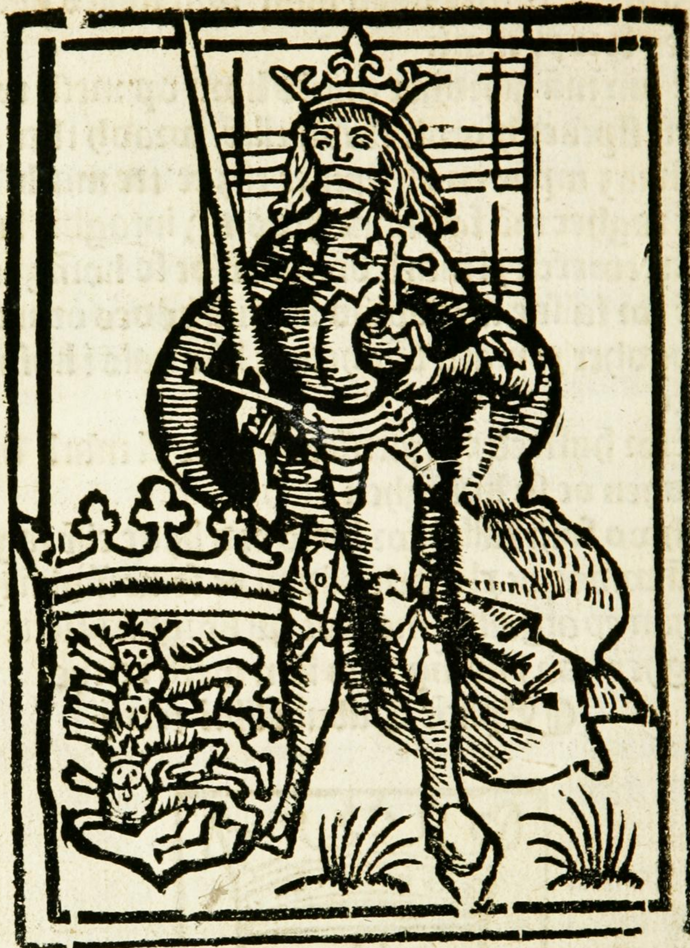
Itē om man bindher thȳff eller annē mā oc fører bort tha bøde hā hannū xl mark oc so konīghen.

Itē om samlet i lething pa thīgi wæie i sȳt hws i thz hæreth konīghen er i kirki eller i gard i købīg mz knȳff mā ther holdher a sin plog eller ligghær po laghe oc wedhī annē araad for hwer thȳsse saghe bøde xl mark ower rette boot oc so konīghn̄ hwat heldher man dræbes eller sares i thȳsse for neffnde stædher

Itẽ om mã røwer døød man som kalles valrofk̃
bødes fore xl mark
¶ Itẽ om mã hiordher annẽs korn op meth wold
mz xij stycker hiordh stodh eller wradh thet er xl
mark mz myñe en xij stycker thz er tre mark
¶ Itẽ tagher mã fæ i annẽ hws thz intaghñ er thz
er herrewerck xl mark bondhen oc so komĩghen
¶ Itẽ for falske mordbrãd stigmã bødes ower ret
the bødher xl mark bõdhen oc hãs hals i komĩgẽs
wære
¶ Itẽ for husfred oc gardfred bødes xl mark bode
bondhen oc so komĩghen
Itẽ hwo som faller for kyns eed bøde ellr̃ sagher
hãnũ wides oc xl mark bõdhñ oc so komĩghñ haff
uer han ey atgialde meth oc ful borghñ atsette tha
gangher han i komĩghens iern meth retthe.

¶ Explicit Tabula libri tercij.

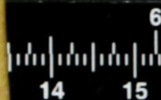
¶ Constitutio Woldemari regis p Thordonē le
gi.ferū articuli ꝛ correctōes leg; quas ille
thorddeghn̄ Dacie legifer cōpo-
suit ex cōsensu melioꝝ regni in
plamēto danoꝝ ī nyburg
rex Woldemarus
cōfirmauit.

Pꝛimo quicunq̄ȝ aquam deduxerit extra antiquū cursum repet illud infra xv dies et omnibus pos/sessoribus soluat tres marcas et regi Si vero ali quis possessionem alicuius q̄ȝ dꝛ mølledam vl̄ fiske/dam destruxerit reddet eū in dāpnū cū iure xl marcaꝝ et tm̄ soluat regi ꝓ hijs causis debȝ se defendere § ij Ista duo serui/unt ad c vlti pꝛimi li Item bn̄ liciat q̄ȝ clericus laico iuramen to cognatoꝝ causam rapine cōmittat ꝓsequendā similiter et causam herrewerck Istud ad c viij li ij et xxix c et lviij c ibidē in eadē Itē non debet aliquis ad placitū generale veridicos ci tare nisi executoꝛ cause vel aliquis ali9 ex parte sua ad hoc ī placito cōstitutus vel aliquis qui veredicoꝝ hestelejie exsolue/re sufficit cū emenda si cōuincatur quia suū hestelejie nō tꝑe fuit legittimo tꝑe § iij Istō seruit ad pꝛia xxxv c ij li Item de wetherwist booth qui moꝛti alicuius interfuerit soluat heredi bus interfecti sex marcas et regi tres marcas § iiij Istud fu/it ad c viij ij li et ad c xxxv iij libri Itē si aliquis aduocato fu/rem suū tradiderit in placito aduocatus ipsum contra iudi/ciū placitantiū liberū dimiserit soluat bondoni xl marcas et regi tm̄ § v Istud seruit ad c xcij li ij Item si cōtentio fiat de piscatura tunc quilibet licenciā piscandi habeat sicut hȝ terrā rebdꝛaghū in suo mark Item silua semel diuisa nunq̄ȝ potest nunc solari diuidi licet campus diuidatur § vi Istud seruit ad c xlix pꝛimi li ꝛ iiij sequētibus Item conquerēs causas aliq̄s pꝛomulgauerit super quib9 denominati qui dicuntur stocke nefnu tenent discernere et illos stocke nefnu fecerit nomina/ri et postea omnino nō fuerit causam ꝓsecutus tunc soluat bondoni tres marcas et regi sex tm̄ anteq̄ȝ nominati fuerint debet iniuriā passus cōtra iniuriantē eodem placito iuramē tum suū exponere et nisi iurauerit nō teneant discernere sto cke nefnu ꝛ in tercio placito dn̄t per duos fyllingh moueri ad stocke nefnd § vij Vide c xlij secūdi li Item ꝓsecutio omniū causarum super quibus tenent stocke nefnu discernere debet fieri per tria placita Item clericus oꝛdines hn̄s et coronam si vulnerauerit vel occiderit laycū vl̄ econuerso super hoc nō debent veridici discernere § viij Ad c vi li ij infra mi Item si

D

aliquis pace priuet᷑ p̱ stocke neffu et ipsi cōuincant᷑ et cōuict⁹
paci restitnit᷑ et iniuriā passus tenetur medietatē cū rege p̱/
cipere de iure qđ stockeueffn p̱soluerūt pro iuramēto suo § ix
Qui cōuictus c lxviij secūdi li Itē ꝓ quacūq; causa aliquis im/
petit᷑ ꝙ ad illā causam cōsiliū dederit vel mādauerit pro qua
causa aliquis priuari pōt pace si iuramēto cognatoꝝ qđ dicit᷑
neffu i kvn se nō defenderit soluat bondoni xl marcas et regi
tantū si āt impetit᷑ qđ cōsiliū vel mandatū dederit ꝙ aliquis
vulneratus fuerit si cognati ipm nō defenderint soluat bondo
ni xij marcas Si aūt accusat᷑ ꝙ ꝓpter consiliū eius vel māda/
tū fracta sunt brachia vel tibie ⁊ cognati eū nō defenderint
tunc soluat bondoni xl marcas et regi tantū pro hijs causis
dȝ accusat⁹ citari ad placitū tempestiue § x Si occi c viij li
ij et cxxij tercij li siquis aliū occi Itē si aliquis eps vl'eius offi
cialis leges firmauerit et eas soluere sit ipse excusatus et le/
ges dare causaȝ debeant In q̄libet villa forensi sint veridici et
neffningi quilibet illorū ꝓ suo booslotħ soluat sex marcas §
xi Ad c v si probatū li ij Itē in quocūq; hareth vel villa forēsi
facta fuerit rapina in placito illius hareth dūt neffningi illi⁹
hareth discerne et qui accusatur pro causa rapine debet i pla
cito sui hareth tempestiue citari ad illū placitū quo neffnin
gi dn̄t discernere et si ille nō habet brofiel tunc debet citari in
placito generali § xij Ad c xlvi si vir vl' mlr li iij Itē si aliquis
succiderit siluam alicuius et succisam detulerit tunc possit i
iuriā passus pro illo sequi causam herrewerck vl' rapine si ve
ro siluam succisam iacere permittit tunc prosequat᷑ causam
herrewerck tū debet silua succisa valere tres marcas denario
rum ⁊ succisoꝛ debet possessorē in dampnē reddere et sibi'emē
dare xl marcas et regi tantū veridici dn̄t suo iuramēto p̄scri
bere dampni sui quantitatē Si silua minus valuerit q̄ȝ tres
marcas tunc defendet se iuramēto cognatorū vl' soluat tres
marcas § xiij Ad c lxxiiij siquis intrauerit li ij Item frater p⁹
fratrē nauigij officiū hereditare dȝ si ē heres suis in alijs bo/
nis et nō aliter § xiiij Ad c xx filius li iij Itē sciendū ē ꝙ trvn/
ue flothermaal intelligitur spaciū triū annoꝝ § xv Ad c vlti
li primo Item si aliquis clericum leserit et cōuictus fuerit sol/

nat regi ius suũ pro blodwide licet ep̃o soluat ius suũ clericus
aũt si laycũ leserit satisfaciat ep̃o et nõ regi § xvi Ad c xxij si/
quis aliũ occid li iij Item in iusto iudicio si causa de qua iu
dicatur summã trium marcarũ continet et nõ vltra exactor
emendet bondoni tres marcas ꝓ iniusto iudicio et regi tan/
tũ si vero causa transcendit summã triũ marcarũ soluat bon
doni sex marcas et regi tm̃ § xvij Ad c in quolibet hæreth li ij
Itẽ si pace priuatꝰ põt testimonio ep̃i et alioꝝ fidedignorũ ve/
ridicos cõuincere debet pace sua restitui § xviij Ad c si discor/
dauerit li ij Itẽ põt aliquis pace priuari testimonio eorundẽ
licet veridici iurauerint ꝙ pacem habeat et emẽdat et illud te
nendũ est ĩ omnibus causis pro quibus aliquis cõuincitur vl'
defenditur per placiti veridicos neffningos et denominatos
§ xix Iteꝫ si aliquis pro quacunqꝫ causa testimoniũ habet et
aduersarius suus sil'r habet illud testimoniũ tenẽdo est pro fir
mo in quo ep̃s et octo meliores illius hæret testimonio suo cõ/
senserũt § xx Ad c xxxviij hoc ẽ testimoniũ li i et ad c vij si dis/
cordauerint li ij Item si aliquis ꝓpriã vxorẽ occiderit vel occi
di mãdauerit et econuerso et ille negauerit tunc nominati
sunt xij de illo hæreth quoscunqꝫ plures illoꝝ conuicerint ꝑ fac
to vel consilo vel mandato sint pace priuati et nunq̃ꝫ casset̃
eorũ iuramentũ et quilibet contra iurantiũ soluat bondoni
tres marcas et regi tm̃ § xxi Ad c viij si occisus li ij Item non
dñt veridici discernere ad monitionẽ illorũ fyllingh qui ip̃os
ad discernendũ inuocant sine consensu executoris cause et ta

lium fyllingh quilibet soluat bondoni tres marcas et regi tã
tum § xxij Ad c vi infra minus et c li e li scilicꝫ c. neffningi et
ad c lxiiij si imputatũ li iij Iuramentũ veridicorũ et neffninga
rum ꝛ denominatoꝝ sit stabile si infra sex septimãs nõ ipe
tit' sup suo iuramẽto § xxiij Ad c in q̊libꝫ hæreth li ij Itẽ ꝙ rex
extra ꝓuinciã suã nullũ citet sꝫ aduocatꝰ regis ip̃m infra ꝓuĩ
ciã ex ꝑte regis impetat ꝛ cõuincat § xxiiij Ad c xxxij quicunqꝫ
semel libro primo Item si aliquis redditur nimis decrepitꝰ
vl' ex toto insensatus tunc habeant heredes ip̃m cum omnibꝰ
bonis suis § xxv Item quicunqꝫ in villis forensibus interfec/
tus fuerit vel alia morte subitania moriatur tunc bona sua

ratione arnefkob nō arastantur nisi illa que tunc inuenta fu
erint in villa forensi qua monetur Item si aliquis cōtra ali-
quē docuerit legaliter ꝙ terras venditas venales ī placito nō
exhibuit tunc consideranda deterioratio illius monete iuxta bo
nitatem monete regꝭ Woldemari et iuxta illaȝ bonitatē ema
tur qualibet marca auri § xxvi Ad c viij si occisus li ij sed de
arestatione ad c xi Vbicunqȝ li ij Item si occisor dixerit se in lec
to adulterij aliquem occidisse habens ad hoc duos testes tūc
veridici dn̄t super mortem interfecti discernere distinguēdo
vtrū interfectus fuit in lectō adulterij et si erat interfect? cog
natis interfecti pro morti eius nichil emendetur § xxvij Ad c
xxxvij siquis vulnera li iij Item si aliquis aliquē ꝓ suo seruitio
receperit qui pro aliqua causa legittime cōuictus est si iniuriā
passus ad aduocatus illum in placito incausauerit qui euȝ
tenet cū iuramento cognatoꝝ suorum se defendat vel expo-
nat illū statim vt satisfaciat pro eo § xxviij Ad c lxx nullus de-
bet legaliter conuicto li iij Item violentia que dicitur woldfer
est talis si aliquis aliquē violenter tulerit alicubi cōtra volū-
tatem et est potens super eū tanqȝ super captum § xxix Ad
c xvij si mulier libro ij et ad c c iij li ij Itē mulieres ꝓ furto nō
dn̄t suspendi sed hūari debeant et si inuenitᶜ ꝙ sint ipregna-
te tūc abscindentur sibi ambe aures § xxx Ad c xci siquis cap-
tiuauerit li ij Item habeat vir plenā potestatem in testamen
to suo quicunqȝ voluerit exceptis heredibus terras et alias
possessiones male acq̄sitas resignandi et postea pro anima
sua legare medietatem porcionis sue tam in bonis immobili
bus qȝ in bonis mobilibus et si contentio fuerit discernant su
per hoc veridici § xxxi Ad c xliij mulier li iij Item si aliquis
de aliquo ius qd̄ naam dicitur receperit contra leges que in
libro legali continentur tūc habeāt licenciam causam herre-
werck vel rapine prosequendi contra illū ita tamē ꝙ alijs ꝓ
quibus conuictus erat primo satisfacit § xxxij Ad c lix si ille q̄
alium conuicerit li ij Item si veridici neffningi vel denomina
ti ex parte alicuius decreuerint aliquem conuincēdo et nō cō-
fitetur eis ꝙ ille cōuictus erat in alijs partibus propter hoc
nō debeat puniri in penā si vero ꝑ sufficiens testimoniū doc-

tum fuerit ꝙ conuictus erat tunc nō discer uāt si executor fal
sum testimoniū esse docuerit soluant ipi pro falso testimonio
vt supra dictū est et executor causam suā ex nouo ꝓmulget in
ꝓximo placito subsequēti ⁊ ꝓ falso testimonio sunt redarguti
§ xxxiij Ad c vij si discord li ij Itē apte lrē que dant̄ dñt stabi/
les esse nisi possessor sigilli cogua tor iuramēto qd dicit̄ kyns
nessn se possit defendere ꝙ lrē tales nunꝙ̄ ex cōsensu suo da/
te erant § xxxiiij Item si aliquis lrās regis impetrauerit ille
galiter soluat bōdoni ꝓ prima littera vnā marcā ⁊ regi tm̄ ⁊
vnā ꝓ scda et regi tm̄ ꝓ tercia vnā et regi tm̄ ꝓ q̄rta littera
bondoni tres marcas et regi tm̄ § xxxv Ad c iiij in glo scꝫ c ꝑ
lrās regis li ij Item nō pōt aliquis alicui terras illas ipigno/
rare quas nō pōt secūdū leges scotando alienare § xxxvi Ad c
xxxiij quilibet pōt terrā ꝓpriā li i Item arffbedher arff illud
nō est seruādū i terris nec i bonis imobilib⁹ q̄ post patrem et
mrēm auū et auā hereditario iure ꝑcipiunt̄ sed in hereditate
bonorū mobiliū que a latere accidens contingit iure heredita-
rio post auūculū vel in cōsimilibus vsq₃ ad quartā lineam §
xxxvij Ad c xvij Vna hereditas li i Itē si aliquis i stocke nesfnd
cōuictus fuerit postea ad discernendū nō dꝫ nominari nec co
gi q₃ diu pōt ducere aliquē in illo hæreth esse qui iuramento
stocknesfnd nō fuerat cōuictus § xxxviij Ad c lxviij qui cōuic
tus li ij Item de stocke nesfnd si in placito xij nō inueniuntur
tūc nominent̄ qui in placito fuerūt et inde nominēt̄ absentes
donec xij fuerint et tempestiue dñt sup hoc certificari ne excu/
satio absencie fiat sicut veridicor § xxxix Ad c lxiiij siquis im
putatū li iij Item quicunq₃ dixerit ꝙ terras suas venales ex-
hibuit docet hoc ꝑ testimoniū placiti et alter nō teneat idē qr
contra testimoniū placiti legib⁹ se nō defendet § xl Ad c xxxiij
quilibet pōt terrā li primo Itē si aliquis ꝓ aliquo fideiusserit
qui vitā vel mēbra teneat̄ amittere emendet delictū illius in
pecunia vt exprimūt leges et soluat bondoni xl marcas ⁊ re
gi tm̄ si ille fugā dederit ꝓ quo fuit fideiussor § xli Ad c lxij si
quis fideiusserit li ij Item hede brenne ker brenne skowflar si
possessores vnius capituli possessores vicinos super talibus
causis impecierint tunc qui impetuntur emendant illud de/

dictum et si emendare non sufficiunt tunc possessores illos sine
culpa ad placitũ deferant et aduocat⁹ faciat eos perfecto ex
coriari si vero fugam dederint vbicunq; deprehensi fuerint p
quocunq; ferãtur sine culpa ad placitum § xlij Ad c penl' Si
supposuerit li iij Item quicunq; in villis forensibus que dicun
tur axelkøbingh lagena ceruisie carius emere presumpserit
q̃ pro x ꝙris soluat iij marcas de qualibet dimidietatem reci-
piat aduocatus et aliam dimidietatẽ recipiant ciues in villis
ãt forensibus portũ habentibus ematur p vna merca § xliij
Item sepes que dicunt' rogh wongs gerde debent sepiri ante
festũ beati martini Sepes ãt que dicunt' woorsede gerde dñt
añ festum beate walburgis sepiri § xliiij Ad c lix seps que fit
p siligine li iij Item notũ sit q̃ igildh est tantũ quantũ fur ab
stulit bõdoni et thwigild ẽ in duplo tantũ § xlv Ad c xc si fur
furatus li ij Item tutor alienus qui eius ꝓpinquior sit cogna
tus non abstante si nõ sit sufficiens in bonis immobilibus si-
ue aliis bonis nichilominus maneat tutor dũmodo pro ipo
fecerat cautionẽ § xlvi Ad c xxx Vitricus li i Item delictum
herrewerk sit illud si aliquis cõmunem pontẽ vel stabella pla
citi fregerit et illi qui pontẽ reperare cõsueuerunt constitu-
ant executorẽ huius cause si vero stabella placiti fracta fu-
erint constituatur executor ex parte cõmunitatis que illd pla
citũ visitare § xlvij Ad c xxx siquis intrauerit li ij

¶ Item scribenda sunt nomina eorum qui pace priuantur
et placito quo pace priuantur debent dicta nomina omni
anno ter vel quater qñ minor cõgregatio populi affuerit pro
mulgari et cunctis pateat q̃ pace sunt priuati § xlviij Ad c
xxij siquis pace priuat⁹ li ij Item nulla noua theolonia siue cõ
sensu danorum imponant' Item generale cõsilium semel in
anno vibergis celebretur § xlix Ad c i qñ expeditio li i ij Item
vt regis voldemari regis exceptis illis que in hijs scriptis sũt
correcte obseruent' § l Item leges erici regis bone memorie q̃
handfeste dicunt' seruentur Item iste correctiones que per re-
gem voldemarũ sunt confirmata tanq; leges inuiolabilit' ob-
seruentur § li Ad c xij si filius existens et c xix si pueri li i Itez
tacita cõmunitas est si mortuo viro mulier cũ pueris resid;

et ipoꝝ pꝛimonio ꝑ cognatos in placito nō pꝛomulgato virū
recepit legittimū tūc oēs sunt in tacita cōmūitate idē ē si moꝛ
tua mlr ē ꝫ vir vxoꝛē recepit tūt sūt oēs ī tacita ꝯmūitate ꝫ
si vir pueros habet et bona materna non sunt in placito pꝛo/
mulgata extunc ipē et ipā et pueri viri et pueri mulieris in/
uenta sunt in vna tacita cōmunitate bonoꝝ mobiliū § lij Itē
notandum ꝙ in istis nouis legib⁹ omne iuramentū cognato
rum sit iuramētum neffn i kyn et in eisdem legibus iuramen
tum qđ dicit̄ stocke neffn continet xiij denominatos et quidqđ
plures illoꝛum iurauerint hoc ita ratum sit ꝙ ipsoꝛum iura/
mentū nunqꝫ possit in irritū reuocari sicut supꝛa dectū est §
liij Item quicūqꝫ per multitudinē populi ad bona alicuius et
ibi iniurias bondoni intulerit ꝑ modū qui dicit̄ Hofliugh tunc
iniuriā passus executione sui nunqꝫ careat antequam rex ad
placitum generale ꝑuenerit et xij melioꝛes tunc ī placito ex/
istentes nominari fecerit et ad discernendū super hoc manda
uerit et denominati debent eodem placito discernere super
quantitatem dampni sui et quotquot iuramento ipsoꝛum
ꝯuincti fuerint sint pace priuati et iniuriam passi ex bonis ip
soꝛū reddentur in dampnes et eisdem bonis emendetur regi
ius xl marcaꝝ pꝛopter violentiā que in regno regis infert vin
dicando se et regem iudicem contempnēdo § liiij Item quicū/
qꝫ fuerit executoꝛ homicidij habeat de quolibet saal tres mar
cas pꝛo executione et laboꝛe suo § lv Ad c x Si rex dederit li ij
Item nō potest aduocatus assumere sibi execucionē causaꝝ in
illo vel foꝛensi villa vbi aduocatus ē nisi nullus executionē il/
lam voluerit acceptare § lvi Ad c x si rex dederit alij li ij Item
si in placito aliquis fatetur se legittimā alterius vxoꝛē carna/
liter cognouisse capiatur et decolletur si aūt per maritū vxoꝛꝭ
accusatur in placito pꝛo dicto facto si negat defendat se iura
mento cognatoꝛum qđ dicitur neffn i kyn aut soluat xl mar/
ces et regi tantum § lvij Ad c xxxvij Si quis vulneratus fue/
rit in lecto li iij Item liceat quilibet sine omni scandalo hospi
tibus expensas receptas non soluerit et domesticus contra/
dixerit tunc contra hospitem super expensas sic receptas cau
sam rapine pꝛosequatur si expense ad huc minus ꝙꝫ dimidiā

marcam valuerint qui sic fecerit sit honor coram omni popu/
lo et hospitanti indiscrete sit scandalum in regno vniuerso re
ligiosis et sacerdotibus liceat talem causam prosequi per exe/
cutorem constitutum § lviij Ad c xliiij Pro vna cyroteca li ij
Differentia inter pax et treuga et fedus pugnantes et dicitur
a fedus da dum fuit enim olim consuetudo q cum aliquis
vellet inire fedus quedam parta sacrificaretur in hunc mo/
dum maior ex ista pte et minor ex alia siue esset imperator
siue rex siue alius princeps tenebat pertam illam et ipsam
percutiebant et turpiter occidebant qd sic occidatur ille qui
a pace resilierit et inde dictum est fedus a pta feda id ē tur/
piter occisa cuius mors aptabatur ei qui a fide resiliret vel di
citur fedus a fide vel dicitur ab hirco et edo f littera addita vl
pocius posita ph que habetur pro nomine hircus et dicitur fe
dus sic quia hircus et edus cum perta immolabatur in fede/
re faciendo et secus preuenit pacem sed federis pertes sunt in
ducie dicte q in dies ocia vel induciamenta Hec catholicon.

¶ Nota pax a pactu; derivatur hec pax pacis quia posterior
pax accipitur et fedus primum inicur et dicitur pax quasi p̄/
sinum arcens et est ethimologia Item treuga ge est scriptio re/
galis vel securitas Item fedus federis id est pactum vel per
que fit inter dimicantes Item siquis delictum husfredh in vil
la forensi commisecit tunc fiat in placita illius ville execucio
husfredh per villanos ibidem habitantes consimili modo si/
cut in rure § lix Ad cxxxviij Siquis fregerit et xi c Vbicunqz
homo fuerit libro secundo Item firmandum ast semper iura
mentum plurimorum veridicorum nefningorum et denomi
natorum donec improbatur ille autem cum quo pauciores iu
rauerint tenetur litteras inquisitoris recipere et non alter et
semper ille recipiat litteras inquisitoris qui se sentit indebi
te pregrauari et non alter § lx Ad clv
¶ Si quatuor vnum et reliqui quatuor aliud et Ad cxv De
quolibet affhogh libro ij.
Itē q̄cūqz vindictā in aliquē i̅tulerit ppt̄ excessus cog̃ti s amí/

ci sui discernantur ꝙ vindictam intulit innocenti § lxi Ad c
viij Siquis occisus fuerit quinta feria ante nonam li ij Item
si veridica vl' neffninga vocauerit tercio placito quo veridici
vel neffningi discernere teneantur extunc veridici vel neffnin
gi qui p̄mo p⁹ instituant̄ super causis prius ꝓmulgatis nō
primo placito postq̄ȝ instituti fuerint discernant sed secundo
placito vtantur aūt testibus qui dicuntur fyllingh prius pro
iuramento ipsorū testificantibus vel testantibus et ex nouo
nō dn̄t veridici ꝓ eisdeȝ vocari ad placitū generale § lxij Ad
c li quicūq3 compossessor est li iij Item seruetur idem si veridi
ci vel neffningi vel denominati sub silentio transierunt ille/
galiter de placito et tunc soluat quilibet illorū bondoni et cō·
querenti tres marcas qui sibi ius suū silendo abstulit illa vi/
ce § lxiij Ad c lxxxi neffningi dn̄t iurare li ij Iteȝ seruetur ideȝ
si violenter impediti fuerint ꝙ ad terciū placitū venire nō pos
sint ita tn̄ ꝙ sex fidedignos de suo hæreth intestimonio habe
ant ꝙ erant violenter impediti § lxiiij Ad c vij si discordaue/
rint § iiij Item quicūq3 aliū infra treugas occiderit vel vul/
nerauerit sit ex ip̄o fcō pace priuatus et vtrū infra treugas
factum fuerit an non sup hoc dn̄t veridici suo discernere iura
mento pro vulneribus tn̄ fctis de bonis leso satisfaciat § lxv.
Ad c xxiij siquis primo recipit' li ij Item si homo regis hominē
regis leserit emendet sibi vltra ius cōmune xl marcas e tm̄ re
gi nisi qui lesus fuerit insultum fecerit qd̄ dicit' arath § lxvi
Ad c xxv li ij Nota homo regis.i.nobilis leserit hominē reg3
id est nobilē Item pro omnibus delictis ꝓ quibus debent xl.
marce emendari vltra ius cōmune si lesus dixerit aliquem se
lesisse et in ledendo sibi fecisse insultum' qd̄ dicit' aarath dn̄t
veridici distinguere iuramēto distinguendo tn̄ super dctā lesi
one iurauerit quis illorū ꝙ alteri fecit insultū similiter dn̄t
veridici distinguere suo iuramēto vtruȝ vulnus factuȝ sit
cū cultello aut non § lxxij Ad c xxij siq̄s aliū occiderit libro iij.
Item statuendū est ꝙ quilibet pro quacunq3 causa pacē secu
re veniēdi vl' denomiati discernere debeant pace habeat ⁊ si
pace priuat⁹ fuerit de inde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
quo voluerit securitatē habeat ꝓ cōgnatis ⁊ si cognati ipm

infra ipsas treugas ꝑ regem ex consensu inteꝛ̃ſiū ſvonenſiū ac
ceptas vulnerauerint vel occiderint ſit ex ipſo facto pace pri
uatus et vtrū inter treugas iſtas factū fuerit an nō ſuꝑ hoc
veridici ſuo diſtinguunt iuramēto nō obſtante ꝙ ille pace pri
uatus fuerit qꝛ per danos acceptas ⁊ ꝑ regē cōfirmatas erat
interfectus vel vulneratus § lxviij Ad cxxij li ij Item corrigē
dū eſt capitulū de homicidio ita videlicet quicunqꝫ pro morte
alicuius impetierit ꝙ tunc veridici eundē et nō aliū pro dicta
morte cōuincunt vel defendunt ſi ille qui impetitur fatetur
ſe feciſſe tunc veridici iuramento ſuo diſtinguāt vtꝝ debꝫ pa
ce carere aut nō Si vero negauerit et veridici ipm defende-
rint et poſtea teſtimonio epi et aliorū fidedignoꝝ in ꝓuincia
doctū fuerit ꝙ reū defenderunt extunc ſi ille pace priuatus
quia homicida erat et negauit ſe feciſſe ⁊ pace merito priua-
bitur quia erat crudelis occiſor qui dicit̃ mordher quia factū
ſuū negauit Si vero veridici illū qui impetitur pro morte cō-
uincunt et poſtea teſtimonio epi et alioꝝ fidedignoꝝ de ꝓuin-
cia doctū fuerit ꝙ innocentē conuicerūt extunc ille ſi pace ille-
galiter priuatus fuit ꝑ veridicis paci ſue cōuictis veridicis re
ſtituatur et ſi ex toto innocens fuerit extunc iuxta ipoꝝ te-
ſtimoniū iudicetur ꝓ dicta morte excuſatus et executor cauſe
hoc ſibi imputabit et nō legi qꝛ innocentē īpetebat § lxix Ad c
vij ⁊ viij et ix Itē Sciēdū ꝙ q̇cūqꝫ ad placitū acceſſerit ⁊ in via
aliquis cōtra eū deliquerit ad diſtanciam a loco placiti quo a
placito videri pōt illud delictū ſit thingfredh brøde ſimiliter ſi
cōtigat in placito ſimiliter ſit thingfred delictū per totū diē
integrū quo placitū hæreth vel ſyſel tenet̃ ſi aliquis cōtra ali
quem in receſſu a placito deliquerit Si vero in receſſu a pla
cito generali cōtingat tm̄ pax illa ꝑ totū diē ⁊ ſequentē dura
bit ſi in placito contingat tūc eodē placito ꝓmulget delictū
illud et in ſecundo placito ad diſcernendū ſuꝑ hoc faciat xij fi-
dedignos nominari et tercio placito diſcernāt et in receſſu a
placito ſi leſus fuerit tunc ſeq̄nti placito promulget delictū §
lxx Ad c xci Siquis captiuauerit Item ſi aliquis bona ſua in
placito alienauerit et ad annū bona eadē quiete tenuerit de
fendat ea ſibi iuramēto cognatorum et precium receptū ex-

ponat § lxxi Ad c xxxvij primi li Item statuendū est ꝙ in q/
libet saal sit summa xxx marcarū in ꝓmpta pecunia et nullꝰ
cognatus emēdare cū cognato suo cogatur tū si pace ꝑuatꝰ
fuerit tunc soluat cognati duo etthesaal semel et nō sepius §
lxxij Ad c xxvi li ij Item si nominatus ad nominandū deno/
minatos nō inuocauerit soluat bōdoni et regi xl marcas et si
aduocatus illū nominare noluerit qui denominādos dꝫ no/
minare soluat tantū et tūc iniuriā passus nominet ad nomi/
nandū quē voluerit Similiter sic faciet si aduocatus vel eius
offitialis nō sit in placito vel aliquis illorū impetitur ꝓ cau/
sa ꝑncipali § lxxiij Ad c lij li ij Item quicūqꝫ vulnus in placito
ꝓmulgauerit ⁊ cū veridicis nō fuerit ꝓsecutus soluat regi iij
marcas Si vero aliquis alteri iniuriatur vulnerādo vel alio
modo si aduocatus ꝓ iure regio voluerit impetat iniuriātē ⁊
satisfaciat sibi vel manu duodena se defēdat iniuriā āt passuꝫ
nō impetat quocunqꝫ modo § lxxiiij Ad c xxix libri ij Itē si ali/
quis alteri in placito leges firmauerit tūc quilibet illoꝝ no/
minet sibi duos thingøringe et aduocatus et alij meliores no
minēt eis tres thingøringe et quicunqꝫ illorū sine occasione le
gittima se absentādo nō interfuerit cū leges dant' soluat' cō
querenti tres marcas et regi tantū § lxxv Ad c xviij li ij Ille
āt qui leges firmauit debet cōquerentē expectare ab ortu sol'
vsqꝫ ad meridiē Vtrꝫ āt leges dantur vl' soluuntur et vtrū af
fuerit et expectauerit dando leges qn̄ cōquerens illos petit sup
hoc illi septē dn̄t testimoniū perhibere ꝙ plures illoꝝ testātur
hoc sit irritū et quilibet illoꝝ soluat bondoni tres marcas et
regi tantū pro falso testimonio Quicunqꝫ tunc in illa cōgre
gatione aliū vulnerauerit vberauerit vel occiderit soluat bō/
doni vltra ino cōmune xl marcas ⁊ regi tantū si conuictꝰ fu
erit Item homo legaliter conuictus pro quacunqꝫ causa non
debet recipi in neffningum vel veridicū siue in denominatuꝫ
§ lxxvi Ad c i li ij Item si iniuriā passus infirmatur non va/
lens venire ad placitum quo executio cause sue per veridi/
cos vl' neffningos siue denominatos aut quocunqꝫ alio modo
debeat determinari cum restitutus fuerit sanitati veniat
ad placitum et habeat per se vicinos suos sex testantes

q̄ in infirmitate sua fuit impeditus et tunc per duos testes ex nouo citentur ad discernendū primo placito subsequenti et idem posset facere heredes si infirmus moriatur § lxxvij. Ad clxxv li ij ad v c ex si ille li ij Itē si terre bōdoni l' regi pro iure fu no fuerint estimate tūc ille qui eas possidz possz eas redime re vel cognati sui infra terminū et si sic redimerint extunc cedunt ipsis perpetuo § lxxviij Ad c vij li ij Item si pro causis triū marcarū conuictus fuerit aliquis excepta executiōe mā hellech maal si appellare voluerit vel aliquis nomine suo ad iudiciū regis appellet in eodem die in placito quo conuictus fuit et iter recedenti arripiat infra quindenam si appelaue rit et non fuerit psecut? tūc soluat bōdoni tres marcas et re gi tm̄ Sed si non appellauerit tunc teneatur aduocatus sub pena triū marcarū assumptis secū quatuor fidedignis ad do miciliū conuicti accedere et bondoni iusticiā facere v regi ita tm̄ q̄ prius seruent sibi tria lagdage Si aduocatus ad primaz monitionē nō fecerit bondoni iusticiā soluat sibi sicut dictū ē pro cōtumatia tres marcas et tm̄ p secūda monitione et tā tū pro tercia monitione et tantū pro quarta Si tūc non fece rit sibi iusticiā extūc possit cogere p litteras reg? ad faciendū sibi iusticiā et ad satisfaciendū ei pro cōtumatia Aduocata āt et sequacibus suis si bondoni iustitiā fecerit tūc debet imponi causa herrewerck l' rapine § lxxix Ad c lxxvij li ij Item homo citandus ad placitū citari debet apud ecclesiā suā coram per rochianis dn̄ica proxima ante placitū per duos testes § lxxx. Ad c l quicunq̄ primi libri Itē quacunq̄ causa aliquis pace p uatus fuerit rex nō restituet eū paci anteq̄ satisfecerat iniu riam passo § lxxxi Ad cxxij li ij Item quicunq̄ promiserit in placito alicui bona sua vendere ad implendū hoc tenetur ob ligatus Si vero bona alterius vendere promiserit et nō im pleuerit soluat bondoni tres marcas et regi tm̄ § lxxxij Ad c xlij li ij Item si aliquis aliquē de curia sua vel ecclesia expu lerit et fugauerit vel traxerit extra curiā suā vel ecclesiam et postea eū in fuga existentē extra curiā leserit hoc delictū sit husfredbrode § lxxxiij Ad c xxx li ij Item quicūq̄ aliquē in ta berna que dr rÿlbooth loco aggere circūdato vel in naui vl in

152

cimiterio per insultū qd̄ dicitur rathn̄ raath leserit vel hῑjs locis fugauerit vel traxerit et postea ipm̄ in fuga existentem leserit hoc delictū sit husfredh brode § lxxxiiij Ad c xxxij li ij.
Item si aliqs aliquē fugauerit et expulerit de aratro suo hoc delictum sit herrewerck si ipsum leserit § lxxxv Ad c xxx li ij
Item legalis est exhibitio Si puella vel vidua in placito haret in quo habitat vl' sysel l' placito generali cū se exhibuerit co/gnatis vt ipsam maritent in eodem placito quo se primo ex/hibuerit debet exhibitionē suam ꝓsequi Ad c viij primi li Itē leges que dn̄t solui decima die et decima dies si fuerit festiua tunc soluātur in profesto Si profestum fuerit festiuū tunc sol uantur in profesto profesti Et plane intelligendū est ꝙ semꝑ sol nantur leges pro quacunqꝫ causa excepto manhellet maal in die ꝓxima ante festū et dies quo leges firmātur nō debꝫ cōputare § lxxxvi Fa per argumentū Ad c l primi li Item fa per argumentū ad c lxxxi li ij in fine capituli in v̄ dn̄t iurare.
Item quicunqꝫ alicui infra quintā liniā attinet ipe pōt cum eo leges dare Item quicunqꝫ cognatos non habet infra reg/num iuret solus per scōs ꝙ cognatos nō habet infra regnuꝫ et postea defendat se manu duodena hominū qui dicūtur lag feste men § lxxxvij Fa ad i primi li vbi dicitur de tercia linea
Item si rex duxerit expeditionē naualeꝫ redimendā tunc de q̄/libet haffne soluantur tres marce denarioꝝ § lxxxviij ad c xix li ij Item ꝓ falso testimonio in placito prestito soluat falsus te stes ad minus tres marcas bondoni et regi tantū § lxxxix.
Ad c primi li in glo Item si aliquis aliquē in placito pro ali/qua causa in causauerit pro qua nō est citatus ad placitū ha beat spaciū deliberandi quid respondeat vsqꝫ ad ꝓximū Iteꝫ quicunqꝫ vxorē alicuius carnaliter cognouerit et ipam mari to abstulerit oculte vel aperte sit pace priuatus si in recenti opere fuerit deprehensus § xc Ad c li neffningi li ij Si vero ma ritus ipam accusauerit pro tali delicto tunc debet iuramento stocke neffnd de illo hareth defendi vl' conuinci si fuerat con/uictus sit pace priuatus § xci Ad cxxxvij li iij Si aliquis ali/cui abstulerit filiam sororem vel aliam cognatam et ipsam carnaliter cognouerit per nupcias vel sine nupcijs disting/

E

nant veridici iuramēto suo vtrū prima vice oppressa fuit vi
vel nō licet ipa postea cōsenserit et ꝑiurauerint qꝫ ipsa oppres-
sa fuit vi sit ipse pace priuatus Sed si ipsa oppressa fuit vi lꝫ
non tamē super hoc veridici distinguant vtrū fuit sibi ablata
vel non vel si ad hoc conuincitur soluat bondoni xl marcas ꝫ
regi tantū et preter hoc potest causam herrewerck prosequi
si sibi factum fuerit tempore quo ablata fuit cognata de ista
scriptura et correctione nolo argui quia breuitas tempis ī
illis studere et meditari non per misit § xcij Fa ad c xvi et vij
libri ij Item q̄diu homo viuit semper ignorāt ergo omni tem
pore vite sue addiscere debet vbi est termin⁹ vite ibi est termi
nus addiscendi.

❡Handfestningh.

Hwilken man annen slaer i hiel giffue lÿff for
lÿff om hā wordher greben meth ferske gerni
gher En rymmer han bort oc kennes gerni
ghen tha hwore som hā wordher fanghē mi
sthe sÿth lÿff wil hā oc dyllie thꝫ tha dyllie mꝫ
xij mē aff gardhū oc taghe selff half nefnudh
hwer ther cyn sō pa kærer oc thm̄ som swærie scal Hugghe
mā annen slaer eller stingher til blodwide han scal misthe sin
hand Slaer mā prwsth eller andherlwndhe so ath ey wordhē
blodwide han scal stinges igømen sin handh om han wordhē
grepen mꝫ ferske gernigher Hwo som drauer kniff ellē swert
mꝫ wredh willie en tho at hā enghū skade gør han scal stiges
igømen sin handh om han wordher grepen mꝫ freske gernin
gher En wil hā dyllie thꝫ tha dyllie mꝫ xij mē som føre er sauth
Fallē knabe for vocht eller wecht ta scal hās haffue bydes el-
ler faller myndre mā for thꝫ sāme tha springe han vthi grawe
oc ligge vij netther i stocken eller kÿsthen weth van oc brøth.
Kaller man annen thÿffharienson eller nogher andher vque
mes ordh ther knabe er eller skytthe ligghe i tornꝫ en monet
oc edhe van oc brøth en er hā hyrde drengh eller myndhē mā

ligghe han i stock eller kiiste sameleth en er han smadrengh worde hwdstroghen Skeer thz so at thū mā som nogher ger/ningher haffuer giort som pa hans lijff rores wordher hā en greben meth ferske geruingher men dul ther tha neffu hwer ther ther kærer oc then som deel sex men aff gardhen hwat som the felle thet wære oc bliffue feld oc hwat the wærie thet bliffuer rwarth En geller thet en upa mans lijff tha neffne hwer tre mē Stiel nogher mā til tho øre ther henges hā for Stiel han til en øre miste hwthū om han wordher grepē met farske geruingher eller wærie sigh som føre er sauth Hwer mā scal ildh lius oc alle hāde ild rvel bervare hwer i sin stz pa hwilke mā vegne skathū timer tha scal hā tages oc i thū sā/me ild kastes om han wordher grepen mz ferske gerningher om thz er i gardhen eller købstæder oc thet er so wijth som konūghen oc hans folk ere En wordher han en grepen meth ferske geruingher oc withes thet hannū sithen oc dul hā tha dulie meth xij men som føre er sauth En skeer sodan brandh upa landhz tha bøde xl marck oc skathen ighū Formo han en so athbødhe tha bliffue han indhen konūghens nadhe En/ghen man motha wellæghe eller doble lengher en konninghū haffuer bwdhz godhe nath i sijth herberghe gør thet nogher sithū er thz knabe eller skytte ligge i toruseth uij netthē wed van oc brød Er han mundre mā ligge uij netther i kijsthū ellē stockē weth van oc brøth En er hā smadreng vorde hwdstrogū Wides thz oc nogher oc vordhē en grepē weth serske gernighē dullie mz vi mē som føre er sauth Enghū maa sine heste eller vaben bort doble oc en pa høgre gialdh en han ber rede til leghs eller til bordhz Hwo thet gører wære ugildh oc stande han samme reth som føre er sauth Forbiwdher mijn herre konūghen nogher acridhe frijmarket anthen holde eller ijdhe Hwo som ther meth farer wære ugildh oc wære thē om sam me reth som om dobel.

¶ Enghen man maa ānen for gialdh eller skijldh mane Hwo thet ghører standhe then samme reth som føre er sauth om uquemes ordh ¶ Then ther gialdh kennes then scal mijn herris umbosman saa laghdaghe legghe thil at beredhe

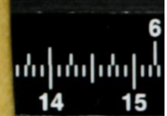
som hannum mweligt er athbetale oc then annen quemlighet er sine penninge at fange at han ey forlenghe effther them bidher Vil han ey berede indhen daghen tha scal myn herres umbosmā meth gode mē i gordhen ere lade wrde hans hawe oc betale met En recke the ey til tha scal hans gootz upa lan detz wth meth at hans giald oc skyl aff betales Recker thz en til tha scal komghens umbosmā antworde then som skyldug er i hendher then som gialdn eier up at bare oc han haffuer woldh ower hannū sidhn indhen hecthe at haffue hannum oc hās lyff uforderweth til thes han er betalet, eller han oc i hās mynne bliffuer om han fangher ey borghen for sigh, uthn thz er komghens gialdh Deler man effther giald ot er ey with ne eller opne breffue til er thz tre mark eller myndre dele mz sels eedh er thet mere en tre mark oc myndre en x mark dele meth withnes eedh er thet xl mark eller mere dele mz xij mēz eedh Hwo som voldtagher quinne oc hores rober hwn ellr̄ oc hwn kaller synes blodwide eller reffne kledher en tho at han ey fulkommer sin vilie meth henne miste sit lyff om han vor dher fangher meth ferske gerninghē En vithnes thet hannuz dyllie meth xij mē affgordhen oc radhe selff hwer annē man Hwo sō rowē til en halff mark oc word til wōdē miste sit lyff En hwo som rower mynē en halff mark bφde skathen oc ther til xl mark thm tagher komghen halffue oc then sijth misthe halff eller miste han om han ey formo atbφde Hwo som annē wnth seigher, rymme komghens gard oc komme aldrigh for hans φghen oc haffue hans uvenscap Sligher nogher kom-ghens hws i modh ligge indhen eller uthen then thet gφrer haffue forbrφt sijth lyff Nw methen thijsse thingh scriffne ere, hwo them gφrer, tha forbiwdhe wij komgn alle the som vore hoffsinghe ere, oc alle andre, at the so vore umbosmē til sigher, thm atfanghe eller thage oc fφr umbosmē kōme ladhe, [redacted] Hwilke aff wore hoff singher eller radhz som nw sagt er, dyr ues them brφdelighe i huat madhe som thet helst er atwær/ rie eller unrwelde a mod rethethen/ oc vorde sodanne mē fan gne, stande sodan reth som the brφdelighe sculle stande/ uuth/ kommer then man som brφdelig er haffue ey fred i vore rige

oc komme aldri for vore øghen vthen at han nødher serlighe wor nade, hwo som forbindher sigh til hobe met radhenscap, fire eller sex eller flere, so indbyrdes at hwer scal annen hielpe, so at wore reth krenckes oc mynskes vare sodan mā som vo‑re verste ville vide, oc komme aldrigh fore wore øghen Thūne same ret haffuē komghū wijt sijt folk in sine rige, at the mwe thū haffue i therē garde, oc thū scal so wijt oc so langt recke vti køpstædherne, oc reth om, som myn herres hoffingher ligghe oc hans ridder oc swene, Thette er oc reth i komghūs gard, at om nogher mā dyrues til riddher eller swene, fatughe eller ri‑ghe, ther hannū haffuer sworet at ware hwlde oc tro, oc dierff‑ues sithū til i drōningsgard at krencker iomfruer eller qnin‑ner, tha scal han miste the fingre ther han haffuer vpholdhet i helgen oc twngher han haffuer sworet met, oc rymē so hās landh oc rige oc bliffue areløs Er thet oc sodan mā' thet han icke sworet hawer, tha scal en dwn vare en thend langhalms kerff vpa en staghe for hannū, oc alle the andre dwne oc dren‑ghe, som innē gardhen ere, the scule hannū kaste meth trec‑ke oc vrenligh thing, oc ware so skent oc ære løs, oc forswarie so hans land oc rige, oc komme ther aldrig mere, fynnes han ther effther mere i hans land, tha scal man gøre weth hānū som wed en annē fredløs mā oc retthe ower hans lijff, Then som sig ladher krencke eller skende, hwn scal forswarie drom‑ghūs gard, oc kōme ther aldrig mere, oc vare hwn so skent oc so ære løs som han er, Er thet so at man findher hannū i hās land eller righe sex ugher ther effther, tha mo man tage han‑num oc retthe ower hās lijff anthū henghe hannū eller hwat han wil som hannū griber.

Nota istā cōstitutōez dedit voldemarus rex ex ꝑte filij sui cristoferi Constitutō regis voldema ri ꝑris margarete regine.

In noīe dn̄i amē Nos Voldemarus dei grā. Danoꝝ Sla‑uoꝝ rex et xp̄oferus fili⁹ nr̄ dilcūs dux lalandie ꝓpter in‑gentē penuriā et innumera exorti discrimīs incomodo ī regno nrō dacie hucusqꝫ ꝓch dolor illata subuemēda salubri⁹ ⁊ delen‑da quodā ꝑlamētū Sub āno dn̄i M ccc lx die pētecostes cū de‑

E iij

ticet hoib⁹ et vasall' nris militib⁹ pncipib⁹ iclit' dñis voldema
ro eadē grā ⁊ hērico filio suo ducib⁹ iucie venerabilib⁹ pribus
ac dñis epis militib⁹ militarib⁹ ceterisq regni nri dacie ꝯmūi
tati ⁊ icol' ifrascript' spālit i kaliburg celebrauim⁹ ⁊ rgnū no
strū dacie vigori et reformationi meliori subsistat cooperāte
grā spūs septiformis quia ipsius spūsctī festo hmōi statuta
handfestingh et decreta cōposita sunt et facta In primis pro
mittimus sub fide nrā regia et filius nr̄ ꝓfoferus pdilect⁹ oēs
articulos infra scriptos firmos et inuiolabiles obseruare § ij
Primo oēs terre regno dacie nūc adiacentes ⁊ inpostez deo dā
te acquirēde legibus et iuribus suis ꝓut in veris antiquis li
bris legalibus cōtinētur libere vti debeant ꝓut tp̄e regis vol-
demari et alioꝝ ꝓgenitoꝝ nroꝝ felicis recordatōis liberius ⁊
melius ꝑfrui cōsueuerit § iij Itē dñi voldemar⁹ ⁊ filius suus
hēricus pdcti duces iucie et eoꝝ heredes oibus iuribus suis li
bere et bñ vti dēant ꝓut aliqui ducū iucie eis vsi liberi⁹ ⁊ me
lius fuerūt ab antiquo Itē eidē dñi duces ꝓmittunt bona fide
vt permittant hoīes suos ⁊ incolas sui dñij vniuersos libe-
re et bene oibus suis iuribus vti sicut antiqs ꝓgenitoꝝ suorū
hoibus suis et incolis liberius ⁊ melius vti ꝓmiserant ⁊ gau
dere ac hoīes eorūdē ducū ad hoc sint coadiutores efficaces
qꝫ eidē duces et eoꝝ heredes suis iuribus libere et bene gaude
ant sicuti ꝓgenitores eorūdē ducū melius ⁊ liberius vti cōsue
uerāt ab ātiquo § v Itē quilibet epoꝝ in regno dacie iuribus
et libertatibus suis libere et bñ gaudebit ꝓut eoꝝ predecesso-
res suis iuribus et libertatibus vsi liberius et melius fuerāt
ab ātiquo § vi Itē si aliquis epoꝝ regni dacie ꝓnunc non pñs
hmōi statutis et liberius vti voluerint ipa statuta et hand
festingh ratificare dēat ⁊ suo sigillo vna nobiscū roborar̄ § vij
Itē si aliq̄ terre siue dñi a regno ⁊ corone dacie i postez acq̄ri
poterint quo qūo et si ipaꝝ t'raꝝ et dñioꝝ incole ipis statutis
et handfestingh iuribus ⁊ libertatib⁹ libere et ꝑfctē vti decre
uerint extūc ipa statuta et handfestingh vna nobiscū suoꝝ si-
gilioꝝ appositōe roborabūt § viij Itē capella monasteria eccl'e
⁊ eccl'astice ꝑsone ad sacros ordines tā minores q̄ȝ maiores or
dinate iuribus et libertatibus suis libere et bene gaudebunt

ꝓut liberius et meli⁹ vti cōsueuerāt ab antiquo § ix Itē mi/
lites militares domine ꝟgines mercatores hospites bōdones
et rustici antiquis suis iuribus libere et bene vtant̄ sicut libe/
rius et meli⁹ vsi fuerāt ab antiquo § x Item nullus in regno De captiuis
nrō dacie captiuabitur nisi in recenti facinore rapt⁹ vel sup
hoc legaliter cōuict⁹ vl' in iure cōfessus § xi Itē de concordi con
silio et vnanimi cōsensu pocioꝝ regni nrī Dacie ordinauim⁹ ꝙ
ꝑlamentū qd̄ dane hoff dicit̄ inꝑmis tribus annis ꝓximis et
ꝓxime subsequētib⁹ i calingburgh celebret̄ et illis trib⁹ annis
elapꝭ ipm ꝑlamentū in nyburgh ānuatim in die natitat⁹ btī
iohānis baptiste celebret̄ ꝓut antiquit⁹ est ꝯsuetū § xij Itē si-
quis aliquē in ipō ꝑlamēto danehoff conuenire vl' incusare
voluerit cū prius in placito ꝓnunciati sui hæret ꝑmoneat ⁊ le
geanter citet vt ad ipm ꝑlamentū veniat ꝑ se ad obicienda le/
gittiē rn̄surus nisi legittimis ipedimētis fuisse docuerit impe/
ditū § xiij Nos duces epi milites militares totaq₃ cōmūitas
dacie et qulibet ꝓpter magnā grām et eternā beniuolentia
nobis per dilctū dn̄m nrm̄ regē voldemarū ꝑdictū quātociēs
et pluries antea s₃ nūc spāliter impēsa₃ etiā de cetero vt spe/
ramus ꝑ dei grām ipēdendā vnanimiter cōuenim⁹ et nos et
quēlibet nrm̄ ꝓ se ad tenendū statuta oia handfestingh et ar
ticulos infra scriptos sub fide nrā ꝓmittimus et firmiter ob
ligamus recognoscentes hoc spāli spūsscti grā cui⁹ festo hec
acta sunt nobis accidisse § xiiij Prima quicūq₃ infra scriptoꝝ
hījs statutis handfestingh iurib⁹ et libertatib⁹ vti et gauderē
voluerint has pn̄tes lrās suoꝝ sigilloꝝ appositiōe roborabūt
et si apponere sigilla sua noluerint hījs handfestingh et iuri/
b⁹ nobiscū nō vtāt̄ § xv Itē si aliquis infra scriptoꝝ l' quicūq₃
alius in regno dacie existēs huius statutis et handfesting cō
trarie voluerit vel oppositum fecerit ad hoc nos omnes co/
operari efficaciter debemus vt huiusmodi transgressor statu-
torum secundum exigentiam legis terre iudicetur et debita
pena puniatur specialiter contra illos qui infra regnum da/
cie rapinam incendium et captiuationem faciunt ex auxilio
et cōsilio dn̄os extraneos ⁊ homines inducunt qui regno dacie
officere poterint quolibet vel nocere § xvi Quicūq₃ aūt hmōi

statuti ingressor in recenti facinore deprehensus vel legaliter
cõuictus fuerit pace et bonis priuabitur atq3 vita § xvij Jtez
quicunq3 subscriptor transgressor vel alior cuiuscunq3 stat?
aut cõditionis existat cõtra dñm regē vel filiu3 eius coronãq3
dacie notabiliter deliquerit secundũ exigentiá legis terre iudi
cetur et debite punietur et ad oēs 9muniter et singulariter co
operabimur toto posse § xviij Jtē promittim? oēs 7 singuli 7
qlibet p se sub fide bona sicut pri? ne qs nrm̄ apud aliquē sine
libera licencia hospitis in iuste et irrationabiliter hospitet §
xix Siquis āt nrm̄ infrascriptorũ vel alij quicũq3 in regno da-
cie qd absit oppositũ fecerint et si in recenti facinore deprehēsi
vel legaliter conuicti fuerint tanq3 publici latrones iudicent
et secundũ leges terre debiti punientur et ad hoc coadiuare
debemus toto posse § xx Si āt aliquis ipsum perlamentũ visi
tare voluerit mera et perfecta et bone securitate ad quinde-
nã añ et quindenã post dictũ diē beati iohannis plenarie per-
fruatur quam quidē securitatem infringere nolumus et si
aliquis nostrum vel alter quicunq3 ipsam securitatem aliq-
liter infregerit eo ipo penam orbotemaal sciat se passurum §
xxi Siquis in ipam penam orbotemaal inciderit per dominũ
nrm̄ regē et aduocatos et officiales suos ẜm leges terre debi-
te punietur et ad hoc cooperabimur toto nisu § xxij Jtem nul
lus cuiuscunq3 status aut conditõis existat aliũ inferiorem
se vel minus potentē supprimat vel compellat ad hoc q ius
suum in placitis vel iudicijs prosequi non valeat quod si fe-
cerit et hoc contra eum rationabiliter edoctum vel probatũ
fuerit illud pro quo agitur primo perdat 7 postea domino re
gi tanq3 in lite legaliter succubuisset secundũ leges terre peni
tus emendabit § xxiij Jtē quicunq3 v̊bis malis aliquē et cõtu-
melios̄ q̄ mañgh dicunt corã p̄dicto dño nrõ rege vel in curia
sua seu corã dapifero suo l' marscalco ĩ iudicijs existētib? in p-
lamētis in placitis iusticiarijs gñalibus vel spãlibus terrar
dacie allocut? fuerit vel ĩfestauerit sup quib? et p quib? loqui
mur p̄mo pdat et cũ hoc ẜm leges terre emēdabit § xxiiij Jtē
si dñs nr̄ p̄fat? aduocati 7 officiales sui super aliquo forefacto
iuste et secundũ leges terre vindicauerit sibi l' suis a nemie p

modū inimicicie vel odij aliqualiter imputetur § xxv Item
siquis iniuriā ex dño nr̄o rege suis aduocatus vel officialibus
passus fuerit qd̓ absit et si super hoc iuste cōquestus vel prose
cutus fuerit a dño nr̄o rege vel suis ꝓpter hoc nullā vindictā
paciatur § xxvi Item Nos infra scripti et quilibet nostrum
pro se totaqꝫ cōmunitas regni dacie promittimus vt prius
bona fide q dñs noster rex filius suus cristoferꝰ coronaqꝫ da/
cie oībus iurib ⁊suis perfecte vti debeant et ad hoc cōmuniter
et sigulariter coadiuuare et fideliter cooperare dēmus secū/
dū q leges terre requirūt toto conamīe atqꝫ posse § xxvij In/
super ecclesie monasteria v̓gines vidue pupilli et orphani ac
alij tutores legi timos non habentes villaui ciuitatēses bon
dones mercatores hospites rustici homines triū marcaꝝ to/
ta familia regia et omnes pro quibus dñs rex respondere hꝫ
et tenetur oī̄i iure suo legibus terre et libertatibus vti liberi
us et melius ꝑmittuntur et ad hoc oēs et singuli infra scrip
ti et quilibet pro se cooperari debemꝰ consilio et auxilio et to/
to posse § xxviij Et nos voldemarus rex p̄fatus et filius nr̄
cristoferus oī̄ibus hominibus nostris subscriptis cuilibꝫ sub
scriptoꝝ ceterisqꝫ regni nostri incolis hec statuta et handfe/
stingh et omnia alia in melius vertere volumꝰ et debemꝰ §
xxix Et nos duces episcopi milites militares subscripti tota/
qꝫ ⁊munitas regni dacie dño nostro regi Voldemaro filio suo
cristofero et corone dacie oīa statuta et handfestīngh supra
scripta et omnia alia vertere volumus et debemꝰ § xxx Vt
āt hec omnia et singula p̄missa perpetui roboris obtineāt fir
mitatē et pleniorē sortiātur effectū necnō et ꝑ omnes nos et
singulos infra scriptos et quemlibet nr̄m firmius teneantur
§ xxxi Nos Voldemarus dei grā rex dacie Xp̄oferus dux la/
landie voldemarus et henricus duces iucie p̄fati nicolaus ot/
tonieñ petrus vibergeū petrus ripenẞ henricus roskvldenẞ
paulus arusieñ et magnus burglauenẞ diuina miseratione
ecclesiarū ep̄i Strigotus anderẞ nicolaus lembeck hennigꝰ po
dbusk ericus barnūẞ benedictus āneveld seuior boecius falk
ericus nielẞ petrus laurenẞ palno ionẞ euerhardꝰ møltħig
ficko mølthingh peteꝰ grubbe nicolaus knutẞ iacobꝰ bekere

petrus bekere olau⁹ ionſ petrus nielſ andreas frøſth eſge/
rus kroogh iacobus oleffſ iohãnes hwmmerſbutle heÿno ca
polt benedictus ãneueldh iunior otto de hoo vffo peterſʒ pe/
trus lodhwigſʒ arnoldus mølthingh criſtiernus kÿle lÿderus
lembeck iohannes mikelſʒ nicolaus offſʒ erlandus kalff pe/
trus mwnck nicolaus gloob ago ſteegh iohãnes obſolonſʒ pe
trus albritſʒ iacobus ſplÿth laurentius hwas iohãnes vendel
bo nicolaus haſe et nicolaus vindh milites § xxxÿ Nicolaus
erickſʒ de linde iohãnes laurenſʒ nicolaus ienſʒ de colberck ka
nutus hyggi paulus gloob nicolaus eÿſʒ voldemarus ſappi
iohãnes laas nicolaus tÿmmeſʒ ſtrango ebbſʒ boeci⁹ høøgh
thomas nielſʒ lago offeſʒ petrus iwerſ criſtiernus kaas o/
lau⁹ peterſ de nÿtorp olauus petrus lwnge olauus oleffs
lwnge mathias falſter nicolaus karlſʒ petrus hwid et kanu/
tus høringh armigeri preſentib⁹ lrīs Sigilla noſtra duximus
apponenda Datum anno die et loco ſupradictis § xxxÿ.

¶ Alia cõſtitutio voldemari regis pr̄is marga
rete regine triū regnoꝝ ſcʒ Dacie ⁊c̄

In nomine dm̄ amē Nos Voldemarus dei gracia Danoꝝ
Slauoꝝ rex in parlamēto generali danoꝝ dane hoff dctõ
Sub ãno dm̄ M ccc liiÿ octaua bti iohãnis baptiſte nÿburg
celebrato ex conſilio et conſenſu venerabiliū patrū et domino
rū epõꝝ videlicʒ nicolai ottoniēn petri ripēn petri vibergēn hē/
rici roſkildēn et pauli aruſiēn nicolai limberck dapiferi noſtri
palnonis ienſ marſcalci noſtri ceterorumqꝫ conſiliatorum
noſtrorum et hominum ſtatuimus omnes articulos infra
ſcriptos inuiolabiliter obſeruandos

¶ Primo ꝙ tota communitas regni dacie debeat legibus et
libertatibus domini regis voldemari et aliorum regum da/
cie predeceſſorum noſtrorū vti libere et gaudere Item ꝙ om/
nes bone conſuetudines quas habuerant ab antiquo rate cē
debeant atqʒ firme § ſecundo Item pro nimio defectu po/
puli regni dacie et aliÿs ꝗꝫ plurimis defectibus et periculis ipi
regno incūbentibus omnia forefacta tam hominiſqꝫ muti/
lationem mēbrorum tangentia ī hunc diem perpetrata ex
rogatu et conſilio eorundem dñoꝝ epõꝝ et hoīm noſtrorū fa/

157

notabiliter indulgemus ita tn̄ qꝫ cuicunqꝫ leso satisfaciat se-
cundū exigentiā legis terre in qua ipsum forefctm̄ fuit perpe
tratum § iij Item quicunqꝫ equos boues iumenta seu alias
res iniuste amiserat ius suum corā nobis seu dapifero nostro
vel iusticiario nostro aut aduocato nostro tunc pn̄te legaliter
proseqnatur § iiij Item si aliquis domos suas violenter ab-
latus in fundo alterius positas illegaliter constructas inue-
nerit eas legaliter arestet ius suum ſm leges terre legaliter
prosequendo § v Si vero reus infra diē beati martini proxi-
mū emēdare nō curauerit bōdoni et nobis satisfaciat prout
exigunt leges terre ⁊ sic notandū est de omnib⁹ excessibus qui
buscunqꝫ § vi Item si aliquis aliquem super bonis siue terris
violenter sibi ablatis incausare voluerit ipsa causa debito ꝓ
cessu videlicet placito sui hæreth sysel et terre qd̄ landzthingh
dr̄ coram dapifero nostro iusticiario seu nobis si iusticiam pri⁹
consequi non valuerit ventilari debeat et finiri qd̄ si nullate-
nus iusticiam obtinere poterit extunc aduersarium suum in
placito sui hæreth ad decem septimanas ante premouiat et
ad generale perlamentum proximo celebrandum manifeste
citet vbi dicta causa fauente deo debite terminetur § vij
Item nullus cuiuscunqꝫ cōditionis existens cum aliquo cleri-
co seu laico sine domestici voluntate hospitetur qd̄ si aliqnis
fecerit domesticus eum cuꝫ sua familia si suffecerit sui autem
cum vicinis et nostro aduocato tunc pn̄te seu nostro dapife-
ro tanqꝫ publicuꝫ raptorē prosequi et impedire poterit nullo
sibi delicto ratione illius aduersando § viij Insuper manda-
mus firmiter et discrete ne quis cuiuscunqꝫ conditionis exi
stat de se bonis sacerdotum seu clericioꝝ decedentium nisi ve
ri heredes aliqualiter intromittere presnmat nostre gracie
sub obtentu § ix Item perlamentum nostruꝫ dane hoff dictū
semel ī āno videlicꝫ die btī iohānes bap. e nyburg ſm ātiquā
ꝯsuetudinē regni dacie celebret̄ § x Itē qꝫ oēs dissētōs ⁊ inimi
cicie int̄ q̄scunqꝫ ad q̄ndenā an̄ dictū festū btī iohānis bap. vsqꝫ
ad festū btī iacobi ꝓximio futuꝝ sub mera securitate ī suspē-
so habeāt̄ sub pena orbotemaal vulgarit̄ nūcupata § xi Iteꝫ
sub abtentu grē nrē firmiter inhibem⁹ ne q̄s aduocatoꝝ nroꝝ

de hospitate

seu officialium contra premissos articulos aliquid presumat attemptare qd' si aliquis attemptauerit nobis nolumus imputari si ipse aduocatus super ꝓpriis factis stabit iure suo.

¶ Constitutio Cristoferi regis filii Voldemari regis.

In nomine domini amen Anno dñi M ccc xx In die conuersionis scti pauli conueniētibus vibergis regni melioribus vna cū popularibus ad elcōz noui reg placitū fuit et cōcorditer ordinatū In primis ꝙ epi ac persone ecclesiastice iuribus iurisdictionibus ac libertatibus suis bonoꝝ ipsoꝝ et familie gaudere debeant libere prout exantiquo consueuerunt § i Item ꝙ decime ecclesiarū non petātur nec recipiantur nisi sufficiens cautio facto fuerit prelatis ecclesiaꝝ et perrochianis de qua contenti fuerint ⁊ certificati sufficienter § ii Item non citent᷑ clerici ad placitū seculare vel coram iudice seculari sed coram iudice ecclesiastico pro quacunqꝫ causa citentur ⁊ ibidem legittime conuincantur § iii Item ꝙ nullus extrane᷒ ignote lingue vel imperfecte etatis ad aliquā ecclesiā presentetur § iiii Item vt non talientur clerici vel ecclesiastice ꝑsone nec per litteras regis aliquatenus aggrauentur § v Item a sacerdotibus perrochialibus de terris vni curie sue in qua personaliter residet adiacentibus nullum seruiciū regiū erigatur § vi Item vt nullus clericū ad aliquam ecclesiam p̄ntet nisi in qua mernꝫ ius prōnatus habuerat ex antiquo § vii. Item vt nullus episcopus seu ecclesiastica persona capiat᷑ exulet vel bonis suis priuetur nisi ad mandatum sūmi pontificis speciale si fuerit eps Sed si inferior clericus quicunqꝫ ad mandatum sui ordinarii iudicis specialis dūmodo coram eo canonice fuerit conuictus § viii Item non grauentur claustra ꝑ equos et canes pascendo § ix Item bona archiepi castruꝫ ⁊ terrā quantū in ipso et deliberet et deliberata restituet § x Item ꝙ omnes milites et armigeri de ꝓpria familia emendā trium marcarum vel ix secūdum consuetudinem cuiuslibet terre et vltra si ad hoc exstiterint priuilegiati § xi Item non coguntur ire in exercitum extra regnū et qi..ūqꝫ ad mandatū regis siue itra regnū siue extra bellandi cā meruit rex ip̄os si

capti fuerint de captiuitate redimat expedite, saltē īfra annū
et super perditis satisfaciat anteq̄ secundario secū ire in exer
citum iubeantur libertatibus suis pristinis etiam si non
inierint eis nichilominus conseruatis § xij Itez vt guerras
contra aliquē rex inchoare nō debeat nisi cum consilio ⁊ con
sensu platorū ac regni pocioꝝ § xiij Item expulsis ⁊ eoꝝ here
dibus in quibuscūq̄ iniuste bonis suis priuatis bona eoꝝ vbi
inuenta fuerint restituant̄ § xiiij Item vt nulli laico siue cle-
rico aliqualiter imputetur q̄ in seruitio regis nūc mortui fi
deliter se habuit et si quas inimicicias ꝓpter mandatū regis
incurrisse inuenerit ꝑ futurū regē totaliter liberetur excepto
eīn Nolessē quōdam dapifero et excluso § xv Itē inimicicias
et dissentiones quascūq̄ inter regnicolas ꝑ posse se dare de
beat et sopire § xvi Item omnes fideiussores ꝓ rege nūc mor
tuo et captiuos causa ipsius liberet cū cōsilio et auxilio pocio-
rū regni primo perlamēto inueniēdo et laboret ad hoc vt in
ducias obtinere poterit lōgiores § xvij Itē vt burgēses libe
re vtantur suis marcaturis absq̄ aliquibus grauaminib⁹ no
uis et thcoloneis imponendis et absq̄ quacūq̄ quota merci-
monioꝝ suorū ducant extra regnū qui vendenda habuerint ꝟ
emenda nisi ex rationabili causa et vrgente necessitate rex de
cōmuni cōsensu melioꝝ super aliquib⁹ nō deducend inhibitio
nem duxerit faciendā § xviij Item vt rex et sui officiales si
qua mutua a mercatoribus receperint eisdē satisfaciant § xix
Item vt non talientur sine misericordia sicut huc vsq̄ no-
scitur esse factum § xx Item vt bondones nō grauentur per
aduocatos regis contra leges et iura terre § xxi Item vt nō
cogantur expensas regis ducere extra suum hareth in quo
resident § xxij Item per aduocatus regis talie et grauamīa
inconsueta eis mie imponantur § xxiij Item semel in anno
celebretur perlamentū nyburgh § xxiiij Item vt omnes con-
seruent leges voldemari regis et siquis in eis inueniatur de-
fectos per discretus regni suppleatur § xxv Item nullus ci-
tetur ad placitū regis immediate sed primo ad placitū sui
hareth et si inde ꝓuocauerit placitum generale sub pena cō-
sueta et si ibi iuri stare noluerit corā rege ꝓuocando exami-

R

netur sua causa ibidem vbi si iusticiam non habuerit prouo/
cetur ad perlamentū generale § xxvi. Item vt nullus capi
debeat nec ad mortem dampnari vl' bonis priuari nisi prius
iuste et secure vocatus publice incausatus et legaliter conuic
tus pront exigunt leges terre § xxvij Item q̄ rex nō offenda
tur alicui ꝑ eo q̄ pro iure terre et regni loquatᷣ nec ab hoc
ipsum aut suis prosequatur § xxviij Item vt oīa et singula
grauamina nouiter imposita āmodo non petantur videlicet
ploghs penninghe kulkorn theolonea aut alia quecunq̄ȝ post
mortem voldemari regis inposita et inuenta § xxix Item spo
liantes naufragantes tanq̄ȝ pro stijgh roff cōmuicantᷣ et codē
modo puniantur § xxx Item vt aduocatus vndecūq̄ȝ oriūdus
bondonē illius hæreth suum obstituat officialem § xxxi Iteȝ
oīa debita notoria et rationabiliter ꝓbabilia in quibus rex
nunc mortuus regnicolis tenebatur omnino ꝯsoluat rex fu/
turus et cautiones ꝑ hijs interposite donec totaliter soluta
fuerint teneantur exceptis castris destruendis § xxxij Item
vbicunq̄ȝ ꝑlamētuȝ regis teneatur incausandi vtantur legib⁹
illius terre § xxxiij Item vt nullus citetᷣ extra terminum sue
terre § xxxiiij Item vt nō inueniantur noue leges nisi de cō/
sensu tocius regni in perlamēto generali in ꝓximo celebrādo
in quo videlicet placito liceat regi futuro de consilio p̄latoruȝ
et melioꝝ regni supra dictos articulos īmutare diminuere vl'
augere grauare vel etiā alleuiare secundū ꝓfectui vel honori
corone regni ac vtilitate reipublice viderit expedire § xxxv.
Nos igitᷣ xp̄ofer⁹ dei grā danoꝝ dux ꝓmittim⁹ in hijs scriptis
nos si deo volente ac populi accidēte ꝯsensu ad regni regimen
assumpti fuerim⁹ p̄dictos articlos ẜm modū p̄tactū imꝑpe/
tuū inuiolabilitᷣ obẜuatores § xxxvi In cui⁹ rei testiōniū sigilla
venerabiliū patrū dn̄oꝝ petri viburgē nicolai burglancē es/
geri arusieū iohīs ripeū nicolai carbathē epoꝝ ac dn̄oꝝ lodwi
ci marscalci lagonis quōdam marscalci petri mwle de bagh
nicolai hee laurencij ienẜ iohannes nielẜ de kaas iohannes
perẜ iohannes kaan petri nielẜ de allerut nicolai holghrẜ ni/
colai stamg alberti albriẜ iohīs offeẜ iohīs oliſẜ et absolonis
ienẜ militū vna cū nrō sigillo p̄ntib⁹ est appēsum.

Constitutio Eirci regis.

Anno dñi M cc lxix marcij in helsingborgh in plamēto p
dñm regē ericū de cōsilio meliorū regni dacie celebrato
statutū est vt nullus portat vestes īmunitas ptes incisas sed
integras vel bipertitas Nullus etiā vestes suas ornet auro t
argento nisi rex solū cū liberis suis incisas etiam vestes non
liceat dño regi portare § ij Quicunq̄ āt per annū vel ampli⁹
vestes suos portare voluerit hoc sibi nequaq̄ ad verecūdiam
imputetur § iij In nullus theutunicū potū scȝ ceruisiaȝ ferat
vendat vel bibat post lapsam pximā pētecosten quicunq̄ cō-
tra hoc statutū venire psumserit p qualibet lagena soluat xl
marcas in penā § iiij Item quicunq̄ bonā ceruisiam braxare
voluerit habeat licentiā vendēdi quāto carius pōt § v Itē q
nullus petat hospiciū a clericis vel laicis quibuscūq̄ reglari
bus seu seclarib⁹ sed taberne sufficientes p transeūtibus ordi-
nent in quib⁹ necessaria habeāt § vi Si vo domū alicui⁹ aliqs
inuaserit et fregerit vel aliquid abstulerit soluat dño regi xl
marcas et leso tm̄ Si vero pacifice tabernā intrauerit et pro
receptis soluere noluerit licituȝ sit eū detinere Si vo violēter
recedere voluerit aduocet auxiliū vicinor et si eū deprehende
re nequiuerit hospes cum duob⁹ vicinis suis accedat ad pla-
citū suū citando eū vt redeat satisfacturus secundū consuetu-
dinē loci quod si noluerit conuincat eū vbi dinoscitur eū deli-
quisse § vij Item quicunq̄ aliquē interfecerit satisfaciat con-
sāguineis interfecti cū ceteris t pmpta pecunia et cū nō alijs
rebus nec cognati copellantur p dñm regē cōtribuere cum ho
micida nisi forte pace priuati fugerit tunc propinquiores soluāt
duo ætte saal et secundū antiquam terre cōsuetudinem reci-
piunt suum stuth de cognatis § viij Nec licitum si alicui cog-
natorū interfecti in quēquā cōsanguineū interficiētis vindica
re q̄din vixerit qui occidit § ix Quicūq̄ ɔtra hec fecerit pūiat
tanq̄ si occidisset antiquem innocentem § x Item si aliquis ī
domo ppria vel ecclesia occiderit hoc est orbotemaal. orbote-
maal sic intelligitur q occisor ad emendam venire non pote
rit nisi prius pro eo intercesserint consanguinei interfecti.

Constituti[o] Erici regis dacie.

Ericus dei gracia Danorum Slauorumqꝫ rex omnibus hoc
scriptum cernentibus ad perpetuam regi memoriā con
stare volumus presentibꝰ et futuris q̄ anno dn̄i M ccc lxxvi.
in die beati olaui nyburgh de consilio meliorū regni ordina-
uimus cum in consilio vortinburgh de eorum consilio promi
simus semel in anno in media xl perlamentuꝫ qđ dicitur hoff
debeat calebrari Nullus captiuari debeat nisi sponte cōfessus
in iure aut legittime conuictus vel manifesto facinore depre
hensus fuerit pro quo secundū leges terre vita carere debeat
vel mēbris Sed conuictus inducias habeat fugiendi extra re
gnum que in libris legalibus continentur Item nullus cōuic-
tus pro quacunqꝫ causa vltra id qđ in legibus est expressuꝫ pe
na pecuniaria vel alia puniatur nec mulcetur aliquis nisi
legittime conuictus Item nullus super aliquibus causis de-
bet litteras regias contra aliquem impetrare nisi causa ip-
sius prius vētilata fuerit in suis placitis et discussa sed post
q̄ꝫ aliquis primā litteram taliter impetratā supersederit con
tumaciter soluat cōquerenti vnā marcā denariorū ꝛ iii mar-
cas regi vltra id pro quo in prioribus placitis est conuictus ꝛ
ꝓ secūda tantum ꝛ pro tercia tantū sed pro quarta conquerē
ti tres marcas et xl soluat regi et si talis bona mobilia non
habeat sed tantū terram extunc officialis regis moneat eum
vt infra mensem tantū vendat de terra sua in quantū tenet
bondoni et regi qđ nisi fecerit officialis regis sub estimatione
bonorū ius regis accipiat et bōdonis de dicta terra et nō am
plius sed si terra non sufficiat ad soluendū defectus ille ꝓ ra-
ta ꝑta cedat regi ꝑiter et bondoni Sed si aliquis contra ea q̄
dicta sunt litteras impetrauerit minus iuste soluat bondoni
iii marcas similiter et regi tres marcas Ordinauimus insuꝑ
et firmiter ꝓmittimus leges regis voldemari clare memorie
prout in suis libris legalibus continentur inuiolabiliter obser-
uare Omnes abusiones et dissuetudines contra leges terre i
troductas penitus in irritum et euocantes expresse et preci-
pue infrascriptas primo q̄ victualia vxoris noster puerorūꝫ
dapiferi nostri plaustrare non debent vltra limitē sui hæreth

et quicūq3 in claustrando defecerit officialis regis cōduc3 pla
ustrum et deficiēs soluat preciū triū marcaꝝ Item ꝙ nostrū
stuth korn in festo sancti andree secundū cōsuetudinē prouin‑
cie cuiuslibet exsoluatur Item bondones non debent cōpelli ad
edificandum vel reperandum molendina curias vel alia nec
etia3 castra nisi in tempe necessitatis sed in hijs faciant secū
dum ꝙ cosueuerunt in tempe voldemari nec cōpelli sub aliq̄
pena ad dandum auseres vel pullos seu alia dona ad mēsam
regis exceptis hijs que solui cōsueuerunt tempore regis vol
demari sed pro dono vel gratis peti pñt Ite3 licitū sit bondo‑
nibus ꝓprias terras habentibus villicationē alioꝝ sumere
ita ꝙ bonis suis regia iura soluant Item non debemus edi‑
ficare in fundo alieno nisi de cōsensu ⁊ voluntate possessoris
Officialis nostri non debent citare aliquem nisi ad iusta pla
cita nec coram se Item littere patentes et preuilegia nostra
suo robore permaneant nisi per fideles nostros in perlamento
nostro docere poterimus ꝙ sint merito reuocanda Item non
debet aliquis pro aliquo delicto terram suam amittere nisi
pro crimine lese maiestatis conuictus fuerit cum iuramento
worthceldh excepto casu superius expedito Ite3 de naufragiū
passis volumus obseruare qđ in libris legalibus continetur.
Item mercatoribus regnu3 nostrum visitantibus et nostris
ꝓprijs nulla noua grauamina imponi debent sed uti dñt li‑
bertatibus quas habere consueuerunt ex antiquo consuetu‑
dine nichilominus que seruantur in skanor suo robore dura‑
turis Item si aliquis nos impetere noluerit super bonis qui‑
buscunq3 tanq̄ minus iuste occupatis super hoc consilio stabi
mus et ordinatione fidelium nostroꝝ in perlamento nostro
per tempe celebrandis Item volumus ꝙ nullꝰ apud clericos
claustra vel laicus hospitetur in discrete sed cōtentus sit hijs
que domesticus habuerit et voluerit sibi dare si vlterius face
re presumpserit aliqua rapiendo liberam habeat potestatem
Si clericus sit huiusmodi violentia per causam herrewerck
rapine vel excomunicatonis prosequendi si vero laicus per
viam herrewerck vel rapine Item ꝙ ecclesia dacie gaudere
debeat omnibus libertatibus quibus vnq̄ floruit tempe regꝭ

voldemari qui libertatē ei9 in oibus illibata voluit observare Vt āt hec oia et singula rata et firma ꝑmaneant Reuerendi prēs dm̄ iohēs lunden̄ archieps petrus vibergen̄ eps c arusien̄ eps c ripen̄ c v burglanen̄ e i roskilden̄ e ia slesvigcen̄ e iohās ottonien̄ epi electi confirmati necnon comes i de rawenburg et voldemarus domicellus de rostock sua sigilla vna cū sigillo nrō p̄n̄tibus apponere curauerūt Actū nyburgh Anno et die supra dictis.

¶ Constitutio Erici regis prioris erici filij.

Thenne logh gaff konūg erick annē ericks søn i nyburgh Kircke wærie sculle sette kirkens thiende som the mwe dyresth vthen wild oc swegh oc the sculle gialde om pinstdag at syste eller ligge vndher kirkens dom ~~Konūghn̄~~ eller nogher mā paa rȳghens vegne sculle aldrig thiende taghe vthen for landsens terff oc meth biscops raad oc beste men i righet oc gøre wisse effthēr there raadh Enghn̄ mā scal oc kirkēs thiēde raade eller købe ther føre oc the kirken at gialde ~~Hwerth aar~~ scal hoff ware i nyburgh aa then søndagh nest effther pinxe søndagh er Hwilkhn̄ mā ther faar mz raadh z raadh t il annē manz hws eller gard eller til thz hws eller gard ther mā haff ner herber vthi oc dræber eller hamler eller saar husbondhen eller husfruen eller hion eller geste eller om mā brydher kir/ke fred i kirke worther han grepen mz ferske gerningher thn̄ ther formā er oc hans til føller misthe hals oc ther howz lodh eller booslooth halff taghe konūghen oc halff taghe then ther skathen feck eller hans arwinge forti at for husfredh brødhe scal bødes hals oc booslooth ower retthe bødher En wordher han dræpen tha taghe hans arwinghe halff booslooth wetdh konūghn̄ til retthe bødher so som i logboghn̄ standher scriffuet En fanghes the ey at ferske gerninghē tha ware the wedh hæretz neffnd tha scal vmbosmā neffne mz hæretz mēz raadh en v wildugh man oc han scal neffne xij men v wildughe oc ey hans openbare v wēner tho maa han for en hā kærer husfredh brødhe fylghe hans loghmaal hwat werh hannum er brødh so som logboghen seier til Hwo som husfred brødhe wil kære tha haffuer han sex vghers dagh en sithen hans annet

logmaal er ganghet atkære huſfrede brødhe En kærer han ey
indhen ſex vghē at hās anneth lagmaal er gāghet tha dylle
hā thz mz neffnd i kyn thē for ſagē ar Huſfred brøde oc gard
frede brøde oc kirke fred brøde ſcal ſo fylghes ath aa thz førſte
thingh ſcal liwſes oc kære aa thz anneth thingh ſcal neffnes
hæretz neffnd a thz tredie thingh ſculle v wildughe men Tho
mo han ey neffue andher en tha ere aa thingi En ſkyl thē a
tha ſtandher ther ther the fleſte giorde vthen biſcops oc otthe
gode men indhen bygdhen ſeie them amodh tho ſtandhē thz
the withue Then ſamme logh er om the ſwærie alle eth Hwil
khen man ther forwinnes i thyſſe hæretz neffnd for huſfredh
brødhe at han ſwerier wreth gialde xl mark oc hwilkhen man
ey wil ſwærie loglig til neffnd gialde xl mark oc them taghē
konighen halffue oc halffue thē ther ſaagh giffuer Hwo ſom
faar met raadz raadh i bondhens gard eller hws eller kirke
oc vfyrmer anthen bondhen eller annē man ſom ſauth er oc
wordhe the ſter kære ther fore ere oc fanghe the ſkathe ther
a rath wede eller worde drapne mz alle hawe hiem gialdh oc
lighe a ther gerninghe En om man ewer om huat heller hi
ne finge ſkathe a thē ſageløs maal eller ey thz ſculle ſandmē
wtlede oc ſcal fylghes ſo ſom herrewerck ~~Hwo ſom herberga~~
rer nogher man ther for winnes meth thyſſe ſage ſom ſauth er
tha wærie ſigh meth neffnd i kyn eller giffue xij mark pennin
ge oc then tagher konighē halffue oc halffue hin ther ſkathē
feck Vmboſmā oc hin ther ſkathē feck mwe bodhe dele thyſſe
dele hwilkhen ther heldher wil forti at the eghe bode then ret
ther ther hører til Vordher nogher mā feld til xl marck ſagh
ther ey haffuē fult wet athette eller annē ſaag ſom hānū bør
atbøde fore ſo ſom han bærier man eller ſorer eller røwer tha
ſcal hā haffue ſex vghers dagh effther at han er lagfeldh a
thingi anthen atbædre eller ath ſetthe borghē en gør hā hwer
khen indhen ſex vgher tha fare han ſom andhre fredhleſe
men.

¶ Constitutio regine margarete regis vol
demari filie Item nota ista constitutio alio
modo sic intitulatur Cōstitutio olaui regis
dacie et haquini regis norwegie ⁊ margare
te regine trium regnorum.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis amē. Anno dñi
.M ccc lxxvi die inuentionis scē crucis conuenientibus
Nauloste regni dacie pocioribus cum popularibus ad electio/
nem noui regis perlamentū fuit et concorditer ordinatū In p̄+
mis ꝙ epī capitula monasteria et omnes ecclesie et ecclesiasti
ce ꝑsone regni dacie omnibus libertatibus gracijs iuribus iu
risdictionibus legibꝰ ⁊ preuilegijs quibus vnq̄ꝫ liberius et vti/
libus fruebantur congaudebunt et ab omnibus sint oneribꝰ
regis quocunqꝫ nomine censeantur liberi ꝑiter et exempti.
Item quilibet presbiter habeat vnam curiā principaliorē in
perrochia sua ꝓ residentia sua liberā et exemptā de omnibus
oneribus regijs vna cum familia in dicta curia morante § i.
Item decime ecclesiarū non petantur nec recipiantur per
regem et eiꝰ officiales quouis modo § ij Item nullus extra+
neus ignote lingue vl' imperfecte etatis ad aliquam ecclesiaꝫ
presentetur § iij Item nullus cuiuscunqꝫ status extiterit se de
bonis ⁊ possessionibꝰ monasteriorū episcoporꝫ abbatibus prio
ribus et prenisoribus contradicentibꝰ aliqualiter intromit/
tat sed ipsi abbates priores et prenisores monasteriorum dñis
suis tanq̄ꝫ veris dñis in temꝑalibꝰ ⁊ spiritualibus per omnia
integre respondebunt § iiij Item nullum clericū ad aliquā ec/
clesiam quis p̄ntet nisi in qua merum ius pronominatꝰ ha/
buerit nec potencior inferiori preiudicium faciat in p̄ntando
§ v Item nullus epūs seu aliqua alia persona ecclesiastica ca/
piatur exulet vel bonis suis priuetur nisi per suum iudiceꝫ ec/
clesiasticū fuerit canonice conuictꝰ § vi Item non grauentur
monasteria l' ecclesiastice ꝑsone per equos ⁊ canes pascendos
§ vij Item nullus intromittat se de bonis clericorū discenden/
tium sine suorū heredum voluntate et ordinarij § viij Item
omnes milites et militares et armigeri de ꝓpria familia e/
menda triū marcarū vel ix secundū consuetudinem cuiuslibet

terre in quocunqꝫ placito seculari conuincantur percipiant li-
bere et ultra si ad hoc extiterint priuilegiati § ix Item nō co
guntur ire ad exercitum extra regnum et q̄ncunqꝫ ad manda/
tum regis siue intra regnum siue extra bellandi causa iuie-
rint rex ipsos si capti fuerint de captiuitate redimat expedite
saltem infra annum et super perditis satisfaciat anteq̄ȝ secū
dario secum ire in exercitū iubeantur libertatibus suis pristi/
nis etiā si non iuerint eius nichilominus conseruatis § x
Itez ut guerras contra aliquem rex inchoare non debeat ni
si cum consilio et consensu prelatorū ac regni pociorum § xi
Item quicunqꝫ terras suas iniuste amiserit per coronam eeg
ui illas rehabere debeat ⁊ si aliquis ex parte regis terram sic
resumptam ⁊ rehabitam impetierit hoc xij discreti et autenti
ci viri ꝑ epm illius dioceß nominādi sub iuramento suo ter-
minabunt § xij Item nullius infra sacros ordines constitut⁹
admittatur ad regem ad aliquaȝ aduocatiam tpalem sed in
stituat laicus ydoneos et discretos pro talibus officijs exercen
dis in quibus officijs si notabiliter deliquerint pro excessibus
suis emendant et nunq̄ȝ ad talia officia admittuntur § xiij
Item inimicicias ⁊ dissentiones quascunqꝫ rex ⁊ officiales sui
inter regnicolas pro toto posse suo cedare debeat et sopire §
xiiij Item ꝙ nullus captiuetur nisi sponte confessus ē in iure
aut legittime conuictus vl' manifesto factnore deprehēsus fu-
erit pro quo secundum leges terre vita carere debeat siue mē
bris Sed conuictus legittime inducias fugiendi extra regnū
habeat que in libris legalibus continentur Pro quacūqꝫ cau-
sa ultra id qđ in legibus expressum ē pena pecuniaria ⁊ alia
puniatur nullus nec mulcetur aliquis nisi prius legittime sit
conuictus § xv Item omnes leges regis voldemari legislato
ris bone memorie prout in suis libris legalibus continentur
nisi aliter priuilegia et handfestingh reperiantur modificate
et declarate inuiolabiliter obseruentur § xvi Item omnes ab
usiones et disuetudines contra leges introducte per quoscū/
qꝫ penitus in irritum reuocentur ⁊ precipue īfrascripte qua
rum prima est ꝙ victualia regis vxoris sue puerorum suoruȝ
et dapiferi plaustrare nō dn̄t bōdones regis ultra limites sui

iohẽs iohis otto strãgonis iosep falster nicolaꝰ thome nicolaꝰ
hæret et quicunqȝ bondo regis in plaustrando defecerit offici/
alis regis conducet plaustrum deficiensqȝ soluat precium tri
bus marcis § xvij Itez bondones non dnt compelli ad reedi/
ficandũ vel reperandũ curias regias et molendina nec etiaz
castra nisi cum consilio et consensu regni pociorum § xviij
Itẽ noua grauamina nouiter inducta videlicet thindeskath
ãmodo nõ petantur nec recipiantur per quẽcunqȝ § xix Item
licitum sit bondonibus ꝓprias terras hñtibus villicacionem
aliorũ sumere ita tñ ꝙ de suis terris ꝓprijs regia iura soluã/
tur § xx Item nõ debet rex in fundo alieno edificare preter cõ
sensũ et voluntatẽ possessoris et hucusqȝ edificata penitus de
struantur § xxi Item villici et coloni quorũcunqȝ si bone ĩ qui
bus resident vlterius inhabitare noluerint secundũ leges ter/
re dñis suis predicent et resignent et satisfaciant et liberi rece
dant secundum leges terre ab eisdem § xxij Item officiales re
gis non debent aliquem citare nisi ad iusta placita nec coraz
se conuenire § xxiij Item nullus pro delicto aliquo terrã suã
amittere possunt nisi pro crimine lese maiestatis quis conuic
tus fuerit per denominatiõem ordchelde neffn cum iuramen
to excepto casu de litteris regijs expedito § xxiiij Item nullus
apud claustra clericus vl' laicus hospitetur indiscrete sed cõ/
tentus sit hijs que domesticus habuerit ⁊ voluerit sibi dare
Si vero vlterius attemptauerit aliqua violenter rapiendo li
beram habeat potestatem si clericus fuerit violentiam hmõi
per causam herrewerck rapine vel excõicationis prosequi si
vero laicus per viam herrewerck l' rapine § xxv Itez vt mer
catores etburgenses in regno dacie habitantes libere vtantur
suis mercaturis absqȝ aliquibus grauaminibus et theolonijs
nouis ĩponendis et absqȝ quacũqȝ quota mercimonioꝝ suorũ
ducãt extra regnũ que vendenda sunt.

Constitutio olaui regis dacie

Omnibz pñs scriptũ cernentibꝰ Olauus dei grã Dacoꝝ Slauoꝝ Gottorũqȝ rex Margareta eadẽ grã Swecie ⁊ Norwegie regina Nicolaꝰ miſatõe diuina archieps lundensis

ſwecie primas iohānes repeñ frater iacobꝰ viburgñſis olauꝰ
arußeñ nicolaus roſkildeñ ſweno burglañ et woldemarꝰ ot
tonieñ eadē grā eccleſiaꝝ epi et dm̄ hēningus de podepuſk da
piferi ewerhardꝰ molthiugh dapifer two galen pfectus ſca/
nie petrus mwnck boecius hegh nicolaus ſtorſtanni nicolaꝰ
cuſk criſtiernus vendelbo andreas offeſk laurencius offeſꝫ
nicolaus iohannes andree criſtiernus kaas petrus alber/
ti lago iohannis nicolaus lucke erlandus kalff petrꝰ grwb/
be olauꝰ biorns iacobus olaui olauus iohannis olauꝰ petri
thwro kaunti olauꝰ lwnge henricus iohānis boo dyre barnū
erici ficko molthingh de liwſe māno baſſe ſteno baſſe bndictꝰ
bingh andreas iacobi holgerꝰ gregorij torbernus petri lodwicꝰ
andree andreas pepp nicolaꝰ thwek iohēs nielſꝫ iohēs abſolo
nis deyneriꝰ bugge haffn iohēs ſtawerſkow ebbo pygh iohēs
petri de bellingi milites albertꝰ andree iacobꝰ anchelk iohānes
rwndh yuarus lucke nicolaꝰ yuari lodwicꝰ yuari iohēs offek
andreas offek nicolaus bratze thwro book iohānes eſkilli ago
oſtradi iohānes gloob petrꝰ gloob andreas gloob olauꝰ olekk
yuarꝰ crane themo limbeck criſtiernꝰ kaas eſgerꝰ froſth ka/
nutus erici marquardꝰ wuſteen lago dws iacobus lagek got
ſcalcus nielk iohēs friis nicolaus erici de awenſberg iohānes
pels iohēs mws themo nielk ericꝰ nielk acho pudher criſtier/
nus pudher magnꝰ iohēs ynarꝰ petri petrus hwas yuarus
nielſꝫ de truheltorp nicolaus ebbiſꝫ gerboo thwn nicolaus ſte/
ch nicolaus been waben dictus nicolaus molthingh conra/
dus moltike ſenior ericus nielſꝫ de hvringherholm andreas
petri de ſwaneholm eſkillus falck de valloff boecius falck pe
trus falck henninckinus moltike korth moltike minor petrꝰ
baſſe ericus pileman petrus offeſꝫ iohannes offeſꝫ andreas
ſwens henningus de lancken torkillus nielſꝫ iacobus abſolo/
nis henricus ioſepſꝫ nicolaus ioſepſꝫ eſgi brock petrus brandh
iohannes hanſꝫ nicolaus hack andreas dauidſꝫ nicolaus an/
dree henricus andree nicolaus gagghe andreas iohis boſſo
paris cuko pudhē ericus geedh abſolon ketilli petrꝰ nielſꝫ de
ſkioldenes thuo nielſꝫ iohēs petri petrꝰ baier nicolaꝰ mattiſꝫ

ſohannes de vdſtorp rickmannus de lanken ago ſtaar et pe⸗
trus aſſelſ dictus rebing armigeri Eternam in domino ſa/
lutem qm̄ ab omnibus et ſingulis prelatis nobilibus militibꝫ
militaribus ceteriſqꝫ alijs regni dacie inculis pro nuncin per
lamēto danorū nyburgh celebrato cōuenientibus cōmuni vo/
to et voluntate concordi omni ſtatutum eſt in iuramentis ſin
gulorū ſalubriter ordinatum ꝙ omnes et ſinguli ipſius regni
dacie incole in quacunqꝫ terra regni commorantes pace fir/
ma fruantur Juriumqꝫ legū ⁊ lebertatū ſuarum inuiolabi/
liter gaudeat firmitate Nos ſtatuto tam ſalubri aſſenſu toto
prebentes animo promittimus firmiter in hijs ſcriptis ſub
noſtris fide et honore omnia iura leges libertates et conſuetu
dines licitas et honeſtas a domino voldemaro legifero reco/
lende memorie condam rege danorum ceteriſqꝫ alijs regibꝫ
dacie clericis et laicis quibuſcunqꝫ in hunc diem datas ⁊ cō⸗
ceſſas firmiter tenere et inuiolabiliter imperpetuꝫ obſeruare
Inſuper obligamus nos ſub obſeruatione fidei noſtre ⁊ hono
ris ꝙ ſi contingat aliquos clericos vel laicos contra leges ter
re per quoſcunqꝫ iniuſte opprimi vel grauari et ad huiuſmo/
di iniurias vel grauamina repellendas atqꝫ emendendas iux
ta conſilium conciliariorum iuratoꝝ regni in illa terra reg
ni cōmorantinm in qua nos requiri contingat per dominos
dapiferū et marſcalcuꝫ ſeu prefectū requiſiti fuerimus extūc
ſine omni dilatione et contradcōne quacunqꝫ ad hoc conueniꝯ
et vita pariter atqꝫ bonis ad hoc nos efficaciter exponere de/
bemus Pro quorum oīm firma et inuiolabili premiſſoruꝫ ob/
ſeruatione nos omnes et ſinguli ſuprascripti ſigilla noſtra p̄
ſentibus litteris duximus apponenda Actū et datuꝫ vt ſupra.
Anno dm̄ M ccc lxxvij infra octās iohīs baptiſte.

¶ Conſtitutio Erici regis dacie filij
xp̄oferi regis in nyburgh.

Hwo ſom ridher meth giorth raad hiem til annen manz
hws oc dræber hannū i ſin eghen gardh eller hamler el
ler ſorer tha er han fredløøs ther fore oc alle ther meth hau⸗
num ere i ferdh oc i fylge oc er orbotemaal oc bøør aldrig at/
fanghe ſin fredh før hin dødes neſte frendher bede for hannu

til komīghen oc kemīghen tage halff hās howz lodh vthñ iord
oc halff hans howz lodh tage han ther then gard aa ther thñ
geringhe wor i giordh En wordher nogher man dræbñ ther
sodan geringe wil gøre oc i then thime ther the thz gøre tha
ware han vgild oc for hannū scal mā ey bøde oc ey feste hwer
then komīghens reth eller biscops reth En wordher nogher
man wÿth ath han wor meth i sodan geringh oc dvl hā tha
wærie sigh meth hæretznefknd oc han scal hannum iethe ther
saagh søgher er En faller han atloghen tha haffuer han da/
ghes rwm oc nette at rymme men hwor som han wordher
sithen greben tha ganghe thet aa hans hals Dræber nogher
man annen meth radhz raadh eller hamler eller sorer i kirke
eller nogher andher stz ther som man haffuer herber taghet
hwat heller thet er i købingh eller paa land tha er thet oc or/
bothemaal oc the ere oc alle fredløse ther then geringh gior
de oc komīghen oc bondhen taghe som førre scriffuet staar Vi
des noghē man sodan geringh oc dvl han tha wærie sig mz
hæretz nefknd En wordher nogher man iaghet aff sine vwen
ner hiem til nogher mās gard hwat heldher som man kom/
mer i gardhen eller hws tha haffuer hā ther fredh hiemme so
som hiēme i hās eghz hus wore Hwat som ther wordhē giort
aa hannū tha er thz som førre er sauth om bødh bøder oc om
logmaal Hwo som herbergerer fredhløs man tha scal hā bø/
de hannū there skathan feck iij mark penninghe eller hans
arwinghe oc so komīghen En dvl han thet wærie sigh meth
hæretz nefknd Hwo som dræber eller sorer eller hamler oc haff
uer han ey selff til atbøde meth tha scal han haffue ful borghñ
for sigh En kan han ey borghen fange for sigh oc orker ey at
bøde tha ware han fredløs oc haffue daghs rwm oc naath
atrwme oc hwor som han wordher sithen grepen tha gange
thet aa hans hals Stuth korn scal hwer man rethe at sancti
andree dagh en wil ey vmbosman tha taghe wedh stuth tha
ridhe bonner til eth thingh oc anneth oc tredie oc biwde vth
sin stuth en wil vmbosman ey tho taghe wedh tha sculle hæ/
retz men neffue til aff thinghi tre gode men eller fire oc fylge
hannū til komīghens gardh om thet er i thet hæreth eller til

vmbosman gard en ere the hwerkhen i thet hæreth tha fø-
re sin stuth til hæretz kirki oc the gode men sculle ther wedhē
wære ath stuth korn legghes in kirke Hwat skathe ther sithen
kommer aff then skathe scal vmbosman effther gialde oc en
bondhen om han redher fulth Hwo som en marck redher
i skuldh eller ix øre eller x øre eller xi øre tha redhe han ther
aff en ful haffn En haffuer han xij øre skuld i iordh eller mun-
ne ther han saar en oc slaar en tha scal han indhe for then
iordh En sker han oc slaar tha inne han for sin iordh som fø-
re er sauth.

Cōpletum est aūt pñs opus perutile le-
gis Danice Impressuz haffnie p
Gotfridū de ghemen Anno
dñi M ccccc viij In pro-
festo scti mathie
apostoli.

[illegible]

Duo [illegible] Cuilibet sua defensio legitima sit ad

Janer log er god att [illegible] pro [illegible] [illegible] permittenda. c. ij 165

Lubricus [illegible] consuetudo [illegible] leges habet. Ordinare non sit

iniqua vel non publico contraria vel a iure reprobata. li. i. [illegible]

Non semper quod scriptum est hoc quod [illegible] est inferius. li. i. c. iij. Obreptio vel actus alia [illegible] c. iiij

De testimonio mulierum [illegible] c. [illegible] Cuilibet est [illegible] li. i. c. xiij

Quod [illegible] videtur [illegible] li. i. c. xviij [illegible] Non debet alium

[illegible] si non fecit quod [illegible] non potest [illegible]

potior est vox [illegible] quam [illegible] Plus valet quod [illegible] veritate

[illegible] quod simul concipitur. li. i. c. xxij

Propter delictum patris punitur filius [illegible] li. i. c. xxx

Quod semel placuit amplius displicere non potest [illegible] c. xxxij

[illegible] excipiuntur a [illegible] generali [illegible] Item [illegible] ab [illegible]

[illegible] annus [illegible] li. i. c. xxxiij

[illegible] li. i. c. xxxv

[illegible] canonis [illegible] testibus non [illegible] Item [illegible]

[illegible] placitum [illegible] testimonium [illegible] non valet [illegible]

[illegible] lex [illegible] li. i. c. xxxviij

Idem non potest esse iudex et testis Cum diversa officia sint diversis distribuenda li. ij c. j Sine accusatore nullus debet condempnari. li. ij c. ij

Volenti non fit iniuria. li. ij c. xviij

Nihil potest dare vel solvere qui nihil habet Item qui nihil habet omnis

pacto nihil est Item impossibilium nulla est obligatio Item

Obligatio [illegible] propter inopiam li. ij c. xxiij

Nullus punitur bis in idipsum li. ij c. xlix Verum [illegible] li. ij c. l

Ecclesia non [illegible] civilis nec ullus iudex [illegible] li. ij c. lij

Nullus potest [illegible] li. ij c. liij

[illegible] li. ij c. lx [illegible] contra legem non

defenditur a lege li. ij c. lxx Non valet arbitrium [illegible]

[illegible] dolosum [illegible] obligare [illegible]

[illegible] li. ij c. lxxj

[illegible] non datur [illegible] li. ij c. lxxvj

Duplex pena non potest [illegible]

[illegible] Cuilibet [illegible] defendere [illegible]

[illegible] non [illegible] est [illegible]

Item afflicto non datur afflictio li. ij c. lxxxiij

Vinum cibus habet [illegible] offerend in una [illegible] [illegible] sta singula offerra singu
lis [illegible] sunt [illegible] li ii c lxxviij
Sola fama non sufficit ut [illegible] dicat li ij xl
Fex [illegible] publice [illegible] li ij xl   [illegible] habet parem
ad [illegible] [illegible] [illegible] li ij xxi
Cum non pt [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] li ij xxi
Si [illegible] errat in [illegible] pt [illegible] [illegible] non [illegible] li ij xxvj [illegible]
De confessione et de [illegible] li ii xxi
Materia aliquo [illegible] [illegible] li ii xxvij   [illegible]
non pt [illegible] [illegible] nisi de tribus [illegible] li ij xxviij
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] li ij xxix et xi
Dispensare est ut [illegible] laborare li ii xi
Si [illegible] [illegible] [illegible] li ii xxj   [illegible]
[illegible] et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] xix [illegible] [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] li ij xix
arbitrio animus [illegible] [illegible] [illegible] li ij xxiiij
Culpa [illegible] [illegible] [illegible] omittendo abutendo et [illegible] li ij xxiiij

De capitulis abrogatis et [illegible] li iij, c vj
[illegible] separata est rare, li iii xxx
De [illegible] [illegible] li iii xxvij   [illegible] [illegible] c xxvj
[illegible] mandat [illegible] ut faciens, [illegible] [illegible] [illegible] c xxvj
Hosti fides servanda est li iii xxvi   Et [illegible] [illegible]
[illegible] non sunt [illegible]   Crimen [illegible] [illegible] non [illegible] li ij xxiij
Cautius et honestius est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pars [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] li iii xxviij, li ij lxvij, et li ij lxxxvij
Consentiendo [illegible] [illegible] [illegible] li iij xxxi
[illegible] [illegible] non [illegible] / [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] li iii xxxiij   [illegible] [illegible] non [illegible] nisi [illegible] li ij xxxi
Lex [illegible] non est [illegible] li iij xlij
Delicta [illegible] sunt puniendum licz non adeo graviter ut de maioribus
li iij xlix   Nullus pt esse iudex in propria causa li iij c l
[illegible] [illegible] morbida [illegible] [illegible] li iij lv
Quod omnes tangit ab omnibus est approbandum li iij lvij
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communia li iij lxj
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] li iij lxiij
Nova [illegible] novum consilium et remedium exigit li iij lxiiij [illegible]
Novis morbis nova [illegible] antidota preparari lxiiij [illegible]

Her nielss i [illegible] och [illegible] wasmelo so
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Arff at tage huem mest ex libro j Ca: iiij et v ibid de olde arff

arff huo megit huer tager li: j Ca: v et iiij

Arff beder arff i alle skiffthe li: j ca: xvij

arff och gerle huem thaffue wil li: j Ca: xxiij

arff offuer slegffordt barn li: j Ca: xxij

aar och dag li: j Ca: xxiij

afftking li: ij Ca: xiiij, xv et libro iij Cap: xxv

A

aggerandz li: ij Ca: lxxij

aggerstedt li: iij Ca: xlvij xlviij et xlix

Aff hûr mögit fester landz veygiæn li: iij Ca: xiij

afferir li: ij Cap: lxxiij

Agger gaard li: iij Ca: lviij et Tord xliij

Abbelsgaarde lib: iij Ca: lxx

Aaraadt oeg aabodmaall lib: iij Ca: xxiij et Tordt

A

et in fine constitutionis xviij post xviij
filij et constitutione

Agermand offuer anders mands ager
eller eng lib: ij Cap: lxxv

Arrest lib: ij Ca: xij in glosa

Aurendskioldt in constitutione xviij 2a:
Al saare

B

Barnn som arffuin schal li: j Cap: j

Barnn huad gammelt ord man affsig-
de lib: j Cap: xxxvj

Barnn huad gammelt man helligtis
bryde lib: ij Cap: l

Bunde arffuis bonne ord lib: j ca: vj

Barnn om thz döer i felling met
fader och moder li: j Cap: x

Barnn er vmmer til at vintner
til arffuir vnd fraa li: j Ca: j et
xv

Barnn afflees vden vithen moders
vilie lib: ij Cap: xxx

B

Baardag lib: ij Cap: xxxij

Boslaff atskiffthe och rörrendh gots
lib: j Ca: vj et xviij

Brod maa ecke holle Söster hooss
seg vgifft lib: j Cap: viij

Barne prinche och vdferdt lib: j
Ca: viij ij glosa

Broder om hand tager klow och förer
i fellet till syne söskende men
hand er weris lib: j Cap: xix

Bye eller borl skiel at li: j Cap:
xlv

Bundh lib: ij Cap: xxv

Byster och bruch hwor fore li ij Cap:
xxv

B

Bůnde sønd for synd kone vnd till fader och moder i fellit lib: j ca: xiij

Bůnders sønd i fellit haffuer ingthz forlog lib: j cap: xij nota in glosa

Bøde hůilcken schall met andenn lib: ij cap: xxvj et xxviij

Bøde hůor xl marck følge an-
dre lib: iij cap: xxvj

Botthor om mand hůor till lib: ij ca: xxviij

Bødemall lib: iij cap: xxj

Børn skulle vere med om fader lib: j cap: xxj

170

B

Bispops manden lib: iij cap: vij

Borgere lib: ij Cap: lxxij et lxxiij
et lxxiiij et lxxv

Brygere lib iij Cap iij

Borre lib: iij Cap: xxxviij / xxxix /
xl et xlj

Beskering lib: ij ca: xij

Bolerson lib: ij cap: ix

Bryde konnigens mand lib: ij cap:
lxxvij

Blodewide lib: ij Cap: xiij

B

Boskap lib: j Cap: xvj xviij vj

Bunden faller hyn iord och kiøber anden iord ygen lib: j Cap: xl

Børn er nest atkiøbe faders och moders gots ij lib: j Ca: xiiij in glosa

Bryder mand bros op lib: j Cap: lvj in glosa

Brydie lib: ij Ca: lxxvij

• Bundens gaard eller deel vij fel- lig maa dugelig aff hende lib: iij Cap: xliiij in fine

L

Kloster mand maa ey were ward
lib: j Ca: xxxj

Closter mendt maa icke arffue lib:
j Cap: xxv

Closter maa icke tage fredlöse mand
lib: ij Ca: xxiij

D

Drab lib: ij Cap: viij

Draber mand anden an bortt bott lib: iij Cap: xxiij
et Lovdt lxiiij a lxv

Draber mandh noghen i lethingh eller ward syn plough eller paa tingh wey eller vdj sit hwss lib: iij Ca: xxij

Dreber noger mands for anden mandh lib: ij Ca: xxxv

Drab om thz icke folgt till nesta tingh lib: ij Cap: xx

Draber mandh anden mands fee vdj syn agger lib: iij Ca: lij

Daatter maa icke sette segh aff fa-

D

Ers verir lib: j Cap: vij

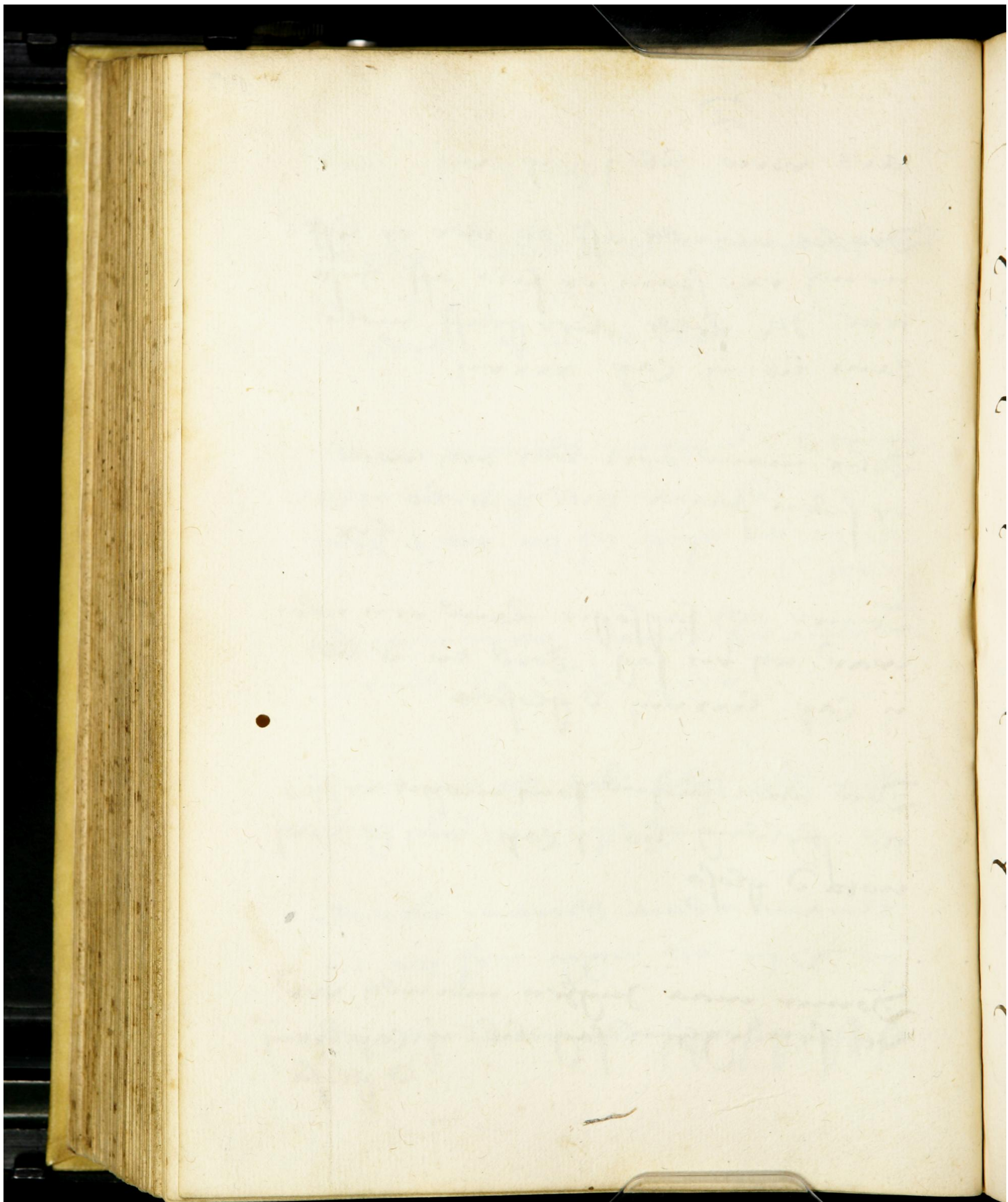
Drabes mandh aff thz thre ey loff-
ningh er ßonn er fald aff thuss
trae Jtt kelde, eller graff mölle-
dam lib: ij Cap: xxxvij

Deler mand mot tam och woll
ey siden stande till rette lib: ij Ca:
lix

Domer och sagsöger kand een icke
war vdj en sag, Kord lo, et lib:
ij Cap: lxxxviij ꝯ glossa

Dör thren mand som møget er gi-
eld skylding lib: j Cap: viij et xxvj
nota ꝯ glosa

Domer maa Jnghen mandh ver
vdj syn eghen sag lib: ij Cap: lxxiij
ꝯ glosa

Varebod herren ophollt schall lib:
i Cap: xxiiij et xxv

Vpteremaal lib: ij Cap: ix et x et
tordh lxiij

Vbuckt maa gots affhendis lib: j
Ca: xxxvj

Vm mand raysh om anden mad
klaar op lib: ij Ca: lxxiij et
lxxviij

Vlagh om anden mandh ager off..
uer lib: ij Ca: lxxv

Vrecht klaud sit gots forgiord lib:
j Ca: viij et xxxiij et tord lxxxv

Vrig om mand tyrer etj lib: iij
Cap: lj

E

Erb heurn erb vnnde will schatt
ab wassur lib: ij Ca: xix: d glosa

schal
glosa

F

Fader maa icke skille börne met
therz moderne lib: j Cap: vij

Fader hvad hand maa sælie sit
barn i hands thz stund haands
besffuere lib: j Ca: xiiij et xv

Fader maa icke giffue syn iord
ath barn lib: j Cap: xiiij et xxj

Fader maa gord sig till barnn
theim hand vil lib: j Cap: xxj
et xxij

Fiske gaarde y sine strøm lib: ij

Forthoa maa dessthen bygge lib:
j Cap: lj

Flotforingh lib: j Cap: xxv et
vij et xxxj, xxxij

F

Fee om thz draber mandh lib: ij Ca: xxxv

Fiskerij om vettr worder aa Bord v

Fernder thu^{n}d the schulle bode met then fredlosse lib: ij Ca: xxij et Bord lxxx

Fredlosmandh thuo hannu husser lib: ij Cap: xxvij & he note bld glosa

Fredlosz om mand fuerer lib: ij Cap: xxij

Fredlosmand om ther retth offuer hans hals lib: iij Cap: xxiij

Firtinge marck folger andend botter lib: iij Cap: xxij

F

Fellig fee lib: ij Cap: lxj

Feldmand huad hand man affhende lib: ij Cap: lxviij

Forfald lib: j Cap: l: et lib: ij Ca: xxiij glosa et textu lxxvj

Feldmand thennj haand tager till seg lib: ij Cap: lxix

Feldmand haffuer anden mands fee li: ij Cap: lxx

Fremmede mands guld sølff eller nogit andet lib: ij Cap: xxij et xxiij

Falsk lib: iij Cap: lxiiij et lxv

F

Festemand maa icke syn festemöe veere wed lib: iij Cap: xxx o glosa

Fanger mand anden noget atgiere lib ij Cap: xxiij

For drab böde frende met anden lib: ij Ca: xxviij

For een sag gielg flere ter marck lib: ij Cap: xxxvj

Falske winnesbyrd hwad the schulle straffes lib: j Cap: xxxviij o glosa

Fare mand met thrende vij anden mands ager lib: iij Cap: xlviij

For logens gield iij marck tord xxxv et xxxviij

F

Först arff ganger aff söskende skiffte
Sidend komme vdi samfrender vdt lob:
i Cap xviij

G

Giæld lib: ij Cap: lxj

Giæld hüren kraffuer will lib: j Ca: xxiij

Gidersom lib: iij Cap: xxj lib: ij Ca: xxvij

Graffue paa andre mands iord maa dypsen lib: j Cap: lxvj

Gaardeuinding lib: iij Cap: liij

Gaardtgelle lib: iij Cap: lxij

Gesteremaall lib: j Ca: xxxiiij

Gaarde och huse thüd the schulle opdelis lib: j Cap: lv

V s/s

Bierde hird lenge the scheller stande
lib: iij Cap: lxx

H

Helliges brode lib: ij Cap: lxxx / lxxxij lxxxiij / lxxxiiij et l.

Hitter mand andre paa syn hest lib: ij Cap: cvj

Husfreds brode lib: ij Cap: xxxij / tord lxxxiij et in constitucione Erici re et filiis Erici filij

Hestelrye lib: iij Cap: iij et lib: ij Cap v

Hede brynde lib: iij Cap: lxviij

Hugger mandh i andens mands skoff lib: ij Ca: lxxiiij et xij

Hugger mand andre mands hest

Lib: iij Ca: xxxiiij

Hesste lib: j Cap: xliiij et xlvij

Hemsterd li: j Cap: xv

Herkom baard vdiugh tager lib:
j Cap: xxiiij

Herboren arff lib: j Cap: xxv

Hervorck lib: ij Cap: xxix | xxxiij
et xxxiiij

Huilcket hervorck er lib: ij Cap:
xxx

Huilcket mands huss er li: ij
Cap: xxxj

H

Haffuer mands huss paa anden mands wordh lib: ij Cap: xxxviij

Hustru ther selff haffuer hosbunde maa ey gotz affhende lib: iij Ca: xliij

Huor lande herdemendt maa siste wordh lib: iij Cap: xv

Huad hosbundt och hustrue maa emellom skifte lib: iij Cap: xliij

Hiordt Stod: lib: iij Cap: xlix

Husbund och hustru om the skilles at lib: i Cap: v

Husbundt maa ey syn hustrues wordh affhende lib: i Cap xxxv

H

Huore mandh schal lade op stolen ko:
ste lib: ij Cap: xxvj et xxvij

Huad mand maa forsporde met stylde
li: ij Cap: vj

Huem som vlofft fester &c lib: iij
Cap: xlij

Huad som mand vdlaffuer thz schal
mand vdgiffue lib: ij Cap: xxviij

Huo sig will fetfore lib: i Cap: xxxij

Hues som sel [illegible] vtgiuites li i c xli

Hoo skylder mo giffe li iii c viii

J

Jord schal werie met kyrchesuffandt lib: j Cap: xliij

Jord thro man saler lib: j Ca: xxxiiij

Jord thiud then schall affthrengh lib: j Cap: xxxvij

Jord om then Selier och kiöber andet yffen lib: j Cap: xl

Jord som kand hemmelig lib: j Cap: xlj

Jord om then salier och worder twitthe aa lib: j Cap: xlj

Jord om mand seger seg athaffue kiøfft bode brodere söstrer lib: j Ca: xliij

J

Jord ſom kiøft er lib: i Cap: vj

Jord ther gifftnis till guds huſs lib: i Cap: xxxviij

Jord ſom leide mend till thør lib: iij Cap: x

Jord om mand haffuer i flerd ſky- dning lib: iij Cap: xvj

Jord aff huid møget leding gøm lib: iij cap: xij

Jnddrygt for lib: iij cap: l:

Jfilo och tiugeld tord degnd gar aytr: xlv

J.

Jord om hun selff och worder ey lagd vti iord lib: j Cap: xl

Jord om then worder bødet eller konningen tilt for faldtmaall Zordh lxxvij

Jerffwed liggis vinne straff for en gierningh lib: ij Cap: xlix i glosa

K

Kone om hun siger segh at war mett barn lib: i cap: iij

Kone maa mett syne børnes gotz sidde lib: i ca: xxxj

Kones ord li: i capi: vj et xxxv

Kone om hun dør aff barns li: ij cap: xx

Kone om hun worder woldtagnes lib: ij ca xvij

Kone eller møø om the lader segh beliggie lib: ij cap: xviij

Koningens mendh wille icke i kø-dingh far lib: iij cap: vij vide q̃ constitutione regine margarethe

K

Kostebode retth lib: iij cap: xlij

Kolgaarde lib: iij Ca: lx

Kyrkesnestand lib: i Capi: i

Kircke stifft lib: i Cap: lv

Kirckefredhe brede Constitutione Erici regis Sweni Erici filij / C v

L.

Lenleye lib: ij Cap: xviij

Landboo er selleff husbunnet lib: ij cap: xxxiij

Landbo om hand worder huff lib: ij cap: viij

Landboer odgierd lib: iij: ca xj

Loffeldmandth om hand sueirer mit nopsend lib: ij cap: lxxx & glo sa et j capi: ij glosa et Xord lxxv

Lagefeld mand maa oy oriffe seg li: ij cap: lxxi

Loffeld mand schal mand vdr fyme bloste vdd for laane li: ij

Ca: lxx et dore xxvij

Lagfelomand li: ij Cap: lxviij et lib: iij ca: xxviij

Leg schall nagher funde sig selff til li: ij Cap: lxxiij et glosa

Louff schall gaa till tinge eller thuor dom och rat holth och for illbor-lig dommer lib: ij cap: lxxiij et glosa

Louffmaall met danderneuth schal folgh i vj vgger lib: ij cap: vj lege deligenter glosa

Leding lib: iij cap: j

Leyermaal eller tiel om the komme i le-

L

Ding li: iij Cap: ij

Lemelest li: iij Cap: xxvj

Leergraff lib: ij Cap: xxxvij

Laaen lib: ij Cap: xxiiij et lib: iij Cap: liiij

Logfogte giørsth till tinge eller sogne prestenn lib: iij Ca: lx

Lensmandtz maa ecke fyend hans udt sit leen befale lib: ij Cap: lvj

Lensmandtz maa ecke naar etc:

L

Degmandh lib: ij Cap: j

Leer wiedge lib: j Cap: viij et lib: ij
Cap: xvij et xviij

Leykioffs wintner lib: ij Cap: l, d
glosa et lib: Cap: lxj

Leedmandh maa icke medde bode
oc ey medt kroffner lib: ij Cap:
xxvj

Loosbod lib: j Cap: vj et xviij

184

vij

Mand effter vij konr vordt li: j ca: vij

Magsklifft lib: j Cap: liiij

Møller atbygge lib: j Cap: lvij

Marckeskel lib: ij Cap: xxj

Mordbrandt lib: ij Cap: lxvj

Meerloppe tager mynder loff bort lib: ij Cap: xvij fire Capitel

Moder schal haffue foster løn etc lib: j Cap: xxix

Mod kand sit gotz forgør lib: j Cap: viij xxxiij

M

Morder lib: iij Cap: vij i fine

Mandebod lib: iij Cap: xxj

Moder sen mands slecht och ande mands marck lib: j Cap: liij no: ta i glosa

Mandhelde malth lib: iij Cap: xxvij i glosa

N

Nessinge lib: ij cap: xl, li, lij, liij, liiij, lv, lvij, lxxix

Nødwerge lib: iij cap: xxij

Nam li: j cap: l, in glosa et lib: ij cap: lx ij glosa et lxviij ij glosa et cap: cij in text: et text xxxj et lxxviij

D

Drenning y by lib: i Cap: xlvj

Dreget mandh lib: i Cap: xxiiij

De botemaall lib: iij Ca: xxiiij d
glosa

P

Pantter och wed hürer thz schall lö-
ses lib: iij Cap: lxj

Quinnes mands vdi Landtzbo li: j Cap: xx

Quinnis gifftermaals lib: j Cap: viij / xxxiij

Quinde tegt lib: ij Ca: xvj

Quinde huad hun maa affhende som haffuer selluff husbonde li: ij Cap: xliiij

Quinde maa icke forøde sith gots lib: j Cap: iij

R

Reeb paa iordh lib: i Cap: xlv / xlix / et l:

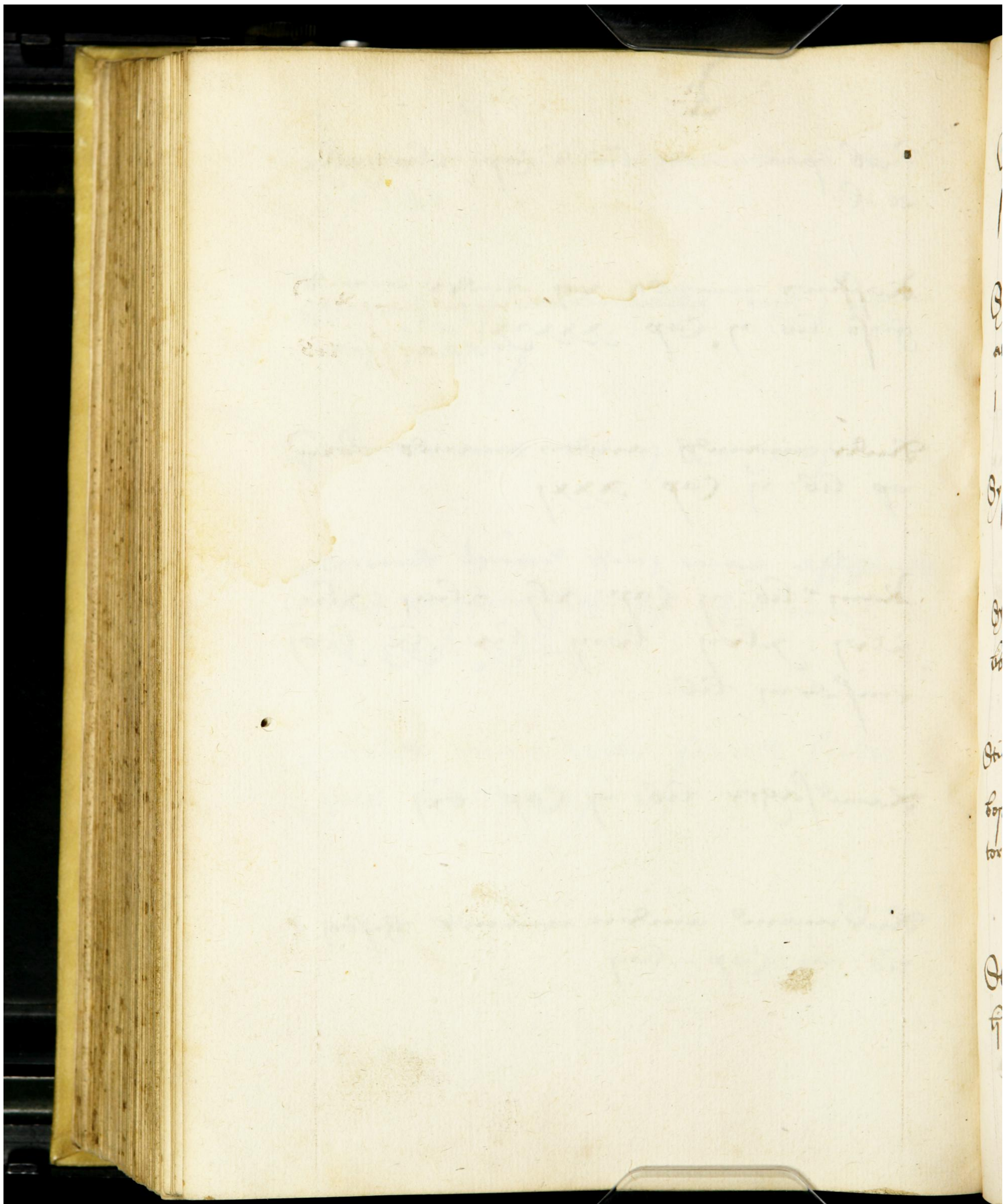
Roffuer mandh vij ander mandz hestz lib: ij Cap: xxxix

Rider mandh anden mandz korn op lib: ij Cap: xxxj

Ran lib: ij Cap: xlj / xliij / xlv / xlvj / xlvij / lviij / lix / lx / lxvj / vmsdom lib:

Randsager lib: ij Cap: cxj

Ridmand anden mandz hestg lib: iij Cap: liiij

S

Sandemends lib: ij Cap: x / et vj sequentibus et Tord: x

Syskende om the ffaller aa anden at the haffuer werffuet i arff lib: j Cap: xvj

Syskend erffuer anden lib: j Ca: xj

Syskende i felligh rede en reyst lib: iij Cap: xx

Stiff sytsken om them skull oud boslaff lib: j Cap: xvj / xviij et tord h

Stiff fader maa icke werre warg h: j Cap: xxx

S

Stiffbarne schall haffue fred aff först lib: i Cap: vi

Slegfred quinde lib: i Cap: xxvij

Slegfredh borne lib: i Cap: xxi / xxij / et xxv et lib: ij Cap: xx

Sullegifft lib: i Cap: xxxix et lib: iij Cap: xlv / xlvj / nota d glosa et tord ej

Skofflaae lib: iij Capi lxxiiij et tordt xij

Skiösmendt lib: iij Cap: xij

Saar y andlet lib: iij cap: xxxx

189

S

Saar bodt lib: iij Cap: xxvij xxx, xxxj

Saar om the kuser och folk ey lib: iij Cap: xxxj et tordt lxxvj

Saar om mandz fanger aff ande mandz fer lib: iij Cap: xxxiij

Saar om mandz fanger aff ande mandz wabend lib: iij Cap: xxxvj

Saar og horeßong lib: iij Cap: xxxvij

Quinn mand till boder lib: ij Ca: xxviij

Quinnis mand fredloß lib: ij Ca: xxxj et tord lxvij

S

Stolen koste om the hitter vnder- bunderns laaes lib: ij Cap: xcviij

Stolen koste om the hitter vnder bundens fiens kraft lib: ij Ca: c

Suorn mandh till trüst lib: ij Ca: cviij

Styres haffuer hernn arffuer schall lib: iij Cap: xx

Skiib thuo schall till rede lib: iij Cap: C / x

Skudsed maa mandt ey op kiöbe lib: iij Cap: xvij

Skudsen maa icke myndsker lib: iij Cap: xviij

Skiødt till tinge lib: j cap: xxxvij
xlj

Stodt hiordt och woratt lib: iij
Cap: xlix

Stodt horss lib: iij cap: lv

Sladit øg lib: iij cap: lv

Swyn till olden och Capitel

Skibbraadh lib: iij cap: lxiij

Stiigmandh lib: iij cap: xliij

Samfrender et arbitris lib: j cap:
xvj nota in glosa et cap: xviij

S

Sedwan lib: j Cap: j i glosa et · tordt lxxxvj

Steffning lib: j Cap: l et cap: xxxviij i glosa

Skottū som laadt skrifft er lib: j Cap: liij i glossa

Stut skorn veltū costū Trin rasse veltū

Slaaer mandts anden mandts a-ger eller rupsh op lib: ij Ca: xlviij et lxxiij

Sel mandt sit gots paa tings och beholder thet sielffuer eth aar vd tordt lxx

S

191

Skotzmaall quere tinge lib: 1 cap 6
in glosa et [toltz] 1 lxxxviij

Stockmesfundt tordt lij

Steffning tordt lij

T

Tager en mandz anders fellight til sigh lib: iij Cap: xiiij

Tegendgield lib: ij Cap: xiij

Tiuffnet lib: ij Cap: lxxxvij

Tiuff huor for hand maa hengis lib: ij cap: lxxxviij

Tiuff om hand stiell mynder end halffierde marck koste lib: ij Ca: xc

Tiuff maa ecke lade loss vthen tings dom lib: ij Cap: xcj xcij

Tager mandz tiuff met noget y hendir lib: ij Cap: xciij

T

192

Testamentte lib: iij Cap: xlv et
xlvj et lib: j Cap: xxxviij i glosa

Tiust om mand skaller andere
offuer tiere ting lib: ij ca: xx

Tiust om hand er ssing ella icke
therom lib: ij Cap: xx

Tretwordh lib: iij Cap: xxxij

Tag lib: ij Cap: viij

Tagsetter mandh syn klosse i an-
den mandz heffuede lib: ij ca:
vo

Tinge vnetter lib: j Cap: xxxvj
xxxviij

T

Tyrre mands vey andens mands
agger lib iij cap: lj

Troldom lib: iij cap: lxx notabilis
i glosa

Tuffterd lib: j cap: xxxviij i glosa
et lib: iij ca: xxij et tordt lxx

Treurr mands om huad folcks
waar nor eller minde lib: j ca:
j xlij

Tingskatter lib: j cap: xxxviij i
glosa et ca: l et tordt lxxx

Tofftr lib: j cap: lj, lo

Tingfuld tord degrd xliiij

Tre marck lib: ij cap: xlviij

T

Et et multa alia.

Tolff eyer huor om the schulle sueriæ lib: 1 Cap: lj

Tings vitne lib: 1 Cap: xxxviij

Tager en mandh anden mands egthe hustru daatt / Søster eller andre fencke / tord lxxxix et duobus sequentibus

W

Wdarff lib: j ca: x

Werie tager vridir dvelle aff zet=
ten lib: j Cap: xxx

Werie tager fornidge lib: ij Ca:
xviij et lib: j cap: viij

Werie schall ward werzhettinge
lib: j Cap: xxx

Werie maa icke afftgendge bor=
ne gots lib: j Cap: xxx

Werie huem maa ward lib: j
Cap: vij / xxviij / xxx / xxxj

Winder huor vil mandh schall
haffue lib: ij Cap: xviij

W

Weye lib: j Cap: lvj

Woch geruning lib: ij cap: xlix
et lib: iij Cap: xxxvij

Will ombotzmandh icke tage nust
aff bonden lib: ij capi: lxxxix

Wedt lib: ij Cap: lxj et lib: iij ca:
lxj

Wformer mand anden paa farne
veye lib: ij cap: lxxvj

Wegiordt lib: iij cap: vj

walroff lib: iij ca: xxiiij

Wandens fag lib: ij Cap: xvij

W

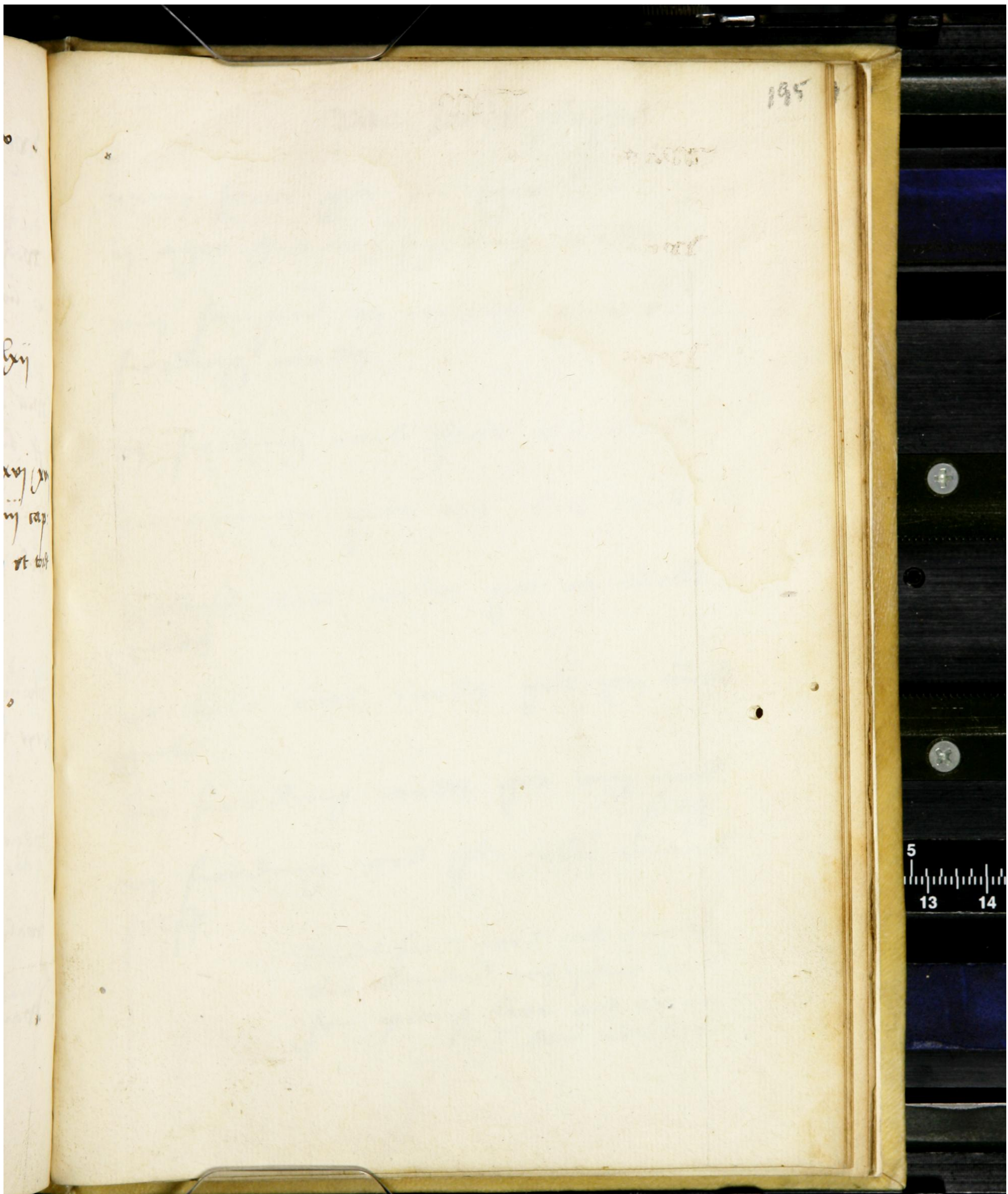
Wabern lib: iij cap: iiij / xxxv

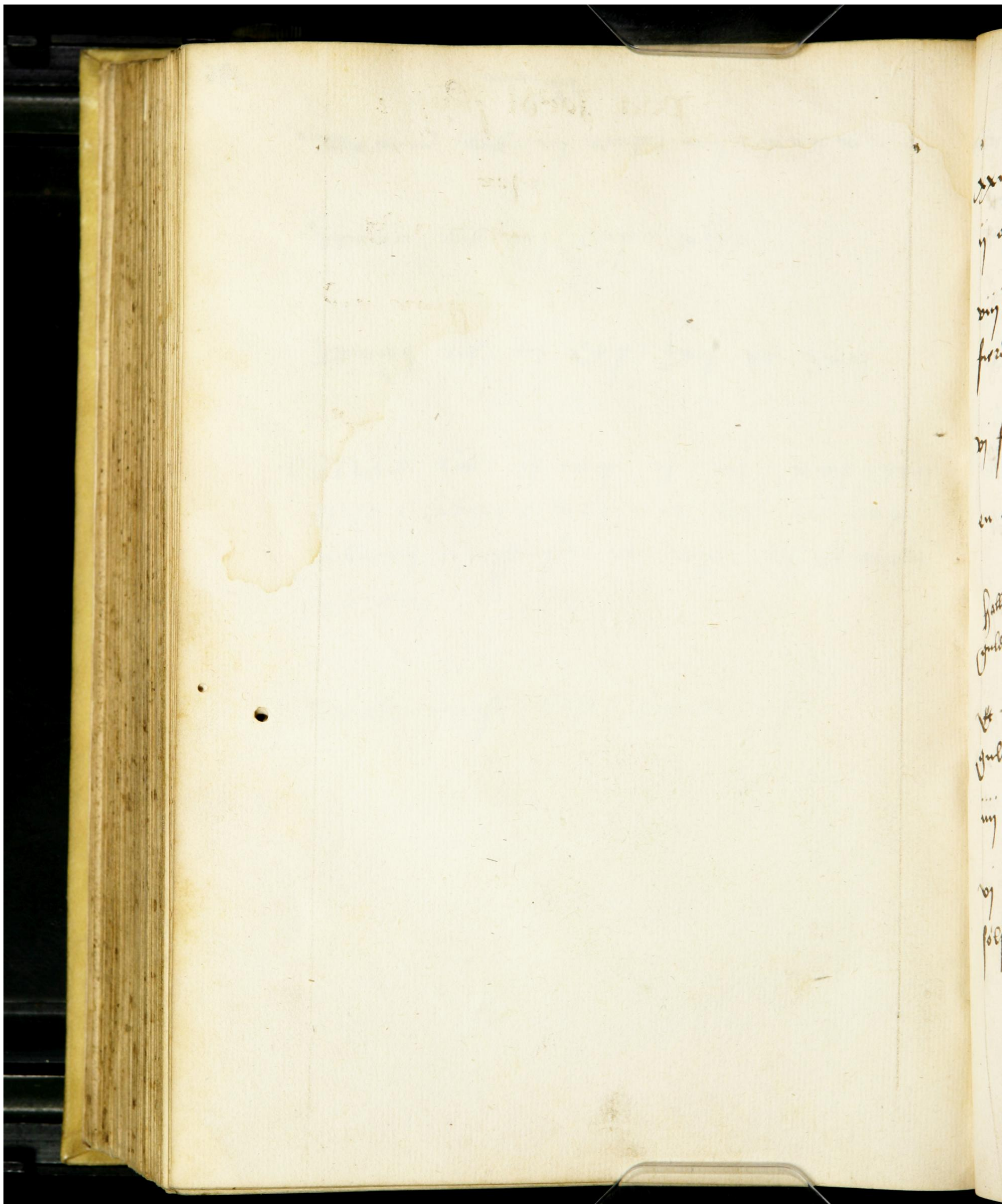
Wratt lib: iij cap: xlix

Wrag lib: iij cap: lxj et lxij

Wold lib: ij cap: ij / iij / xvj / xvij xxx / xxxj / xlj / et lib: iij cap: xlviij ꝯ glosa et cap: l et tercit xxviij / et xlj

Weder wyst bod / tercit iijo

195

Paa Jordt skiffte

xxiiij forer gör en ager

vj ager gör en ferding iordh

viij fampned vij en eng giör en ferding iordh

vj ferding iord giör en ottinge

en ottinge giör eth boll iord

Halffd boel iordh gör vj marcke guldh

Et helt boel iordh gör xij marcke guld

iiij ferding iordh gör viij marck sölff

vj ferding iord gör xlij marck sölff

Thende form iord och engh
bör bonden athaffue vnd
syn ploug leye och ey an
den iordgt

Jtem en lod marck sølff fac^t xvj lodt

en marck sølff facit en lod mrck
penge

En ort sølff gør v grott penge

two ort sølff gør x grott penge

Tolff ort sølff gør en mrck sølff

en ortug sølff gør v engelske

tre ortug sølff gør en ort sølff

xv mrck sølff er et mandebodt
y Jutlandt och i Laalandt och
xl marck ther til

En ort bod gør xvj penge

two ort gør ß penge

viij ort gør en sagr marck

tre søre marck i Gutlandt er
xxx skillingh

x skilling gör iij søre marck
hen mörd

Item y falster laalandt lassinde
fyen Jutlandh gör two ß groth
tre søre marck

en ß engelske gör iij ß

xij ß engelske gör en ß groth
thz er en ortu sölff

two ß grott gör x pd grott

v ortu grot gör en lodt marck

En gulden det er fem engelske

Tretten marck sölff gör en

Lode marck gulds offuer all den marck

Jughed sig ganger y dacffue vden deraff gulds och lefftige

Then gemble mynt att regne,

Then Engels . er . iij smaa penninge,

v Engels . er . j ör penninge,

ij ör . er . iij ß

En ör selff . er . iij ör,

Then ortugh selff er . viij ß ther

er xxx engelske,

Then örtugs penninge . er . v smaa penninge,

iiij ortuger . er . v alb.

Marck selff
Then ß . grott
Then lödig mk — er . iij mk . v ß.

En sagepalis ör . er . viij penninge.

En saxer marck . er . x ß

viij lödh marck . er . xxxi mk ij ß

Actum then x decembris C 75 C.

Een Engelske er . . iij penninge,

Femm Engelske er een ór penninge,

Een ór penninge er sexten penninge,

En ór er v engelske,

En ór sölff er fem graate,

En ørtug er v penninge,

En ørtug sölff er viij penninge,

En Marck sölff er fem schilling graatt,

200

203

205